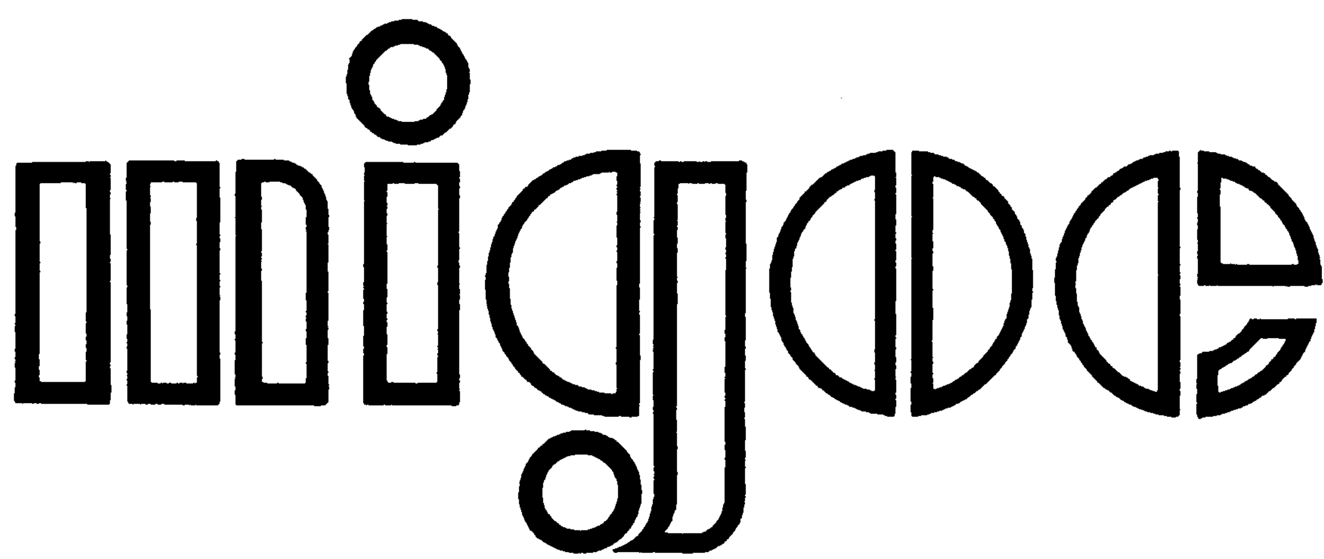

Vandaag

KONING HOESSEIN
.....onderhandelen.....

99STE JAARGANG – No.: 292

WOENSDAG 22 DECEMBER 1982

Via Dolorosa gerestaureerd

JERUZALEM — Burgemeester Teddy Kollek van Jeruzalem heeft gisteren de volledig gerestaureerde Via Dolorosa in de door muren omgeven oude stad voor het publiek opengesteld. De plechtigheid moest door het slechte weer worden bekort.

Kollek zei dat de gemeente er op uit was de Bijbelse stad Jeruzalem in de oude glorie te herstellen en dat de vernieuwing van de Via Dolorosa in die plannen een mijlpaal was. "Dit is een feestelijke dag voor allen, want Jeruzalem is een stad voor alle christenen, Mohammedanen en joden", verklaarde de Israelische minister van Toerisme, Avraham Sharir, in aanwezigheid van hoge geestelijken van de westerse en oosterse kerken.

De Via Dolorosa is de kruisweg die Jezus volgens de overlevering heeft gelopen op weg naar de plaats van zijn executie, Golgotha. Onder de vernieuwingen die hebben plaatsgehad zijn nieuwe bestrating, een nieuw plein waar pelgrims zich kunnen verzamelen voor processies, een Bijbelse tuin met alle 40 in Oude en Nieuwe Testament genoemde planten en een bord in de buurt van de geselingskapel waarop in vijf talen - Latijn, Grieks, Armeens, Arabisch en Hebreeuws - het begin van de Weg der Smarten wordt aangegeven.

Meer dan 3.000 ontsierende televisie-antennes zijn vervangen door één centraal antennesysteem en ongeveer 25.000 inwoners van de oude stad hebben nieuwe riolering en nieuwe elektriciteits- en telefoonleidingen gekregen. Dit installatiewerk moest in de straatjes en steegjes van de oude stad met haar bouwvallige huizen met uiterste voorzichtigheid worden verricht.

De voor veel gelovigen belangrijkste verandering zijn evenwel de vier massieve stenen die in het plaveisel zijn ingelegd. De stenen zijn ongeveer drie meter onder de Via Dolorosa gevonden en stammen uit de tijd van 50 vóór tot 50 na Christus, zodat zij uit de oorspronkelijke weg kunnen zijn die Jezus gegaan is. Het restauratiewerk is uitgevoerd onder leiding van Jitzhak Jakobi van gemeentewerken van Jeruzalem, die wetenschappelijk werd geadviseerd door de Amerikaanse pater Franciscaan Godfrey.

Een deel van de wetenschap twijfelt eraan of de huidige Via Dolorosa wel die is welke Jezus is gegaan. Velen menen dat de kruisweg op een heel andere plaats lag, bij het paleis van koning Herodus in het westen van de stad, bij de Jaffapoort.

Weer anderen denken dat Jezus zijn kruisweg aanving vanaf de berg Sion, waar het paleis van de Romeinse gouverneur Pontius Pilatus stond. De restauratie van de Via Dolorosa heeft drie jaar in beslag genomen en heeft bijna 5 miljoen gulden gekost.

Hoessein onderhandelt in VS over M-Oosten

WASHINGTON — De Amerikaanse president Ronald Reagan en de Jordaanse koning Hussein hebben morgen onverwacht een tweede gesprek over de problematiek van het Midden-Oosten. Dat werd gisteren na een onderhoud van ongeveer twee uur tussen Reagan en de Jordaanse monarch in het Witte Huis meegedeeld.

De Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken, George Shultz, de speciale afgezant voor het Nabije-Oosten, Philip Habib, en de Jordaanse premier, Badran, zullen tot donderdag verdergaande besprekingen voeren over de problemen die samenhangen met de mogelijke deelname van Jordanie en de Palestijnse bevrijdingsorganisatie PLO aan de vredesbesprekingen. In regeringskringen in Washington werd vernomen dat er tot donderdag nog geen "beslissende doorbraak" is te verwachten.

Reagan en Hussein onderstreepten na hun bijeenkomst voor de pers hun wil een "rechtvaardige en duurzame vrede" in het Nabije-Oosten te willen bereiken. Hun gesprekken hadden in een atmosfeer van vriendschap en openlijkheid plaatsgevonden, zo zei men. Een hoge regeringsfunctionaris beschreef het verloop van de besprekingen tussen Reagan en Hussein, waaraan ook Shultz, Habib en adviseur voor nationale veiligheid, William Clarke, deelnamen, als "vertrouwelijk, zeer vriendelijk, zeer open en daarom zeer nuttig".

De kernvraag die aan de orde kwam, was op welke wijze een bredere deelname aan de vredesbesprekingen bewerkt kan worden. De beslissende kwestie is de deelname van vertegenwoordigers van de Palestijnen. President Reagan heeft op 1 september in zijn vredesinitiatief voorgesteld de Palestijnen op de bezette westelijke Jordaanoever en in de strook van Gaza in een overgangsfase van vijf jaar zelfbestuur "in verbinding met Jordanie" te geven.

Hussein, die in de opvatting van de Amerikaanse regering een sleutelrol zou moeten spelen bij het totstandkomen van een duurzame vrede in het Midden-Oosten, had maandag al een onderhoud met George Shultz en kort voor het gesprek met Reagan met minister van Defensie, Caspar Weinberger. Op het Pentagon besprak Hussein zijn wensen voor moderne Amerikaanse wapens, waaronder de mobiele Hawk-luchtdefensiesystemen en geadvanceerde straaljagers als de F-16. Israel heeft al in een vroegtijdig stadium geprotesteerd tegen mogelijke Amerikaanse wapenleveranties aan Jordanie, die de veiligheid van Israel zouden bedreigen.

WILLEMSTAD — "Willemstad by night". De hoofdstad van de Antillen is vooral in deze kersttijd als een zee van lichtjes: op officiele gebouwen en door kerstversieringen van firma's. De Wilhelmina-brug (ophaalbrug op Scharloo zie foto) doet daar niet voor onder.

Chinese premier voor bestaansrecht Israel

Erkenning joodse staat is iets anders

CAIRO — De Chinese minister-president, Zhao Ziyang, heeft zich gisteren in Cairo uitdrukkelijk uitgesproken voor het bestaansrecht en de onafhankelijkheid van Israel. Maar de kwestie van de erkenning van Israel is echter "iets anders", zo verklaarde hij op een gezamenlijke persconferentie met de Egyptische president, Hosni Mubarak.

De eerste minister zei van mening te zijn dat Israel zich uit de bezette Arabische gebieden moet terugtrekken en het Palestijnse volk zijn wettige rechten moet toestaan.

China ondersteunt de resoluties van de Arabische top van Fez (van september jl.: vestiging van een Palestijnse staat waartegenover een indirecte erkenning van Israel zou staan). China steunt verder "alle voorstellen, projecten en plannen die tot een rechtvaardige en alomvattende oplossing van de crisis in het Midden-Oosten zou kunnen leiden".

Verder zei hij dat zijn land belang heeft bij goede en vriendschappelijke betrekkingen met de Sovjet-Unie op basis van vreedzaam naast elkaar bestaan. China wil "nieuwe pogingen" ondernemen om een oplossing van moeilijkheden in de wederzijdse betrekkingen te bereiken.

De Chinese premier was maandag in Cairo aangekomen aan het begin van een bezoek aan tien landen in Afrika.

President Mubarak legde op de persconferentie de nadruk op de "zeer sterke betrekkingen" tussen beide landen. Hij noemde de besprekingen met de Chinese premier constructief en zeer geslaagd.

Samenwerking Veba en Petroleos de Venezuela

DUSSELDORF — De Westduitse oliemaatschappij Veba Oel AG en de Venezolaanse nationale oliemaatschappij, Petroleos de Venezuela, hebben definitief tot samenwerking besloten, zo is in Dusseldorf meegedeeld. Het akkoord treedt op 1 januari in werking, mits de regering van Venezuela er haar goedkeuring aan hecht.

De twee maatschappijen hebben overeenstemming bereikt over de oprichting van een gezamenlijke dochteronderneming onder de naam Ruhroel GmbH. Ze krijgen er beide een belang van vijftig procent in. Veba Oel brengt er haar werkmaatschappij Ruhr in onder. Deze is tot stand gekomen door een fusie van de raffinaderijen Scholven en Horst in Gelsenkirchen.

Werksgruppe Ruhr is een van de grootste en meest produktieve raffinaderijen van Europa. Zij heeft een verwerkingscapaciteit van 10,5 miljoen ton ruwe olie per jaar. Het is de bedoeling dat er in de toekomst maximaal vijf miljoen ton zware en extra zware olie uit Venezuela wordt verwerkt.

Staat beleg in El Salvador verlengd

SAN SALVADOR — De grondwetgevende vergadering (parlement) van El Salvador heeft gisteren besloten de staat van beleg met een maand te verlengen. Deze is al twee jaar van kracht.

De Salvadoriaanse minister van Defensie, generaal Guillermo García, maakte op een persconferentie bekend dat het leger de strijd tegen de guerrillabeweging in de laatste week van dit jaar zal opvoeren teneinde voor deze periode "de bevolking een klimaat van rust en veiligheid te bezorgen".

AMSTERDAM — Internationals hoger en KLM willig. Financiele fondsen in de lift. Uitgevers vast. Bouw ruim prijshoudend. Scheepvaart iets omhoog. Gist-Brocades vast. Lokale markt overwegend en staatsfondsen vast.

Pil schade vergoed

STOCKHOLM — Een Zweedse farmaceutische firma, Kabi/Vitrum, heeft aan dertien vrouwen in totaal 650.000 kronen schadevergoeding uitbetaald omdat zij na het gebruik van anticonceptiepillen moeilijkheden met het spreken hadden gekregen.

De regeling is dinsdag in Stockholm na langdurige besprekingen onderhands bereikt tussen de advocaten van beide partijen.

De advocaat van de vrouwen wilde geen nadere bijzonderheden geven. De Zweedse televisie zei dat een proces de fabrikant aanzienlijk duurder zou zijn komen te staan.

Het middel, dat een groot deel van de markt in Zweden bestrijkt, is nog steeds in de handel verkrijgbaar.

Brand in Venezuela; nieuw dodencijfer

CARACAS — De brand bij de elektriciteitscentrale van Tacoa, in Venezuela, heeft 145 dodelijke slachtoffers geeist. Dit wordt gezegd in een voorlopige opgave van de directie van de elektriciteitsmaatschappij. Men heeft tot dusver slechts 51 stoffelijke overschotten kunnen identificeren. De brand, die zondag uitbrak na het exploderen van enkele olie- en gastanks, is gisteren geblust.

Gisteren werden rouwdiensten gehouden voor de omgekomen brandweerlieden en de negen journalisten. Hierbij waren de Venezolaanse president en ministers aanwezig. Vandaag vindt de begrafenis plaats terwijl in de kathedraal van Caracas een pontificale requimmis wordt gecelebreerd. Uit de tv-reportages van gisteravond bleek dat men het vuur bij de centrale van Tacao bedwongen heeft. Vliegtuigen vliegen nog boven het gebied om chemische stoffen te spuiten waardoor iedere vuurhaard wordt gedoofd. Voorbereidingen worden getroffen om een gedeelte van de centrale weer op te starten.

BOUTERSE STELT DIPLOMATEN GERUST

Buitenlandse politiek niet gewijzigd

Suriname duldt geen inmenging in zijn zaken

PARAMARIBO — „Suriname stelt prijs op relaties met bevriende landen, die zich niet inlaten met binnenlandse aangelegenheden". Dit heeft de Surinaamse bevelhebber Desi Bouterse gisteren gezegd in een gesprek met buitenlandse diplomaten, zo meldt het Surinaamse persbureau SNA. Volgens Bouterse stimuleren de relaties met die bevriende landen de „stabiliteit van het revolutionair proces". Hij onderstreepte dat de buitenlandse politiek van zijn land niet is gewijzigd. Suriname staat nog steeds achter de principes van de niet—gebonden landen, aldus de bevelhebber.

SNA deelde mee dat de bevelhebber sprak met de deken van het corps diplomatique, de Braziliaanse, De Braziliaanse ambassadeur Dos Santos Lima, en de diplomatieke vertegenwoordigers van Nederland, de Verenigde Staten, Cuba en Frankrijk. Deze gesprekken die volgens het persbureau "in het kader van de algehele stabilisatie worden gevoerd", zullen de komende dagen worden voortgezet. Dan wordt gesproken met de overige buitenlandse vertegenwoordigingen in Suriname.

Bouterse verklaarde "in het belang van Suriname" bereid te zijn alle bestaande relaties uit te breiden en te verstevigen. Tijdens het onderhoud gaf Bouterse antwoord op vragen die werden gesteld naar aanleiding van "geruchten, die vooral door Radio Nederland worden verspreid", aldus SNA. De militaire machthebber zegde de diplomaten toe "altijd bereid te zijn in te gaan op vragen die rijzen of twijfels die kunnen bestaan op alle mogelijke gebieden".

Een woordvoerder van het ministerie van Buitenlandse Zaken in Den Haag heeft dinsdagavond desgevraagd verklaard geen reactie te kunnen geven op het gesprek in Paramaribo tussen diplomaten, onder wie Nederlandse, en bevelhebber Bouterse.

Te redden

PARIJS — De helft van de ongeveer 40.000 kinderen die volgens het Kinderfonds Unicef van de Verenigde Naties dagelijks in de wereld doodgaan, kan door simpele en goedkope maatregelen gered worden. Dit is de conclusie van het jaaroverzicht 1982-83 van Unicef over de "Situatie van het kind in de wereld", dat directeur-generaal James Grant donderdag in Parijs publiceerde. Bijvoorbeeld, zei Grant, kan de verreweg meest voorkomende doodsoorzaak bij kinderen in ontwikkelingslanden - vochtverlies als gevolg van ingewandsinfectie - bestreden worden met een eenvoudige oplossing van suiker, water en zout. In het overzicht wordt voorts teruggekeer naar borstvoeding bepleit. De kindersterfte ligt bij 'flessekinderen' in de derde wereld drie- tot vijfmaal zo hoog als bij kinderen die met moedermelk gevoed worden.

Pinochet reageert op kritiek bisschoppen

SANTIAGO — De regering van Chili heeft lauw gereageerd op de scherpe kritiek van de kerk op het bewind van generaal Pinochet. "Wij kennen de gesignaleerde problemen en spannen ons met name er voor in de economische en sociale moeilijkheden op te lossen", zo werd in een gisteravond uitgegeven verklaring gezegd.

De Chileense bisschoppenconferentie had in een maandag in Santiago gepubliceerd document uiterst scherpe kritiek op het bewind geuit en herstel van de democratie geeist. De bisschoppen schilderden in niet mis te verstane bewoordingen de economische, sociale, politieke en morele crisis waarin het land verkeert. Zij noemden drie voorwaarden voor een "christelijke uitweg" uit de moeilijke situatie, namelijk achting voor de menselijke waarden, erkenning van de waarde van de arbeid en terugkeer naar volledige democratie.

In haar reactie zegt de regering dat de grondwet precies voorschrijft wat haar taak is. De verklaring ging echter niet concreet op de inhoud van de bisschoppelijke brief in.

Iran bereidt grote inval in Irak voor

LONDEN — Iran werkt aan de voorbereidingen van een "grootscheepse en krachtige invasie" in Irak om de Iraakse raketaanvallen van zondag te wreken. Dit heeft het nationale persbureau van Iran (IRNA) gisteren gemeld.

Het agentschap haalde kolonel Sayad Shirazi aan, de bevelhebber van de Iraanse grondstrijdkrachten, die zei dat de militaire deskundigen plannen voorbereiden voor een offensief in Irak. "Irak zal spoedig een antwoord krijgen voor zijn aanvallen op de bewoners van Dezful. Maar wij moeten ons geduld en tolerantie bewaren om een sluitend plan op te kunnen stellen", zo zei Shirazi.

Tenminste 62 mensen werden gedood, 300 gewond en verscheidene honderden winkels en huizen vernietigd bij de Iraakse aanval met lange afstandraketten, die delen van het centrum van de stad raakten. Shirazi, een orthodox-Islamitische officier, zei verder dat de Islamitische strijdkrachten een "operatie voorbereiden die grootscheeps en krachtig zal zijn".

De Iraanse voorzitter van het parlement, Hodjatoleslam Hashemi Rafsandjani, die maandag reageerde op de Iraakse aanval door de strijdkrachten op te roepen Irak binnen te vallen, vroeg gisteren de vredesmissies, die proberen een eind te maken aan de ruim twee jaar durende Golfoorlog, Teheran niet te bezoeken. "Wij zijn moe geworden van deze heren die hier komen zonder dat ze iets nieuws te zeggen hebben", aldus Rafsandjani, die door het persbureau werd geciteerd.

UITGEVERIJ AMIGOE N.V.
Scherpenheuvel z/n
Curacao N.A.
Postbus 577
Giro 440.000
Bankrek. nr. 11-07-313
Algemene Bank N.V.
Bankrek. nr. 874.825.10
Maduro & Curiel's Bank n.v.
CURACAO
Centrale (alle afdelingen): 672000
Directie: drs E.R. Wilsoe
Namens Antillean News Holding n.v.: R.F. Snow.
Hoofdredacteur:
Frans Heiligers
Overige leden Redaktie:
Oswald Chatlein, Toon van Dongen, Paul Comenencia, Caroline Thodé, Ronnie Rens, Max Suart (sportverslaggever), Sheila Rhodes (secretaresse).
Advertentie-afdeling (acquisitie):

Ingrid de Maayer, Viola Bernardus en Janny Naaldijk.
ADVERTENTIE-AFDELING
Aanname advertenties:
Maandag t/m vrijdag van 7.30 - 16.00 uur;
Zaterdag 7.30 - 10.00 uur.
Alle advertenties voor de volgende dag moeten 1 dag van tevoren vóór 3 uur binnen zijn.

ZOEKERTJES: verschijnen op dinsdag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 7.30 - 16.00 uur worden opgegeven; behalve op zaterdag.
Alleen zoekertjes die op maandag en donderdag vóór 12 uur binnen zijn kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

UITGEVERIJ AMIGOE (ARUBA) N.V.
Nassaustraat 110,
tel.: 24333 (drie lijnen).
Directeur-Hoofdredacteur:
Jos van der Schoot.
Redaktie: Ramiro Tromp, Ludwina Perez, Djisbie Franken (fotograaf).
Advertentie-afdeling: Jos van der Schoot en Etleen Landsmark.

BONAIRE:
CORRESPONDENT:
Hubert Linkels, Gouv. N. Debrotweg z/n, tel.: 8627.

SINT MAARTEN:
Abonnement en Advertenties:
Vance James, kantoor, tel.: 2283 - 3040; huis, tel.: 3072.

SABA:
Correspondente: Eleonora Piers, tel.: 3288 (kantoor) en 3245 (huis);
Fotografe: **Eline Drieze**.

ST EUSTATIUS:
Correspondente: Anna Hofstee, tel: 2222; fotografe: Olga Schats tel.: 2222

DEN HAAG:
Correspondent: Jan Schinkelshoek, Dr R.J. Fruinplantsoen 30, 2552 LH Den Haag, Nederland, tel.: 070-975886.

DRUKKERIJ: Rotaprint n.v.
DISTRIBUTIE (abonnementen)
Curaçao: Districo n.v. tel.: 70503, 7-5-4, 7-3-4. Gelieve deze nummers op te bellen. Het abonnementsgeld kan ook betaald worden via Giro rek. nr. 208.000 Maduro's bank rek. nr. 286.330.08 en ABN rek. nr. 11.15.626.

Aruba, Nassaustraat 110, tel.: 24333.
Bonaire: Entrejol 153-A, tel.: 4222.

Losse nummers 50 cent.
Abonnementsprijs op alle eilanden van de Nederlandse Antillen veertien gulden per maand.

Buiten Antillen (Nederland):
NA fl. 80,15 per maand (luchtpost) of NA fl. 24,00 per maand (zeepost); jaarlijks vooruit te betalen.

CURAÇAO AGENDA

NACHTDIENST eilandsgeneeskundige v.w.b. het derde distrikt gelieve tel.: 641658 op te bellen en dan het antwoordapparaat af te wachten (dit geldt uitsluitend voor gouvernementspatienten van Bandabao).

WIT GELE KRUIS (wijkverpleging): Kantoor Santa Maria 17, tel.: 82947; geopend van maandag t/m vrijdag van 07.0 -16.00 uur; zaterdag gesloten; de wacht heeft zuster Perr it Gentil, tel.: 70096 of zuster I'aal, tel.: 76728.

KLEUTERBUREAU: 14.00-16.00 uur alleen volgens afspraak.

ZUIGELINGENBUREAU: maandagmiddag van 12.30-15.30 uur; donderdagmorgen van 07.15-10.30 uur, alleen volgens afspraak.

GEZINSVERZORGING (Kwido pa famia): geopend van maandag t/m vrijdag van 07.00-12.30/13.30-17.00 uur, kantoor Sta. Maria 17, tel.: 80222.

TANDHEELKUNDIGE KLINIEK: woensdagmiddag van 14.00-16.00 uur gelegenheid voor behandeling.

BOTICA BANDABAO: geopend van maandag t/m vrijdag van 08.00-12.00/14.00-18.00 uur; zaterdag gesloten.

BOTICA'S (**nachtdienst**)
Otrabanda: Coromoto, tel.: 23241; Punda: Bettina, tel.: 77055/77373.

★★★

CENTRO DI BARIO BRIEVENGAT: 19.30-22.00 uur anochi sosial-kultural met o.a. grupo di aguinaldo, grupo Trinchera etc.

KERK LAGOEN: 19.30 uur boeteviering en tevens gelegenheid tot biechten.

★★★

KERK LAGOEN : 19.30 uur boeteviering en tevens gelegenheid tot biechten.

★★★

DONDERDAG
DIVERSEN
MOBIELE BANK: 09.00-09.45 te Buena Vista Oost, Buena Vista (achter de school)-SSS; 09.45-10.30 uur te Santa Maria t/o kerkhof; 10.45-11.30 uur te Seru Fortuna/Stenenkoraal/Nieuw Muizenberg/Oud Muizenberg; 11.00-12.30 uur te Buena Vista (westzijde t/o rk school); 14.00-15.00 uur te Brievengat op open veld; 15.00-15.45 uur te Zuid Bonam.

TOERISTENSCHIP: 08.00-17.30 uur "Nordic Prince" (Miami)-vert. SELMA.

HART'S GALLERY (Dr Hugenholtzweg 36): openingstijden 09.00-12.00/14.00-18.00 uur.

OPENBARE BIBLIOTHEEK (Joh. van Walbeeckplein 13): Afd. Volwassenen: dinsdag, woensdag en vrijdag van 10.00-12.00 uur; maandag, woensdag en vrijdag van 14.00-20.00 uur; dinsdag en donderdag van 14.00-18.00 uur; zat. van 09.00-12.00 uur.
De studiezaal is op maandag en donderdag ook open van 10.00-12.00 uur.

FILIAAL MUNDO NOBO: alleen op maandag en vrijdag open van 14.00-20.00 uur (voor volwassenen).

FILIAAL BARBER: maandag t/m vrijdag open van 09.00-12.00 uur; dinsdag van 14.00-19.00 uur.

JEUGDBIBLIOTHEEK (Conscientiesteeg, Plaza Brion): maandag en donderdag van 14.00-18.00 uur; dinsdag, woensdag en vrijdag van 10.00-12.00/14.00-18.00 uur en zaterdag van 09.00-12.00 uur.

BIBLIOTHEKA MONQUI MADURO (Landhuis Rooi Catootje): openingstijden dinsdag, donderdag en vrijdag van 09.00-12.00 uur (voor afspraken gelieve mevr. Pijpers, tel.: 35119 of mevr. Dankmeyer, tel.: 34263 te bellen).

BIBLIOTHEEK ALLIANCE FRANÇAISE: iedere zat. uitlenen van Franse boeken van 14.00-18.00 uur, Fokkerweg 7.

BUREAU VOOR LEVENS- EN GEZINSMOEILIJKHEDEN (Scharlooweg 77, tel.: 612358/612473): openingstijden 07.30-12.00/13.30-17.00 uur.

SPEEL-O-THEEK (Uteweg): open woensdag en vrijdag van 15.00-18.00 uur.

LANDHUIS BRIEVENGAT: open voor bezichtiging op werkdagen van 09.30-12.00/15.00-18.00 uur; elke laatste zondag van de maand: 09.30-12.00 uur (toegangskaarten verkrijgbaar bij Curava en Landhuis Brievengat).

DOCUMENTATIECENTRUM "ZIKINZA": geopend op werkdagen van 08.00-11.30/14.00-16.30 uur, Roodeweg 7A.

TEMPEL GALLERY: openingstijden dagelijks van 11.00-24.00 uur; zaterdags en zondags van 18.00-24.00 uur.

SYNAGOGE: museum open van maandag t/m vrijdag van 09.00-12.00/14.00-17.00 uur.

BARBARA BEACH CO.: iedere dinsdag- en vrijdagmiddag (behalve feestdagen) excursies en rondleiding naar de Tafelberg; vertrek: 14.00 uur vanaf de White Gate (Porta Blancu).

CARMABI (Caribisch Marien Biologisch Instituut): openingstijden maandag t/m vrijdag van 08.00-16.30 uur.

CHRISTOFFELPARK: 08.00-15.00 uur geopend voor publiek (na 14.00 uur wordt niemand meer toegelaten).

TENTOONSTELLING CURAÇAOSCH MUSEUM: openingstijden 10.00-12.00/14.00-17.00 uur (behalve op maandag en laatste zondag van de maand).

VERKOOPPUNTEN
losse nummers "Amigoe"
Curaçao Plaza-hotel
Holiday Beach hotel
Hilton hotel
Bookshop Hato
Kappel, Winston Churchillweg
Toko Las Palmas, Schonegevelstr. 68
Celia, Postkantoor
Nene, Berg Altena
Faulborn, Berg Altena
Boekhandel Van Dorp, Punda
Otrabanda en Promenade
Boekhandel Salas (Fokkerweg)
Moron, Saliña
Sousa, Cas Coraweg
Jean Louis Liquor Store, Gosieweg
Zuikertuintje
Mensing Caminada
El Chico, Keukenstraat
El Chico, Caracasbaaiweg
Boekhandel Eddine
Novo's book and Giftshop
Henriquez, Trapsteeg
Joyeria Paris, Sebastopolstraat
Chu, Breedestraat (O)
Shon Nana, Breedestraat (O)
La Bonanza (O)
Majestic, Breedestraat (O)
Roodeweg t/o Holsum Bakery
Shon Ma Center, Welgelegen
Ana, Schottegatweg West
La Estrella, Winston Churchillweg
Kort, Schottegatweg West/Rio Canario
Eddy's, Colebra Berde.

BIOSCOPEN
CINELANDIA t/m 31 december geen voorstellingen wegens reparatiewerkzaamheden.

GOLDEN DRIVE-IN
21.00 uur *Muerte a sangre fria* (horror, Spaans, boven 18 jaar, fl. 5,-);

THEATER DE TEMPEL
19.00 en 21.00 uur *The competition* (actiefilm, Engels, boven 18 jaar, fl. 5,-).

★★★

TELECURACAO: 16.30 the lion, the witch and the wardrobe; 18.00 Freddy and the Free-loader; 19.00 notisiero tele-8; 19.30 telenovela: Malu mujer; 20.00 Pamela X-Mas special; 21.00 X-mas gold; 22.00 Bing Crosby X-mas: The one we used to know; 23.00 sluiting.

★★★

Swartjes mogelijk in cassatie

KRALENDIJK — Naar de Amigoe uit betrouwbare bron heeft vernomen is de mogelijkheid niet uitgesloten dat de vroegere Maatschappijleraar van de Scholengemeenschap Bonaire (SGB) de heer A.P.S. Swartjes in cassatie zal gaan tegen de uitspraak in hoger beroep die afwijzend beschikte over de eis van Swartjes om opnieuw contractverlenging te krijgen aan deze school voor voortgezet onderwijs. Zowel in een kort geding als in eerste aanleg en bij het hof werd de eis van Swartjes niet ontvankelijk verklaard. De rijkswet opent nu de mogelijkheid - overigens alleen in bepaalde gevallen - dat men bij de Hoge Raad der Nederlanden vernietiging (cassatie) van een vonnis van het Hof van Justitie aantekent. Naar de Amigoe uit deskundige informatie heeft vernomen oordeelt het Hof van Cassatie niet over feiten, maar ziet uitsluitend toe dat de wet niet geschonden is. De heer Swartjes werd in zijn rechtszaken bijgestaan door mr. E.J. Maduro.

KRALENDIJK — Winnaar van de door Fitness Body Building Center georganiseerde wielerwedstrijd van Hotel Bonaire via de Toeristenweg en Rincon naar het Fitness center werd Henkie Wilsoe, die de kleine vijftig kilometer in iets meer dan een uur aflegde. Nummer twee en drie werden Sherwin Theodora en Michel Domacasse. Bij de foto vlnr Sherwin Theodora, Henkie Wilsoe met de beker in zijn hand, Michel Domacassee en de jongste deelnemer de elfjarige Raul Janga.

Ondertekening uitgesteld

Nieuwe cao in zicht bij INPO

KRALENDIJK — Hoewel bij het vertrek van Landsbemiddelaar mr Elko Karel dinsdagmorgen van de Flamingo luchthaven nog geen concept werd ondertekend voor de cao voor de werknemers van INPO, lijken de directie en de vakbond toch wel in principe akkoord te gaan met hetgeen nu bereikt is. Vermoedelijk zal het concept volgende week ondertekend worden. Zoals bekend is er reeds geruime tijd geleden een probleem gerezen tussen de directeur van de Inpo Yke Faber en de voorzitter van de AFBW Juan Jacobs over de ondertekening van de cao, die voor de directie te ver ging maar voor de vakbond niet ver genoeg. Ondanks de vele bemiddelingspogingen van mr Karel werd geen oplossing gevonden. Tenslotte wenste de AFBW dat de boeken van de Inpo doorgelicht zouden worden, hetgeen de directie niet wenste toe te staan, daar er mogelijk een verkeerde interpretatie zou volgen en eveneens verkeerde consequenties getrokken zouden worden.

Vijf weken geleden, op het moment dat directeur Faber in Nederland verbleef, besloot een deel van de werknemers in staking te gaan. Afgelopen vrijdag culmineerde deze staking in enige moeilijkheden in het kantoor van de heer Faber, die de stakende werknemers en de vakbondsvoorzitter met behulp van de politie buiten liet zetten. Daags daarop zou op verzoek van de vakbond de Landsbemiddelaar komen, maar deze arriveerde eerst maandagmiddag, waarbij hij afzonderlijk sprak met de vakbond en de directie. Landsbemiddelaar mr Karel onderzocht de mogelijkheid om de duur van de cao te verkorten tot tweeeneenhalf jaar, waarin de directie terwille was. Verder zou de cao als afgesproken uitgevoerd worden.

De ondertekening zou dinsdagmorgen bij het vertrek van de Landsbemiddelaar op de Flamingo Luchthaven in principe gebeuren, maar de vakbond vroeg uitstel, omdat twee leiden die mee moesten ondertekenen wegens andere verplichtingen niet op het eiland waren. Directeur Yke Faber verklaarde desgevraagd, dat hij eerst deze week op de hoogte werd gebracht van het feit, dat men staakte. Hij is overigens geenszins van zin om de gestaakte weken uit te betalen.

BONAIRE AGENDA

POLITIE: 8000
BRANDWEER: 8222
TAXICENTRALE: 8845
HOSPITAAL: 8900

LANDFILL te Lagoen: maandag t/m vrijdag van 08.00-16.00 uur; zaterdag 08.00-12.00 uur.

BONAIRE MUSEUM: openingstijden maandag, woensdag en vrijdag van 08.00-12.00 uur; zaterdag 09.00-13.00 uur.

Radiomuseum RNWO na afspraak, tel.: 8472.

OPENBARE BIBLIOTHEEK: dagelijks van 08.00-12.00/15.00-18.00 uur; woensdag van 08.00-21.00 uur; zaterdag gesloten.

POSTSLUITING (maandag t/m vrijdag): aangetekende stukken 15.45 uur; gewone stukken 16.30 uur.

SERVICE CLUBS
Kiwanis: woensdagavond Mona Lisa om 19.30 uur.
Lions: 2e vrijdag van de maand Hotel Bonaire.
Round Table: elke tweede maandag Hotel Bonaire om 20.00 uur.

KERKDIENSTEN
Sint Bernarduskerk Kralendijk
dagelijks 18.45 uur; zondag 08.30-19.00 uur.
Coromotokerk Antriol
dagelijks 19.30 uur; zondag 09.00 en 18.00 uur.
Ludovicuskerk Rincon
dagelijks, ook zondag 19.30 uur.

Heer Bommel en de Antiloog

01236 — Op de heuvel zakte het computercentrum dreunend in elkander, en daarop daalde er stilte over het geschokte landschap.

"D—de bee—beving is over, gloof ik," sprak heer Bommel, maar dit troostwoord miste zijn uitwerking. De geleerde nam zijn hoed af en begon er een knakworst van te draaien, terwijl hij in schreien uitbarstte.

"Dobrov da wetenschap bo rotjenov," riep hij klagend uit. "Vaditchnev schnapvort wetenschap? Praw!"

"Misschien is het maar beter zo," zei Tom Poes. "Onder die heuvel zat de zoon van een heks, zodat uw chips...."

"Schramslaw chips!" kreet de hoogleraar, en na deze woorden keerde hij zich om en begon gebroken de heuvel te beklimmen.

"Tja, het is heel vreselijk," mompelde heer Ollie toen de beklagenswaardige gestalte in de avondnevels verdwenen was. "Hoewel; ... het zo vreselijk zijn vraag ik me af? Het was een lelijk gebouw, ... de stem van de natuur smoorde, als je begrijpt wat ik bedo...

"Hm," zei Tom Poes. "Ik denk eerder, dat Gritzoon boos gewor... is."

Daarom vertelde hij wat de heks gezegd had en toen hij daarm... klaar was liep heer Bommel een poosje zwijgend door de valle... schemering om het gehoorde te verwerken.

"Zit het zo?" vroeg hij tenslotte. "Het verbaast me niets, w... ik dacht altijd al, dat de boodschappen van de Denker o... waren. Het was allemaal natuurlijk vreselijk, maar gelukkig is al... nu weer bij het oude. Weet je wat? Laten we de getroffenen e... kleine troost aanbieden."

Personalia

ALS EEN VAN HAAR laatste bezigheden als gedeputeerde heeft mevrouw Maria Liberia-Peters verleden week de certificaten uitgereikt aan "uitvoerders" van de Dien... Arbeidszorg en de "ploe... leiders" van het Autobus B... drijf Curacao (ABC). De gro... van uitvoerders hebben ee... cursus van ongeveer dri... maanden gevolgd opgezet do... de afdeling Formatie van d... Personeels-afdeling van he... eilandgebied.

IN DE KANTLIJN

door: R. Snow

DE REACTIES op de ontwikkelingen in Suriname nemen ook in onze samenleving de vorm van een steeds scherper wordend debat aan. Dat kan een goede zaak zijn mits men zich blijft toespitsen op de kern van de zaak. De moord op een aantal burgers zoals plaats vond is een volstrekt onaanvaardbare aangelegenheid. Daarover is geen debat mogelijk. De vraag, die echter ook met het oog op de eigen samenleving alleszins de moeite waard is om in deze ter discussie te stellen en te houden, is 'hoe het mogelijk was, dat het zó ver kwam'. Het gebruik van geweld komt nooit eerst. Daaraan vooraf gaat altijd een proces, waaraan bepaalde denkbeelden ten grondslag liggen. En het is op dat punt, dat ter wille van de eigen toekomst, de discussie gevoerd moet worden.

MET DE SLACHTPARTIJ in Paramaribo nog zo vers en schrijnend in het geheugen, lijkt het hierboven gestelde vanzelfsprekend. Maar de historie toont aan, dat met het verglijden van de tijd de bereidheid tot het werkelijk ingaan op zulke vragen afneemt. Mentale luiheid en verborgen angst spelen daarbij een rol. Het gesprek in en rond Suriname van het laatste jaar (of eigenlijk jaren) is daarvan een voorbeeld. Het zonder vorm van proces doodschieten van Hawkins immers stelde die kernvraag al aan de orde. En daarvoor was het de wijze, waarop de macht werd overgenomen. Maar binnen de kortste keren werd elk critisch doorprikken van de ideeen, waarmee de leiding in Suriname speelde, gepareerd met leuter verhalen over de rust in Paramaribo en vooral 'de orde' die zo verbeterd zou zijn.

Wie zelfs nog maar een vage herinnering heeft van de eerste oorlogsjaren in Nederland, herkende die in wezen laffe neiging om op basis van ondergeschikte details weg te lopen voor wat in principe al ontoelaatbaar was. Ook toen 'viel het mee'. Ook toen waren er kleine positieve ontwikkelingen te noemen. Ook toen wenste men niet in te zien, dat bepaalde denkbeelden onherroepelijk tot het gebruik van niets ontziend geweld leiden. In dit verband is het goed op... merken, dat de vraag of het S... rinaamse leger eigen landgeno... neerschoot of dat dit door b... tenlanders gedaan zou zijn, v... slagen irrelevant is. Evenals h... verwijderen van Bouterse op z... nog geen soulaas hoeft te bre... gen. Waar het om gaat is, dat ... machtsstructuren zijn geschap... op grond van bepaalde ma... schappij concepten, die e... vorm van controle uitsluiten ... de waarde van het individu re... ceren tot een functie van h... kollectief. En zulke structu... houdt men alleen in stand do... het elimineren van de kritiek ... de mogelijkheid daarvan.

HET ONTMASKEREN v... zulke concepten is daaro... zo belangrijk, omdat zij do... gaans toegedekt zijn met the... rieën, die op zich heel progr... sief, menselijk en sociaal bew... gen lijken. Als gevolg werk... oprechte idealisten ongew... mee aan het tot stand breng... van een situatie, die ook zij ... wezen niet willen. Dat velen ... onze gemeenschap geschrokk... zijn van wat zich in Paramarib... voltrok, is nog geen garant... dat men door heeft hoe destru... tief ideeën kunnen zijn. Het ... daarover dat de discussie ... moeten gaan.

GELIJKE BEHANDELING SURINAMERS

Vanwege krapte op arbeidsmarkt

Hogere drempel voor buitenlandse bodes

WILLEMSTAD – Een groot aantal aanvragen voor verblijf- en werkvergunning van inwonende dienstboden van buiten is in de laatste maanden afgewezen. Dat heeft enerzijds te maken met de verhoging van de drempel wat betreft het inkomen van de aanvrager. Anderzijds wordt er door gezaghebber Ronnie Casseres een stringenter toelatingsbeleid gevoerd vanwege de hoge lokale werkloosheid.

Er worden nogal wat aanvragen ingediend bij het gezaghebberskantoor voor toelating van buitenlandse inwonende dienstbodes. Daarvoor worden dames aangezocht uit Haïti, Colombia, de Dominicaanse Republiek en de kleinere engelstalige Caribische eilanden. Er wordt er vaak bij gezegd dat er geen lokale krachten te vinden zijn die bereid zijn in te wonen bij de familie, maar er de voorkeur aan geven in eigen huis te blijven.

Om zo'n verzoek ingewilligd te krijgen, moet er volgens de wet aan bepaalde voorwaarden voldaan zijn. Zo gold tot voor kort dat de aanvrager minimaal 6000 gulden per jaar moeten verdienen. Dat geeft al aan dat het een sterk verouderde passage is uit het Toelatingsbesluit. In september dit jaar is deze passage aangepast. Vanaf dat moment is het vereist dat de aanvrager over een minimum jaarinkomen beschikt van 36.000 gulden. Deze wijziging is 24 september dit jaar bekrachtigd door de premier en de minister van Justitie.

GEGADIGDEN

Op grond van deze wetswijziging zijn er al aanvragen afgeketst in de laatste maanden, zei gezaghebber Casseres **vanmorgen in een gesprek met** de Amigoe. **Voor die wetswijziging - die toevallig ongeveer** gelijk viel met zijn **aanstelling** als gezaghebber - is de centrale regering verantwoordelijk. Hij heeft daarin de inhoud van die wettelijke bepalingen te volgen.

Daarnaast is er nog een andere kant aan de zaak, waar hij wel direct voor verantwoordelijk is. In verband met het grote aantal aanvragen voor inwonende dienstbodes van buiten en tegelijkertijd het hoge werkloosheidscijfer van Curacao, heeft hij overleg gevoerd met de politie (Vreemdelingendienst), het departement van Sociale zaken en Arbeid, de dienst Arbeidszorg (met inzicht op de lokale arbeidsmarkt) en de dienst Sociale zaken. Zij hebben de heer Casseres ervan weten te overtuigen dat het erg moeilijk is om onder de lokale bevolking gegadigden te vinden om als dienstbode te gaan inwonen bij hun werkgever. Dat maakt het nodig om niet al te strict te blijven staan op de weigering van aanvragen voor dienstbodes uit het buitenland.

Op dat punt is een algemeen beleidslijn uitgestippeld. De diensten zullen proberen onderling tot een zo uniform mogelijk advies te komen voor de gezaghebber, die de uiteindelijke beslissing neemt. De aanvragen worden geval voor geval apart bekeken, of de noodzaak voor een inwonende dienstbode - en dan van elders - wel zo groot is. Er kunnen namelijk gevallen zijn als waarbij de vader en de moeder uit een gezin werken en er sprake is van wisselende diensten van een of beiden, zodat de kinderen delen van de dag alleen zouden moeten worden gelaten. Maar er zijn ook gevallen waarvoor een lokale oplossing gezocht kan worden, zei de gezaghebber.

DILEMMA

De heer Casseres wees op het dilemma dat er bestaat waarbij aan de ene kant een krappe arbeidsmarkt wordt geconstateerd, terwijl aan de andere kant onmogelijke werknemers van buiten aangetrokken kunnen blijven worden. Ook verzoeken van vóór september zullen worden beoordeeld en beslist op grond van de huidige richtlijnen.

In feite gaat hetzelfde op voor verzoeken die binnen komen voor banen als koks, paardeverzorgers, tuinmannen en landbouwers. In veel gevallen betreft het geen banen waarvoor een hoog gekwalificeerde vooropleiding voor vereist is. **En toch blijken er dikwijls geen lokale mensen te vinden te zijn voor die functies. Daaruit blijkt er, aldus de gezaghebber belast met de uitvoering van het toelatings- en uitzettingsbeleid, geen correlatie te bestaan tussen vraag en aanbod op de lokale arbeidsmarkt.**

OPLEVING

In de vergadering van de Staten is gisteren gesuggereerd om een zo flexibel mogelijk beleid te voeren ten aanzien van de toelating van Surinamers die het schrikbewind in eigen land ontvluchten en misschien wel eens hun heil zoeken op de Antillen.

De heer Casseres zei dat hem niets bekend is vooralsnog van een opleving in het aantal verzoeken voor vestiging op Curacao van mensen uit Suriname. Dat wil niet zeggen dat ze er niet zijn, omdat hij ze pas in hun eindfase ter behandeling krijgt en om erover te beslissen.

Op dit moment kan iemand met de Surinaamse nationaliteit zonder visum voor een periode van twee weken op de Antillen terecht als toerist zonder een vergunning. Als hij langer wil blijven, moet hij wel om een vergunning vragen. Uit humanitaire overwegingen is de heer Casseres onder de huidige omstandigheden best bereid wat flexibeler te zijn op het punt van de verlenging van toeristen-verblijven. Maar veel verder dan dat kan hij ook niet gaan. Elk verzoek zal ook hier apart bekeken moeten worden.

SPRINGPLANK

Een Surinamer kan na afloop van zijn toeristen-periode een aanvrage indienen voor een vergunning voor tijdelijk verblijf. Die kan worden verstrekt, maar is dan aan een bepaalde tijdstermijn gebonden en er zit het verbod aan vast om hier te werken. Daarnaast bestaat de mogelijkheid voor een vergunning voor verblijf, al dan niet met de mogelijkheid om lokaal te werken. Als er gewerkt mag worden, dan moet daar wel de garantie bij zitten van de werkgever (waarborgsom etc).

Er is op het Fort Amsterdam niets bekend van een dringend verzoek uit Nederland om voorzichtig te zijn in de toelating van Surinamers. Daar zou de vrees bestaan dat de Antillen anders gebruikt zouden worden als springplank voor Nederland.

De heer Casseres heeft in zijn hoedanigheid van gevolmachtigde minister van de Antillen in Den Haag twee jaar geleden wel discussies gehad in de Koninkrijksministerraad over de invoering van de visumplicht voor Nederlandse Surinamers. Nederland liet bij monde van mevrouw Haars van justitie indertijd weten daarvoor te zijn. De Antillen lieten bij monde van de heer Casseres weten daar geen zin in te hebben. Er ontspon zich op dit punt een discussie tussen mevrouw Haars en de heer Casseres; zij wilde namelijk uniformiteit binnen het koninkrijk op dit vraagstuk. De heer Casseres zei dat hij nimmer heeft gemerkt dat er de vrees achter verscholen lag dat Surinamers anders de Antillen kunnen hanteren als springplank. Overigens zijn Surinamers niet visumplichtig op de Antillen.

ONDERSTAND

Zondermeer toelating van gevluchte Surinamers op de lokale markt geeft problemen, zo legde hij uit. Als ze mogen werken dingen zij mee naar de toch al geringe aantallen arbeidsplaatsen. In het andere geval kunnen zij te last worden van de gemeenschap die hen moet onderhouden met onderstand of soortgelijke sociale voorzieningen.

WILLEMSTAD — Zondermeer moet geoordeeld worden dat het Ban Topa-festival alle stoutste verwachtingen heeft overtroffen. De animo van de bevolking is er om inderdaad elkaar te ontmoeten, aangenaam te verpozen en bij de vele standjes door de hele binnenstad wat rond te neuzen en te kopen. Genoten werd er volop. Muziek was er in overvloed. Eer opnieuw waren er geen noemenswaardige incidenten.

Opmerkelijk is wel dat het idee achter dit festival is geweest om een steeds terugkerende attractie te hebben voor de toeristen, vooral in het hoogseizoen. Tot op dit moment is het de eigen bevolking geweest die er meer een top-attractie in gezien heeft. En dat hoeft beslist niet als negatief beoordeeld te worden. Integendeel!. Hèt geeft aan dat er een behoefte bestaat aan meer evenementen voor de eigen mensen.

Gisteren was voorlopig de laatste dinsdag-avond van dit festival. Pas op 4 januari is de volgende "ban topa"-avond.

Minuut stilte voor tragiek Suriname

Staten accoord met twee nieuwe ministers

WILLEMSTAD — Met dertien stemmen vóór en zes tegen zijn mr Hector Gonzalez (AVP) en Maria Liberia-Peters (PNP) gisteren door de Staten gekozen tot nieuwe ministers van het derde kabinet-Martina.

Gonzalez zal zoals bekend de post van Justitie overnemen van zijn collega mr Mito Croes, terwijl mevrouw Liberia-Peters de portefeuille van Economische Zaken onder haar beheer krijgt. De fracties van de MEP en de DP stemden tegen nadat door MEP-fractieleider Betico Croes om hoofdelijke stemming was gevraagd.

Vóór de stemming zei Croes dat de uitbreiding van het kabinet-Martina met de twee nieuwe ministers bevestigde dat de huidige coalitiepartijen zich hebben gekenmerkt door vertrapping van de democratische rechten van het Arubaanse volk. Croes zei echt niets persoonlijks te hebben tegen Maria Liberia-Peters, maar zei dat haar partij en die van de andere eilanden, door hun arrogante houding geholpen hebben aan de uitsluiting van de meerderheid van het Arubaanse volk.

Het Arubaanse volk heeft niet gestemd op de UPB, de DP, PNP, MAN en de andere partijen maar toch heeft deze groep samen met de AVP en de PPA die de minderheid zijn op Aruba, een regering gevormd. De andere Antilliaanse partijen hebben, zoals Croes het uitdrukte "de twee door het Arubaanse volk verworpen partijen gebruikt om de democratische rechten van het volk te schenden". Behalve een schending betreft het hier ook een samenzwering, aldus Croes. Ook de benoeming zonder overleg van een waarnemend gezaghebber voor het eilandgebied Aruba is een vertrapping van rechten, zei de MEP-leider. Ook tegen Hector Gonzalez zei Betico Croes niets te hebben, maar ook hij is door een Arubaanse partij (AVP) gebruikt.

DP-leider Agustin Diaz verklaarde tegen de verkiezing van de twee ministers te zijn omdat het hele formatieproces verlopen was op een wijze waar de DP het niet mee eens kon zijn. Hij haalde weer de controverse aan over het ministerschap van drs Marco de Castro en verklaarde dat nu al de gevolgen worden gevoeld van de koppige houding die de MAN indertijd heeft aangenomen. Ook zijn fractie zou daarom tegen stemmen.

AVP-leider, mr Henny Eman, herhaalde dat het onvoorstelbaar was dat de MEP het hele formatie-proces had bijgewoond en deze had verlaten juist op het moment dat de portefeuilles zouden worden verdeeld. Op het moment dat de MEP de formatiegesprekken verlaten had, zijn de AVP en de PPA blijven zitten om zodoende de belangen van Aruba te verdedigen, zei Eman. Hij schimpte op de meerderheid van Aruba die Betico Croes achter zich zei te hebben en legde uit dat volgens de laatste verkiezingsresultaten de MEP 44% van het volk achter zich had en de andere partijen 41%. Een verschil van maar 3%, zei Eman. En als de RUBA samen met de AVP aan de verkiezingen had meegedaan, dan zou de MEP de zetels zeker gelijk moeten hebben verdelen met de AVP, aldus Henny Eman.

Betico Croes zou hier later op antwoorden met te zeggen dat vijf (Statenzetels) nog altijd meer dan drie is. De fractieleider van de PNP, drs Rufus McWilliam, wees de MEP erop dat als een partij gedurende de onderhandelingen geen flexibele houding toont, hij erop kan rekenen dat hij verliest. Hij ontkende dat er sprake was van een samenzwering of vertrapping van mensenrechten en betuigde de steun van zijn partij aan de kandidatuur van mr Gonzalez en mevrouw Liberia.

De Statenleden Wathey (DP-Bovenwinden) en Bislip en Maybeline Arends-Croes (allebei MEP) waren niet op de vergadering aanwezig.

Vlak na het begin van de vergadering vroeg voorzitter Roy Markes om een minuut stilte voor wat er recentelijk in Suriname en deze week in Venezuela is gebeurd.

Empresa Chiki is verhuisd naar Colon

WILLEMSTAD — De Fundashon Empresa Chiki is sinds maandag gevestigd in Colon. Gedeputeerde George Hueck opende die dag het nieuwe onderkomen van de stichting ter bevordering van het kleinbedrijf op de eerste verdieping van het Colon Winkelcentrum op Otrobanda. Diverse bestuursleden en andere betrokkenen bij deze stichting waren bij deze gelegenheid aanwezig.

Fikse straffen voor dieven in vrije zone

WILLEMSTAD – In het gerecht in eerste aanleg vielen vanmorgen de vonnissen tegen de beklaagden, die allen schuldig bevonden werden aan de grote kraak in de Vrije Zone. Bij de behandeling van deze zaak werden door de officier van Justitie straffen geeist van acht maanden tot twee jaar. Die bleven vrijwel onveranderd, met uitzondering dat het laagste vonnis dat vanmorgen 5 maanden gold, en wel tegen de beklaagde M.S.

Zijn broer S.S., kreeg acht maanden gevangenisstraf, evenals E.C. en R.K. Tegen de hoofdverdachte in deze zaak C.B., werd conform de eis van de officier 2 jaar gevangenisstraf gevonnist, terwijl de broer van C.B. E.B. een vonnis hoorde van ! jaar. Al deze gevangenisstraffen zijn met aftrek van voorarrest. In deze miljoen-kraak, die gedurende eind 81/begin 82 plaats vond in het vrij-zone gebied moeten in januari ook nog enkele helers voor de groene tafel verschijnen.

Druk valt weg van AKKV

WILLEMSTAD — Het gerecht in eerste aanleg heeft vanmorgen beslist de surcéance van betaling van de landbouwcooperatie AKKV op te heffen. Dat houdt in dat de druk voor direct betalen van de schulden enorm verlicht wordt. Dat houdt ook in, dat de AKKV moet bewijzen dat het nu zelf verder kan beslissen over de betaling van de schulden, en over het verdere beleid dat gevoerd zal worden. Met de beslissing van het gerecht van vanmorgen, is tevens het doemende faillissement komen te vervallen.

Tumba-festival eind januari

WILLEMSTAD — Het Tumba-festival, een der hoogtepunten van het carnavalsseizoen, is dit jaar in drie fasen op 25, 26 en 28 januari in Sentro Deportivo Korsou, zo meldt de Asosashon di Musiko (AMK) vandaag in een persbericht. Verdere details worden begin januari op een persconferentie verstrekt, zo wordt eraan toegevoegd.

Minister Gilbert de Paula:

Kritiek op begroting biedt geen oplossing

WILLEMSTAD — Het artikel in Econotities over de Landsbegroting biedt geen oplossingen voor het probleem van de late indiening en behandeling van de begroting van de centrale regering, aldus minister van Financien, Gilbert de Paula.

De Paula verklaarde vanmorgen tijdens de vergadering van de Staten dat er geen oplossingen kunnen worden gevonden voor het probleem van de late begrotingsbehandeling als er niet samen naar gezocht wordt en hierbij bovendien geen rekening wordt gehouden met de beperkingen die wij binnen ons bestel kennen.

De PNP-minister zei dat er de tendens is om met economische oplossingen te komen voor politieke problemen. "Voor politieke problemen zijn politieke oplossingen nodig", verklaarde De Paula.

Verwijzende naar de verklaring van DP-lid Agustin Diaz, waarin deze verklaarde het eens te zijn met de stelling van het artikel in Econotities, dat de begroting geen visie op de toekomst biedt, zei De Paula dat hij de begroting niet zou verdedigen omdat dit geen zin had. Wel moet gezegd worden, aldus De Paula, dat deze zelfde begroting die volgens Diaz zonder toekomstvisie is opgesteld, ondertekend is door twee partijgenoten van de heer Diaz die indertijd ook in de regering zaten (G.Hernandez en L.Navarro — RED).

WILLEMSTAD — Minister-president Don Martina heeft een telegram gestuurd naar de Venezolaanse consul-generaal Getulio Carvalle op Curacao, waarin hij namens de Antillen zijn medeleven betoont voor de tragische gebeurtenissen bij de brand van Tacoa eergisteren. Gevraagd wordt om de gevoelens van medeleven over te brengen aan de regering in Caracas en de bereidwilligheid om waar nodig te helpen met het een of ander. Bij deze tragedie hebben ongeveer 150 mensen het leven verloren.

Staten weinig interesse in Landsbegroting 1982

WILLEMSTAD — Het voornaamste punt van de statenvergadering van gisteren, behandeling van de landsbegroting over 1982, is het thema waar gisteren het minst over is gesproken.

Tijdverlies, geen zin, spektakel en schande waren de woorden die gisteren door de statenleden werden gebruikt als benaming voor de late behandeling van de begroting van dit jaar.

Victor Minguel (MAN) stelde voor om de begrotingen van 1982 en 1983 tegelijk te behandelen om zo min mogelijk tijd te verliezen. Het is onverantwoordelijk van de politici om zich niet te houden aan de regels door ondermeer de begroting laat in te dienen, aldus Minguel.

Frank Elstak drukte het wat zachter uit en vroeg om "vermijding van de gewoonte om de begroting laat in te dienen". Ook hij vond het niet de moeite waard om uitgebreid te gaan praten over de begroting en stelde voor het begrotingsproces door middel van computertechniek te versnellen. Hij volstond met te vragen wanneer het definitieve regeeraccoord door het kabinet zou worden gepresenteerd.

MEP-fractieleider Betico Croes zei dat het Antilliaanse volk zich op dit moment afvroeg of de statenleden zichzelf of het volk voor de gek hielden met de late behandeling van de begroting. Hij zei te constateren dat de regering zich niet aan de regels hield en ook niet van plan is hier iets aan te doen. "Als zelfs wij in deze moeilijke tijd niets presteren dan zullen ook degenen die van ons een voorbeeld moeten nemen hun best niet doen", aldus Croes.

Drs. Rufus McWilliam, fractieleider van de PNP, zei dat het de grote vraag was of het wel de moeite waard is om te gaan praten over een begroting van 1982 die bovendien door een demissionair kabinet is samengesteld. Verder is het, volgens McWilliam ook de vraag of de begroting van 1982, die vorig jaar is ingediend, wel het beleid van het huidige kabinet weergeeft.

Agustin Diaz van de DP noemde de late behandeling van de landsbegroting een schande en zei het vreemd te vinden dat de begroting is opgesteld door een minister die nu in Nederland zit en moet worden verdedigd door iemand die ten tijde van de opstelling ervan deel uitmaakte van de oppositie. Hij wilde terloops ook weten waar de begroting van 1983 bleef.

Kerstmis in Santa Rosa

WILLEMSTAD — In de Santa Rosa-kerk bestaat in de tijd van de Auroramissen - elke morgen om vijf uur - gelegenheid tot een persoonlijke biecht na afloop van de ochtendmis. Maar ook elke middag tussen vier en zeven uur kan men er terecht. Zo blijkt uit het parochieorgaan. Een algemene boeteviering wordt gehouden donderdagmorgen aan het begin van de Auroramis.

Het programma voor de feestdagen ziet er verder als volgt uit: vrijdagnacht twaalf uur: nachtmis, met zang van het parochiele gemengde koor; om negen uur 's morgens kindermis, met zang van het Guadeloupekoor; om elf uur wordt tijdens de mis de zang door het parochiele koor verzorgd en om half zeven 's avonds is er een misviering met volkszang. Op tweede Kerstdag, zondag, wordt het feest van de Heilige Familie gevierd. Om half acht is er een misviering met toewijding aan het H. Gezin, om negen uur is de hoogmis met zang door het Paseando koor; onder deze mis doen kinderen hun eerste communie en om half zeven 's avonds is de avondmis. 's Middags om vier uur is er bediening van het Doopsel; om half acht 's avonds komen de collectanten met hun echtgenote bij de pastoor aan huis hun jaardag vieren.

Op dinsdag 28 december wordt het feest van Onnozele kinderen gevierd; om vijf uur 's middags is er de zegening van de kinderen. Om half zeven is de misviering en om half acht de bijeenkomst van de charismatische beweging. Op Oudjaar is er om elf uur 's avonds een misviering uit dank voor de in 1982 ontvangen gunsten bij de overgang naar het nieuwe jaar. Op Nieuwjaar is er om tien uur 's morgens een misviering en om half zeven de avondmis. Op zondag 2 januari, het Driekoningenfeest, wordt het gewone rooster van misvieringen weer hervat.

Drie verdachten in ontvoeringszaak op vrije voeten

KONSTANZ — Het Openbaar Ministerie in de Westduitse stad Konstanz heeft de opsporing verzocht van nog een vermoedelijke medeplichtige in de ontvoeringszaak Van der Valk. Volgens een bekendmaking van het Openbaar Ministerie gaat het om een man met de Italiaanse naam Giorgio La V. De betrokkenheid van deze verdachte zou aan het licht zijn gekomen door verklaringen van diegenen die al zijn gearresteerd.

De Westduitse politie had eerder drie verdachten in de ontvoeringszaak Van der Valk op borgtocht vrijgelaten. Momenteel bevinden zich in Duitsland nog in hechtenis Giancarlo T., een tot Westduitser genaturaliseerde Italiaan, die een gedeeltelijke bekentenis heeft afgelegd, zijn Westduitse vriendin Ursula B. en de Italiaanse Michaela C.

ARUBA AGENDA

LOSSE NUMMERS OP Aruba dagelijks verkrijgbaar bij:

ORANJESTAD: Zepp Wever, La Fama en Piet Soda Fountain.

NOORD: Panaderia Turibana.

SAN NICOLAS: Nicolas Store; De Wit Stores in Sheratonhotel; Van Dorp in Americana en Holiday Inn drugstore.

Kantooruren: 08.00-12.00/14.00-17.30 uur; zaterdag gesloten.

Telefoon: 24333 (drie lijnen).

Voor spoedgevallen na kantoortijd: 21639, 22316, 22950. Pageboy: 027-774.

Bankrek. nr. 248-1 Barclays Bank.

Taxicentrale: 24 uur per dag, tel.: 22116 of 21604.

POLITIE: 100

ALARMCENTRALE: 115.

BIOSCOPEN
ORANJESTAD
Boulevard Theater: 20.30 uur *In search of historic Jesus* (alle leeft.).
Rialto: 20.00 uur *OK, Mister Pancho* (alle leeft.).
BALASHI
Drive-in: 20.30 uur *The mechanic* (18 jr.).
SAN NICOLAS
Principal: 20.30 uur *Road games* (18 jr.).

* * *

WIT GELE KRUIS: Oranjestad: tel.: 23168; Noord: tel.: 23425; Santa Cruz: tel.: 28288; Paradera: tel.: 25543; Savaneta: tel.: 47020; Brasil: tel.: 48301; Dakota: tel.: 29008; San Nicolas: tel.: 45906; Tijdens kantooruren van 07.30-12.00/13.30-17.00 uur: Patiastraat 27, tel.: 24444.

BOTICA'S: Oranjestad: del Pueblo, tel.: 21253; San Nicolas: San Lucas, tel.: 45119.

WACHTREGELING DOKTOREN
San Nicolas en Savaneta: dokter E.Westrate via Centro Clinica San Nicolas, tel.: 48833 of via hospitaal, tel.: 24300.
(voor brandgevallen, ongelukken of een of ander ongeluk gelieve Alarmcentrale op te bellen, tel.: 115).

* * *

DIVERSEN
FLIGHT INFORMATION CENTRE: dagelijks geopend van 07.00-20.00 uur; na 20.00 uur informaties via verkeerstoren.

* * *

DONDERDAG
DIVERSEN
WIT GELE KRUIS
zuigelingenbureau
10.00-12.00 uur te Dakota, tel.: 29008; Brazil, tel.: 48301.
OPENBARE BIBLIOTHEEK (Oranjestad): openingstijden maandag, woensdag en vrijdag van 09.00-12.00/13.30-20.00 uur; dinsdag van 09.00-12.00/13.30-17.00 uur; donderdagochtend gesloten en 's middags open van 13.30-17.00 uur.

FILIAAL SAN NICOLAS: openingstijden maandag, woensdag en vrijdag van 09.00-12.00/13.30-17.30 uur; dinsdag van 13.30-17.30 uur; donderdag de hele dag gesloten.

BIBLIOTHEEK CTRO. DI BARRIO DAKOTA: dinsdag en vrijdag van 16.00-20.00 uur geopend.

STICHTING TOT BEVORDERING VAN VERANTWOORD OUDERSCHAP (Famia Planea): dagelijks van 08.00-12.00/13.00-16.00 uur-Medical Centre, Bernhardstraat 75, San Nicolas, tel.: 48833, toestel 219/225.

Bij praktijken in het Wit Gele Kruis-gebouw: dinsdag 10.00-12.00 uur te Noord 66, tel.: 23425; 13.00-14.00 uur te Oranjestad, Koningstraat/Emmastraat, tel.: 23168; woensdag: 13.00-15.00 uur te Sta Cruz 39C, tel.: 28288; donderdag: 10.00-12.00 uur te Pampoenastraat 15, Dakota.

Centro di Barrio Dakota, Pampoenastraat 19, tel.: 23822: donderdag 08.00-10.00 uur.
Club Caiquetio, Paradera 47A, tel.: 24280: dinsdag 08.00-10.00 uur.

BUREAU VOOR LEVENS- EN GEZINSMOEILIJKHEDEN (Zuidstraat 7A, tel.: 23145): open maandag t/m vrijdag van 07.30-12.00/13.30-17.00 uur.

ESSO SERVICE CENTRE (Oranjestad): 24 uur per dag geopend (alleen gesloten van zondag 20.00 uur tot maandagmorgen 07.00 uur).

SPORT
CAMACURI BOWLING CENTRE: maandag t/m vrijdag open van 18.00-24.00 uur; zaterdag van 13.00-19.00 uur; op zondag gesloten.

* * *

TELEARUBA: 17.00 children's special: The lion, the witch and the wardrobe; 18.45 news in Dutch; 19.00 telenovela: La Sucesora; 19.30 taxi; 20.00 telenoticias; 20.30 Tom Jones; 21.00 good times; 21.30 Benny Hill; 22.00 dynasty; 23.00 resumen di noticias; 23.05 sluiting.

* * *

Meerderheidspartij laat weten:

Elio Nicolaas kan niet op samenwerking MEP en BC leden rekenen

ORANJESTAD — **De nieuwe waarnemend gezaghebber van Aruba, Elio Nicolaas, kan niet op de medewerking rekenen van de fractie van de MEP in de eilandsraad en die van de gedeputeerden in het dagelijks bestuur van het eiland. Niet vanwege zijn persoon, doch vanwege het on-democratische beleid van de Centrale regering ten opzichte van Aruba. Aldus valt op te maken uit een op dinsdag door de MEP uitgegeven communiqué. Ook is de gele partij niet te spreken over de eervolle ontslagverlening aan waarnemend gezaghebber Remie Zaandam zonder opgaaf van redenen.**

In verband met het bovenstaande heeft de MEP gisteren telegrammen met dezlefde inhoud gestuurd aan koningin Beatrix en minister-president drs Lubbers, terwijl de MEP-fractie in de eilandsraad de raadsvoorzitter verzocht heeft binnen zo kort mogelijke termijn een openbare vergadering te beleggen met als enig agendapunt: Ontwikkelingen rond de benoeming van een gezaghebber en een waarnemend gezaghebber voor Aruba.

De MEP zegt in zijn communiqué met verontwaardiging kennis te hebben genomen van de benoeming van een waarnemend gezaghebber en dat de verontwaardiging des te groter is, aangezien er duidelijke afspraken bestaan om zulks in overeenstemming met het eilandgebied te laten geschieden teneinde conflictsituaties te voorkomen. Gesteld wordt nogmaals dat het niet om de persoon Elio Nicolaas gaat, maar om het principe. Door de manier waarop deze benoeming is geschied — zo gaat het communiqué van de MEP verder — kan niet aan de indruk worden ontkomen dat de functie van gezaghebber is gepolitiseerd en dat de partij-politiek een wrange smaak heeft achtergelaten bij de benoeming van de eerste burger.

De Centrale regering heeft nagelaten een voordracht te doen, terwijl er een kandidaat was, die de goedkeuring wegdroeg van de meerderheid in de Centrale regering en het eilandsbestuur van Aruba.

Uit betrouwbare bronnen is vernomen dat MAN, MEP, UPB en DP-Bovenwinden door de knieen zijn gegaan, anders zouden de AVP en de PPA het kabinet-Martina tot wankelen hebben gebracht. De AVP en PPA hebben dus de voordracht van Pedro Bislip gedwarsboomd.

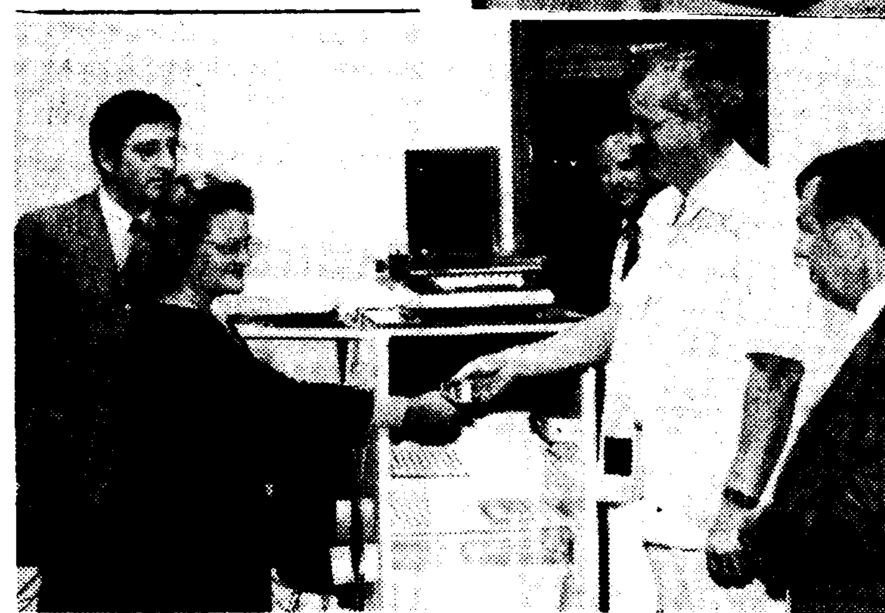
Van de minister-president werd de toezegging gekregen dat mocht er onverhoopt een ander alternatief naar voren worden gebracht, hij zich in ieder geval in verbinding zou stellen met de MEP-leider namens het eilandgebied. Dat is niet geschied.

Voorts zal van de Centrale regering opheldering worden gevraagd over de beweegredenen van de ontheffing van de heer Remie Zaandam. De heer Zaandam heeft eervolle ontheffing gekregen, zonder argumentatie, terwijl de heer Zaandam daar niet om heeft gevraagd.

Volgens de toelichting op artikel 66 van de ERNA, dient een waarnemend gezaghebber "zo mogelijk" uit de gedeputeerden te worden aangewezen en slechts indien de gedeputeerde bijvoorbeeld door gebrek aan tijd niet kan, wordt er een buitenstaander benoemd. Ook hier heeft de Centrale regering gehandeld in strijd met de geest van de ERNA, aldus het MEP-communiqué. Gezien het feit dat de heer Zaandam zonder redenen opzij is gezet — eervolle ontheffing betekent immers, dat hij zijn taak naar behoren heeft verricht — kan gesproken worden van politieke koehandel ten detrimente van het Arubaanse volk.

De MEP vindt dat de wijze waarop de benoeming van een waarnemend gezaghebber geschiedt, overeenkomstig de beginselen van de democratie dient te gaan. De Centrale regering heeft door dit on-democratisch optreden de conflict-situatie die reeds bestond, verscherpt en heeft de nieuwe waarnemend gezaghebber in een penibele en moeilijke situatie gemanoeuvreerd. Na te hebben gesteld dat de nieuwe waarnemend gezaghebber niet kan rekenen op medewerking van de MEP-fractie en gedeputeerden, stelt het MEP-communiqué dat het decorum dat gepaard dient te gaan met een dergelijke benoeming hierdoor geheel is komen te vervallen en daardoor zal de benoeming van de heer Elio Nicolaas in de reeds bestaande conflictsituatie ook zeker bij de bevolking niet in goede aarde vallen.

De MEP vindt het een trieste zaak, dat de Centrale regering op aandrang van de minderheidspartijen van Aruba er niet voor terugdeinst de belangen van het Arubaanse volk te schaden. Afgevraagd wordt hoelang de Koninkrijksregering in deze afzijdig zal blijven staan. Het gaat hier immers — aldus de MEP — om het behoorlijk bestuur en hetgeen nog belangrijker is: om de democratische spelregels. Het Koninkrijk etaleert zich in de internationale politiek als de grote voorvechter van de democratie. Kan het Koninkrijk dan tolereren dat binnen het Koninkrijk democratische spelregels niet meer in acht worden genomen?, zo vraagt de MEP zich tot slot af.

ORANJESTAD — De Aruba Rotaryclub heeft de afgelopen dagen drie instellingen op het eiland met een donatie verrast. De kinderen van Casa Cuna kregen een rondrit aangeboden alsmede nieuwe kleren en schoenen, terwijl de dag besloten werd met een lunch in het Bushiri hotel. Voorts werden op Statuutdag 35 kinderen van Casa Cuna uitgenodigd voor een Kerstdiner met leden van de Rotary. De Falpa, de stichting voor gesproken lectuur, werd verrast met een donatie, bestaande uit 360 geluidsbanden, een schrijfmachine en een ijskast. Bij de foto's de Casa Cuna-kinderen zijn bezig hun nieuwe schoenen te passen, terwijl de bestuursleden van Falpa de donatie in ontvangst nemen

In Kas Ariba zaak aanhouding

SANTA CRUZ — Gistermiddag heeft de recherche in zijn woning te Santa Cruz C.D. (19) aangehouden als een van de daders van de mishandelings/beroovingszaak te Kas Ariba waarbij de 26-jarige Sing levensgevaarlijk gewond werd. De jongeman heeft inmiddels bekend en verwacht wordt dat de recherche vandaag de overige verdachten die bij deze zaak betrokken waren, zal aanhouden.

MEP aan Nederland:

Ga erosie tegen van democratie

ORANJESTAD — De MEP heeft dinsdag telegrammen met dezelfde inhoud gestuurd aan koningin Beatrix en minister-president drs Lubbers over de benoeming van een nieuwe waarnemend gezaghebber voor Aruba en de eervolle ontheffing van de heer Remie Zaandam als waarnemend gezaghebber.

De inhoud van de MEP-telegrammen luidde: "De Centrale regering heeft uit partij-politieke overwegingen nagelaten voordracht te doen voor kandidatuur gezaghebber Aruba, ondanks het feit dat de noodzaak hiertoe door de Koninkrijksregering, de Centrale regering en het eilandgebied Aruba werd onderkend. De Centrale regering heeft waarnemend gezaghebber R.Zaandam onverwachts eervol van zijn taak ontheven, zonder opgave van redenen. De Centrale regering heeft zonder overleg met eilandgebied Aruba vervolgens een waarnemend gezaghebber benoemd. Deze procedure druist in tegen de geest van de Eilandenregeling en de democratische spelregels. Dit is weer een stap op een hellend vlak, die zal leiden tot invoering van de dictatuur van de minderheid en onrust onder de bevolking. De reeds bestaande conflictsituatie tussen de Centrale regering en het eilandgebied Aruba is hierdoor verscherpt. Wij doen een beroep op uw regering om de erosie van de democratie in een deel van het Koninkrijk daadwerkelijk tegen te gaan".

In het telegram aan minister-president Lubbers wordt nog aangedrongen op een tripartite overleg tussen Koninkrijksregering, Centrale regering en eilandgebied Aruba voor bespreking over benoeming van een gezaghebber.

Copieen van het MEP-telegram werden verzonden aan minister J. de Koning van Nederlands-Antilliaanse Zaken, aan de Eerste en Tweede Kamer, de gouverneur van de Nederlandse Antillen en minister-president Don Martina.

Zakenvaria

VAN DE TECHNISCH directeur van de Aruba motor sports werd een goed verzorgd - - bij de VAD gedrukt -- boekje ontvangen waarin uitvoerig de regels van dragraces worden uiteengezet. Dit is belangrijk in verband met het feit dat in maart/april de nieuwe dragstrip in gebruik zal worden genomen met de eerste internationale dragraces op Aruba. Alle dragracers en andere belangstellenden van deze sport kunnen bij de bestuursleden van Aruba motor sports dit goed verzorgde boekje kopen.

Kerstprogramma op tv Koro Kanta Antias

ORANJESTAD/WILLEMSTAD — In 1967 werd in Tilburg door Antilliaanse studenten een koor opgericht, dat de naam Koro kanta Antias kreeg. Dit koor heeft in Nederland en ook daarbuiten een zekere reputatie weten op te bouwen door het brengen van muziek gebaseerd op typisch Antilliaanse ritmes. Het koor staat onder leiding van Gilbert Mambi, die tevens de componist is van alle uitgevoerde muziek.

Het kerstprogramma bestaat uit een Eucharistieviering vanuit de uit een O.L. Vrouw van Lourdeskerk te Tilburg, gevolgd door een kort concert. De viering vindt gedeeltelijk in het Papiamentu en gedeeltelijk in het Nederlands plaats. Er worden liederen ten gehore gebracht, die zijn gecomponeerd voor soli en vierstemmig gemengd koor in het Papiamentu, gebaseerd op Antilliaanse ritmes. Koro Kanta Antias wordt tijdens de misviering begeleid door het Tilburgs Symfonie Orkest onder leiding van Louis Dispa. Pastores zijn: pastor Van de Eijnde en pastor Spijkers, beiden van de Lourdeskerk te Tilburg., pastor Lensen, die meer dan 35 jaar op de Nederlandse Antillen werkzaam is geweest en tenslotte de Antilliaanse theologiestudent Eric Illes. Tijdens het korte concert na de viering wordt het koor begeleid door een Antilliaanse ritmegroep, eveneens onder leiding van Gilbert Mambi.

Het tv-programma, dat door Radio Nederland television is gemaakt, heeft een lengte van 52 minuten en is geproduceerd door Pieter Landman en geregisseerd door Laurens Leeuwenberg. Het wordt door TeleAruba en TeleCuracao uitgezonden rond de Kerstdagen.

Na snelle actie

Opvarenden jacht gered

ORANJESTAD — **Dertien mijlen zuidwest van Aruba heeft de sleepboot Cudarebo van Aruba gisteren drie personen — onder wie een baby van vier weken — veilig aan boord kunnen nemen en naar de haven van Oranjestad gebracht.**

Omstreeks twee uur ontving de radio-amateur Pichardo noodsignalen van een persoon, die dringend om hulp vroeg. Uit de berichten kon worden opgemaakt dat een jacht in aanvaring met een tanker was gekomen. De autoriteiten werden gewaarschuwd die direct de nodige maatregelen namen.

Het bleek dat het jacht Cap Cutter uit Maracaibo was vertrokken naar Aruba met aan boord een echtpaar met baby, die de Kerstdagen op Aruba wilden doorbrengen.

Vermoedelijk kwam het jacht door hoge golven in aanvaring met de tanker "Brasilian Splendor. Het drietal nam in de reddingsboot plaats aangezien het jacht begon te zinken. Dankzij het feit dat captain James Capstock direct om hulp had gevraagd, kon het drietal korte tijd later aan boord van de Arubaanse sleepboot worden genomen. Het jacht verdween in de golven. Het jacht voer onder Venezolaanse vlag.

IOWUA staakt door

SAN NICOLAS — **De staking van de IOWUA bij Lago duurt voort, terwijl het bedrijf van Lago normaal doordraait.**

Naar aanleiding van publicaties van Lago dat de vakantie van de werknemers is ingetrokken en deze zich moeten melden, spreekt de IOWUA in een pamflet over intimidatie door Lago in deze. Ingevolge de cao kan volgens de IOWUA de Lago de vakantie van zijn werknemers niet zo maar intrekken of veranderen. De IOWUA zegt in zijn pamflet wederom dat zij steeds van goede wil is geweest doch de Lago-directie niet. De Lagodirectie heeft vanmiddag in de Essoclub een persconferentie bijeengeroepen om zijn standpunt nog eens toe te lichten, waarbij de pers de nodige vragen kan stellen.

Zakenvaria

IN BASI RUTI onder leiding van mevrouw Ida Mesman waren gisteren ruim honderd minder-bedeelde kinderen de gast van Basi Ruti en het Maria Legioen. Mevrouw Mesman zorgde ervoor dat het de kinderen aan niets ontbrak en de vreugde steeg ten top toen manden en speelgoed werden uitgedeeld. Het Maria Legioen uitte zijn dank voor de medewerking van iedereen ondervonden.

HIERBIJ MAKEN wij bekend dat het Amigoe-kantoor op Aruba donderdagmiddag na twaalf uur is gesloten. De bezorging van de Amigoe op vrijdag is in de morgenuren. Voor spoedgevallen kan men bij de bekende adressen terecht. Maandagmorgen 27 december is het kantoor weer normaal geopend. Prettige Kerstdagen.

DE DIRECTIE.

Cavalcade: Aruba best verkocht

WILLEMSTAD — Aruba is met San Juan en de Bahamas de grootste verkoper geweest voor Cavalcade tours, zo bekent Lee Cygelman, president van deze tour onderneming die daarbij aankondigt dat zijn bedrijf in het nieuwe seizoen nieuwe kantoren gaat openen in Californie, Texas en Georgia en Boston.

Aruba is samen met de beide andere genoemde plaatsen de topper geweest in de voorbije twee jaar. Zijn opvatting is dat toerisme pas loopt wanneer niet alleen de frontdeskwerker en de taxi chauffeur zich erbij betrokken voelen, maar het hele eiland. Dan pas werkt het toerisme, zo meent de Cavalcade-president. Een ander idee van hem: je moet steeds nieuwe markten aanboren. Je kan niet elk jaar met hetzelfde terugkomen.

Hij getuigt daarvan in Caribbean reporter, het orgaan van de Caribische hotels en reisorganisaties CHA en CTA. Daarin geven vertegenwoordigers van luchtvaartmaatschappijen en groothandelaars in reizen hun verwachting over het nieuwe seizoen. Over het algemeen is men daarbij optimistischer gestemd dan in het voorgaande jaar.

Aruba komt ook in ander verband in Caribbean reporter voor: namelijk in verband met de introductie van de nieuwe leiding van het Aruba Palm beach-hotel in New York. Van de toen gehouden receptie is een foto opgenomen.

Old Parr blijft winnen

ORANJESTAD — In de finale van de competitie van de Aruba domino-bond behaalde Old Parr een 21-10 overwinning op NWIWA. Laatstgenoemde ploeg won hierna met 21-19 van Joey's. Tegen deze nederlaag heeft Joey's protest aangetekend.

NAMENS HET Bestuurscollege heeft Toerismegedeputeerde Daniel Leo dinsdag een plaquette overhandigd aan de heer Cy Collins, vice-president Atlantische en Caribische divisie van American Airlines. De plaquette is een teken van waardering voor de onafgebroken dienstverlening die American Airlines reeds 11 jaar aan het Arubaanse toerisme biedt. Bij de foto, tijdens de uitreiking: general manager AA, Oslin Toppenberg, vice-president AA, Cy Collins, gedeputeerde Remie Zaandam, gedeputeerde Daniel Leo en waarnemend luchthavenmeester Narciso Pietersz.

Uitstel behandeling hof corruptie-advertentie-zaak

ORANJESTAD — Voor het Hof van Justitie zou gistermorgen op Aruba het beroep dienen van de MEP-gedeputeerden Efrain de Kort en Daniel Leo tegen de AVP-politici mr Henny Eman en Bob Lopez Henriquez. Deze zaak - bekend als de corruptie-advertentiezaak - werd in juni jongstleden in eerste aanleg behandeld. Op verzoek van de heer Oscar Flanders, die als procesgemachtigde optrad van Eman en Lopez Henriquez, werd de behandeling gistermorgen uitgesteld tot 18 januari. De heer Flanders vroeg uitstel in verband met dringende staatszaken van zijn clienten. De raadsman van de twee gedeputeerden, mr Rudy Wever, kon zich met het besluit van het hof verenigen na eerst te hebben opgemerkt dat het hier om een kort geding ging en dat de tegenpartij al lang van te voren wist dat de zaak vandaag zou dienen.

Zakenvaria

HET STAF-PERSONEEL van de Amigoe di Aruba kwam voor een Kerstlunch in Kowloon bijeen, waarbij ook de commissaris van het bedrijf dr Arturo Saladin aanwezig was. Er heerste een zeer geanimeerde stemming. Directeur Jos van der Schoot bracht dank voor de inzet van het personeel, waardoor ook afgelopen jaar de Amigoe een voorspoedige groei kon doormaken. Hij hoopte dat het personeel zich zal blijven inzetten en merkte op dat de Amigoe weliswaar 99 jaar oud is, maar nog steeds de jongste en enthousiaste krant van de Antillen, hetgeen ondermeer uit de lijvige 64 paginas tellende Kerstkrant weer bleek. Namens de directie deelde hij mee dat in januari het stafpersoneel een dag naar Curacao zal gaan om met de staf op Curacao -- waarmee uiterst prettig wordt samengewerkt -- nog eens over het dagelijkse Amigoe-werk van gedachten te wisselen. Voorts zullen voorbereidingen moeten worden getroffen om begin januari 1984 het honderdjarig bestaan van de Amigoe te vieren.

BIJ HET ARUBA Pal beach hotel werden de her Timothy Durell en Ro Schmadeke benoemd to respectievelijk food an beverage manager en executi chef. Durell was voor zijn kom naar Aruba food and beverag director van Holiday Inn Bah rain, in het midden Oosten, e Schmadeke de executive che van Hotel Tiara, in Medan i Indonesie.

Deskundigen konstateren:

Overheid is financieel zwak georganiseerd

WILLEMSTAD — **Het december-nummer van Econotities, een uitgave van het departement van Economische Zaken, is geheel gewijd aan de Landsbegroting. In het hoofdstuk "Enkele economische en monetaire aspecten" legt drs H.A.Snoek uit dat alle vijf overheden van de Nederlandse Antillen een eigen begroting hebben. Aruba en Curacao moeten een gedeelte van de door hen geinde directe belastingen afdragen aan het Land, terwijl het Land een gedeelte van de op het betreffende eiland geinde indirecte belastingen afdraagt aan het eilandgebied. Deze regeling resulteert per saldo in afdrachten door de eilandgebieden aan het Land. De eilandgebieden Aruba en Curacao moeten zelf zorg dragen voor de financiering van dreigende begrotingstekorten. De eilandgebieden Bonaire en de Bovenwinden krijgen een landsbijdrage ter dekking van tekorten.**

De Overheidsuitgaven voor 1982 waren geraamd op 345 miljoen gulden voor het Land, 291 miljoen voor Aruba, 575 miljoen voor Curaçao en 32, 38, vijf en zeven miljoen gulden respectievelijk voor Bonaire, St Maarten, Saba en St Eustatius. De begrote uitgaven van de gehele Overheidssector zijn derhalve voor 1982 in totaal begroot op bijna 1,3 miljard, dat is veertig procent van het nationale inkomen. In vergelijking met 1977 zijn de landsuitgaven gestegen met ongeveer negentig procent.

BEGROOT SALDO

Het verschil tussen de begrote ontvangsten en de verwachte uitgaven is het saldo op de begroting. Over de jaren 1977 tot en met 1980 was dit saldo, in afnemende mate, negatief. In 1981 werd een klein overschot begroot, waarna in 1982 het tekort weer opliep. Nadat het in 1981 dus nog lukte om de Overheidsbegroting in evenwicht te krijgen, constateert de regering in de "Algemene Beschouwingen", dat dit niet is gelukt voor 1982, ondanks de zeer strakke lijn gevolgd bij de opstelling van de ontwerpbegroting. Het resultaat is een begrotingstekort van ruim dertig miljoen gulden. De regering geeft wegen aan dit tekort terug te kunnen brengen tot twintig miljoen. Omdat echter de netto-afdrachten van de eilandgebieden Curaçao en Aruba onzeker zijn (begroot op 36,5 miljoen), terwijl eveneens de schulden van SETEL en Telefoondienst Aruba aan de Landsradiodienst nog geregeld dienen te worden (in 1982: 24,5 miljoen gulden), zou het te verwachten financieringstekort kunnen oplopen tot meer dan tachtig miljoen! Dat de regering zich bewust is van de problemen verbonden aan (grote) begrotingstekorten blijkt wel uit het feit, dat in de "Algemene Beschouwingen" ruime aandacht wordt besteed aan de financiele politiek, aldus drs Snoek in Econotities.

INFLATIE

In 1981 is de gemiddelde prijsstijging aanzienlijk lager geweest dan in 1980, namelijk 8,6 procent tegen 16,0 procent. De inflatie wordt grotendeels bepaald door buitenlandse prijsontwikkelingen als gevolg van de hoge importquota van de Nederlandse Antillen.

Het betalingsverkeer met het buitenland, zoals dat tot uitdrukking komt op de betalingsbalans en resulteert in een toe- of afname van de deviezenreserve, heeft zich in 1981 gunstig ontwikkeld. Zo constateert Econotities. De deviezenreserve is in 1981 immers met bijna honderd miljoen gulden toegenomen. Gecorrigeerd voor meerjarenplanhulp is dit bedrag ongeveer tachtig miljoen gulden. Voor een groot deel is deze toename toe te schrijven aan de winstbelastingontvangsten van Aruba, die ruim 75 miljoen hoger waren dan normaal. Gevoegd bij bepaalde ontwikkelingen op dit vlak, resteerde er een deviezentoename van ongeveer veertig miljoen gulden. Dit betekent een groei van twintig procent, hetgeen de gemiddelde prijsstijging van de invoer ruim overschrijdt.

AFHANKELIJKHEID

De huidige begroting van de Landsoverheid kent nauwelijks kapitaaluitgaven, die met eigen middelen worden gefinancierd. Kapitaaluitgaven van zowel Land als Eilandgebieden vinden plaats uit middelen van de Nederlandse meerjarenhulp en EG-hulp. Wel leggen rente en aflossing van deze hulpgelden beslag op de begrotingen. Gestreefd zal moeten worden naar grotere onafhankelijkheid van buitenlandse hulp in de toekomst. Hiertoe zullen middelen door eigen economische activiteit voortgebracht, geactiveerd moeten worden. Enerzijds vereist dit een kapitaalmarktbeleid gericht op vermindering van kapitaaluitvoer. Anderzijds zal in de overheidsuitgaven een accentverschuiving moeten plaatsvinden ten gunste van de eigen kapitaaluitgaven.

Het nu en in de toekomst tc voeren financieel-economisch overheidsbeleid moet van tweeerlei aard zijn, aldus stelt H.C.Beers in een analyse op de begroting. Allereerst moeten de overheidsfinancien worden gesaneerd en verder moet een economisch beleid worden gevoerd om de werkloosheid te verlichten. Het eerste kan volgens Beers geschieden door een herverdeling van overheidstaken en -inkomsten. Iedere overheid (Land, elk Eilandgebied) moet in voldoende mate kunnen beschikken over eigen inkomsten. Het systeem van jaarlijkse herverdeling heeft volgens hem nauwelijks zin, als hierdoor de problematiek alleen maar wordt vergroot. Beers vindt, dat de Algemene Beschouwingen vaag zijn in het formuleren van de economische doelstellingen. De overheid geeft nauwelijks blijk, dat een beleid mogelijk is. Er wordt slechts volstaan met het geven van een diagnose.

Toch verwacht de bevolking dat de overheid mede richting geeft aan ons aller welzijn, waarbij uitzicht op werk voorop moet staan. Door een regionaal en sectoraal beleid dient deze verwachting te worden gehonoreerd. Voorts moet de overheid scholing verzorgen en stimuleringsmaatregelen nemen. Desnoods moet zij hiertoe zelf de gewenste investeringen verrichten. De kapitaalrekening van dc begroting is trouwens daar mede voor bestemd.

BELEMMERING

Twee andere deskundigen zijn in Econotities eensluidend in hun oordeel over het begrotingsbeleid. Drs D.B.Werdekker zegt hierover: "Zolang de diverse overheden niet zelf tot besparingen komen door te bezuinigen op de Gewone Dienst, blijft het falende begrotingsbeleid als een tweesnijdend zwaard van Damocles boven de Antilliaanse economie hangen. Ieder stimuleringsbeleid gericht op verbreding en versterking van het productief draagvlak van de Antillen wordt hiermee doorkruist, hetgeen een verdergaande verslechtering van de werklegenheidssituatie met zich zal meebrengen".

En tenslotte schrijft Aad Koetsenruijter: "Het begrotingstekort en de liquiditeitsproblemen van het Land zijn in hoofdzaak gevolgen van een onvoldoende functioneren van de financiele organisatie van de (totale!) overheid. Het betreft zowel het uitgavenbeheer als de belastingontvangsten. Een succesvol economisch beleid wordt hierdoor in hoge mate belemmerd".

WILLEMSTAD — De inwoners van het bejaarden-tehuis Habaai, Huize Welgelegen, waren zondag te gast bij de Kiwanis Club Curaçao, die voor een Kerstviering zorgde. Er werd door de oudjes naar hartelust gegeten, gedronken en gedanst. De foto geeft een overzicht van de gezellige drukte.

CFW vermindert eisenpakket

Accoord in zicht voor CFW en Suvecu

WILLEMSTAD — **De vakbond CFW heeft haar looneisen voor de werknemers van de supermarkten aanmerkelijk verminderd tijdens de ontmoeting gisteren met het bestuur van de supermarktvereniging van Curacao (SUVECU).**

De vakbond is nu bereid in plaats van de loonsverhoging van dit jaar genoegen te nemen met een lump sum van tweehonderd gulden terwijl ook de eis voor een loonsverhoging van 2% in 1984 is ingetrokken.

Van CFW-voorzitter Ewald Ong-A-Kwie werd vernomen dat bovendien is gevraagd om een kerstbonus dit jaar gelijk aan het loon van tachtig werkuren: een verhoging van vijf werkuren. Hiertegenover heeft de Suvecu een verhoging van 2% voorgesteld voor volgend jaar en 1% het jaar daarop. Aanvankelijk was de Suvecu bereid niets te geven dit jaar en een verhoging van één procent over 1983 en 1984 elk.

De Suvecu heeft tijd gevraagd om zich te beraden over het nieuwe eisenpakket van de CFW dat, wat loonsverhogingen betreft, meer dan de helft minder is dan tijdens de eerste onderhandelingen het geval was.

Vanmiddag om twee uur vergadert de vakbond met het personeel van de supermarkten die bij de Suvecu zijn aangesloten.

Overleg tussen Scharloo en Fort Amsterdam

WILLEMSTAD — **De centrale regering heeft in het bestuurskantoor op Scharloo met het Curacaose Bestuurscollege van gedachten gewisseld over een aantal lopende zaken.**

De ministerraad onder voorzitterschap van premier Don Martina was deze week te gast van het BC onder aanvoering van gezaghebber Ronnie Casseres. Er is tijdens deze orientatieve besprekingen gesproken over de bestaande verschillen in rechtspositie tussen de twee groepen overheidsdienaren, te weten ambtenaren en werklieden; het luchtvaartbeleid met betrekking tot het Curacaose toerisme; bestrijding van de criminaliteit enzovoorts. De bedoeling is dat beide overheden regelmatig dit soort besprekingen voeren.

Raadslid Beatris Scoop laakt zeer langzame afhandeling vragen

WILLEMSTAD — **Het is frustrerend te weten dat vragen die in september door een raadslid aan het Bestuurscollege zijn gesteld pas drie maanden later, deze maand, naar het betrokken diensthoofd worden gestuurd, aldus het MAN-raadslid, Beatris Scoop.**

Deze late versturing van de vragen heeft tot gevolg gehad dat tot op de dag van vandaag de Eilandsraad nog steeds geen antwoord heeft gekregen op de door het lid Scoop gestelde vragen.

In september heeft mevrouw Scoop een aantal vragen gesteld over het functioneren van het medisch centrum op Montagne aan de gedeputeerde van Volksgezondheid, Lucille Wout. Noch deze vragen noch andere vragen over het functioneren van de Algemene Politieverordening (APV) zijn beantwoord, wat volgens Mevrouw Scoop, geen blijk is van de voortvarenheid die in dit soort gevallen getoond moet worden door onze bestuurders.

Regeeraccoord begin januari helemaal klaar

WILLEMSTAD — **Binnen twee à drie weken zal het definitieve regeerakkoord van het huidige kabinet worden gepresenteerd in de drie talen van de Nederlandse Antillen.**

Deze belofte werd gisteren tijdens de Statenvergadering door premier Don Martina gedaan. Volgens premier Martina is het regeerakkoord nog niet gepresenteerd omdat pas gisteren de formatie van de regering is afgerond met de verkiezing van Maria Liberia-Peters en Hector Gonzalez als nieuwe leden van de ministerraad. Hiermee beantwoordde hij de vragen van verschillende Statenleden, ondermeer Frank Elstak van zijn eigen partij, die zich afvroegen waarom het regeerakkoord zo lang uitbleef.

Lopez Henriquez nieuwe Statenvoorzitter

WILLEMSTAD — **Bob Lopez Henriquez van de AVP en de huidige Statenvoorzitter Roy Markes, zijn door de Staten voorgedragen aan de gouverneur om per 1 januari benoemd te worden tot respectievelijk voorzitter en vice-voorzitter van de Staten.**

Nadat een commissie onder voorzitterschap van Papy Jesurun (PNP) de stemmen had geteld, bleek dat coalitiegenoten voor hadden gestemd en de MP- en DP-fracties blanco.

Humphrey Wout en Benny Nisbet werden gekozen als tweede kandidaat voor respectievelijk voorzitter en vice-voorzitter van de Staten.

Omissie in regeling oproep Statenwaarnemers

WILLEMSTAD — **Statenvoorzitter Roy Markes stelde gisteren voor aan zijn collega's om de wetgeving zodanig te wijzigen dat de waarnemers in de Staten van Sint Eustatius en Saba naar de vergadering moeten worden uitgenodigd, altijd als er een onderwerp hun eiland betreffende wordt behandeld.**

Gisteren ontstond hierover verwarring toen DP-Statenlid Onofre Bikker om opheldering vroeg voor de afwezigheid van de waarnemers van de twee Bovenwindse eilanden. In eerste instantie werd door voorzitter Markes uitgelegd dat het aan hem lag om de waarnemers uit te nodigen of niet. Toen Bikker hiermee geen genoegen wilde nemen, besloot Markes de vergadering maar te schorsen om na te gaan wat er wettelijk precies geregeld was.

Nadat de vergadering weer was aangevangen gaf Markes toe dat voor de goede gang van zaken de waarnemers inderdaad uitgenodigd hadden moeten worden. Volgens wettelijke voorschriften echter, is de Statenvoorzitter alleen verplicht de waarnemers uit te nodigen naar de vergadering van de Centrale Commissie indien er iets van het desbetreffende eiland wordt behandeld. Voor de openbare vergadering is dit echter niet verplicht, ook niet als er een zaak aangaande een van de Bovenwindse eilanden wordt behandeld.

Het weer

WILLEMSTAD — De weersverwachting geldig tot morgenmiddag 12.00 uur: Overwegend half bewolkt met een plaatselijke bui. Matige, af en toe vrij krachtige, oostelijke wind.
Weeroverzicht:
De aangevoerde lucht is voldoende vochtig en onstabiel om ook in de komende 24 uur op de Benedenwindse eilanden een plaatselijke bui tot ontwikkeling te doen komen.

Bij het Departement van Arbeid en Sociale Zaken ... bestaat een vacature voor een

"HOOFD"

die naast de vertegenwoordiging van de Directeur, tevens belast is met de ...

De gedachten gaan uit naar gegadigden, die ...

— over leidinggevende en organisatorische capaciteiten beschikken.

Salariëring zal afhankelijk van ... worden ...

Sollicitaties kunnen schriftelijk worden gericht aan:

De Directeur van het Departement van Arbeid en Sociale Zaken ... Curaçao.

Indiscriminate zaak

Hoge Raad: cijfers voldoende voor vermoeden

HELMOND — ... cijfers zoals ...

Nederlands vliegtuig neergestort

ROTTERDAM — In Frankrijk is ... Montceau-les-Mines ... weg van Zestienhoven naar ... bevonden zich, inclusief de twee ... dichte mist een tussenlanding ... tuig onder slechte weersom...

IOC ZAL IN 1983 ZIJN POSITIE IN DE SPORTWERELD VERSTERKEN

FIFA per 1 januari uit de AGFIS

Internationale sportfederatie wankelt

DEN HAAG – Het internationaal Olympisch Comite van voorzitter Juan Antonio Samaranch zal in 1983 zijn positie in de sportwereld versterken. Het IOC namelijk zal van een lastige tegenspeler, de Federatie van Internationale Sportorganisaties (AGFIS) minder tegengas krijgen. Aanleiding daarvoor is de beslissing van de FIFA, de wereld voetbalbond, om per 1 januari uit de AGFIS te stappen.

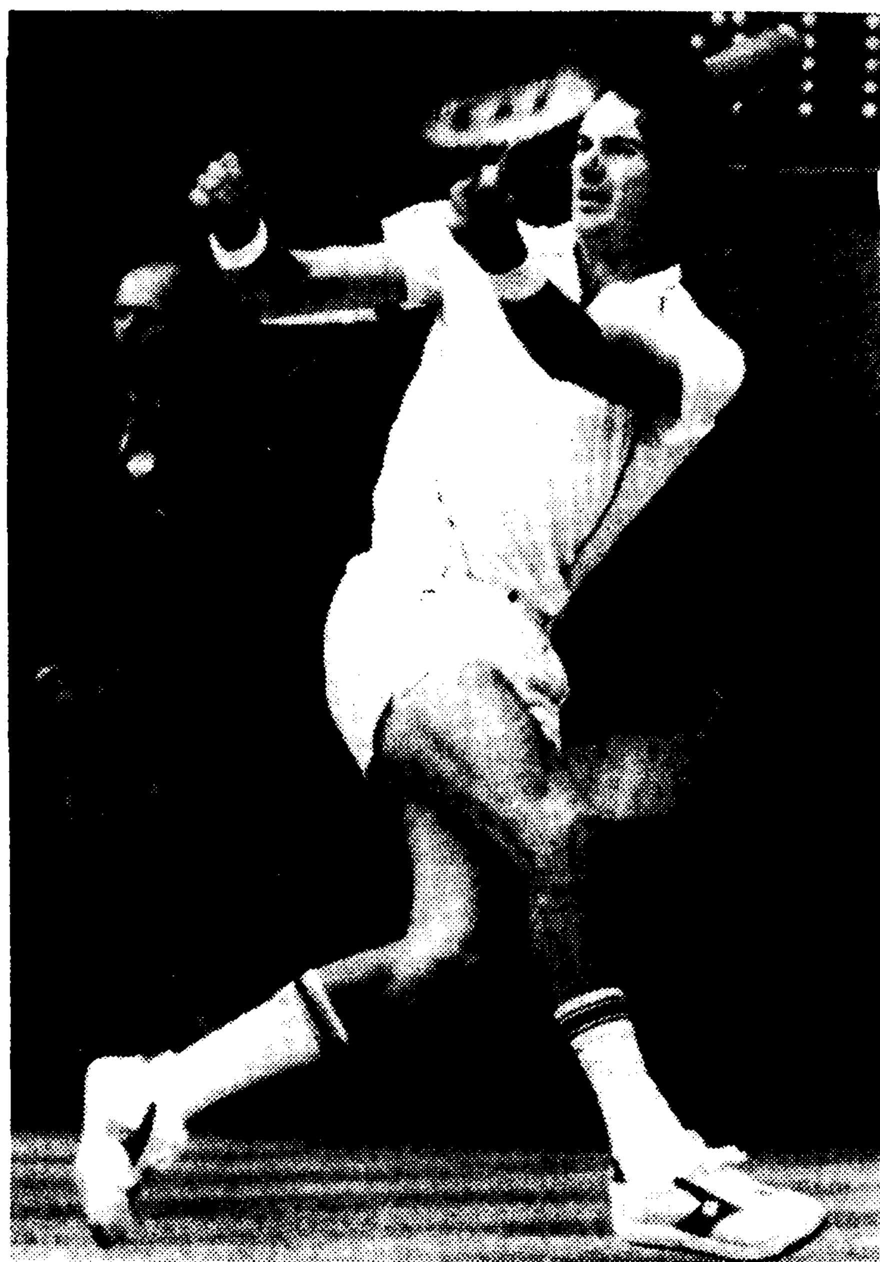
De Federatie van Internationale Sportorganisaties staat sinds 1969 onder voorzitterschap van de Zwitser Thomas Keller, die de belangen van de sportbonden tegenover het IOC met overtuiging heeft verdedigd. Bij het congres van het IOC in Varna (1972) verkreeg het AGFIS rechten die de federatie een stem gaven bij bijvoorbeeld de verdeling van Olympische inkomsten. Tien jaar later, bij het congres van Baden-Baden werd de invloed verminderd, hoewel het IOC de internationale sportorganisaties de beslissing liet de bepalen welke sportmensen gerechtigd waren uit te komen op de Olympische Spelen. Samaranch echter liet duidelijk vastleggen dat het dagelijks bestuur van het IOC ook in dergelijke zaken de beslissende stem zou hebben.

Het Internationale Olympische Comité heeft evenwel een veel hechtere basis dan de AGFIS, die onvergelijkbare grootheden als de Internationale Voetbalfederatie en de Boogschuttersbond verenigt. De club van Keller kende zowel gemeenschappelijke belangen als tegenstellingen, zeker als het over de verdeling van de steeds rijkelijker stromende opbrengsten van tv-rechten ging. Voor Los Angeles gaat het bijvoorbeeld om een bedrag van een kleine 35 miljoen gulden. In moeilijke situaties was een financieel sterke, hechte organisatie als de FIFA een stabiliserende factor.

Dat betekende dat Samaranch, die zichzelf enigszins beschouwt als de voorzitter van de internationale sport en zijn vriend Havelange soms tegengestelde belangen voorstonden. Keller, zonder twijfel een krachtige figuur, maakte daarvan gebruik en de zelfbewuste Zwitser ging niet zelden tegen Samaranch in.

De Spanjaard, die sinds zijn benoeming in Moskou begonnen is met relaties, gewoonlijk uit de Latijnse wereld, in sleutelposities te manoeuvreren, kon de positie van Keller niet aantasten. Met het terugtreden van de FIFA echter heeft Samaranch een nieuwe mogelijkheid de invloed van Keller verder te beperken. Eerst al had de Spaanse diplomaat ingestemd met het organiseren van de internationale sportbonden, die op de Winterspelen zijn vertegenwoordigd. De volgende stap is een vergelijkbare organisatie van de 23 bonden, die betrokken zijn bij de Zomerspelen en als voorzitter daarvan is voorzien de nieuwe president van de Internationale Amateur Atletiek Federatie, de Italiaan Primo Nebiolo, ook een man met wie Samaranch het best kan vinden.

Wat dan voor de AGFIS overblijft in zijn confrontatie met het IOC is een functie, die ook al wordt vervuld door nadrukkelijker daarvoor bestemde organisaties. Met het vertrek van de FIFA uit de Federatie van Internationale Sportbonden, is het uithollingsproces van de AGFIS voortgezet. Samaranch heeft zich via een lange en ingewikkelde omweg ontdaan van een tegenstander, die zich niet kritiekloos neerlegde bij de machtspositie van de Spaanse oud-diplomaat.

NEW YORK – Jimmy Connors (foto boven) heeft zich als eerste geplaatst voor het met 400.000 dollar gedoteerde masterstennistoernooi. Voor het eerst zullen twaalf spelers aan het toernooi meedoen.

Ajax in finale zaaltoernooi

MILAAN — Ajax heeft de finale bereikt van het internationale zaalvoetbaltoernooi te Milaan. De Amsterdammers wonnen met 6-4 van Nottingham Forest, waarbij uitblinker Gerald Vanenburg drie keer scoorde. Piet Schrijvers redde Ajax van een nederlaag door in de eindfase met enkele uitstekende reacties schoten van Hodge en Gunn onschadelijk te maken.

De Amsterdamse ploeg (zonder Jesper Olsen) ontmoet woensdagavond in de eindstrijd AC Milan, dat voor ruim 8000 toeschouwers op het kunstgras in de hal in een zinderend duel stadgenoot Inter Milan met 3-2 versloeg. Innocciati scoorde vier minuten voor tijd voor AC Milan 3-2. Nottingham Forest en Inter maken uit wie derde wordt.

Ajax-Nottingham Forest 6-4 (2-1). Scoreverloop: Vanenburg 1-0, Hodge 1-1, Kieft 2-1, Gunn 2-2, Schoenaker 3-2, Vanenburg 4-2, Van Basten 5-2, Rigley 5-3, Hodge 5-4, Vanenburg 6-4. AC Milan-Internazionale 3-2 (2-2). Scoreverloop: Battistini 1-0, Beccalossi 1-1, Baresi 2-1, Altobelli 2-2, Innociatti 3-2.

Voor het eerst twaalf deelnemers aan Masterstoernooi

NEW YORK — Voor de eerste keer zullen aan het Masterstennistoernooi, dat van 18 tot 23 januari in New York wordt gehouden, twaalf spelers meedoen. Als laatsten kwalificeerden zich deze week de Argentijn Jose-Luis Clerc en de Fransman Yannick Noah. De Amerikaan Jimmy Connors verzamelde het afgelopen seizoen verreweg de meeste punten. In zeventien toernooien vergaarde hij 3355 punten. Connors, Wimbledon- en open Amerikaans kampioen, is dan ook als eerste geplaatst in het 400.000 dollar-toernooi (1,4 miljoen gulden).

Er wordt gespeeld via het knock-out-systeem. Connors, en de nummers twee, drie en vier, Vilas, Lendl en McEnroe zijn automatisch geplaatst voor de tweede ronde. De overige acht spelers strijden om een plaats in de kwartfinales. In het dubbelspel spelen de beste zes combinaties om de masterstitel.

Voor het enkelspel hebben zich geplaatst:
1. Jimmy Connors (Vst) 3355 punten/17 toernooien; 2. Guillermo Vilas (Arg) 2495/14; 3. Ivan Lendl (Tsj) 2313/12; 4. John McEnroe (Vst) 2305/12; 5. Mats Wilander (Zwe) 1730/19; 6. Vitas Gerulaitis (Vst) 1680/16; 7. Hose Higueras (Spa) 1316/17; 8. Johan Kriek (Vst) 1220/18; 9. Andres Gomez (Ecu) 1196/22; 10. Steve Denton (Vst) 1175/21; 11. Jose-Luis Clerc (Arg) 1167/14; 12. Yannick Noah (Fra) 1134/13.

VOETBAL/NIKSIC — Het Joegoslavische voetbalelftal van spelers tot 21 jaar heeft in Niksic met 2-0 gewonnen van Wales. Het resultaat van dit door 7000 kijkers bijgewoonde duel telt voor de voorronde van het toernooi om het Europees kampioenschap. Dragan Manche scoorde in de 48e en de 80e minuut.

Remise in strijd oud tegen jong

NIEUWEGEIN — De eerste aflevering van, wat in de toekomst als een jaarlijkse traditie zal terugkomen, een tennisduel van de oude Nederlandse toppers met de nieuwe lichting eindigde dinsdag in Nieuwegein in 1-1. Marcella Mesker versloeg Betty Stoeve met twee keer 6-1. De Nederlandse indoor-kampioene nam daarmee revanche op de nederlaag die ze tegen Stoeve leed in de eerste ronde van de strijd om de open Australische titel in Melbourne.

Tom Okker kwam in een boeiende partij, voor ruim 900 toeschouwers, tot winst tegen de Nederlandse kampioen op buitenbanen, Huub van Boeckel: 6-4, 6-4.

Grote lottoprijzen in Zwitserland en Frankrijk

BAZEL-PARIJS — In Zwitserland en Frankrijk zijn het afgelopen weekeinde bij de lotto miljoenenprijzen gevallen.

Een Zwitser won met een inzet van 12 frank (ongeveer f. 15) een bruto-bedrag van 3,24 miljoen frank (circa f. 4,2 miljoen). Deze som zal hem, onder aftrek van 35 procent kansspelbelasting,. in de eerste week van januari worden uitbetaald. Hij was enige die uit 42 getallen die zes had aangekruist welke werden getrokken.

In de Bretonse plaats Plouezec won een vrouw met een inzet van acht frank (ongeveer f. 3,20) 6,4 miljoen frank (ruim f. 2,5 miljoen). Zij had de juiste zeven getallen uit 48 aangestreept. Haar man die deel uitmaakt van de bemanning van een mammoettankschip, mocht van de rederij in een Zuidafrikaanse haven van boord om naar huis te vliegen.

Tennistoernooi in Adelaide

ADELAIDE — De Australier John Alexander heeft in de eerste ronde van het internationale tennistoernooi in Adelaide een verrassende nederlaag geleden. Alexander, die de afgelopen week het toernooi in Sydney op zijn naam bracht, verloor in drie sets van de Zuidafrikaan Peter Carter. De setstanden waren 3-6, 7-6, 6-7. John Fitzgerald, zijn dubbelpartner en finalist in Sydney, kwam wel een ronde verder ten kosten van John Frawley: 4-6, 6-3, 6-4.

De belangrijkste uitslagen van de partijen in de eerste ronde zijn:
Craig Miller (Aus)-Eddie Edwards (Vst) 6-4, 3-6, 7-6; Peter Carter (Aus)-John Alexander (Aus) 6-3, 6-7, 7-6; John Fitzgerald (Aus)-John Frawley (Aus) 4-6, 6-3, 6-4; Jeff Simpson (Nzl)-Sammy Giammalva (Vst) 4-6, 7-6, 7-5; Pat Cash (Aus)-Scott McCain (Vst) 6-3, 6-1; Jonathan Smith (Gbr)-Cliff Letcher (Aus) 6-3, 7-6; Mike Depalmer (Vst)-Brad Drewett (Aus) 4-6, 7-6, 6-4; Chris Johnstone (Aus)-Jon Canter (Vst) 6-3, 6-2.

Polstokhoogspringer Vigneron vroeg in vorm

PARIJS — De polsstokhoogspringer Thierry Vigneron heeft dinsdag in Parijs aangetoond al vroeg in vorm te zijn voor het nieuwe indoor-seizoen. De Fransman kwam over 5,66 meter bij een poging de beste Europese prestatie in de zaal, die met 5,70 meter op naam van Viktor Spasov (Sovjet-Unie) staat, te verbeteren. Vigneron reikte tot de 5,66 meter in zijn tweede sprong. Zijn poging waarbij de lat op 5,72 lag, mislukte.

Tigres a pasa riba Twins ku skor di 10-2

Tiburones firme na prome puesto den sòftbòl lokal

WILLEMSTAD — E kampeonato di sóftból lokal a klòusura su programa di aktividat pa aña 1982, ku dos partido den stadion di SUBT valido pa kategoria maskulino AA. Tabata e ekiponan di Tigres/SUBT i Tiburones/AGT ku a sali vensedó. Ku e viktoria perta di 4-3 kua e ekipo di Tiburones a logra a kosto di Sta Rosa/Nabco nan a pasa pa okupa firmemente e prome puesto ku rekòrt di 7 gana i 4 perdi.

E partido entre Tiburones i Sta Rosa sin duda tabata unu hopi perta i e ekipo di Pariba a bataya formalmente pa bai ku e viktoria pa asina nan so por a bai okupa e di dos puesto riba e tabla di posishon. Sinembargo tabata e ekipo "Tribon" ku a bai ku e triunfo lagando Sta Rosa di e forma ei empata na e di dos puesto ku Tigres, ambos ku 6 gana i 6 perdi. Pa Tiburones: 4 kareda; 4 hit i sero eror. Pa Sta Rosa: 3 kareda; 6 hit i 2 eror. Edson Martis a bai ku e viktoria, mientras ku Josef Martinus mester a bai kas ku e derota.

Hopi remarkabel ta e forma kon e ekipo di Sta Rosa a rekupera den su ultimo aktuashonan. Despues di a gana e protesta kua e ekipo a entama relashona ku e partido kua nan a perde anteriormente kontra di Tigres, e ekipo a gana dos partido djadumingu ultimo i drecha nan rekòrt konsiderablemente. E protesta ariba menshona tabata relashona ku partisipashon di e hungadó Juvenal Merced den e ekipo di Tigres, siendo ku e hungadó en kuestion ya no ta biba na Korsou.

TIGRES

E ekipo di Tigres/SUBT, tumando na konsiderashon ku kosnan ta birando perta den kabes di e tabla di posishon no a basila ku e ekipo di Twins/AGC den e di dos enkuentro programa ayeranochi. Ku skor di 10-2 Tigres a laga su adversario sin niun klase di oportunidat. Glen Felida kende a resulta e pitcher ganadó, tabata alabes un dje hombernan klave den ofensiva konektando un homerun bon pa tres kareda. por lo demas tabata Edsel Betorina i Remigio Martina kendenan a konekta di 2-2. Otwin Obispo a karga e derota, mientras ku Norman Kirindongo a konekta di 2-1 pa Twins.

POSISHON

E posishon di e diferente ekiponan den kategoria maskulino AA, despues di e partidonan di ayeranochi, ta komo siguiente: 1. Tiburones 7 gana i 4 perdi; 2. Tigres i Sta Rosa ambos ku 6-6; 3. Fuji 5-5; Mosaicos 6-7 i por ultimo Twins ku 4 gana i 6 perdi.

KONTINUASHON

Sigun e programa ofisial dje bond di sòftbòl lokal, e kampeonato mester reanuda riba djadumingu 9 di yanuari 1983 ku tres partido valido pa kategoria maskulino AA. Ainda no ta stipula si na unda e partidonan lo tuma luga.

KNAU doet voorstel aan trainer Scharn om niet op te stappen

DEN HAAG — Het bestuur van de Koninklijke Nederlandse Atletiek Unie (KNAU) heeft bondstrainer Haico Scharn, die per 1 januari ontslag heeft gevraagd als coach van de middenafstandgroep van de heren, een voorstel gedaan om te voorkomen dat de trainer opstapt.

Haico Scharn heeft ontbinding van zijn tot 1 oktober 1983 lopende contract gevraagd omdat hij van mening is dat hij niet optimaal kan functioneren. Voor de trainer was de mededeling dat hij niet op basis van zijn normale onkostenvergoeding mee kon naar een trainingskamp, dat rond Pasen in Viareggio of Bordeaux wordt gehouden, de reden zijn ontslag in te dienen. In het voorstel dat een vertegenwoordiging van het bestuur van de KNAU Scharn heeft gedaan, zijn mogelijkheden vervat om de financiele problemen rond het trainingskamp met Pasen op te lossen.

Haico Scharn, die inmiddels een aanbieding op zak heeft om bij een fabrikant van sportkleding en -schoeisel (Nike) werkzaamheden op het gebied van promotie, begeleiding van de bij de firma onder contract staande atleten en de organisatie van trainingskampen te gaan verrichten, heeft het voorstel van de KNAU in overweging genomen. Vóór het einde van het jaar zal Scharn, die van 26 t/m 31 december met de middenafstandsgroep (heren) van de KNAU een trainingskamp in De Koog op Texel afwerkt, de KNAU uitsluitsel geven.

Herman Buuts, de trainingscoordinator van de KNAU, heeft het bestuur positief geadviseerd om alsnog pogingen te ondernemen teneinde Scharn voor de Atletiek Unie te behouden. Op grond daarvan heeft het bestuur van de KNAU de trainer het voorstel gedaan om uit de huidige situatie te komen.

ROME — Ondanks een gelijkspel van 1-1 in de uitwedstrijd tegen Avellino heeft AS Roma de leiding in de Italiaanse voetbalcompetitie behouden. De naaste concurrent, Verona, verspeelde een punt door een gelijkspel (1-1) in de thuiswedstrijd tegen Cesena.

De uitslagen zijn: Avellino-AS Roma 1-1; Cagliari-Sampdoria 1-0; Catanzaro-Udinese 1-1; Fiorentina-Napels 1-0; Genua-Pisa; Inter-Juventus 0-0; Torino-Ascoli 2-0; Verona-Cesena 1-1.

Na dertien wedstrijden is de stand aan de kop: 1.AS Roma 19 punten; 2.Verona 18; 3.Juventus 17; 4.Inter 16; 5.Udinese 14; 6.Sampdoria, Cesena en Torino 13.

Drie wereldrecords gewichtheffen in Moskou

MOSKOU – Tijdens de nationale kampioenschappen gewichtheffen van de Sovjet-Unie in Moskou hebben Leonid Taranenko en Wladimir Martsjoek wereldrecords gebroken.

Taranenko zorgde voor het hoogtepunt op de laatste dag met twee wereldrecords in het zwaargewicht. De olympisch kampioen trok 196 kilogram, waarmee hij tevens het tweekamprecord opschroefde tot 435 kilogram.

De 28-jarige Martsjoek stootte in het super-zwaargewicht 260 kilogram. Het oude record stond met 258,5 kilogram op naam van zijn landgenoot Anatoli Pissarenko.

Boks-methusalem droomt van wereldkampioenschap

CHICAGO — Ondanks het feit dat hij al 49 jaar is droomt de Amerikaanse profbokser Herbert Odom nog van een gevecht om het wereldkampioenschap. De weltergewicht bleef dinsdag in zijn vijfde gevecht als professional ongeslagen. Hij versloeg in Chicago in een partij over acht ronden zijn landgenoot Adrian Green op punten.

Het boksen is voor professional Herbert Odom slechts een hobby. Odom verdient namelijk een uitstekend belegde boterham als vrouwenarts. Voordat hij zijn liefhebberij echter als prof kon beoefenen moest dr. Herbert Odom wel een rechtszaak aanspannen om een licentie te krijgen. De rechter wees de eis van Odom een licentie te krijgen toe met de overweging, dat in een democratisch geregeerd land een profbokser op grond van zijn leeftijd geen licentie en daardoor het recht op arbeid kan worden geweigerd.

Dr. Herbert Odom is waarschijnlijk de oudste boksprof ter wereld.

Vochthuishouding zeer belangrijk bij topsport

Gevulde koek voorname caloriebron topsporter

ARNHEM — Sportlieden halen veertig tot vijftig procent van hun calorieen uit tussendoortjes. Gevulde koeken spelen hierbij, na brood, de belangrijkste rol. De oorzaak van deze ongewenste voedingsgewoonten zit vermoedelijk in de kantines. Daar is vaak geen behoorlijk voedsel te krijgen. Dit was één van de conclusies tijdens het symposium sport en voeding dat dinsdag in het nationaal sportcentrum Papendal bij Arnhem werd georganiseerd door de Koninklijke Nederlandse Zuivelbond (FNZ) in samenwerking met het Nederlands Zuivel Bureau.

Tal van topsporters, trainers, sportartsen, maar ook dietisten en voedingsdeskundigen bezochten deze studiedag, waarvoor inleiders als de voormalige chef-arts van de Amerikaanse Olympische ploeg, prof dr D.Hanley en de directeur van het sportmedisch centrum van de universiteit van Boekarest, prof dr I.Dragan, naar Nederland waren gehaald. De kritiek op de tussendoortjes was afkomstig van de Nederlandse inspanningsfysioloog en voedingsdeskundige dr Wim Saris van de universiteit Limburg in Maastricht.

"MAN MET DE HAMER"

Saris verklaarde de grote hoeveelheid tussendoortjes die sportlieden tot zich nemen door het grote energieverbruik dat topsport vaak met zich meebrengt. Tot maximaal zeventig procent van de energiebehoefte dient volgens hem te worden gedekt door koolhydraten, die in gevulde koeken inderdaad rijkelijk aanwezig zijn. Twintig procent door vet en tien tot vijftien procent door eiwitten. De energie in het lichaam wordt vooral geleverd door glycogeen, dat met name uit koolhydraten wordt gevormd. Raakt de glycogeen-voorraad onder de grens van drie gram per kilo lichaamsgewicht, dan ervaart de sportman of -vrouw dit als het toeslaan van de "man met de hamer". Een in de topsport — vooral bij duursporten zoals wielrennen en marathonlopen — alom gevreesd fenomeen.

SPIERKRAMPEN

Volgens Hanley is het gebruik van sportvoedingspreparaten waar het gaat om het dekken van de energiebehoefte volkomen onnodig en zelfs ongewenst. Uit een onderzoek is gebleken dat 88 procent van de Amerikaanse atleten dergelijke preparaten gebruikt. De hoeveelheden van een aantal vitaminen en mineralen die de atleten binnenkrijgen, zijn soms wel tot elfduizend keer groter dan de door de Amerikaanse voedingsraad aanbevolen dagelijkse hoeveelheden. Wanneer het gaat om de vitaminen A en B kan overdosering zelfs levensgevaarlijk zijn. De aan de technische hogeschool van Aken verbonden Nederlandse inspanningsfysioloog, dr A. van Dam, stelt daarentegen dat uit een in Duitsland gehouden onderzoek is gebleken dat bij sommige sporten zoals schermen het vochtverlies dermate hoog is dat hierbij aanzienlijke hoeveelheden essentiele voedingsstoffen zoals de vitamines B1, B2, B6 en B12, magnesium en ijzer verloren gaan. Hierdoor kunnen tekorten ontstaan die bijvoorbeeld bij schermers kunnen leiden tot de zo gevreesde spierkrampen.

VOCHTHUISHOUDING

Voedingspreparaten kunnen, zo is gebleken, voor dit probleem een oplossing bieden. Van het in Nederland door CIVO-TNO uitgevoerde onderzoek waaruit bleek dat extra toevoer van vitamines en mineralen in de vorm van preparaten volstrekt overbodig is, liet Van Dam weinig heel. Volgens hem was men hierbij uitgegaan dat het lichaam van een topsporter net zo zou functioneren als dat van een gewoon mens. "In een Rolls Royce zit toch ook een andere motor dan in een Volkswagen", zei hij. Ook Hanley was van mening dat het bij topsport één van de belangrijkste dingen is de vochthuishouding in evenwicht te houden. Zijn aanbeveling luidt dan ook: "Drink water voor, tijdens en na de training en wedstrijden". Voor het overige had hij slechts één wondermiddel te bieden dat voor iedereen onder alle omstandigheden werkt: arbeid.

Eiwit en dan vooral melkeiwit vormden tijdens de studiedag een belangrijk onderwerp van gesprek. Dragan droeg de resultaten aan van een bij Roemeense topzwemmers uitgevoerd onderzoek. Bij dit onderzoek waren twee groepen betrokken. De één kreeg volgens een bepaald systeem een Nederlands melkeiwitpreparaat toegediend, de andere groep kreeg het zogeheten Placebo. Dat wil zeggen middelen, die geen enkele werking hebben, maar die bij de gebruiker de illusie wekken dat zij helpen. De resultaten in de groep die het melkeiwitpreparaat gebruikten, waren duidelijk beter.

VOLLE MAAG

Ook de heer F.Brouns, hoofd van de wetenschappelijke afdeling van een bedrijf in dieetvoeding, was overtuigd van de noodzaak bij topsport voedingspreparaten te gebruiken. Hij baseerde die mening op het feit, dat zware lichamelijke inspanning er vaak toe leidt dat honger- en dorstgevoelens juist verdwijnen. Trainen of een topprestatie leveren met een volle maag gaat niet. Terwijl ook gebleken is dat de maaginhoud voorafgaand aan zo'n prestatie langzamer de maag verlaat dan normaal. Het gevolg is dat de energievoorziening juist op het moment dat de topsporter die het hardst nodig heeft, in het gedrang kan komen. Vele kleine maaltijden met een afgewogen aanvulling met bepaalde sportvoedingspreparaten achtte hij dan ook noodzakelijk. Melkeiwitten maken het mede mogelijk op deze manier toch een volwaardige voeding samen te stellen, waarin alles wat de topsporter nodig heeft in voldoende hoeveelheden en in de juiste onderlinge verhoudingen aanwezig is.

Walenkamp: afspraken bij scheepsrampen nodig

WILLEMSTAD — Ogden Willamette is een der karweien geweest voor het Smit-bedrijf dat voor een deel vanuit Curacao werd geklaard. In het september-oktober nummer van de Sleeptros is daaraan aandacht besteed in de vorm van een relaas en een aantal foto's.

De onder Amerikaanse vlag varende Ogden Willamette dreef namelijk op een goede dag in juni doelloos rond in de Caribische zee op 25 kilometer van Jamaica. De machinekamer was namelijk 's nachts volgelopen. De Smit Salver ging er op volle kracht op af vanuit Curacao met aan boord hydraulische pompen, voor het geval er olie overgepompt zou moeten worden. Vanuit Rotterdam werd een bergingsteam ingevlogen en een andere sleper, op de Stille Oceaan varend ging in de richting van het schip in moeilijkheden.

In het verslag van H.J.G. Walenkamp, wordt in dit verband geconcludeerd dat internationale afspraken betreffende nood-havens en tanker hospitalen dringend nodig zijn om geen tijd te verliezen met onderhandelingen. Immers, snelle besluiten kunnen dikwijls verdere verontreiniging van zeeen en kusten voorkomen. In dit bewuste geval moest er namelijk onderhandeld worden naar welke haven de boot gesleept moest worden, nadat Trinidad geweigerd had het schip te ontvangen. Op de Engelse paginas van het blad wordt aan deze berging ook aandacht besteed.

Watapana in Kerstsfeer

WILLEMSTAD — Het oktober-nummer van Watapana, dat onlangs verscheen is min of meer geheel in de Kerstsfeer. Naar overwegingen over de betekenis van dit feest en zijn achtergronden zijn er recepten opgenomen zoals voor gevulde eend of pompoen om maar wat te noemen. Maar ook aan het vervaardigen van eigen versiering in huis is gedacht. Watapana is het personeelsblad van het Sint Elisabeth hospitaal.

Stemmen per brief wordt mogelijk

DEN HAAG — Het kabinet heeft gisteren besloten om het mogelijk te maken dat Nederlanders die in het buitenland wonen bij verkiezingen hun stem per brief kunnen uitbrengen.

Op dit moment kan dat bij de Tweede Kamerverkiezingen van toepassing zijn op Nederlanders die in de Nederlandse openbare dienst in het buitenland werken. Als in de toekomst ook andere Nederlanders die in het buitenland wonen kiesrecht voor de Tweede Kamer krijgen zal deze nieuwe mogelijkheid ook voor hen gaan gelden. Dat heeft premier Lubbers gisteren na afloop van het kabinetsberaad bekend gemaakt.

De mogelijkheid om per brief te stemmen wordt niet opengesteld voor Nederlanders die in Nederland wonen. Het kabinet streeft ernaar om het stemmen per brief mogelijk te maken bij de Europese verkiezingen van 1984.

Acht maanden voor schutter

WILLEMSTAD — In het gerecht in eerste aanleg werd vanmorgen 8 maanden gevangenisstraf geeist tegen de beklaagde R.M. [illegible] had op 17 september van dit jaar enkele personen met een vuurwapen bedreigd in wat gekwalificeerd werd als een poging tot doodslag. Volgens verklaringen van de beklaagde werd hij constant lastig gevallen door enkele mannen. Dit nam zodanige proporties aan, dat hij zich in het nauw gedreven voelde, toen één van hen (een zekere W.) gedreigd had hem te zullen vermoorden. Naar zijn verklaringen voelde hij zich dusdanig bedreigd dat hij met een wapen enkele schoten in de lucht loste. Dit verhaal klopt echter helemaal niet met de versies van de ooggetuigen. Officier van Justitie noemde de handelingen van de beklaagde dan ook een groot gevaar en vroeg op grond daarvan de eis van 8 maanden gevangenisstraf, waarvan drie voorwaardelijk.

Psalmen in Papiamento

WILLEMSTAD — De Psalmenvertaling in het Papiamento is klaar, het boek (249 pagina's) verschijnt deze maand, zo meldt pater N. Erkamp O.P. in het laatste La Union nummer van 1982. Eindelijk beschikken we nu over het bijbelse boek dat der Psalmen in een heel goed Papiamento, zo stelt hij vast.

De titel zo blijkt, is Salmonan pa hende di awor. Dit is het werk geweest van een groep mensen rond pater B. van Baars die, [illegible] een onmogelijk stuk werk hebben geleverd met deze vertaling. Het gaat om mensen van gewicht. En wel Jacob van Kosteveld, Antoine Maduro, Jenny Fraai, Dolores Martis, Magdala Margaritha-Gressman, May Henriquez, Elarine Albertus, zuster Hadewich Coffie, de leden van de Emausgroep en als coordinator Silvio Newton en als typiste Florence van Gijn-Newton. In [illegible] verschenen boek der Psalmen schrijft pater Erkamp: het is te hopen dat pater Van Baars en zijn groep de moed en de zin hebben om de gehele bijbel te vertalen in een begrijpelijk maar en zo schoon Papiamento. Tot zover pater Erkamp in La Union.

ORANJESTAD — Idefre directeur Roy van Putten overhandigt (zie foto) een cheque aan mej. Carla Müller van de stichting Geestelijk gehandicapten. De cheque is de opbrengst aan inschrijfgelden voor deelname aan de 42km [illegible] wandeltocht die begin deze maand gehouden werd.

Ham opsturen naar Nederland is verboden

WILLEMSTAD — Het opsturen van vlees voor familie en bekenden in Nederland in verband met de feestdagen, is niet toegestaan. De Nederlandse douane zal deze vleesproducten bij ontdekking in beslag nemen en vernietigen, zo wordt vanuit het Antillenhuis in Den Haag gewaarschuwd.

Antillianen willen wel eens een ham of andere vleesproducten opsturen voor mensen in Nederland. Er geldt daar echter een import-verbod op vlees en vleesproducten. De douane gaat er zondermeer van uit dat iedereen daarvan op de hoogte is. Het Antillenhuis kan er niets aan doen als dit gebeurt, reden waarom gevraagd wordt om rekening te houden hiermee.

Binnen drie dagen overleg Libanon-Israel

TEL AVIV — Israel en Libanon openen binnen de komende drie dagen onderhandelingen over terugtrekking van o.a. de Israelische troepen in Libanon, berichtte gisteren de Israelische legerradio. De Amerikaanse onderbemiddelaar voor het Midden-Oosten, Morris Draper, is volgens het bericht telefonisch met premier Shafik Al-Wazzan van Libanon begin van de onderhandelingen voor kerstmis overeengekomen. Waar de onderhandelingen zouden beginnen heeft de legerradio niet meegedeeld en zijn bericht is nog niet officieel bevestigd.

8 Jaar voor doodslag

WILLEMSTAD — Een apatische Freddy A., hoorde vanmorgen in het gerecht in eerste aanleg een vonnis van 8 jaar tegen hem. Het gerecht acht de beklaagde schuldig aan doodslag.

De beklaagde had op 6 september dit jaar een bejaarde dame, met wie hij in concubinaat samenwoonde, neergestoken. Hij had in eerste instantie verklaard dat hij de dame dood op bed aangetroffen had, maar viel bij nadere ondervraging door de mand en bekende het feit zelf te hebben gepleegd. Al vanaf de behandeling van de zaak maakte de beklaagde een zeer nonchalante en koele indruk.

De officier van Justitie achtte ook doodslag bewezen en vroeg een eis van 12 jaar onvoorwaardelijke gevangenisstraf. Hij baseerde die eis op drie punten. het feit zelf, het psychologisch rapport en het feit dat dit al de tweede keer is dat beklaagde een dergelijk misdrijf begaat. De rechter vonniste vanmorgen vier jaar minder.

Personalia

WILLEMSTAD — Aan de American university in Washington kent men aan de School of communication een journalistieke opleiding. Een verscheidenheid van cursussen wordt daarbij geboden met veel aandacht voor de praktijk. Zo zijn er cursussen over het verslaggeven in een stad als Washington zelf, en over radiojournalistiek. Voor belangstellenden is er materiaal beschikbaar bij genoemde universiteit: 4400 Massachusetts avenue, NW Washington DC 20016.

WORLD IN A NUTSHEL

CAIRO — Chinese premier [Zh]ao Ziyang voiced support for [th]e Arab states Middle East [pea]ce effort yesterday, and said [Chi]na would respect any deci[sio]n taken by them and the [Pal]estine Liberation Organisa[tio]n (PLO) on the issue. Mr. [Zh]ao was speaking at a joint [pre]ss conference with Egyptian [Pre]sident Hosni Mubarak a day [afte]r his arrival in Cairo at the [star]t of a 10-nation Africa tour. [He] earlier had four hours with [the] Egyptian leader, believed to [hav]e centred on Africa and the [Mi]ddle East.

THE HAGUE — The foreign [mi]nistry spokesman reiterated Tuesday that in the opinion [of] the Dutch government the [exe]cutions in Surinam had [dep]rived the Dutch-Surinamese [dev]elopment cooperation treaty [of] one of its conditions for an [ade]quate implementation. [Com]menting on a Surinamese [gov]ernment note, protesting [the] Dutch decision to suspend [aid], he said the Dutch govern[men]t had been reticent in its [reac]tions to earlier changes in [Suri]nam, such as suspension of [the] constitution and parlia[men]t, because Holland felt [Suri]nam was entitled to deter[min]e its own political, socio-[eco]nomic and cultural [dev]elopment. But the recent [exe]cutions without due legal [pro]cess had shown that [Suri]nam's rulers were violating [fun]damentary principles of a [sta]te ruled by law. "The [Suri]namese note denies the [cha]racter of the development [coop]eration treaty which pre[sup]poses joint responsibility", [he] said. The spokesman [rej]ected Surinamese claims that [Holl]and was giving develop[men]t aid to Chile, South Africa [and] Israel. He pointed out that aid to Chile had been stopped when the Allende government was toppled, whereas Holland had never given aid to South Africa or Israel.

WASHINGTON — US consumer prices rose just under one-tenth of a percentage point in November, the best inflation report since March when prices fell 0.3 per cent, the government said yesterday. Last month's increase followed an 0.5 per cent rise in October. Prices have risen at a 4.5 per cent annual rate in the first 11 months this year, compared to 8.9 per cent last year and 12.4 per cent in 1980. If the trend holds in december, this year's inflation rate will be the lowest since 1972 when it was 3.4 per cent.

NEW YORK — Prices were sharply higher at the close of the New York stock exchange Tuesday in active trading following a late rally. The Dow Jones industrial average, which skidded 6.29 Monday, was ahead 25.84 points to 1.030.35 at the Nyse close. It gained 21.25 points Friday. Advances led declines by a 8-5 margin among the 1.958 issues crossing the New York stock exchange tape at 4 PM Est. Nyse turnover amounted to about 77.560.000 shares compared with 62.210.000 traded Monday. Prices were higher in moderate trading of American stock exchange issues. Analysts said the market rebounded following a rally in the bond market sparked by a strong demand for the treasury's 7-year notes. That raised hopes interest rates would decline in the near future.

MOSCOW — Soviet leader Yuri Andropov offered to cut Moscow's medium-range missile forces in Europe to match the numbers of missiles deployed by Britain and France.

COLOMBO — The government of Sri Lanka President [illegible] extended by a further month a state of emergency imposed in October after a presidential election in which Mr. Jayewardene was re-elected for a second term.

PARIS — French external relations minister Claude Cheysson said in a television interview that France could not accept any cut in its own nuclear arsenal. He said mr Andropov "is trying to divert attention from the real power imbalance in Europe". British Prime Minister Margaret Thatcher also rejected Andropov's offer.

JOHANNESBURG — A magistrate ruled that south African trade union leader Neil Aggett, who died earlier this year in detention, had committed suicide and no one could be held criminally responsible for his death.

BRUSSELS — The European commission proposed average price increases of just under 4,5 per cent next year for the European community's eight million farmers, officials said.

CARACAS — A fire caused by two explosions on Sunday at a Venezuelan power station continued to blaze as the number of victims rose to 145 dead, about 500 injured and more than 1,000 left homeless, fire department officials said.

TEL AVIV — Army radio said Israel and Lebanon will begin talks on the withdrawal of foreign forces from Lebanon within the next three days.

ISLAMABAD — Afghan guerrillas set off bombs in several parts of Kabul last week and security in the capital has been sharply increased, Western diplomats reported.

GENEVA — Japan lodged with the European Community Office in Geneva a complaint about French measures restricting imports of video tape recorders and asked for trade consultations.

NAIROBI — A huge fire broke out at Nairobi's oil terminal as millions of litres of fuel products were being delivered by pipeline from Mombasa to ease a serious shortage. Oil industry estimates said three days supply of fuel for Kenya and Uganda, Rwanda and Burundi were in the blazing tanks.

WASHINGTON — King Hussein of Jordan declined to commit himself to taking part in comprehensive Middle East peace talks, officials said. He told President Reagan that the Palestinians regarded Israel's policy of settling the West Bank as irrefutable evidence that it would not enter peace talks in good faith.

COLOMBO — Strict security measures were imposed as Sri Lankans voted in a referendum to decide whether parliament should be extended for a further six-year term without holding a general election.

SYDNEY — Australia's National Farmer's Federation asked churches for special Christmas prayers for rain to end the worst drought in living memory.

GEBOREN:

[O]MAR GABRIEL

[zoon] van ... Costa ... da Co[sta]

12 december 198[2]

WORD SLEUTH FOR THE ENJOYMENT OF THE PUZZLE MINDED READERS OF AMIGOE.

This puzzle has more and more participants. This week's winner of the 25 Nf. price, to be spent at the sponsor ARUBA BOEKHANDEL is

F. Winklaar
Sabana z/n,
Bonaire.

He has to attend to Hubert Linkels for his price. Gouverneur N. Debrotweg z/n.

Those who want to participate must be aware of the fact that it is imperative to include the unlisted clue in the solution. We can recommend every participant to use an encyclopedia if one is not sure.

This week's sponsor is BOEKHANDEL AUGUSTINUS.

Solutions should be forwarded to the Amigoe before noon every Tuesday following the day of the publication. The address on Aruba is Nassaustraat 110, on Bonaire P.O. Box 122, on Curacao P.O. Box 577, or Scherpenheuvel z/n. Please indicate "word sleuth" on the envelope.

Roman Emperors

WORD SLEUTH • Wildlife

C Y S K E N X U K S C S N E E D
A X B K S S S N R O X A C B O B
R N O Q U K O E Y Y N X N Y M C
I Y B F U K V O S L Y K N U K S
B M C U D A T Q M M U S S O P O
O S A O E E U W R A Q K M Y N X
O K T B N I R Q E X R N T M R E
S Q U I R R E L [illegible] R R E
[illegible] S Q U I [illegible] E R [illegible]
X R E A C O Y O [illegible]
E A O C O T T E N E D X L N Y L

Find the listed words in the diagram. They run in all directions — forward, backward, up, down and diagonally.

Unlisted clue hint: [illegible] BUILDER

Caribou, Coyote, [illegible], Skunk, Weasel, [illegible]

U.S. STOCKMARKET NEWS

Amer.Tel.	[illegible] 3/4	+ 1	I.B.M.	95 1/2	+ 3
ASA Ltd.	67 1/2	+ 3 5/8	I.T.T.	30 [illegible]	+ 1/4
Atl.Richf.	[illegible] 1/4	+ 3/8	K.L.M.	49 3/4	+ 2
Beatrice Fds.	23 5/8	+ 1/4	Merck	86 3/4	+ 2 1/8
[illegible]	[illegible]	+ 5/8	Motorola	95 1/4	+ 2 3/4
[illegible]	[illegible] 1/2	+ 2	N.C.R.	86 3/4	+ 3 3/4
[illegible]	[illegible] 3/4	+ 1	Pepsico	33 1/2	- 5/8
[illegible]	[illegible]	+ 1/2	Pfizer	68 3/4	+ 2 1/8
[illegible]	[illegible] 5/8	+ 3/4	Royal Dutch	33 1/4	unch
Dupont	35 5/8	+ 1/4	Schlumberger	44 7/8	+ 1 1/8
East.Kodak	86 1/2	+ 1 3/8	Shell Oil	36 5/8	+ 5/8
Exxon	28 1/8	+ 1/4	Syntex	49	+ 1/8
Ford	40 3/4	+ 2 3/4	Union Pac.	44 5/8	+ 5/8
Genl.Dynamics	33 5/8	+ 5/8	U.S. Steel	17 3/4	- 1/4
Genl.El.	96	+ 3 1/8	West.El.	39	+ 1 3/8
Genl.Motors	61 3/8	+ 3 1/2	Xerox	37 3/8	+ 1/2
Dow Jones	1.030,17	+ 25,56	Gold	451,10	+ 8,00
6-months tsy bills	[illegible]		Silver	[illegible],80	+ 0,30

AMSTERDAM

A.B.N.	[illegible]	Philips	25,70
Akzo	34,50	Robeco	236,50
Heineken	93,80	Rolinco	222,40
Kon.Olie	88,80	Unilever	183,00

Koersen Centrale Bank

US DOLLAR	[illegible]	1.79	[illegible]
CAN DOLLAR	1.43	[illegible]	1.47
PND STERLING	[illegible]	[illegible]875	[illegible]
NED GLD	[illegible]	[illegible]	[illegible]
BOLIVAR	[illegible]	[illegible]	[illegible]
SW FRANCS	[illegible]	[illegible]	[illegible]
FR FRANCS	25.05	[illegible].15	26.[illegible]
DUITSE MARK	73.02	[illegible].54	[illegible]
SUR GLD	----	[illegible]	[illegible]
IT LIRE	[illegible]	1.2[illegible]	1.33

English Companion

HENRY By Jack Tippit

BEETLE BAILEY By Mort Walker

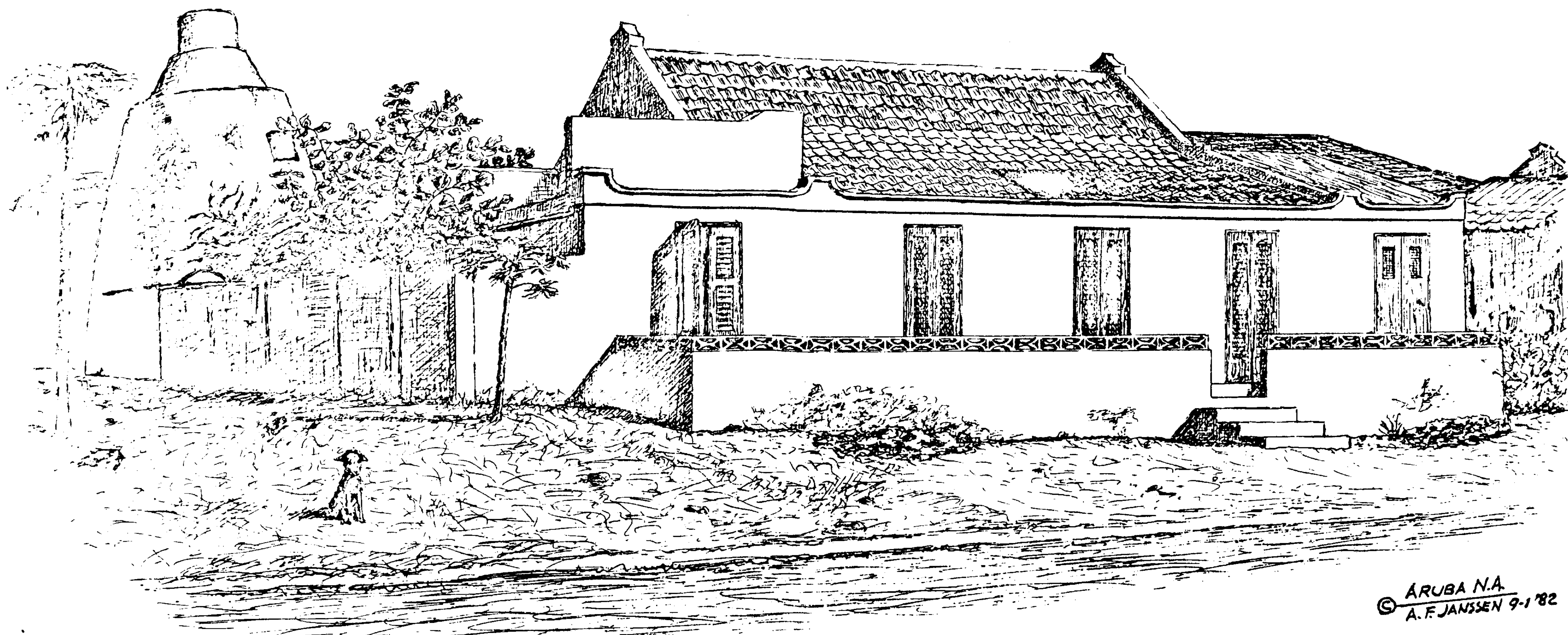
I KNOW YOU'D BE A LOT HAPPIER WITH YOU'D LOSE SOME WEIGHT

I DUNNO, DOC

IT'D BE HARD TO BEAT THE TIME I HAD WITH MYSELF LAST NIGHT AT THE RIB AND SUDS

Jim Henson's "MUPPETS"

[QUI]NCY By Ted Shearer

Kalkovens op Aruba

...een heel oude ambacht...

ORANJESTAD – In Hasselt, een rustig plaatsje met prachtige Oudhollandse huisjes, zijn begin van dit jaar vier antieke kalkovens weer in gebruik genomen. De oudste daarvan is in 1790 gebouwd. Zij zijn in gebruik geweest tot enkele jaren terug, toen ging de onderneming failliet, maar vijf enthousiaste Hasselter ondernemers hebben het aangedurfd om die unieke kalkovens weer in gebruik te stellen.

Staatssecretaris, Mw. Langendijk kwam, burgemeester van Hout voerde het woord. Het was een bijzondere gebeurtenis, de opening van die kalkovens. In de toespraken werd naar voren gebracht dat de ambachtelijke produktie van schelpkalk bijna stil staat, dat de weer in gebruik genomen kalkovens de enige zijn in heel West-Europa.

Okay, maar wat raakt ons dat? kan een lezer vragen. Wij hebben ook een kalkoven, en nog wel een hele mooie, hij staat aan de Ranchostraat. En hij is niet in gebruik, maar zou best weer in gebruik gesteld kunnen worden. Vroeger werd immers schelpkalk op Aruba geproduceerd. Voor gegevens over die fabricage in vroeger tijden hebben wij ons gewend tot dé Aruba-kenner, de heer Julio Maduro. Hij heeft ook enkele doorsneden ter beschikking gesteld, terwijl de vader van pastoor Jansen van San Nicolas in zijn vakantie voor de tekening van de kalkoven zoals die vroeger was, heeft gezorgd.

KALK ALS GRONDSTOF voor pleisterwerk en specie is sinds overoude tijden bekend. De Chinezen gebruikten kalk om bouwstenen te voegen, na hen ook de Perzen, de Grieken en Romeinen.

Voor wat Aruba betreft staat vast dat in de achttiende eeuw kalk werd gebrand, maar wanneer men de specie bekijkt die gebruikt is voor de opvulling en versterking van de gespleten steenmassa's te Yanana, zou het kunnen dat reeds eeuwen daarvoor specie uit kalk bekend is geweest.

Zoals iedereen weet moeten schelpen worden verhit om in dat fijne gruis uiteen te vallen wat men bij de bereiding van specie nodig heeft. In Nederland gaat dat momenteel als volgt. De schelpen worden opgevist met grote sleepnetten uit de Waddenzee. Daarna worden ze in ovens verhit door gloeiend anthracietgruis. Na de verhitting worden de schelpen in het z.g. leshuis op een betonnen vloer gestort, en wordt er water overheen gegoten. Er ontstaat dan een chemische reaktie ten gevolge waarvan de schelpen als kalk uiteen vallen. De schelpen worden 'gelest', zoals dat heet.

Datzelfde brand-blus principe kende men bij de eerste kalkovens al, al zijn er wel verschillende systemen in gebruik geweest. Op Aruba brandde men de kalk in open 'haarden', als grondstof gebruikte men de kalksteen die overal aan de zuidkust in grote hoeveelheid te vinden is. De eerste kalkovens – als men van ovens wil spreken – stonden dus aan de zuidkust, en wel bij voorkeur op de 'skerpi', de koraalrifplateaus, of op de cay, dat is; het rif voor de kust.

Eerst werd een stapel brandhout op de grond gelegd van drie bij drie meter, en zo'n dertig á veertig cm hoog. Daarop legde men een laag kalksteen tot een halve meter, dan weer hout, dan weer steen, om en om, tot meer dan manshoogte. Dan was de 'kalkoof' klaar. De opzet was eenvoudig genoeg, maar er was een probleem: dat de kern niet goed brandde omdat de trekking van binnen onvoldoende was. Er is wind genoeg op de skerpi, maar hij moet in de kalkoof kunnen komen. Wat deed men dus? De bouwers zochten agavestengels, lang en droog, en zetten die rechtop in de stapel, dan krijg je bij het branden een soort schoorsteen waardoor de zuurstof bij de binnenste lagen kan komen. De onderste laag hout werd aangestoken en daarna was het gewoon afwachten tot de hele stapel geleidelijk aan in brand raakte. U kunt het principe in beeld zien op afbeelding A.

Een ander systeem was dat men eerst een kuil groef tot een diepte van een meter en van daaruit omhoog begon te werken, laag om laag, weer tot manshoog boven de grond. Zo'n kalkoof bereikte wel een hoogte van drie meter, en leverde natuurlijk ook meer kalk. U ziet: vanaf het begin zijn de branders aan het experimenteren geweest om een methode te vinden die gemak en rendement recht evenredig aan elkaar verbond. Wij doen al niet anders. U ziet het op afbeelding B.

Maar nu verder: De kalkbranders hebben er bij gestaan tot kalkoof rokend en laatend in gloeiende as is verzonken. Dan is de tijd om te blussen aangebroken. Zij goten eenvoudig het water over de nagloeiende massa heen, dan brak het gesteente vanzelf al tot poedervorm. Maar wie denkt dat zij zeewater gebruikten heeft het mis, want pleisterwerk waar zout in zit gaat schilferen. Iedereen weet dat gepleisterde muren op Aruba vaak aan de onderkant die neiging vertonen. Dat komt omdat met de regen het zout uit de bodem in de muur naar boven trekt. Laat staan dat men bij de kalkbereiding al zout water zou gebruiken. Men haalde het water meestal uit een nabije put, als het niet anders kon werd brak water gebruikt, toen gebruikten zij het om kalk te blussen, wij gebruiken het nu als drinkwater.

Nog weer een ander systeem was om midden in de brandstapel een koker op te laten, vertikaal tot op de bodem, en die te vullen met brandhout, zoals u op beeld C kunt zien, wat een bovenaanzicht is. Ook waren er horizontale lagen brandhout. Deze 'flambao', zoals deze kalkoof werd genoemd, werd van bovenaf aangestoken, door de trekking zoog het vuur naar de diepte en tastte de horizontale lagen aan.

Ook hebben de bouwers geëxperimenteerd met windschutten, want soms was de wind zo strak dat de stapel niet wilde branden. Dat is op afbeelding B in beeld gebracht.

Ook het gebruik van de rechte brandstof heeft de bouwers hoofdpijn bezorgd. Anthracietgruis is immers op Aruba niet, zij moesten het met hout doen. Harde houtsoorten, zoals druif, wayaca, watapana, vermeden zij, want dit hout verkoolt, en vormt grote hoeveelheden as die onvermijdelijk door de kalk heen komt. Zij zochten bij voorkeur de zachtere houtsoorten, zoals mangrove, fofoti (de witte manguel), kifiti, en kibrahacha. Er zijn mensen die geloven dat kibrahacha zoiets als 'bijlenbreker' betekent, en op grond daarvan denken zij dat het hout wel ijzerhard moet zijn. Maar Kibrahacha is een Indiaans woord uit Peru afkomstig, en de houtsoort is zacht. De hitte van de genoemde houtsoorten is voldoende, en zij verteren nagenoeg kompleet, in de kalk is de as niet terug te vinden.

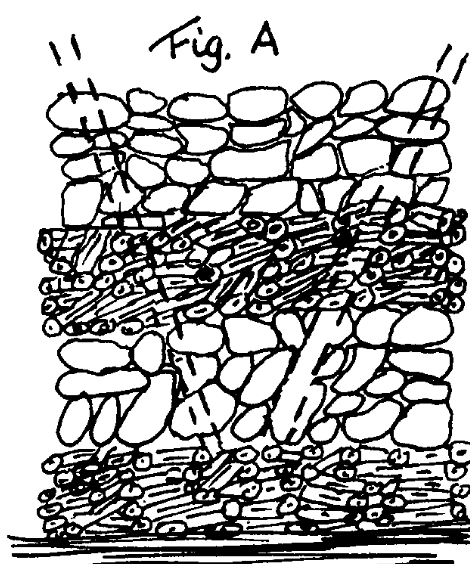
Nu de officiële kant van de zaak. Laat de kalkbranding een industrie geweest zijn, dan krijg je al gauw te maken met de Overheid. Je moest toestemming hebben om een kalkoof in gebruik te stellen. Tot het einde van de achttiende eeuw was toestemming van de Commandeur voldoende. Je ging, je vroeg, zei hij ja, dan was de kous af. Eenvoud was ook hier kenmerk van het ware. Met de komst van de heer Borchard Specht, dus na 1792, begon de Overheid een vijfde deel van de produktie voor zich op te eisen. Die kalk droeg je af, en daar werden dan de Landsgebouwen van opgemetseld en bepleisterd. De meeste gebouwen op Curaçao uit de vorige eeuw, zo heb ik mij laten vertellen, zijn gebouwd met Arubaanse kalk. Misschien is dat een bouwkundige hint voor de voorstanders van een hecht en duurzaam samenwerkingsverband?

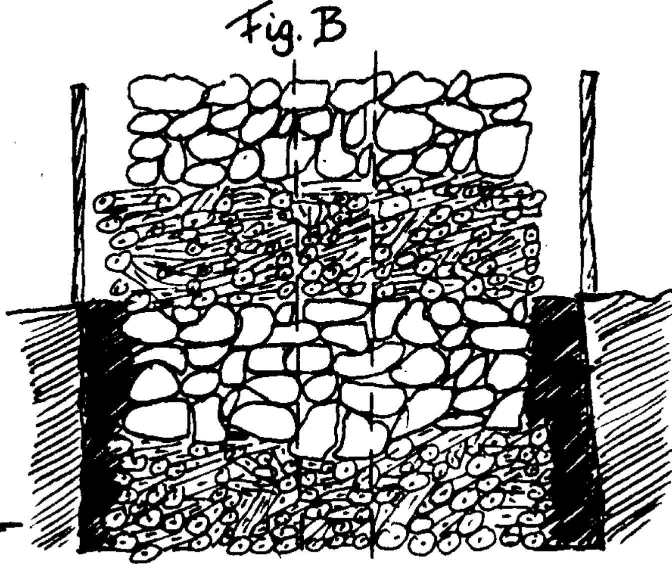
Laat in de vorige eeuw, na 1980, begon men op Aruba ovens te bouwen van steen met een schoorsteen er op, zo van het model dat wij uit de Ranchostraat kennen. Het grote voordeel van die stenen ovens was, dat men minder brandstof nodig had, omdat de trekking van de wind zoveel beter was. Daardoor werd de kalk nog schoner, en kon het eindprodukt onder garantie worden gesteld. Omdat de ovenmuren telkens gloeiend heet werden, gebruikte men (o, paradox!) geen kalk voor het voegen van de stenen, maar klei, die steenhard werd. Ook de binnenkant van de oven werd met een kleilaag bedekt, soms was het een mengsel van klei, leem, en kalk, wat nog beter bleek te zijn. Op bepaalde hoogten liet men van binnen een steen uitsteken waarop een rooster kon worden gelegd. Als dan de oven was uitgebrand viel het gesteente niet meteen uit elkaar tot een ordeloze hoop.

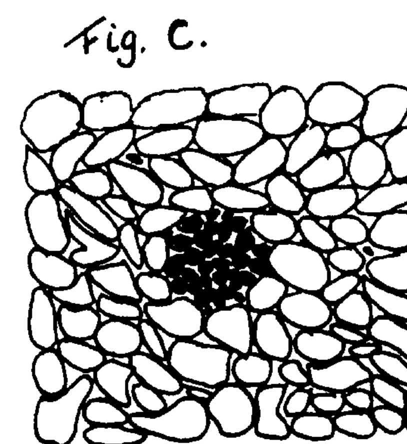
De oven aan de Ranchostraat dateert uit 1890. Ene Santiago Tromp, die handelaar en zeeman was, heeft hem gebouwd, een beetje in de hoogte vanwege de wind. Als hij van een zeereis even thuis was, brandde hij gauw een lading kalk, gaf de Overheid zijn deel, en streek het (beetje) geld op. Zo onderhield hij zijn gezin. De kalkoven aan de Ranchostraat is, zo bezien, een monument voor de ijver van een huisvader.

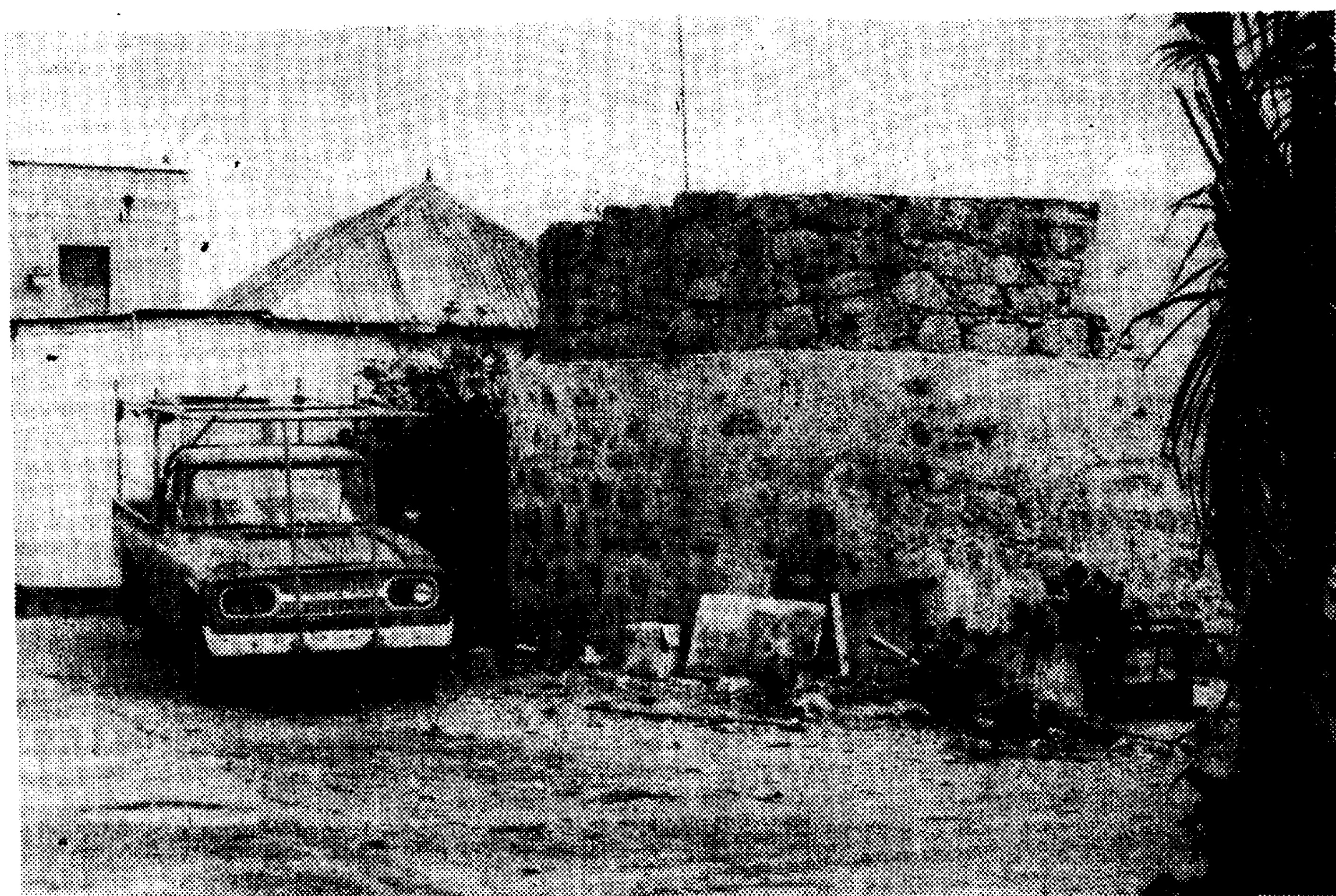
Tot in de twintiger jaren heeft Santiago's oven dienst gedaan, toen kwam de goedkope Venezolaanse kalk op de markt die men nu nog overal kan krijgen. De oven ging dicht, verviel, maar werd niet vergeten. De in het rond liggende stukken 'piedra muher', de drijvende koraalsteen, die men zo graag voor de kalkbranding gebruikte, getuigden nu van het verleden. De heer Julio Maduro heeft zich over het bouwwerk ontfermd en eigenhandig geheel gerestaureerd. De liefde voor de resten van het verleden past geheel in deze tijd. Het partikulier initiatief werd van hogerhand erkend: sedert ongeveer 1970 behoort de oven aan de stichting STINAPA-ARUBA. En wie weet zal in de toekomst de verbrandingsrook weer uit de schoorsteen omhoog kringelen om toeristen de weg te wijzen naar een plaats waar een heel oud ambacht met ere in stand gehouden wordt!

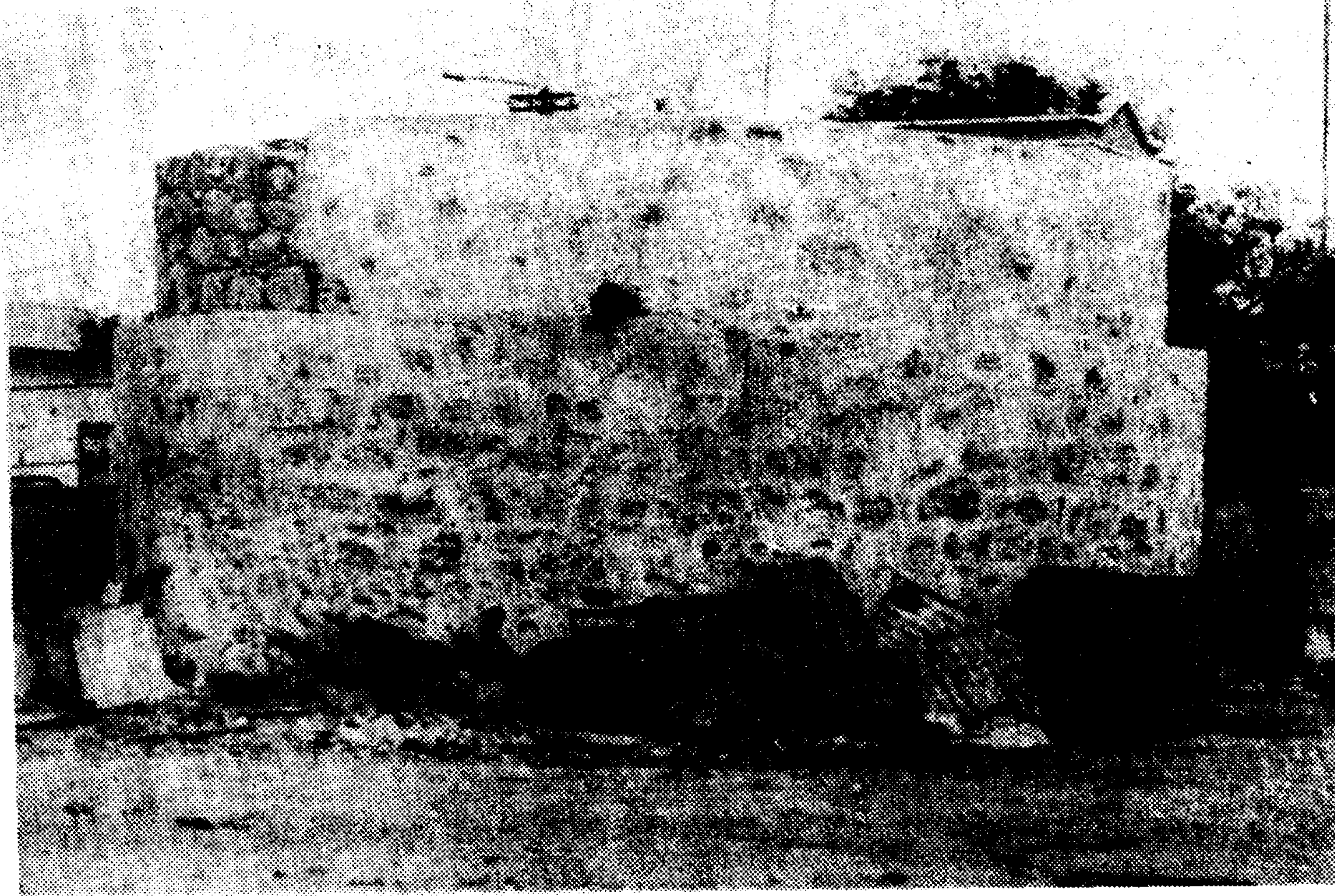
HARMEN GEURS

Bon Pascu y Feliz Aña Nobo

Ook in 1983 staan wij voor U klaar met onze snelle bezorging, afhandeling en service

Oficina Maritima de Aruba

Plaza Shopping Centre-Oranjestad

Tel. 21622 en 22664

Bon Pascu y Bon Aña Nobo

97.9 MHz canal 37 — PJA 37

Radio Carina FM

Merry Christmas and a prosperous New Year.

(D)

Midass Muffler Fabriek

Balashi - Aruba - Tel. 23396

Bon Pascu

Felis Anja Nobo

(E)

Dank voor het in ons gestelde vertrouwen

Ook in 1983 staan wij voor U klaar

kamerlingh onnesstraat 34 – oranjestad aruba

tearasa n.v. cable: tearasa

HAPPY 1983

We have enjoyed your patronage in 1982 and look forward to seeing you in 1983.

Merry Christmas and Happy New Year

Bosch Construction

Balashi 77

tel. 23396

(N)

...to all our patrons, whom we have had the pleasure of serving throughout the year.

May this joyous holiday season find you all in the best spirits and all your wishes come true.

Thank you for continuing patronage.

At your service in 1983.

N. HABIBE JR.

SUPERMARKET — ARUBA

(N)

Wishing all our customers a fine new year. May all the days ahead sparkle warmly!

MERRY CHRISTMAS

Thanks for your patronage

We are in 1983 at your service again

MARTIJN TRAVEL BUREAU

AIR - SEA - LAND

Italiestraat 1 — Aruba

Ook in 1983 staan wij voor U klaar

Prettige Kerstdagen en Voorspoedig Nieuwjaar

(A)

Directie en personeel van

Reeberg en Zonen

Makelaars in Assurantien

Windstraat 11

Tel. 21333 - 22775 - 24443

Wishes all friends clients

A MERRY CHRISTMAS and a PROSPEROUS 1983

(T)

ANTILLES INDUSTRIAL GASES

BALASHI - ARUBA

Management and Staff of

ROBERT NAHAR

CONSTRUCTION COMPANY N.V.

- Balashi 65 - Aruba

- Bonaire.

(H)

Wishes all employees their families, clients and the community Merry Christmas - Happy New Year

---

(S)

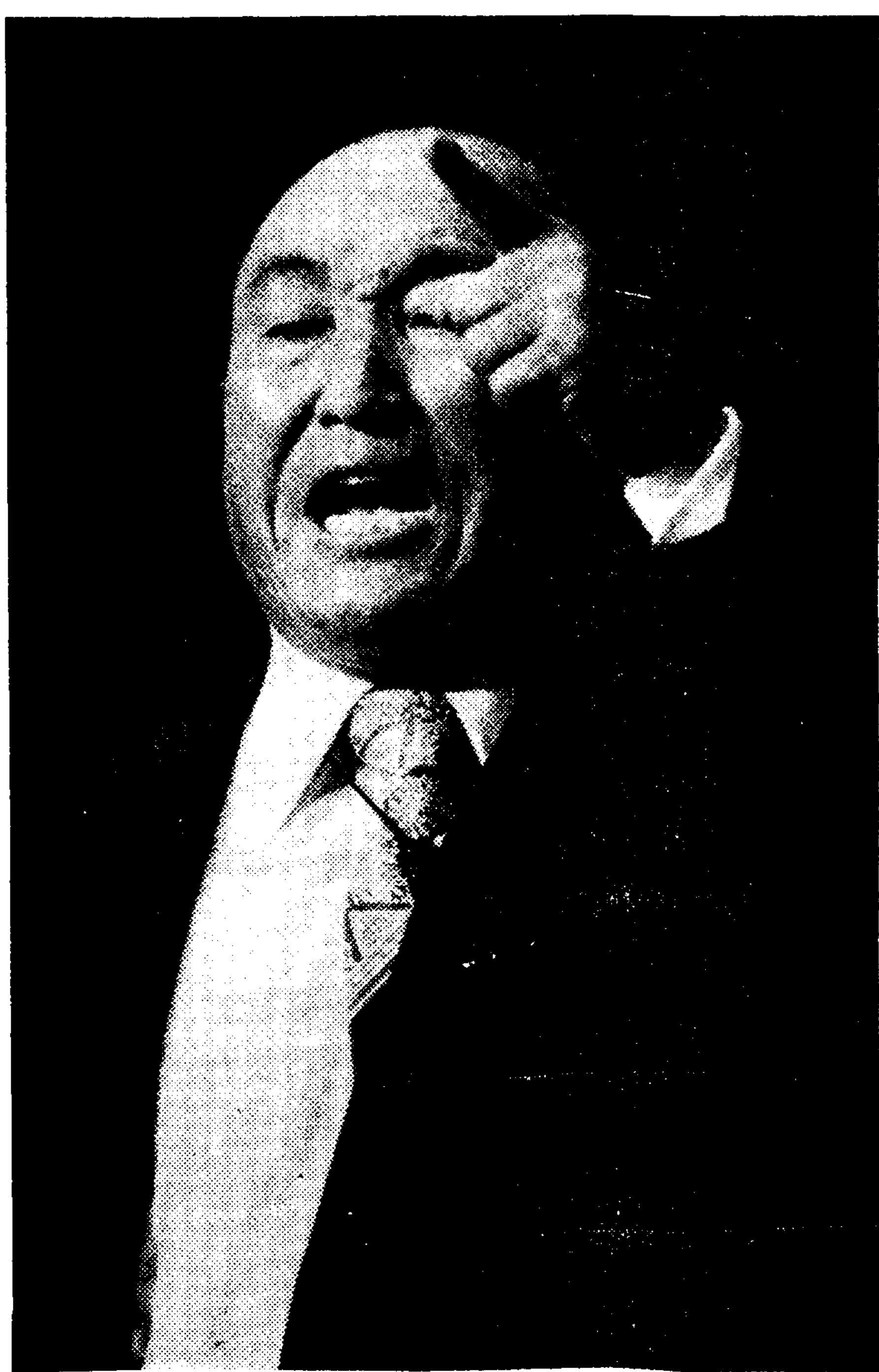
We thank all our customers and hope to see you again after the holidays

Antillian Industrial and Institutional Supply Co. N.V.

Aruba

DuBois Chemicals — A.I.I.S.Co.

De "Vereniging voor het Wereldchristendom", officiele naam van de Verenigingskerk van de Koreaan Sun Myung MOON, heeft in een hondertal landen zo'n twee miljoen aanhangers. De meesten (650.000) in Korea, Japan (50.000), in de Verenigde Staten (50.000), ongeveer duizend in Frankrijk, 200 in Nederland en België. Als "Nieuwe Messias" en "Heer van de Wederkomst" is Moon verschenen om de zending van Christus, die door zijn kruisiging mislukte, te voltooien door het vrijkopen van de zonden van het vlees begaan door Adam en Eva, en het stichten van een volmaakte familie die het Rijk van God op aarde zal vormen met de overwinning op het communisme, het voornaamste wapen van Satan.

SUN MYUNG MOON

De "Goddelijke Beginselen" van de Moon-secte ontleed

Sun Myung Moon werd in 1920 geboren in Noord-Korea. Toen hij zestien was, zou Jezus Christus hem verschenen zijn en omdat Hijzelf in zijn opdracht mislukt was, hem opgedragen hebben zijn onvoltooide zending voort te zetten. Negentien jaar oud was Moon toen hij in Japan voor ingenieur studeerde. In augustus 1945 vestigde hij zich te Pjong-Jang, hoofdstad van Noord-Korea en begon zijn "openbaar leven". Hij werd herhaaldelijk gevangen genomen en in 1950 door de VN-strijdkrachten bevrijd. In 1954 stichtte hij de "Vereniging voor het Wereldchristendom" ook genoemd "Verenigingskerk" of "Pioniers van de Nieuwe Tijd". In 1955 werd Moon opnieuw gearresteerd, ditmaal in Zuid-Korea; volgens sommigen wegens smaad aan de overheid, volgens anderen wegens zware zedenmisdrijven.

In 1960 trouwde Moon (na enige vorige huwelijken waarvan het aantal niet vaststaat) met een meisje van 18 jaar, dat hij uitriep tot de nieuwe Eva. Zo wilde hij de ideale familie stichten. Hij kreeg acht kinderen. In 1968 werd de Verenigingskerk gesticht in de Verenigde Staten en in Japan. Moon bracht bezoeken aan een veertigtal landen waar de kiemen gelegd werden voor zijn secte.

Vanaf de jaren zeventig werd het zwaartepunt van Moon's activiteiten verlegd naar de Verenigde Staten, waar hij onder andere Nixon steunde in de Watergate-affaire. Moon zelf werd onlangs in de VS veroordeeld tot veertien jaar gevangenisstraf wegens fiscale fraude. Hij heeft thans in een honderdtal landen ongeveer twee miljoen volgelingen.

Eén van de geliefde praktijken van Moon is het massaal inzegenen van huwelijken. Kortgeleden werd in de VS een nieuw record geboekt: 2075 paartjes werden er door Moon in Madison Square Garden tijdens de "donors day" in hun huwelijkstrouw verbonden. Het schouwspel bracht duizenden nieuwsgierigen op de been en oefende nieuwe aantrekkingskracht uit op vele jonge mensen, die werden uitgenodigd zich bij de secte aan te sluiten.

Stelt u voor: 2075 bruidjes in een zelfde witte bruidsjapon met sluier en even zovele boeketten van witte anjers, arm aan arm, met 2075 bruidegoms in donkerblauw pak, wit hemd en wijnrode das en witte handschoenen. Dit alles overgoten met rijke zonnestralen en in een kader van groen en bloemen. In de enorme hal werd gedurende één uur een potpourri van vijf huwelijksmarsen ononderbroken ten gehore gebracht. Op het podium stond Moon die de inzegening leidde. Uit 4.150 kelen klonk vijfmaal in koor het jawoord, waarbij de paren plechtig beloofden een voor God welgevallig leven te zullen leiden volgens de beginselen van de Verenigingskerk, onder aanvoering van Sun Myung Moon. De huwelijkstoespraak werd gehouden door Moon zelf, in het Koreaans, zonder vertaling, zodat weinigen er iets van begrepen hebben.

Deze huwelijksplechtigheid wordt zorgvuldig en langdurig voorbereid. De partners die voldoende volwassenheid vertonen, worden naar Londen gestuurd voor de partners day. In een enorme zaal worden aan de ene kant de meisjes, aan de andere kant de mannen opgesteld. Door een "ingeving van de geest" duidt Moon de man en de vrouw aan "die door God als paar bestemd" zijn. Er wordt geen rekening gehouden met ras, cultuur of opvoeding. Allen zijn gelijk. De nieuwe verloofden moeten zelf hun toenadering en hartelijkheid ontplooien.

Voor de jonggehuwden is er geen huwelijksnacht, ook geen huwelijksreis. Minstens veertig dagen moeten zij in volledige onthouding leven. Pas dan beslist Moon of hun huwelijk verder kan voltrokken worden. Oud-leden van de secte beweren dat het soms jaren kan duren alvorens de verloofden tot de "donnors day" worden toegelaten. Intussen is echter ook de rekening gepresenteerd!

Bruidsjapon en sluier of pak voor de bruidegom kost ±700 gulden. Voor de plechtigheid zelf moet elk nog eens 1.250 gulden neertellen. Totaal dus ±2.150 gulden exclusief de verblijfskosten in een vàn Moons hotels. Deze door Moon in de "echt" verbonden goedgelovigen blijven in zijn dienst. Zij ontvangen per maand een salaris van maximaal 1.700 gulden, velen krijgen echter heel wat minder, zodat ze, na hun huwelijk, minstens gedurende drie maanden elk — en meestal wel vijf à zes maanden — tegen een half salaris moeten werken om de kosten van dit huwelijk te dekken.

Merkwaardig is de invloed van de secte — en van andere secten — op alle niveaus van de maatschappij. Zo zijn er in alle grote steden juwelierszaken in handen van de secte, terwijl in heel wat kruidenierszaken de fameuze Gin Seng (Koreaanse geneeskrachtige plant) goed van de hand gaat. Wij verwijzen in dit verband graag naar twee uitstekende werken die het fenomeen van de secten in deze tijd behandelen: A.Denaux: "Godsdiensten in Vlaanderen" (Davidsfonds, Leuven) en Alain Woordrow: "De nieuwe sekten" (De Nieuwe Stad, Antwerpen).

DE BIJBEL

Wat geloven de aanhangers van de Moon-sekte? Hoe luidt hun leer? Het antwoord op deze vragen staat in de "bijbel" van de secte, het boek "De goddelijke beginselen", gepubliceerd onder de naam Sun Myung Moon, een boek dat intussen al in heel wat talen van de wereld werd vertaald.

Sommige aanhangers beweren dat ze geen letter van het boek gelezen hebben, maar tot de secte gekomen zijn door het zien leven van andere aanhangers. Andere aanhangers hebben eerst het boek gelezen en zijn pas daarna lid geworden. Vreemd! Want men kan zich geen saaier, minder boeiend boek voorstellen.

De "Beginselen" zijn een poging een globale interpretatie van de geschiedenis te richten naar een messiaanse visie, die pas helemaal aan het eind van het boek begint te verschijnen. Kern van deze interpretatie is een ten dele letterlijke, ten dele subjectieve lezing van de eerste hoofdstukken van Genesis. Begrippen als mens, man en vrouw, zondeval, weder-opstanding die hier hun oorsprong vinden, komen in het hele boek herhaaldelijk terug.

BINAIRE STRUCTUUR

In het centrum van alles staan man en vrouw. Ze zijn bestemd om door hun wederzijdse liefde de liefde van God te veruiterlijken, maar zij staan dit goddelijk project in de weg door hun zonde. Tot hiertoe is alles vrij traditioneel. Vanaf het begin van het boek echter komen er enkele leitmotive op vrij eentonige wijze in het boek terug. Allereerst het dualisme. De "Goddelijke Beginselen" functioneren inderdaad als een soort tweetaktmotor. Zo wordt het binomen "object, subject" tot in het lachwekkende door elkaar gebruikt. Zo lezen wij — en wat denken feministen daarvan — "dat in de relatie man-vrouw de 'man het subject is dat liefde schenkt, terwijl de vrouw het object is en in ruil haar schoonheid offert". Geven en nemen zijn dan weer andere begrippen die herhaaldelijk worden gebruikt. Een atoom bijvoorbeeld "ontstaat uit de actie van geven en nemen van een proton en een elektron". De mens is jammer genoeg afgesneden van "de relatie van geven en nemen met God" en kwam in de plaats van "de relatie van geven en nemen met Satan".

GOD EN SATAN

De wereldgeschiedenis wordt dan gezien als een ononderbroken strijd tussen God en Satan. De mens mislukt herhaaldelijk in zijn afspraken met God en ziet, volgens een nauwkeurige maar kinderachtig vastgelegde cyclus van periodes, de mogelijkheid van verzoening met God aldoor uitgesteld.

Zowel de zonde als de bevrijding hebben ook altijd iets seksueels. De erfzonde, die volgens de christelijke traditie, een fout is van opstand en hoogmoed, is volgens Moon uitsluitend een zaak van ontucht. "De val van de engel was het gevolg van een onsterfelijke daad: de ontucht". Eva wordt bruid van de duivel, zijn "object"; zij zal het leven schenken aan een hele reeks vervloekte kinderen, die slechts hun heil kunnen verwachten van een nieuw koppel. Vandaar dus ook het thema van de valse en de echte ouders, een determinerend motief in de Verenigingskerk. De Heer van de Terugkeer wordt aangekondigd. Sommigen hebben het al geraden wie hij is, maar dat komt men pas aan het eind van het boek en dan nog versluierd te weten!

Adam en Eva hadden het dus al verkorven. Nu verschijnen Abel en Kain. Ze nemen een decisieve plaats in in het repertoire van Moon. De protagonisten zullen tenslotte altijd Kain en Abel zijn in alle omstandigheden. Men is altijd de Kain van een Abel en tegelijk is men de Abel van een Kain (behalve Moon zelf, die de absolute Abel is). Als je vindt dat je Kain bent, kun je uit deze toestand treden door het gezag van een Abel te erkennen. "Het christelijk geloof leert ons zachtmoedig en nederig te zijn opdat wij, dankzij deze deugden, ons een plaats voor God zouden kunnen veroveren door middel van een mens van het Abeltype, dat wij vinden in ons dagelijks leven".

Uit de loop van de hier beschreven geschiedenis werden alle zwart-wit tegenstellingen geweerd ten voordele van een manicheïstische visie van de strijd tussen God en Satan. Zo worden ook bepaalde periodes afgestemd op een volledig fundamentalistische wijze. In de bijbel liggen er tweeduizend jaar tussen Adam en Abraham, en ook tweeduizend jaar tussen Abraham en Jezus. Sinds Jezus zijn er weer bijna tweeduizend jaar verlopen, wij bevinden ons dus in "de providentiele periode voor de vervolmaking en wederopstanding". "De Heer van de tweede terugkeer" moet dus in deze periode verschijnen.

DE VERENIGING

De "Goddelijke Beginselen" willen oecumenisch zijn. Zij kondigden de periode aan "waarop alle godsdiensten zich zullen verenigen". Wij zijn nu in deze tijd. "In de volheid der tijden heeft God zijn boodschap uitgestuurd om de fundamentele vraagstukken van het leven en van het universum op te lossen. Zijn naam is Sun Myung Moon".

Hier raken wij een centraal aspect aan in de leer van de goddelijke beginselen: de interpretatie van het christendom en de bewering het christendom te overstijgen. Er wordt wel eens gezegd dat bepaalde officieuze uitlatingen van Moon godslasterlijk zijn of de spot drijven met de persoon van Jezus. Eerlijkheidshalve moet erkend worden dat een christen de "Goddelijke Beginselen" kan lezen zonder in zijn persoonlijke gevoelens gekwetst te worden. De Koreaanse profeet beweert als grote primeur een analyse te brengen van Jezus' mislukking. Hij weet waarschijnlijk niet dat de meeste hedendaagse exegeten een hiaat zien en erkennen tussen de aankondiging van een Rijk door Christus en zijn dood op een kruis. Dat was overigens al de theologie van Paulus in de Brief aan de Romeinen.

JEZUS' MISLUKKING

Het onderstrepen van Jezus'mislukking is niet a priori datgene wat een christen het meest kan kwetsen in deze leer, maar wel het beeld van het welslagen (via een hypothetische definitie) dat Moon opstelt tegen deze mislukking. Voor Moon is het duidelijk dat Jezus "het Rijk der hemelen op aarde had moeten vestigen". dus niet alleen een geestelijke, maar ook een lichamelijke verlossing. Aangezien de zondeval ingaat met de "ontucht" die Eva bedrijft met de slang is het door een nieuwe, niet alleen geestelijke maar ook lichamelijke lijn dat Jezus zijn rijk nog kan vestigen. "De volmaakt geworden mens zal geen behoefte meer hebben aan verlossing of aan een redder, niet aan een gebedsof geloofsleven — die het deel blijven van de in zonde levende mens — omdat er geen erfzonde zal zijn. De mens zonder erfzonde zal kinderen verwekken die eveneens zonder erfzonde zullen zijn; deze kinderen zullen geen verlosser meer nodig hebben om hun zonden te vergeven".

Wat nu volgt kon men tussen de regels al raden. Tweeduizend jaar later zal er een mens verdeeld tussen Kain-Satan en Abel, die door zijn natuur niet alleen aan het goede is toegewijd, maar ook aan beheersing en gezag. En hier komen dan de anti-communistische thema's van de Koreaanse leraar naar voren. "In de hedendaagse menselijke maatschappij zien wij de verdeling tussen de wereld van de democratie en de wereld van het communisme.

De laatste leer heeft als doel de souvereiniteit van Satan te vestigen". Duidelijker kan het niet. Er komen meer simplistische redeneringen voor in dat boek, hoewel de Moon-secte zichzelf vleit met de bewering dat alle leden een hoog intellectueel niveau hebben.

"De kruistochten begonnen in 1096; er waren zeven expedities in tweehonderd jaar en ze werden allemaal overwonnen", is een van die abrupte beweringen.

In dat boek wordt immers nooit uitgegaan van feiten naar een interpretatie, maar steeds omgekeerd van een puur theoretische interpretatie naar feiten uit het verleden of uit de huidige of komende tijd. Zo kondigt Moon ook een Derde Wereldoorlog aan. Deze is helaas niet onwaarschijnlijk, maar de uitleg ervan is vrij lichtzinnig: "drie grote wereldoorlogen moeten zich voordoen opdat de mensheid driemaal op wereldniveau de drie bekoringen van Jezus zou schijnen, die zijn leven niet voortijdig gebroken zal zien en die "kinderen die tot het goed zijn geboren" zal verwekken. Jezus heeft, terwille van zijn tragische dood, de visie van God niet tot een goed einde kunnen brengen; zijn vaderschap is dus "alleen" geestelijk. Hijzelf noch een van de zijnen is ooit het Rijk binnengegaan; zij trokken alleen binnen in een soort voorportaal, dat men "paradijs" heeft genoemd.

"Sinds Jezus' tijd", zegt Moon, "tot op onze dag hebben alle christenen gedacht dat Jezus op aarde was gekomen om te sterven. Zij kennen echter het fundamentele doel van Jezus' komst niet en zij hebben altijd verkeerdelijk gedacht dat het geestelijk heil de enige zending van Jezus op aarde was..." Christus zou dus moeten terugkeren als echtgenoot" om ditmaal met zijn vrouw zijn zending te vervullen".

Er steekt iets geniaals in het moeilijke en niettemin simplistische exposé van Moon: hij doet namelijk precies hetzelfde als de eerste christenen deden met de Joodse canon die zij geïnterpreteerd hebben als het "oude" testament. Jezus is voor hem wat Johannes was voor Jezus: een "voorloper".

GESCHIEDENIS

Men heeft slechts een gedeeltelijk idee van de "Goddelijke Beginselen" wanneer men alleen de interpretatie van de bijbelse geschiedenis erin onderstreept. Deze Beginselen willen immers de geschiedenis tot op vandaag analyseren. Deze ontleding zelf is al verwarrend: alles wordt kunnen overwinnen".

De mensenzoon komt niet terug op de wolken! Hij zal ter wereld verschijnen als een gewoon mens. Hoe zullen wij het weten? Onverstoorbaar antwoordt Moon: "In die tijd van de Tweede Terugkeer zal het nieuws van de komst van Christus van oost naar west worden doorgegeven met de snelheid van de bliksem, omdat in die tijd de transport- en communicatiemiddelen bijzonder grootscheeps zullen ontwikkeld zijn".

Dat zal duidelijk gebeuren in het oosten. In het boek van Moon betekent het oosten: Korea, Japan en China. Japan wordt uitgeschakeld omdat het "totalitair" is en China omdat het "satanisch" is. Alleen Korea blijft over. Een verdeeld land, zoals bekend, "de frontlijn voor de strijd tussen God en Satan".

DE STIJL

Bij het lezen van deze "Goddelijke Beginselen", de zogenaamde bijbel van de Moonsecte, valt tenslotte nog een bijzondere stijl op. Hier volgt een voorbeeld, betekenisvol voor de "wetenschappelijke" en "historische kwaliteit van een leer die zich voortdurend op wetenschap en geschiedenis beroept".

"God schiep Adam en Eva in de lente. Dus (een voortdurend voorkomend woord in dit boek) moest de menselijke beschaving beginnen als de beschaving van de lente zone van de Hof van Eden, zich dan verplaatsen om de beschaving van de tropische zone te bewerken als beschaving van de zomer; zo bereikt zij daarna de frissere zône als beschaving van de herfst en de koude zône als beschaving van de winter. Maar ten gevolge van de zondeval kreeg de mens de status van wilde. Hij was niet langer bekwaam een beschaving te vestigen in de lente-zône en ging op primitieve wijze leven in de tropische zône. Hij vestigde dus de beschaving van de tropische zône op het vruchtbare grondgebied van Egypte. Deze beschaving evolueerde van een continentale naar een schiereilandbeschaving (Griekenland, Rome, Iberie), daarna naar een eilandbeschaving (Engeland) en vestigde aldus de beschaving van de frisse zône. Teruggedrongen naar een continentale beschaving (Rusland) ontstond zo de koude zône. Nu is de tijd gekomen om de beschaving van de lente-zône van het Nieuwe Eden te vestigen in de schiereilandcultuur. Dat moet zonder meer gebeuren in Korea waar alle aspecten van de beschaving hun vruchten moeten afwerpen".

Sun Myung Moon zegt zichzelf nooit voor te stellen als Messias, maar hij heeft alle lezers en volgelingen aangezet uit te zoeken of er in de tijd en in het land van de geboorte van Moon niet "iemand" zou zijn die deze titel zou kunnen dragen.

Een zo ambitieus boek kan moeilijk in enkele regels worden geresumeerd. Elke regel van het boek vraagt om antwoord of rechtzetting. Zonder nog over de leer te spreken, bevat elke pagina dwalingen, vergissingen of minstens een onwetenschappelijke, onfilosofische of onhistorische benadering.

De valse logica van de Moontheorie overtuigt door een soort mechanische schakeling die niets te maken heeft met de zuivere rede. Men zou er om willen lachen, maar dat past niet. Zijn er niet veel mannen en vrouwen, van wie men a priori de rechtgelovigheid of intelligentie niet mag betwisten, die er met al hun krachten geloof aan hechten?

Dit artikel is van de hand van Jean-Pierre Manigne van Informations Catholiques Internationals. Het is overgenomen uit de "Katholieke Wereld".

Amerikaanse zendelingen steun dictators

Protestantisme rukt op in Latijns-Amerika

De afgelopen tien jaar was het opduiken, binnen de katholieke kerk, van links-georiënteerde pleitbezorgers van een bevrijdingstheologie van essentieel belang voor de politieke ontwikkelingen in Latijns Amerika. In het komende decennium wacht de wereld een verrassing. Het kan haast niet anders of gezagsgetrouwe protestanten zullen in heel Latijns Amerika de boventoon gaan voeren, onder welwillend toezien van de VS. Geschiedenis, statistieken en achtergronden van een eigentijdse kruistocht samengevat in een artikel voor NRC Handelsblad door Marlise Simons.

DE GENERAAL omklemt de bijbel op zijn knieën en kijkt gefascineerd toe hoe de predikant uit Florida op één been gaat staan, met uitgestrekte armen, en naspeelt hoe de Heilige Geest in hem is gevaren. Die had hem over kerkbanken heen laten springen, schreeuwt Erskine Holt in het Engels uit, en hem bijna tot levitatie gebracht. Er wordt 'halleluja' geroepen en 'loof de Heer' en de gelovigen omhelzen elkaar.

Het groene canvas dak van de Christelijke Kerk van het Woord zeeft het ochtendlicht en het kleine gezelschap bestaande uit generaal Efrain Rios Montt, gekleed in een beige pak, zijn ingetogen vrouw, Maria Teresa aan zijn linker- en de Amerikaanse ouderling Dick Funnell aan zijn rechterzijde, gaat moeiteloos op in de schare gelovigen. Immers, dit tafereel herhaalt zich bijna iedere zondag.

Dan is de dienst opeens afgelopen en verandert de kleine, slanke generaal met de grijzende snor weer in de president van Guatemala. Verslaggevers en fotografen omringen hem, en lijfwachten met vuurwapens in attachékoffertjes komen tussen de kerkgangers vandaan om de president en zijn vrouw haastig weg te voeren.

Tot het begin van dit jaar had deze al haast niet meer actieve generaal geen grotere ambitie dan te worden benoemd tot ouderling van de Guatemalteekse afdeling van de genoemde kerk, die haar hoofdkwartier in Californië heeft en waartoe de tot dan toe katholieke Rios Montt zich in 1979 heeft bekeerd. Maar in plaats daarvan kreeg de 59 jaar oude herboren christen, na de staatsgreep van 23 maart, van jonge legerofficieren het verzoek om president te worden.

Predikant Erskine Holt

Hij lijkt zijn geloof nu meer toegedaan dan ooit en zijn regime heeft inmiddels al een drastische invloed gehad op zowel het religieuze als het politieke leven in Guatemala. Hij schijnt ervan overtuigd te zijn dat hij door Gods wil president is geworden, en heeft zijn kerk, tot de ontsteltenis van de traditionele katholieke hiërarchie, een voorname rol in zijn regering toebedeeld. En na het tot nog toe felste offensief van de langdurige guerrilla-oorlog in Guatemala te hebben ingezet tegen de rebellen, heeft hij vervolgens het ontstane bloedbad gerechtvaardigd als zijnde een onderdeel van een noodzakelijke kruistocht tegen het communisme.

De eigenlijke betekenis van generaal Rios Montts opmars naar de macht overschrijdt echter de grenzen van Guatemala. Hij symboliseert, meer dan wie ook, de huidige explosieve groei van het protestants fundamentalisme in heel Latijns Amerika, van oudsher een bolwerk van het katholicisme.

Door gebruik te maken van de zelfvoldaanheid van de katholieke clerus en het tekort aan katholieke priesters, zijn de evangelische kerken de afgelopen tien jaar geweldig in aantal toegenomen. Nu al hebben protestantse en mormonenorganisaties tien procent van de bevolking van Latijns Amerika (310 miljoen) bekeerd – in Guatemala omvatten de protestanten al 22 procent van het volk – terwijl een groot aantal sekten hun aanhang met meer dan 15 procent per jaar zien toenemen.

Bijbelgenootschappen verspreiden hun bijbels even snel als ze gedrukt worden, terwijl nieuwe protestantse seminaries hun deuren openen. Evangelische radiozenders, boekwinkels, drukkerijen en scholen beginnen een concurrentie te vormen voor de katholieken, die door hun vooraanstaande positie in het onderwijs lange tijd de voornaamste dragers van sociale en politieke waarden zijn geweest.

Ook in politiek opzicht is deze nieuwe protestantse revolutie van cruciaal belang. De stuwkracht, de financiën en de organisatie achter de nieuwe godsdienstgolf zijn afkomstig van conservatieve, fundamentalistische sekten in de Verenigde Staten, en als gevolg hiervan brengen veel zendelingen waarden en politieke standpunten uit de VS over op hun nieuwe gehoor. Dat vele van deze sekten met gulle hand door grote Amerikaanse firma's worden gefinancieerd is openlijk gepubliceerd. In tegenstelling tot de reformistische katholieke priester-activisten, die de talloze autoritaire regimes in dit werelddeel de wacht aanzeggen, beweren de protestanten van zichzelf dat ze apolitiek zijn, maar ze zeggen daarbij onveranderlijk dat ze het gezag steunen en voor de gezagsdragers bidden.

Zich bewust van het belang van kerkelijke goedkeuring in dit diep-religieuze werelddeel, hebben de meeste militaire regimes de zegen van de nieuwe, meer inschikkelijke kerkelijke leiders in dank aanvaard. Toen bij voorbeeld op 11 september van dit jaar de Chileense kardinaal Raul Enriquez weigerde om ter herdenking aan de negen jaar geleden gepleegde coup van generaal Augusto Pinochet Ugarte een mis op te dragen in de kathedraal, begaf de dictator zich met zijn militaire opperbevelhebbers naar een evangelische kerk.

Daarentegen zijn in Nicaragua, sinds daar in 1979 de macht werd gegrepen door een links regime, fundamentalistische sekten veelvuldig in conflict gekomen met de autoriteiten en enkele Jehova's Getuigen zijn uitgewezen omdat ze predikten tegen radicale hervormingen. Niettemin is het aantal van deze sekten in Nicaragua de laatste drie jaar verdubbeld en bedraagt nu 190. Vele ervan worden 'begeleid' door kerken in de VS.

IN HET REGIONALE hoofdkwartier van de mormonenkerk in Guatemala Stad hangt een met zwarte stippen bezaaide kaart van Guatemala. We bevinden ons in het kantoor van Franklin Enriquez, directeur wereldse zaken. Elk van de stippen stelt een kerk of een gemeente voor; het zijn er al 150, waarvan 80 procent in de indianendorpen in de bergen, waar de burgeroorlog het hevigst woedt. 'Wij vormen een kerk die iedereen de gelegenheid biedt iets te doen', legt Enriquez, zelf een Salvadoreen, uit. 'Wij geven de mensen het gevoel dat ze erbij horen en dat ze niet alleen maar op zondag naar de kerk komen om te zitten luisteren'.

Deze aanpak, uitgedragen door een goedgefinancieerd team van keurig geklede jonge zendelingen, heeft kennelijk succes. Weliswaar hebben de Pinkstergemeenten bij elkaar genomen de grootste invloed gehad, maar de mormonen vormen het snelst groeiende afzonderlijke kerkgenootschap in niet alleen Guatemala, maar ook vele andere Latijnsamerikaanse landen. Hun aantal in dit gebied is de laatste tien jaar verdrievoudigd tot 661.000 en hun groei is vooral indrukwekkend geweest in Chili (van 15.000 in 1971 tot 82.000 in 1981) en in Mexico (over dezelfde periode van 67.000 naar 242.000).

De mormonen beschouwen zich zelf trouwens niet als protestanten: in hun ogen vormen zij een 'gerestaureerde' kerk en niet één die met Rome gebroken heeft. Ook houden ze er geen nauwe betrekkingen met andere niet-katholieke christelijke sekten op na. Toch lijkt de groei van al dit soort groeperingen – en het zijn er letterlijk honderden – een antwoord te zijn op een en hetzelfde sociaal-politieke verschijnsel.

De laatste twintig jaar begint het politiek en religieus paternalisme, dat van oudsher de bindende kracht is geweest in Latijnsamerikaanse samenlevingen, af te brokkelen. In agrarische gebieden hebben de oude suiker- en koffieplantages, die de omwonende boerenbevolking overheersten, het veld geruimd voor modernere landbouwbedrijven waar alleen nog vraag is naar seizoenarbeid. Bovendien heeft de industrialisatie een massale trek naar de steden gestimuleerd, waar het de nieuwe arbeidersklasse echter ontbreekt aan politiek bewustzijn en organisatie. Naarmate de traditionele opvang en onderlinge steun binnen grote, verspreid wonende families of hecht verweven dorpsgemeenschappen in verval is geraakt, zijn zodoende vele miljoenen Latijnsamerikanan in een sociaal en geestelijk vacuum komen te leven.

In de stabiele omstandigheden van vroeger functioneerde de katholieke kerk altijd goed. Pastoors werkten samen met de grootgrondbezitters, bisschoppen wisten zich geschraagd door immense eigen bezittingen en deelden de macht met generaals en dictators.

Maar geschrokken van de lege kerken en seminaries in Latijns Amerika, veranderde Rome eind jaren zestig van strategie en begon aan te dringen op sociale hervormingen. De 'bevrijdingstheologie', met haar loyaliteitsverklaring aan de armen, verschafte de kerkelijke rechtvaardiging voor een groter politiek activisme. In het hele werelddeel ontstonden plaatselijke 'basisgemeenschappen' – alleen in Brazilië al zo'n 100.000 – terwijl sommige radicale priesters, vooral in Midden-Amerika nog verder gingen en stilzwijgend betrekkingen aangingen met revolutionaire groeperingen.

Deze strategie had de moeilijkheid – behalve dat ze felle tegenstand opwekte in conservatieve katholieke kringen – dat ze een actieve deelname aan de politiek van de gelovigen eiste. Ineens bood de kerk niet meer het antwoord op alle vragen, maar eiste van de mensen dat ze gingen lezen, zodat ze de oorzaak van hun armoede zouden begrijpen en zouden overgaan tot directe, georganiseerde actie. Maar niet alle gelovigen waren hieraan toe en zeker niet wanneer, zoals dikwijls gebeurde, dit soort actie werd beantwoord met wrede repressiemaatregelen. Dus toen de protestanten kwamen en de verlossing door politieke gehoorzaamheid predikten, troffen ze een gat in de religieuze markt aan.

Bovendien maakte de aard van de fundamentalistische sekten het hun al gemakkelijk te groeien. Anders dan de katholieke kerk en de sinds lang gevestigde protestantse kerken, waar alles draait om een grote hiërarchie, waren de protestantse groeperingen snel in staat om gewone bekeerlingen op te leiden tot predikers. En veel van de nieuwe sekten zijn gewoon afsplitsingen onder leiding van zelfbenoemde predikanten. 'Een nieuwe kerk wordt vaak opgericht door iemand die binnen een grote groep geen dominante rol wist te spelen, of die een reeks kerken wil beginnen met zich zelf aan het hoofd,' aldus een protestantse bisschop in Mexico. 'Vervolgens gaat de nieuwe leider dan energiek aan het bekeren, uit lijfsbehoud.'

DE IRONIE wil, dat dezelfde omstandigheden – politieke stagnatie, materiële en geestelijke armoede – die de groei van de revolutionaire bewegingen mogelijk hebben gemaakt, ook de verbreiding van het protestantisme hebben helpen versnellen. En de revolutionairen en de conservatieve predikers hebben elk vanuit een tegengestelde positie, een zelfde melange aan te bieden: een nieuwe boodschap, met de belofte van een beter leven, die wordt uitgedragen door toegewijden in nauw contact met de sociale basis.

Daarnaast waren de nieuwe tempels, door hun banden met protestantse groeperingen in de Verenigde Staten, dikwijls in staat hun beloften waar te maken en klinieken, plattelandsscholen en kleine woningprojecten te financieren. Zodoende werden bekeerlingen zowel geestelijk als materieel 'gestrikt': in verarmde dorpen, waar het enige uitzicht op hulp werd geboden door de plaatselijke protestantse kerk, was het motief om zich in te schrijven enorm sterk.

Volgens zowel vrijzinnige reformisten als marxistische revolutionaren onttrekken de sekten zich door deze aanpak aan – en vertragen ze zelfs – reële, structurele veranderingen in een gemeenschap en uiteindelijk in de samenleving als geheel.

Het is veelzeggend dat het protestantisme kennelijk de grootste vlucht heeft genomen in landen waar politiek geweld heerst en waar ook de katholieke kerk aan vervolging blootstaat. Daarbij lijken de sekten deze landen uit te kiezen als doelwit van speciale campagnes. Uit El Salvador bij voorbeeld, een van de vroomste katholieke landen van dit continent, waar de laatste vijf jaar meer dan een dozijn katholieke priesters zijn vermoord, melden protestantse kerken gelieerd aan de Centraal American Mission een jaarlijkse groei met maar liefst 30 procent. Ook World Vision, een protestants bureau voor ontwikkelingshulp, toog ook al snel aan het werk onder vluchtelingen uit El Salvador die in 1980 het naburige Honduras binnen begonnen te stromen.

DE TOEVLOED van de theologisch en politiek conservatieve sekten wordt met lede ogen aan-

(Vervolg op pagina 48)

Eerste sport-coordinator van St Maarten:

Duidelijk stijgende lijn in de sport-ontwikkeling

De affiliatie van de Windward Islands Baseball Association met het Antilliaanse Baseball Federatie in 1980. Van links naar rechts (staand) de heer Aco Henriquez, die toentertijd voorzitter was van de Federatie. Zittend Julio Wilson, Broulio Wester, Backo Richardson en met rug naar de fotograaf de heren Sam Hazel, gedeputeerde Sportzaken, Claude Wathey (gedeputeerde van Financien toentertijd) en Darcey Lopes.

Op de voorgrond Arnell Brown, een persoon die erg veel voor de sport hier op St. Maarten heeft gedaan. Brown is nu secretaris van de Sint Maarten Little League Association.

Door Yolanda Croes

PHILIPSBURG – "Er is een duidelijk stijgende lijn in de ontwikkeling van de sport hier op St Maarten. De bevolking is zeer "sportminded"," is de mening van sport-coördinator Erwin Richardson, beter bekend als "Backo". De negenendertig jaar oude Backo is sinds 1 oktober 1980 in eilandsdienst als sport-coördinator voor St Maarten. Hiervoor was hij werkzaam bij het Departement voor Arbeidszaken. Backo is de eerste sport-coördinator op het eiland. Vóór hem bestond deze afdeling hier niet en aan hem is nu de taak opgedragen de sport hier te organiseren, te begeleiden en coördineren.

.....3 uur later ontbijten in La Savanne. De helft van het traject was toen al achter de rug.....

"Iedereen opereerde op individuele basis," zegt Backo, die nu bezig is met het opzetten van een sportfederatie. Het kost nogal wat moeite om alle sportverenigingen bij elkaar te krijgen. In de maand november hebben de eerste vergaderingen plaatsgehad. De sportverenigingen hebben in het verleden reeds diverse malen met gedeputeerde Sam Hazel vergaderd, er kwam echter niets tot stand. Backo staat wel zeer positief ten opzichte van de oprichting of pogingen tot oprichting van een sportfederatie. Het is ook zijn grootste wens dat deze federatie zo snel mogelijk gerealiseerd wordt. Het belangrijkste voordeel hiervan zal zijn, aldus Backo is het feit dat St. Maarten in staat gesteld wordt seizoencompetities te houden en dat het ongeorganiseerde manier van werken zoals tot nu toe het geval is, tot het verleden zal gaan behoren.

SPORTVRIEND

Dat St. Maarten een sportvriend is blijkt uit vele sportverenigingen op het eiland. De oudste sport is Cricket, die reeds in de vroege vijftiger jaren grote opgang maakte. Dat juist Cricket als eerste sport hier zijn intrede heeft gedaan hangt samen met de invloed van de omringende Britse eilanden. Reeds lang voor de jaren vijftig werd hier fanatiek gesport, alleen was de sport toen nog niet in organisatievorm. Later werd dit georganiseerd en topveteranen uit die tijd waren mensen zoals Sam Hazel (nu gedeputeerde van Sportzaken). Blair Ford, Whitfield Vlaun, Stanley Smith, Clem Labega, Melford Hazel en Cyril Richardson. In 1963 is de St. Maartense Cricketteam op Aruba uitgekomen.

VOETBALSPORT

Ook de voetbalsport kwam in de vijftiger jaren op met als organisatoren Elmo Richardson en Whitfield Vlaun. Verder waren bekende namen uit die tijd "Brother Jo", "Golly", Simon Carthy, George Leonard en Elias Jones. Aan het eind van de jaren vijftig deed de baseballsport haar intrede. Dit was voornamelijk voor volwassenen. Organisatoren en voorzitters van de Baseball-Association in het verleden waren o.a. wijlen José Lake Sr., Chick Arrindell, Ben Vlaun, Jaap van de Marc, Rudy Hoove, James Bell, Mervin Scott en Erwin Richardson is Milton Priestu.

LITTLE LEAGUE

In 1977 werd de St. Maarten Little League sportvereniging opgericht. Oprichter waren voornamelijk Erwin (Backo) Richardson en Camille Baly. De eerste jaren waren moeilijk door gebrek aan faciliteiten. Besloten werd toen om er iets aan te gaan doen. Teneinde toch maar te kunnen spelen, werd elke open plek op het eiland als sportterrein gebruikt. Er werd begonnen met elf teams. Twee jaar lang hebben de Little Leagues in Hope Estate op het privéterrein van de familie Rombley getraind. De familie heeft dit terrein twee jaar voor de jongens beschikbaar gesteld.

Later kreeg de Little League vereniging het sportveld te Cay Hill van het Gouvernement in tijdelijk gebruik. Na de enorme groei van de vereniging echter besloot het gouvernement het land dat vrij is gekomen bij het Sanitary Landfill Project voor dit doel beschikbaar te stellen. Het Gouvernement heeft dit land geistalleerd en verder bouwrijp gemaakt.

De vereniging heeft door middel van donaties en fundraisingactiviteiten het terrein ommuurd en voorzien van een grasmat. Tot een van deze donaties behoorde die van de Wathey Foundation ten bedrage van vijftigduizend guldens. Het ligt in de bedoeling een compleet stadion op dit terrein te bouwen dat voor allerlei doeleinden gebuikt kan worden. Met dit project zal een bedrage van NAf. 480.000,- gemoeid zijn. Het Little League-bestuur ziet er als volgt uit: Voorzitter Mayor Brown, secretaris Arnell Brown en de overige leden Dan Ansiani, Raul Illidge Verder is de heer Baly "assistent administrator" van de Little League Organisatie Aruba/St. Maarten. Onlangs is de St. Maarten Bildeberg-Tigers subkampioen geworden van de Nederlandse Antillen.

OVERIGE SPORTEN OP ST. MAARTEN

Deze zijn talrijk zoals softball, basket, volleyball, badminton, tennis, tafeltennis, boksen, zwemmen-domino, body building, karate en wielrennen. De jongste sporten op St. Maarten zijn badminton, die nu in oprichting is en atlethiek. Deze laatste heeft nog geen vereniging. Basketball heeft als jongste sport haar intrede gedaan op het eiland en is sindsdien uitgegroeid tot een grote sportvereniging. Bodybuilding wordt het meest lokaal gedaan. De Vereniging is geassocieerd aan de Bodybuilding International die trainers naar St. Maarten stuurt.

OLYMPIDADE

De Olympic Commitee, waarvan Mr. Richard Gibson voorzitter is, organiseert elk jaar een Olympiade op St. Maartendag die elke 11 november gevierd wordt. Dit jaar zou de Olympiade voor het eerst op de nieuwe Little League-ballfield gehouden worden, echter dit jaar is dit evenement letterlijk en figuurlijk in het water gevallen. Door de hevige regenbuien op die dag kon deze sportactiviteiten geen doorgang vinden. Dit tot grote teleurstelling van zowel organisatoren als deelnemers. Het enige dat op die dag doorgang vond was de "walkaton" waaraan deelnemers tegen betaling van honderd gulden per persoon aan mee konden doen. De opbrengst is bedoeld om het paadje langs de saltpond te verbreden en met palmbomen te beplanten. Deze walkaton is georganiseerd op initiatief van Irene Hodge, Sherry Petty en Hank Schut. Om vijf uur 's ochtends vertrokken de deelnemers vanuit het Administratiegebouw te Philipsburg om de veertig kilometer lange route om het eiland af te leggen. De eerste deelnemers kwamen om ongeveer drie uur 's middags binnen.

KINGDOMDAY

Op 15 december wordt statuutdag op sportieve wijze gevierd. Het Departement van Sportzaken organiseert atletiekevenementen die meestal gehouden worden op het sportveld te Cay Hell. Dit jaar zullen ze op het Little League Ballfield gehouden worden. Ook voor de scholen wordt er een wandelmars georganiseerd.

WENS

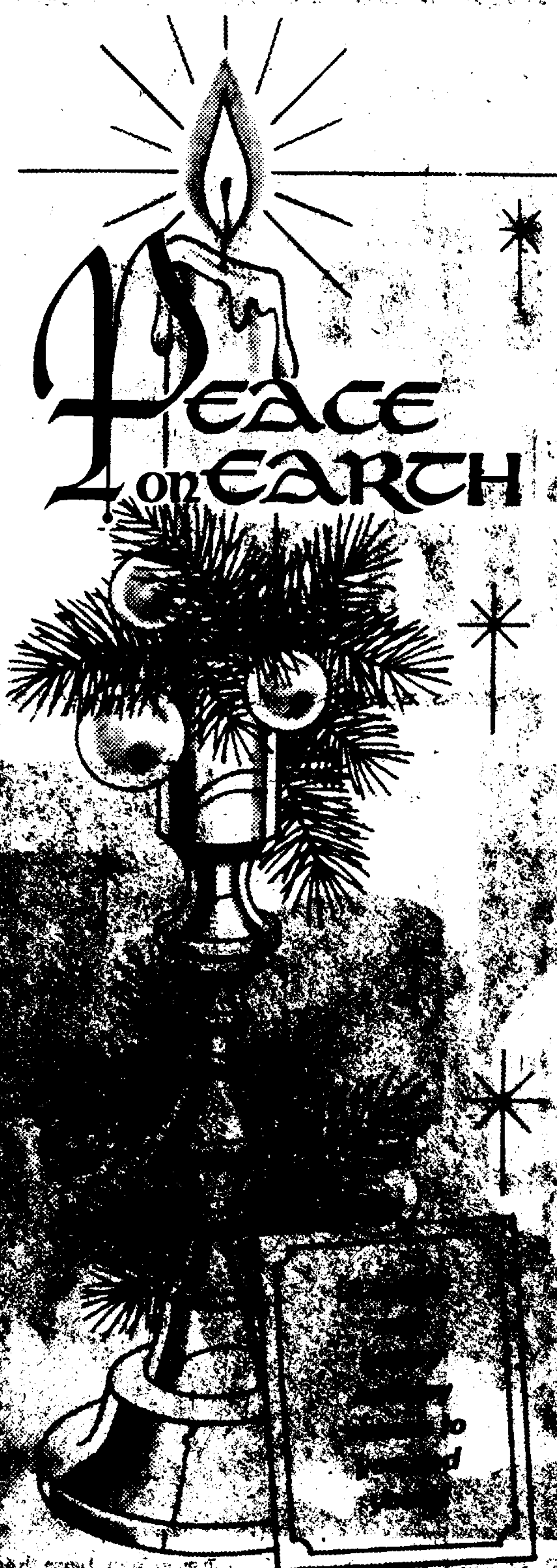
De grootste wens van "Backo" is de realisering van een goede sports federatie. Verder hoopt hij dat het Sportcomplex spoedig werkelijkheid zal worden. "Er is een groot tekort aan gewone buurtcentra hier op het eiland. Er is grote behoefte aan een soort "recreation center" in elk district waar de jeugd na schooltijd kan gaan om te musiceren, sporten of op de een of andere manier creatief bezig te zijn. In het kader hiervan hebben we sport- en jeugdleiders nodig, aldus Backo, zelf vader van vijf, die erg veel van kinderen houdt. Via de sport probeert Backo de jeugd te bereiken. "Ik hoop een voorbeeld te zijn voor de jeugd. Ik hoop dat ik hen de boodschap meegeef dat waar een wil is ook een weg is", zegt Backo die sinds 1967 na een ernstig auto-ongeval een been heeft moeten missen. Al sinds enige tijd loopt Backo op een kunstbeen, maar dat heeft hem nooit echt kunnen weerhouden van wat hij zo ontzettend graag doet namelijk sporten. Nu dat Backo niet meer daadwerkelijk aan de sport kan meedoen heeft hij een alternatief ontworpen: zich op organisatorisch gebied inspannen ten behoeve van het sportmindend St. Maarten en in het bijzonder voor de jeugd. Backo is 39 jaar en afkomstig uit St. Eustatius. Hij is gehuwd en heeft vijf kinderen.

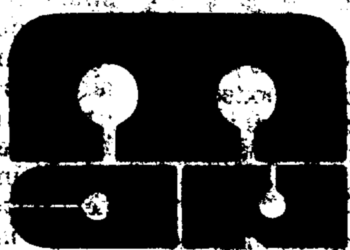
Ervin Richardson ""Backo", sportcoordinator op St. Maarten.

.....De start in de regen om kwart voor vijf 's morgens voor een 40 km lange, wandeling"....

Thanks for your patronage

N.C. Wathey management services

Philipsburg Utilities Co. N.V.

Motors N.V.

Harbour and

Philipsburg Agencies N.V.

Properties N.V.

FRONTSTREET
200 feet East of Pier
SHERATON at MULLETBAY
LITTLE BAY BEACH HOTEL
MAHO BEACH HOTEL
GREAT BAY RESORT HOTEL
St. Maarten, N.A.

UNUSUAL GIFTS INDIGENOUS TO THE WEST INDIES

Thanks for your patronage

Merry Christmas

Happy New Year

In 1983 again at your service

Merry Christmas — Happy New Year

Thanks for your patronage, in 1983 again at your service.

MAYNARD'S AGENCIES

(Rupert Maynard)

Sint Maarten

Representatives of: Singer, Guiness, Robin Hood Flour, Baby Johnson Producten, Red Path Sugar, etc. etc.

Thank you all for your gift to us — your good friendship and loyal patronage. And among your gifts, please count our renewed pledge to serve you faithfully in time to come, and our heartiest Christmas wishes.

THE WINDWARD ISLANDS BANK LTD.

St. Maarten

Happy Holidays

Greetings to all our friends . . . we thank you for your patronage!

Merry Christmas

Real Estate Brokerage N.V.
E.G. Jan Matser
MANAGING DIRECTOR · HOME TEL 3030
P.O. Box 361, Philipsburg, Sint Maarten, N.A.
Telephone 3372/3572, Telex MACO NA

To all our friends and customers, Merry Christmas from the people who serve you

MERRY CHRISTMAS ***HAPPY NEW YEAR***

Thanks for your patronage

Mansur Enterprises N.V.

Front Street 2 · Philipsburg · St. Maarten N.A.

Pond Fill 17 St. Maarten Tel. 2057

Hoping your Christmas is Ornamented with every Happiness and your New Year is brightened with wisdom and prosperity

Little Switzerland

St. Maarten N.A.

Lt governor of Windward Islands:

Christmas-idea justly interpreted

CHRISTMAS IN THE Netherlands Windward Islands has traditionally been a mixture of the natural free spirit of our people and a christian disciplined celebration. Family life was emphasized -- the spirit of sharing and giving the expression of community involvement.

Music, dance, serenading, drink and food were a common contribution to the atmosphere, prevailing in every village. The family, gathering around the christmas-table was an invitation to all – brother, sister, cousin, friend and guest alike -- to share during a time which exposed the natural joy, goodwill and hospitality of the islands.

The village-community, comprising intimately related members, exhibited the creativity and talent of the people of the Windward Islands, evident in the typical drinks around the Yule-tide: Saba's spice, Statia's Miss. Blyden and, the now renown, St Maarten's guavaberry.

In anticipation of the Season special preparations were made sweet pudding, blood pudding, various kinds of tarts, cassava bread, lying on the rooftops to dry; the scent of spices thyme cinnamon and clove, mingled with the [illegible] ging from raw rhum to more refined local licqueurs. Weeks before X-mas the "bouquet parties" were intensified and serenades brought to homes throughout the villages.

Thus was the spirit of X-mas in the Windward Islands. The spirit, influenced by the judeo-christian heritage, remained alive and included carollers singing "Silent Night "actually hardly consonant with the personal and vibrant chanting of "good-mornin' – good mornin'. I come for me guava-berry" while the local troubadours strummed and beat their off-times handmade instruments.

The X-mas Season moves me to reflection; it encourages a backward glance at the manner of our celebrating the birth of Christ. And as I do so, what may seem primitive and simplistic points, in fact, to a basic characteristic in the Windward Islands: obvious goodwill and peace among men.

It also brings into perspective a people who was producers of its own food, its own music and instruments: and as such a people with an awareness of an idea of itself and of its island.

A period of emigration and the relatively recent rapid growth and progress of the territory, especially in the case of Sint Maarten, fractured that idea which every people needs to have of itself and of its area. The village-community has been broken open and the basic idea of the territory rendered vague.

The X-mas Season, today , must engage us in contemplating the elements which unite us as a people and have us enlargen on positive traditional styles and values which will help to re-integrate that certain idea.

The idea of X-mas – peace and goodwill among men and joy to the world – may be justly interpreted, based on a positive and authentic concept of ourselves and our history.

It means, further, the assumption of responsibility for the island and the accountability to the society and fellow members, as well as to a higher authority – God.

Fellow citizens, friends and guests in the Windward Islands, as you celebrate this X-mas may you be aware of this certian idea which affirms our identity as revealed in our traditions and history, so that the peace and goodwill, you experience, will resound with the rhythm of our fore-fathers. the kind of goodwill and peace which have made this territory so hospitable and attractive to our friends and guests within and without.

In this sense, I extend my greetings to you all, citizens, friends and guests in the territory, as I wish you: A Merry X-mas, Peace Profound and Happiness.

Sport-gedeputeerde Sam Hazel:

"[illegible]ijp om sportieve [illegible] aan te gaan met [illegible]uba en Curacao"

[illegible] is [illegible] re[illegible] der [illegible] ze[illegible] zi[illegible] moeten ze [illegible] spieren [illegible] de sport [illegible] heeft [illegible] van S[illegible] Sn[illegible] lief[illegible] niet [illegible] speelde [illegible] sport[illegible] doel [illegible] men. [illegible] organi[illegible] king [illegible] het ook [illegible] reeds [illegible] Het [illegible]

[illegible] tend [illegible] op Curacao [illegible]

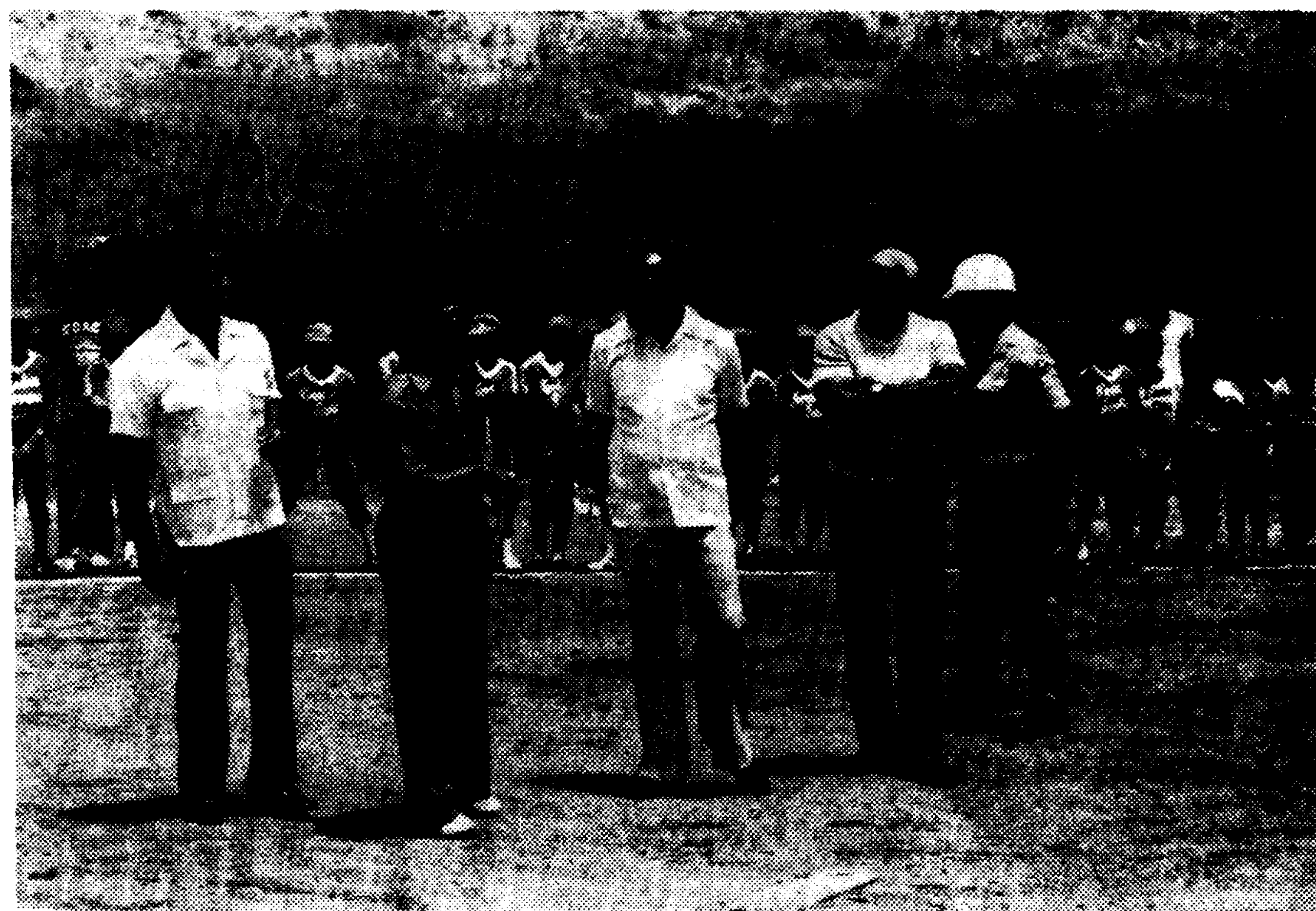
[illegible]

[illegible] heeft niemand van de [illegible] Antillen het zover [illegible] Leagues gebracht [illegible] moesten we toch naar toe [illegible] Sam Hazel. De [illegible] League International die [illegible] op St Maarten werd ge[illegible] ook organisatorisch [illegible] in geweest. "Er [illegible] als zou St Maarten [illegible] komen. Maar weer [illegible] bewezen wel capabel te zijn. We hebben het [illegible] gekregen. Het [illegible] Hazel, dat we [illegible] kampioenschap [illegible] hebben misgelopen. [illegible] beurt om het te [illegible] echter door allerlei [illegible] moesten we [illegible] Het is toen naar [illegible] gegaan. Dit soort tekort[illegible] in de toe[illegible] meer voorkomen".

[illegible] COMPLEX

[illegible] geleden deed de [illegible] gevoelen op St [illegible] de een of andere [illegible] sportstadion of [illegible]. De grote be[illegible] voor en de enorme [illegible] sport in de laatste [illegible] vaardigen een sport[illegible] ook volkomen. De[illegible] an de bevolking is nu [illegible]lijkheid geworden.

[illegible] door de Stichting [illegible] Volksontwikkeling [illegible] Sportcomplexpro[illegible] [illegible] trage van 2 miljoen [illegible] vraagd. Het project [illegible] is goedgekeurd ligt [illegible] ondertekening, en zal [illegible] Nederlandse ontwik[illegible] den worden gebouwd. [illegible] complex komt in Cay [illegible] voorzien worden van [illegible] stadion zodat ook [illegible] sportevenementen [illegible] plaats vinden. Tevens [illegible] zwembad bij en ge[illegible] dat het school-zwemmen wederom geentameerd zal worden maar nu met daadwerkelijk resultaat. Het sportcomplex zal uitgevoerd worden met allerlei faciliteiten zodat ook aan alle vormen van sport mogelijkheid geboden kan worden. Verwacht wordt dat, na de openbare aanbesteding, in maart of april van het komend jaar (1983) met de bouwwerkzaamheden aangevangen kunnen worden. Bovengenoemde Stichting, waarvan Jo Richardson voorzitter is, zal het beheer in handen hebben.

....v.l.n.r. Mayor Brown, huidige voorzitter L.L., Gezaghebber Ralf Richardson, Camille Baly (één van de oprichters), Sam Hazel (sportgedeputeerde)....

SPORT-JEUGDLEIDERS

Behalve het Cultureel Centrum in hartje Philipsburg, telt St Maarten slechts één Jeugdhuis dat ook in Philipsburg gelegen is. Voor alle soorten van recreatieve of culturele activiteiten moet de jeugd van buiten de stad naar de stad reizen om deze te kunnen bijwonen. Dit levert veelal problemen daar de busverbindingen niet altijd even feilloos verlopen. Het gevolg hiervan is dat de schooljeugd die buiten Philipsburg woont vaak verstoken blijft van dit soort activiteiten. Van de scholen uit probeert men dit op te vangen door dit soort activiteiten zoveel mogelijk in de school te brengen. Dit is zeer toe te juichen alhoewel het vaak voor het onderwijzend personeel extra veel werk met zich meebrengt. Aan buitenschoolse activiteiten wordt vooral voor de hele kleintjes weinig gedaan. Niet door onwil van de kant van de volwassenen maar gewoon door het feit dat de mogelijkheden hiervoor niet bestaan. Het is de hoogste tijd dat St Maarten gaat beschikken over buurtcentra die geleid worden door hiervoor getrainde leiders, zogenaamde Jeugdleiders. In het begin zal er veelal met vrijwilligers gewerkt moeten worden, maar er moet een eerste stap in de richting gezet worden. De jeugd moet buiten school opgevangen worden. Al was het maar dat ze een plaats had waar ze rustig haar huiswerk kon maken, dan waren we al een heel eind in de goede richting.

"COMMUNITY CENTERS"

In een gesprek met gedeputeerde van Onderwijs, Cultuur en Sport de heer Sam Hazel zegt deze hierover het volgende: "Er is inderdaad behoefte aan enkele kleine zogeheten "community Centers" waar de jeugd na school naar toe kan. Plannen in deze richting bestaan tot nu toe niet, tenminste geen concrete plannen". Voor wat betreft de jeugdleiders of sportleiders is de gedeputeerde van mening dat deze zeer zeker nuttig zijn omdat ze de jeugd op een gezonde manier kunnen begeleiden en tegelijkertijd van de straat afhouden. Wel zegt hij dat er voor St Maarten veel beurzen beschikbaar zijn en dat aanvragen voor een dergelijke opleiding zeer zeker in ernstige overwegingen genomen zullen worden. Tot zover de gedeputeerde Sam Hazel. Voor wat betreft de parochie Simpson Bay is reeds in 1980 door de Parochieraad Philipsburg een aanvraag ingediend ter restauratie van de kerk aldaar als buurtcentrum. Dit is nu in uitvoering.

Sint Maarten wacht op legio projecten

Door Yolanda Croes

PHILIPSBURG — Er liggen voor St. Maarten diverse projecten op stapel die gefinancierd worden door Nederland in het kader van de Meerjarenplannen of uit de Sociaal Educatieve Fondsen alsook projecten die door de EEG gefinancierd worden zoals bijvoorbeeld het project ter uitbreiding van de luchthaven. Dit project dat rond de 20 miljoen Antilliaanse guldens bedraagt houdt in: uitbreiding van de parkeerplaatsen voor auto's, vliegtuigen en uitbreiding van het stationsgebouw.

De projecten die in uitvoering zijn in het kader van het Meerjarenplan zijn: Sanitaire voorzieningen woningen, saneringsplan wegen te St. Peters, Saunders, Colebay en Struktuurplan St. Maarten. Projecten die in uitvoering zijn in het kader van de Sociaal Educatieve en Culturele projecten zijn: inventarisverbetering Nijverheidsonderwijs, Scholengemeenschap, Gymnastieklokaal voor F.V.P.T. school, Scholingsplan Vakbeweging, Uitbreiding Cultureel Centrum, Bibliotheek (dit project is reeds goedgekeurd) Restauratie kerk Simpson Bay als buurtcentrum. Projecten die in principe goedgekeurd zijn in het kader van het Meerjarenplan zijn het Medisch Centrum en Refuse Management (vuilverbranding). In principe goedgekeurde projecten in kader SEP zijn het Sportcomplex en het Rontgenapparatuur St. Rose Hospitaal, het Wijkgebouw annex dagverblijf gehandicapten en de Hospitality trainingschool. Ingediende nog niet goedgekeurd project in het kader van MJP is het kruispuntenverbetering-project. Ingediende nog niet goedgekeurde projecten in het kader van de SEP zijn: Methodisten basisschool, Uitbreiding Sundialschool, St. Peters Hillside Basisschool.

NIEUWE PROJECTEN

Nieuwe projecten met prioriteit in volgorde van opnoeming zijn de volgende: Roll on-Roll off-pier (Havencomplex), Brug Simpsonbay, Infrastructuur Welgelegen (is in uitvoering) bouw 20 volkswoningen, Sanitaire voorzieningen (in uitvoering) Riolering Philipsburg 1e fase en tenslotte Lerarenopleiding. Financiering van deze projecten komt uit Nederland in de vorm van Ontwikkelingshulp. Voor St. Maarten is dit 5 1/2 miljoen (vijfeneenhalf) Antilliaanse guldens per jaar. Hoe worden deze ontwikkelingsgelden besteed? Hoe wordt hiermee omgesprongen? Is het genoeg? Is het te veel? De Amigoe stelde deze vragen aan gedeputeerde Sam Hazel, die behalve Onderwijs, Cultuur en Sport ook de portefeuilles heeft van DOW, Toerisme, Verkeer en Vervoer en Economische Zaken.

ZIJN "DROOM"

"De Ontwikkelingshulp die wij uit Nederland krijgen is niet toereikend", aldus Sam Hazel. "Nederland geeft ons jaarlijks vijfeneenhalf miljoen en geeft dan ineens 16 miljoen voor de bouw van een nieuw hospitaal. Wat gebeurt er nu met de andere projecten?" vraagt de gedeputeerde zich af. Betekent dit dat wij vijf jaar lang niets meer krijgen voor andere projecten? Volgens Hazel valt dit niet met elkaar te rijmen. De gedeputeerde heeft zelf een "plan" ontworpen, die naar zijn zeggen – indien uitgevoerd – St. Maarten op eigen benen zet. Het plan omvat tien projecten, die naar zijn zeggen St. Maarten onafhankelijk maken. Hij noemt het zijn "droom" en een droom zal het wel blijven want het plan van gedeputeerde Hazel is afgekeurd, omdat het te duur werd bevonden.

PLAN

Het plan ziet er als volgt uit: Medisch Centrum (16 miljoen) Wegenplan St. Maarten Algemeen (100 miljoen) Refuse management (10.8 miljoen) Kruispuntenverbetering (1 miljoen) Luchtvaart- Navigatie/communicatie apparatuur (2 ton) Roll on roll off pier (5 1/2 miljoen) Brug Simpsonbay (5.2 miljoen) Infrastruktuur Welgelegen (8 ton) Hospitality trainingschool (1 miljoen) en Riolering Philipsburgh 1e fase (4 miljoen). Een totaalbedrag dus van maar liefst 144,500.000 NAF guldens.

Hoe Nederland dit moet realiseren? "Heel eenvoudig", zegt de gedeputeerde. Nederland geeft een bank opdracht St. Maarten dit geld te lenen. Ondertussen gaat Nederland door met het geven van de jaarlijke 5 1/2 miljoen ontwikkelingsgelden waarmee St. Maarten dan haar schuld bij de bank kan aflossen".

Op onze opmerking dat het wel erg lang (wel zo'n dertig jaar) kan duren voordat St. Maarten uit de schulden is, zegt de gedeputeerde dat niet belangrijk is. "Het belangrijkste is dat wij de projecten die ons in grote mate zelfstandig maken, kunnen uitvoeren. Hoe lang het duurt om dit af te betalen is niet belangrijk". "De tijd is nu gekomen dat het departement op Curaçao ophoudt met haar spelletjes. Nederland moet beginnen om rechtstreeks met de afzonderlijke eilanden te onderhandelen, en niet alleen met de Centrale Regering".

NEDERLANDERSCHAP

"Wij zijn nu aan het boeten voor het feit dat we ooit een kolonie zijn geweest. Ik heb nooit gevraagd om het Nederlanderschap. Ik ben Nederlander omdat mijn betbetovergrootvader toevallig hier is gesneuveld", aldus Hazel. Sam Hazel is verder van mening dat het protocol met Nederland beeindigd moet worden. De Antillen zouden ontwikkelingshulp mogen vragen waar ze dit mogelijkerwijs kunnen krijgen, en niet alleen bij Nederland. Als voorbeeld haalt hij het buureiland Anguilla aan, dat alhoewel een Britse kolonie, toch vrij is hulp te zoeken in Venezuela. De gedeputeerde heeft er niet bij gezegd of Venezuela die hulp ook heeft gegeven.....

ONTWIKKELINGSGELDEN

Wat gebeurt er met onze ontwikkelingsgelden? Uit het bovenstaande hebben we kunnen lezen dat volgens gedeputeerde Hazel de ontwikkelingsgelden niet toereikend zijn voor St. Maarten. Wat wordt er in feite met deze gelden gedaan? Waarvoor worden ze gebruikt? Wat is er bijvoorbeeld terecht gekomen van het KLM-AEROKARTO-project? Dit project dat het in kaart brengen van het land vanuit de lucht beoogt, heeft twee miljoen aan ontwikkelingsgeld gekost. Vijf jaar geleden werd dit project goedgekeurd en uitgevoerd onder directie van het Departement van Financien. Sedertdien heeft niemand meer iets van dit project gehoord. Op St. Maarten rijst de grote vraag: Is dit project soms in de kluizen van het Kadaster op Curaçao beland?

Het gevolg hiervan is dat St. Maarten nu zonder kaarten zit en aan niemand kaarten kan verschaffen. Ondertussen is het project wel goedgekeurd en de Nederlandse ontwikkelingsgelden zijn reeds hiervoor aangewend, maar de ontvanger, in dit geval St. Maarten, heeft geen enkele zeggenschap over de uitvoering van de projecten. Het Departement van Financien besteedt het werk aan een aannemer en het Departement voert ook de directie uit. Op St. Maarten wordt dit in het kort samengevat als volgt: "Ontwikkelingshulp vóór het eiland, echter zonder het eiland"

Romantiek en sfeer met een kerststal

Kerststalletjes met beeldjes van de hoofdfiguren van de gebeurtenissen bijna 2000 jaar geleden, die tijdens de Kerstdagen door christenen worden herdacht, waren vooral in zwang bij katholieken. Maar in de meeste huishoudens zijn deze overblijfselen van oude tijden verdwenen. Maar in Monschau wordt de herinnering levend gehouden aan dit oude Roomse verleden. Een grootse expositie van Kerststalletjes in allerlei vormen en formaten.

IN HET DUITSE Eifelstadje **Monschau kun je wandelen door het heden en verleden van de kerstkribbe; een hal met een reusachtige expositie, waaraan dagjesmensen en deskundige liefhebbers zich hebben kunnen vergapen aan een wonderlijke verzameling; van de prachtigste stallen tot onvoorstelbare kitsch. Bijeengebracht uit alle landen van de wereld.**

Vooral de Oostenrijkers kunnen er wat van. Zij hebben de timmermansvrouw Maria als keizerin Maria-Theresia verkleed en de eenvoudige Jozef uitgedost als Lodewijk de Veertiende. Het kind ligt in een woest gedrapeerd gouden hemelbed en krijgt bezoek van minstens 15 koningen met kisten vol echte juwelen. Een verblindend mooie, maar karikaturale wereld vol schertsfiguren en honderden blote spekengelen, bijeengepropt op 10 vierkante meter.

Een vitrine verder hebben Jozef en Maria hun optrekje hoog in de bergen verwisseld voor een Romeinse ruine. Een koning komt in volle vaart met paard en wagen op kraamvisite en steekt zijn hand uit, alsof hij wil stoppen, maar de handrem niet kan vinden. Maria zit erbij als een trotse moeder op het consultatiebureau, terwijl Jozef een paar meter verderop zijn arm wanhopig ten hemel heft alsof hij zich geen raad meer weet met al die onverwachte visite, terwijl de koffie op is. Maar schitterend is het wel.

MUMMIE

De afdeling losse kerstkindjes bevat een Italiaans exemplaar in een glazen kistje. Gemummificeerd en met de handjes op de borst gevouwen. Duidelijk te vroeg gestorven. En een Belgisch kerstkind, dat niet Belgischer kan. Een lekkere bolleboos van minstens 3 jaar, wiens stevige beentjes over de rand van een ruwe houten bak met kanten kleedjes bengelen.

Verder Poolse kathedralen van zilverpapier. Met de heilige familie, verstopt in de klokketoren en herders die in de kerk, dankzij een motortje, echte rondedansjes maken. Ook elders heeft het gezinnetje zich genesteld in een kerk, deze keer op de vensterbank voor een groot raam waarachter heel Wenen aan hun voeten ligt.

ASTRONAUTEN

Op de eerste etage staat een stal in science fictionstijl. Jozef en Maria na een geslaagde landing op Mars. Een oude radiokast is de kerststal. De vloer bestaat uit vierkante stukjes spiegel. Jozef en Maria hebben astronautenpakken aan. Om de hoek komt een naarling met een rare helm op. Een ruimtekoning?.

Scandinavische kerststal-architecten hebben ingespeeld op de kinderen: kribben in Legosfeer. Leuk maar een gekunstelde plastic kindjes nodigen al even weinig uit tot kussen als de space-baby of de zuigeling van zilverpapier.

Bij het kleinste Kerstkind ter wereld is daar trouwens ook geen beginnen aan. Dat bevindt zich met zijn hele familie letterlijk in een notedop. Een Frans artiest beeldde het complete gebeuren uit in een kapotte kruik.

Dan is er nog een complete kerststal, gesponnen uit één lange glasdraad en een Indiaanse groep, waarin Witteveder met squaw als gelukkige ouders figureren.

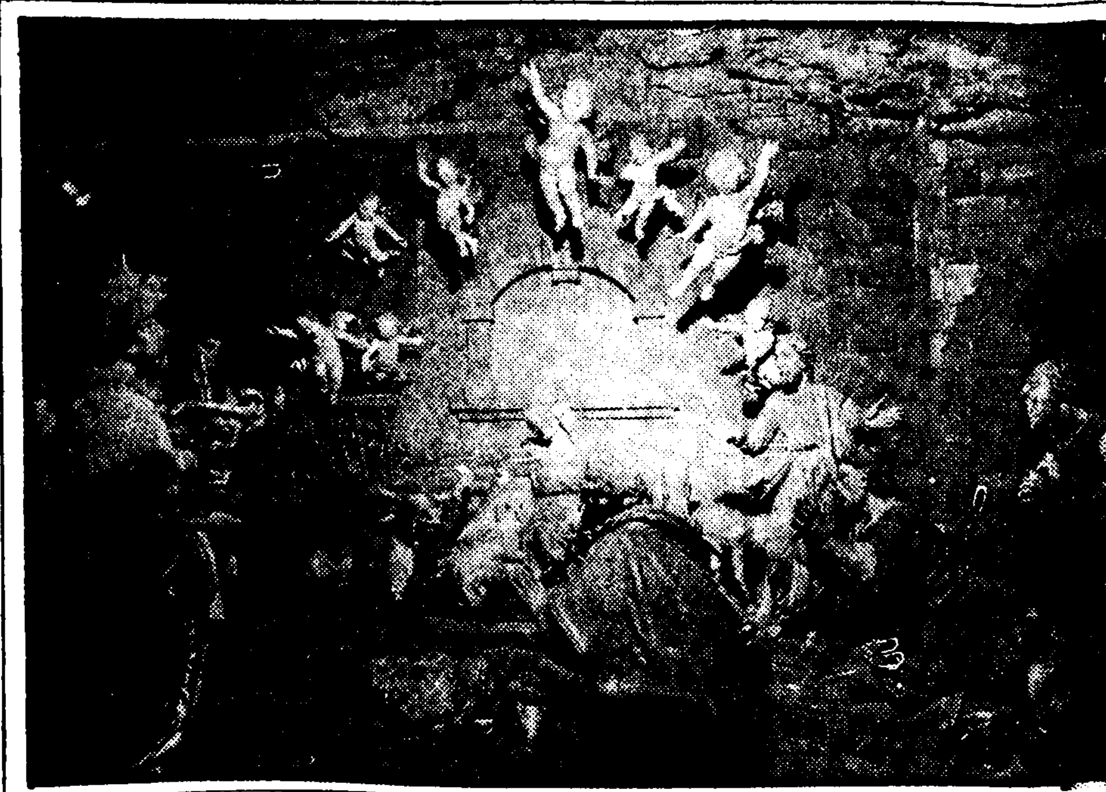
MOOIE MOLEN

Uit Italie een groep om knettergek van te worden. Een markt met schreeuwende kooplui, fladderende kippen, een tafel met schransende feestgangers en bloemkolen op de grond. Kortom, een Breughelíaanse bende waarin je na lang zoeken een volkomen verdwaasde Jezus, Maria en Jozef vindt.

En uit Holland tenslotte het blijde gebeuren bij die mooie molen. Het pronkstuk van een dame uit Utrecht, die overigens ook eigenares is van de overige pronkstukken. Zij is echter niet de enige die er een dergelijke verzameling op na houdt. Er bestaat zelfs een club van mensen, die daar hun hobby van gemaakt hebben. "De Internationale Vereniging Vrienden van de Kerstgroep".

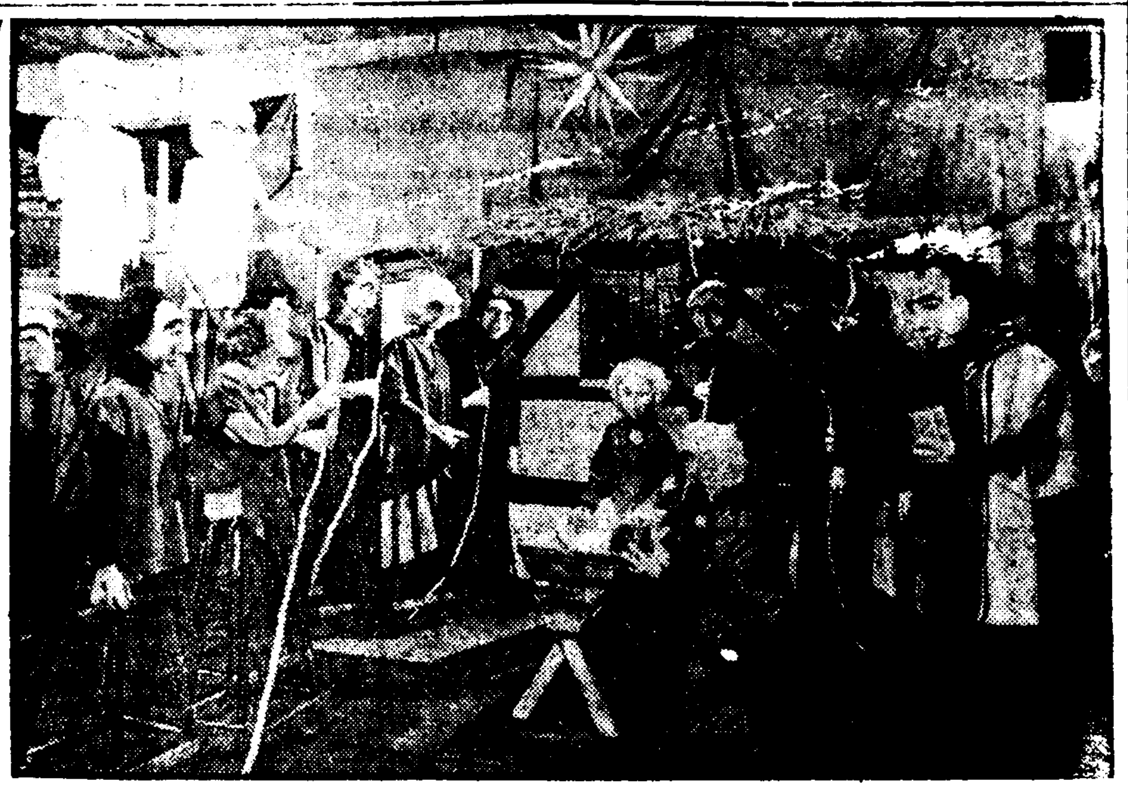
In Limburg, waar van oud het een uitstekende markt was voor Kerstheiligen, wordt - na een periode van flauwte - de laatste tijd weer een opleving geconstateerd in de kribbenhandel. Een prominent handelaar in religieuze kunst: "De belangstelling voor kerstgroepen is stijgend, zonder meer. Nou is die belangstelling er in feite altijd al geweest, maar kennelijk hebben de mensen de laatste tijd toch méér behoefte gekregen aan sfeer en romantiek met de Kerst".

Is de kerststal langzamerhand een statusartikel geworden? Volgens onze handelaar in religieuze kunst beslist niet. De mensen willen echt iets moois hebben. (Overgenomen uit De Gelderlander).

Een Oostenrijkse kerststal vol met spek-engelen.

Kribbe-expositie in Monschau

Een groep poppen, die bedoeld zijn om er in te kruipen.

(Overgenomen uit Catholic News)

SEASONS GREETINGS
from
personnel Landsradio/
SATEL/SABARADIO

Saba Social Women Organisation
wishes everybody
a Merry Christmas and
a Prosperous New Year

A very
Merry Christmas
and a
Bright and Prosperous 1983
to Anglicans the world over
but to those of Saba and
Statia in particular
Fr. A. Gunthorpes

Seasons Greetings and a good crop next year.

Agricultural Project Saba.

Merry Christmas
and a Happy New Year
from Welzijnszorg
for the coming year 1983

The Harbour Department
at Fortbay, Saba,
wishes one and all a
Merry Christmas and a
Happy 1983

Morning Star Shop
wishes everybody
Merry Christmas,
Prosperous New Year

SEASONS
GREETINGS
from the
Island Craft Shop

Big Rock Market
wishes all its customers
and friends
Merry Christmas and
Happy New Year

E.F.B. Enterprises Saba N.V
wishes the community of Saba
MERRY CHRISTMAS
and
HAPPY NEW YEAR

Saba Food
wishes everybody
a Merry Christmas and
a Happy New Year

Christmas Greetings
and
Happy New Year
**The Yellow House
Saba**

Saba Chinese Restaurant
wishes everybody:
Merry Christmas,
Happy New Year

Captain's Quarters

WISHES EVERYBODY
MERRY CHRISTMAS
AND A
HAPPY NEW YEAR

Zalig Kerstfeest
en een
Voorspoedig 1983

"Antilliaanse Meisjes Gilde"
and
"Jonge Wacht"
wish everybody:
Happy Christmas and
a Prosperous New Year

Friends and Customers
Merry Christmas
and
a Happy New Year
Thanks for the nice cooperation, you gave us.
LA FAMA STORE

Merry X-mas
Happy 1983
Thanks for your support in 1982.
**Koffiehuis
R.A. Sorton**

The Postoffice Staff
wishes the General Public
a Merry Christmas and
a Happy New Year

Merry Christmas and a Prosperous New Year
GEBE SABA

Thank you for your patronage.
Merry Christmas and
a Prosperous New Year
MIKE BROTHERS

Merry Christmas and
a Happy and Prosperous 1983.
Saba Drug N.V.

Winair Agency Saba
wishes customers and passengers
A MERRY CHRISTMAS A[ND]
A HAPPY 1983

Wishing everybody:
Merry Christmas and
a Happy New Year
Personal and board of
Saba Benevolent Foundation

Het bestuurscollege van SABA

wenst een ieder, in het bijzonder de bevolking van SABA

ZALIG KERSTFEEST
en
VOORSPOEDIG 1983

Laten wij in het nieuwe jaar samen blijven werken voor de vooruitgang van SABA.

Wij hopen velen van de Antillen in 1983 op SABA te mogen ontvangen.

The Saba Lions Club and Lioness Auxiliary Club
wish the Community of Saba
a Merry Christmas and
a Prosperous 1983
Also a thousand times thank you for yo[ur]
generous support in 1982.
Keep on helping us, to help others

Merry Christmas and
a Prosperous 1983

Greetings for the Christmas
season and
Happy New Year
Saba [illegible]

Wishing all our customers on Saba and public in general:
Merry Christmas Happy New Year
ennia Agent Saba

Amigoe
fotografie: Eline Drieze
LEESGENOT

Merry Christmas and
[illegible] N.V.
HASSELL
ARNOLD
BOURQUE

FATUM Agent Saba
wishes everybody:
Merry Christmas and
A Happy 1983

Seasons Greetings
from the board of the
[illegible] L. Johnson
Memorial [illegible]

pickled meat, salted beef and fresh vegetables

everybody
Merry Christmas
and
a Happy New Year

W[illegible]
[illegible] tightened to [illegible] and to defend [illegible] as well [illegible] fifth columns, [illegible] 1983 [illegible] ore,
We wish [illegible] A Merry Christmas [illegible] of Saba in the years ahead the peace [illegible] for.
Will Jo[illegible]

Seasonsgreetings going out
to the people of Saba.
From [illegible]

Christmas [illegible] and
a Happy [illegible]
from
**Wesleyan Holiness Church
Saba**

[illegible] be at
[illegible] to all of you in the [illegible]
MERRY CHRISTMAS

Unique [illegible] Saba
[wishe]s the customers
Merry C[hristmas] and
a Happy [New] Year

door Eleonora Piers en Eline Drieze

Na vertrek zusters Agatha en Benedicta

Zuster-periode voorbij op Saba

Zr Benedicta Bisschop.

THE BOTTOM — Al sinds 1905 zijn op Saba Nederlandse zusters Dominicanessen gevestigd geweest, die zich voornamelijk bezighielden met het onderwijs op de lagere scholen. De eerste religieuzen, die naar Saba kwamen, gaven onderwijs op de katholieke school in The Bottom, een school met 6 leerjaren. In 1907 werd een katholieke school in Windwardside gestart, eveneens met 6 leerjaren. Ook daar gingen de zusters lesgeven. In 1966 werden de beide katholieke lagere scholen samengevoegd tot één school, met zeven leerjaren, waarvan 3 klassen in Windwardside en 4 klassen in The Bottom. Het lesgeven door Nederlandse zusters werd in The Bottom in 1974 gestopt; in Windwardside in 1977.

In de 77 jaar die op Saba ... [illegible] tigd geweest. In januari 1983 zullen de laatste twee zusters Saba verlaten en dat betekent dat hiermee een einde komt aan de vestiging van Nederlandse religieuzen op Saba. In de 77 jaar dat deze zusters op Saba hebben gewoond, is er heel wat gebeurd, met het oog op ontwikkeling. Hierbij moet dan vooral gedacht worden aan de jeugd van Saba, waarvoor veel is gedaan. We spraken met beide zusters, Zr Agatha Jansen en Zr Benedicta Bisschop, die ieder zo'n 25 jaar op Saba woonachtig en werkzaam zijn geweest. Eenieder heeft zich daadwerkelijk ingezet voor de bevolking van Saba. Nu is het ogenblik aangekomen, dat beide zusters terug naar Nederland gaan, echter volledig uit vrije wil.

Zr Agatha en Zr Benedicta.

ZUSTER BENEDICTA BISSCHOP werd op 4 maart 1910 in Rotterdam geboren. Zij was de tweede in een gezin van zeven, 5 jongens en 2 meisjes. Van haar jeugd herinnert zij zich de gezelligheid van het grote gezin, maar ook de zorgen die de ouders hadden om het geheel draaiende te houden.

Zuster Benedicta: "Doordat ik het oudste meisje was, zag ik veel zorgen van mijn moeder. Hoewel, voor mijn vader was het ook een zware last. Toch, als er bij de buren weer een kindje geboren werd, waren we als kinderen jaloers en vroegen onze moeder om ook nog een kindje. Ja, dat was toch heel gezellig zo'n groot gezin. Veel aanloop, altijd drukte en gezelligheid. Als kind leer je zorgen, aanpassen en de- [illegible]

Zuster Benedicta doorliep de lagere en de middelbare school en op 21-jarige leeftijd besloot zij het klooster in te gaan. Zij wilde de kerk dienen en op die manier iets doen voor de mensheid. "Ach dat waren andere tijden, zeker voor een meisje. Ik wilde net als 3 van mijn broers missionaris worden. Nu in deze tijd zou ik misschien gekozen hebben voor ontwikkelingswerk. Maar toen lag het op mijn weg om tot het klooster toe te 'treden", aldus zuster Benedicta.

Ze kwam door een toevalligheid terecht bij de kloosterorde van de Dominicanessen van Voorschoten", waar ze in 1931 intrad als novice. In 1933 legde ze de geloften van. "Zuiverheid, Armoede en Gehoorzaamheid" af en werd naar haar geboorteplaats Rotterdam gestuurd om daar in het kleuter- en Montesori-onderwijs te gaan werken.

Ondanks het feit dat zuster Benedicta altijd ideeen had gehad om weg te gaan als missiezuster, beviel het werk in Rotterdam haar uitstekend. Ze had haar plaats binnen het onderwijs gevonden, en vooral het Montessori-onderwijs sprak Zr. Benedicta erg aan. In 1935 werd ze echter toch naar het buitenland gestuurd en wel naar Aruba, waar de Dominicanessen van Voorschoten ook een klooster hadden. Alles bij elkaar is zuster Benedicta 10 jaar op Aruba geweest: 1 1/2 jaar in Oranjestad, waar ze les gaf in de tweede klas, 3 1/2 jaar in Sta Cruz, waar ze les gaf aan de vierde en vijfde klas; en 5 jaar in San Nicolas waar ze de tweede, derde en vierde klas had. Naast het lesgeven verzorgde Zuster Benedicta de kerk, waar zij als kosteres optrad. Ook heeft ze in Sta Cruz en San Nicolas altijd het koor geleid.

"Dat deed ik met heel veel plezier", zegt zuster Benedicta. "Iedere week gaf ik zangles voor de koren en dan werd er hard geoefend. Ach en zo was je altijd bezig. Eigenlijk ben ik iemand voor "Met een boekje in een hoekje", maar dat is er altijd maar weinig van gekomen. Dat mis ik nu nog wel eens, de stilte, de tijden waarin je niet spreekt. Je hoeft niet altijd te praten."

In 1945 werd zuster Benedicta naar St. Maarten gestuurd. Daar bleef ze 8 maanden waarna ze doorging naar Saba. Zuster Benedicta begon in The Bottom les te geven aan de lagere school, samen met zuster Antonia, die zij zich herinnert als een hele lieve zorgzame vrouw.

"Het schooltje bestond uit 3 klassen. Voor de 1e klas was een Sabaanse juffrouw, Rose Johnson. Ik had de tweede en derde klas. Zuster Antonia de vierde, vijfde en zesde.

Maar omdat kinderen toentertijd na de lagere school niet van het eiland afgingen, was de zesde klas een vergaarbak van allerlei leeftijden. Aan het einde van ieder schooljaar kwamen ouders vragen of hun kind nog een jaar op school mocht blijven. Zo ontstond er dan een soort zevende, achtste en negende klas binnen het lager onderwijs. Maar ideaal was dat niet," herinnert zich zr. Benedicta zich.

"In die tijd werd daar dan ook een oplossing voor gevonden in de vorm van een officiele zevende [illegible] voor het Rooms Katholieke onderwijs op Saba van start. Vanuit de zevende klas begonnen toen ook kinderen van Saba door te gaan naar St. Maarten of de Benedenwinden om dóór te leren."

Na nog een tijd in de Windward-side te hebben lesgegeven kwam Zr Benedicta weer terug in The Bottom, St. Eustatius en weer The Bottom vanwaaruit ze in 1951 voor het eerst met vacantie naar Nederland ging. Op 31 maart vertrok ze uit Saba en op 5 mei kwam ze in Nederland aan. Daar was na bijna 16 jaar veel veranderd. Nederland had de tweede wereldoorlog doorstaan en ook binnen zr Benedicta's familie was het nodige gebeurd. Na 2 maanden vertrok de zuster weer, ditmaal naar Curacao waar ze anderhalf jaar buiten het onderwijs gewerkt heeft. Deze keer was het verblijf op de Antillen maar erg kort, want in 1953 werd zuster Benedicta naar Nederland teruggeroepen. Ze is daar iets meer dan een jaar gebleven, maar kreeg toen zelf het gevoel dat ze weer terug moest naar de Antillen. Het werd eerst een jaartje St. Maarten, maar in 1955 toch weer Saba.

"Ja," verzucht zr Benedicta, dat was een heel getrek in die tijd, te bedenken dat alles met de boot ging. Maar ja, je vroeg niet, je deed gewoon. Niet dat je alles zo leuk vond, maar niemand klaagde, dus jij ook niet. Tussen 1955 en 1956 ben ik zelfs nog twee keer op St. Eustatius geweest. Daar moest ik op school invallen en dan deed ik ook het koor en de kerk. Dat zijn zo steeds mijn taken geweest, ook op Saba".

Vanaf 1956 is zuster Benedicta op Saba gebleven. Ondertussen was zr Agatha Jansen als hoofd van de school op Saba gekomen. Windwardside had een nieuwe lagere school en zuster Benedicta ging lesgeven aan de eerste en de tweede klas. Iets waar haar voorkeur altijd naar uit was gegaan. Later werd dat alleen de tweede klas, totdat ze in 1973 officieel ophield met lesgeven, hoewel ze nog eens inviel voor een zieke collega. Nog steeds is zuster Benedicta bezig met het koor en ze doet het huishouden voor zr Agatha - die de zorg voor de kerk heeft overgenomen - en haarzelf.

Nu na 47 jaar op de Antillen, waarvan 10 jaar op de Benedenwinden en 37 jaar op de Bovenwinden, zegt zuster Benedicta.

"Ik ben blij terug te gaan naar Nederland. Ik heb een fijne tijd op de Antillen gehad en ik zal er altijd met dankbaarheid aan terugdenken. Maar de tijd is gekomen om naar Nederland te gaan. Ik heb m'n orgeltje; daar wil ik graag beter op leren spelen. Dan hoop ik m'n 50-jarige professie in Nederland te mogen vieren. Het wordt nu tijd om met "een boekje in een hoekje" te gaan zitten".

Alle goeds voor de toekomst zuster Agatha en Benedicta!

De Antilliaanse Meisjes Gilde in maart 1964.

★ ★ ★

ZR AGATHA JANSEN werd in Amsterdam geboren, uit een katholieke gezin, als enige dochter, met zeven broers. Ze volgde na de lagere school de MULO-opleiding en tijdens de avonduren deed ze er verschillende cursussen bij. Na de schoolopleiding werkte Zr Agatha ongeveer 5 jaar op kantoor. Toen besloot ze om in het klooster te gaan en begon in het Dominicanessen-klooster in Voorschoten. Zr Agatha was niet de enige uit de familie die voor het kloosterleven koos. Zo is een van haar broers broeder in een klooster in Indonesie, een andere broer werd priester.

Tijdens het kloosterleven heeft Zr Agatha verschillende malen moeten verhuizen, in verband met brand en bombardementen tijdens de Tweede Wereldoorlog. In 1943 werd de groep uit het klooster overgeplaatst naar Reuver, in Limburg.

Na terugkomst in Den Haag was Zr Agatha woonachtig in een klooster van de Zusters van Liefde uit Tilburg. In deze periode volgde ze de kweekschool. Na afronding van de opleiding, die vier jaar duurde, ging Zr Agatha lesgeven op een katholieke lagere school voor de duur van een jaar. In 1948 werd Zr Agatha door de Congregatie der Dominicanessen uitgezonden naar de Nederlandse Antillen en werd geplaatst op Curaçao, op Groot Kwartier, waar toen ongeveer 6 zusters woonden. Samen met de andere zusters gaf Zr Agatha daar lès. Op Curaçao heeft ze tijdens haar een-jarig verblijf gedeeltelijk de Engelse acte gevolgd, waarna ze werd overgeplaatst naar St Maarten, waar reeds ongeveer 20 zusters woonden.

Op St Maarten heeft Zr Agatha 3 1/2 jaar op de lagere school lesgegeven. Tevens maakte ze daar de studie Engelse acte af. In haar periode op St Maarten is Zr Agatha naar Saba gekomen om type-examen af te nemen. Dat was in 1951. Van St Maarten uit werd ze overgeplaatst naar Aruba, alwaar ze ruim 3 jaar heeft lesgegeven op het Philomena College in San Nicolas. Na 3 jaar ging Zr Agatha naar Nederland op verlof. Gewoonlijk mochten de zusters om de tien jaar met verlof, echter voor Zr Agatha was er een speciale reden. Haar broer, monseigneur Jansen, werd namelijk tot bisschop gewijd. Na 8 jaar werkzaam geweest te zijn op Curaçao, St Maarten en Aruba werd Zr Agatha in 1956 overgeplaatst naar Saba op 29 november en ging in Windwardside wonen, in het huis behorende tot de Orde. Ze begon les te geven op de lagere school in Windwardside, als hoofd. Van 1905 tot 1911 was de lagere school gevestigd in een huis, tegen Mount Scenery aan, de Mountainschool geheten. Nu is die school een woonhuis. In 1911 werd het huidige clubgebouw, achter de katholieke kerk gebouwd en in deze Josephschool werd lesgegeven tot 1955.

In datzelfde jaar werd een nieuwe school gebouwd, op het terrein, wat eigendom was van de Dominicanessen. Deze school is tegenwoordig nog in gebruik. De oude school werd gerestaureerd en ingericht als clubgebouw. Zr Agatha heeft op de lagere school 21 jaar lesgegeven en wel van 1956 tot 1977. In dit jaar werd het schoolleerplan gewijzigd van 7 leerjaren naar 6.

Aangezien voor 6 leerjaren voldoende Sabaanse leerkrachten beschikbaar waren, trok Zr Agatha zich terug als leerkracht. Echter Zr Agatha was naast school vreselijk druk met vele andere bezigheden. Zo was ze hoofd van de tegenwoordige Honey Bees-kleuterschool, in Windwardside van 1956 tot augustus dit jaar. De kleuterschool werd gestart in 1948 in het voormalige zustershuis en heette Imeldaschool.

De zusters probeerden lange tijd een kleuterschool te krijgen, hetgeen verwezenlijkt werd in 1973 en toen werd Imeldaschool veranderd in Honey Bees Kindergarden. Van 1974 tot 1982 was ze hoofd van de katholieke kleuterschool in The Bottom. Deze taken zijn nu overgedragen aan het hoofd der lagere school, de heer Franklin Wilson. Toen in 1977 gestart werd met de technische school — toen gesitueerd in het huidige DOW-gebouw te The Bottom — gaf Zr Agatha daar les in Nederlands en Engels. Tevens bleef ze in de 6e klas van de lagere school levenslessen geven.

Naast de school is Zr Agatha intensief bezig geweest met projectontwikkeling voor de Sabaanse jeugd en de ouden van dagen. Eenieder kan trots zijn, op hetgeen Zr Agatha gedaan heeft voor het eiland. In 1962 werd een jeugdproject gestart, het Antilliaans meisjes Gilde geheten, waarvan Zr Agatha de hoofdleidster werd. Zr Agatha deed met de meisjes handenarbeid, balspelen en andere gezelschapsspelen. Toentertijd was er op Saba nog voldoende speelruimte voor de jeugd, in tegenstelling tot tegenwoordig. Zr Agatha zocht een eigen groepje uit en na een jaar werden er 12 leden geinstalleerd bij het Antilliaans Meisjes Gilde. Als extra leidster kwam Janie Johnson erbij. Ook werd in Windwardside gestart met de Jonge Wacht, een jongensvereniging waarvan zij de leiding had. Zowel het Antilliaans Meisjes Gilde als de Jonge Wacht zijn onderdelen van AMG en JW op Curaçao.

Zr Agatha werd in 1966 hoofdleidster van de Jonge Wacht. Freddy Johnson, die als kwekeling op de kweekschool had lesgegeven op St Maarten, in de klas van Zr Agatha kwam in 1957 terug naar Saba, als onderwijzer. Hij werd aangetrokken om mee te helpen bij de Jonge Wacht. Ook in The Bottom werd een Jonge Wacht opgericht, onder leiding van Ramon Hassell, waarbij Zr Agatha toezicht hield. De jeugdvereniging werd helaas na enige jaren opgeheven. Met de AMG en de JW zijn Zr Agatha en haar jeugdleidsters en -leiders o.a. een dag naar St Maarten geweest; met de AMG-afdeling is Zr Agatha zelfs driemaal enige dagen op St Maarten geweest.

Sinds september jl. zijn 2 leidsters gestart in Hells Gate om de AMG en de JW op te zetten, als onder-afdeling van Windwardside. Voorheen waren de verenigingen tussen Windwardside en Hells Gate samengevoegd.

De stichting Jeugdzorg, afdeling Saba, als onder-afdeling van Federatie Antilliaanse Jeugdzorg Curaçao werd opgericht in 1965 waarbij Zr Agatha als secretaresse van deze stichting, voornamelijk een stimulerende taak vervulde, op lichamelijk, geestelijk en sociaal gebied. Ook zorgde Zr Agatha voor subsidies voor deze stichting. Zr Agatha is tot december dit jaar secretaresse van deze stichting geweest. In 1977 werd deze stichting verblijd met een donatie van NAfl. 15.000,-, een geschenk van Spritzer and Führmann, in verband met het 50-jarig bestaan van de zaak. In plaats van het bedrag te versplinteren in een aantal kleine projecten, moest dit bedrag gebruikt worden aan één groot project. Zr Agatha opperde het idee om het gedoneerde bedrag te besteden aan een zwembad voor de jeugd op een centrale plaats op het eiland, waarbij Windwardside de voorkeur verdiende. Zr Agatha ging achter grond aan. Hoewel dat erg schaars is op het eiland, lukte het haar na enige jaren.

In 1979, het jaar voor het kind, werd door de Landsloterij een bedrag aangeboden te besteden aan een blijvend monument. Aangezien het jaren duurde, voordat tot de aankoop van grond overgegaan kon worden, rees er een probleem bij de Landsloterij. Jaren kosten geld, zo ook dit project. En voor de Landsloterij was het te besteden bedrag al te hoog opgelopen. Het resultaat hiervan was, dat de Landsloterij haar belofte niet meer kon nakomen. Zr Agatha was ten einde raad, temeer ook, aangezien het bedrag van de Landsloterij de enige inbreng was voor de aanleg van het zwembad. De grond was inmiddels opgekocht, door de donatie van Spritzer and Führmann. Zr Agatha klopte bij de vertegenwoordiging van Nederland op de schouder voor hulp, echter aangezien dit project niet op de prioriteitenlijst voor Saba stond, werd het verzoek afgewezen. Federatie Antilliaanse Jeugdzorg en Cede Antiyas werden om hulp gevraagd. Er werd ermee ingestemd op het oorspronkelijke bedrag terug te komen. Tevens werd en er wordt nog steeds via andere wegen geprobeerd hulp te krijgen. Inmiddels is door het Julianafonds de toezegging gedaan een subsidie te verlenen aan (Ned.) fl. 18.000,- als echter daadwerkelijk met de bouw van het zwembad-project gestart wordt. Van het Nationaal Geschenk wordt eveneens een bedrag besteed aan de jeugd, in samenwerking met de Federatie Jeugdzorg op Curaçao. Nu, met het vertrek van Zr Agatha, zal ze de verwezelijking van het zwembad niet meer meemaken, waarvoor ze zich jaren heeft ingezet.

In 1966 is met de bouw gestart van een jeugdcentrum in The Bottom. Ook een project, waar Zr Agatha intensief mee bezig is geweest. Het project werd aangevraagd door Stichting Jeugdzorg Saba en het geheel werd gefinancierd door Nederland. Het jeugdcentrum werd in 1973 officieel geopend en dit jaar is een aanbouw bijgebouwd met subsidie door Nederland.

Op 23 januari 1970 werd volgens idee van rechter Henry Every de Stichting Saba Benevolent Foundation opgericht met het doel o.a. om een verpleegster uit Nederland aan te trekken, die zich zou gaan inzetten voor de gehandicapten- en bejaardenzorg en de wijkverpleging. In datzelfde jaar kwam Zr Trompetten uit Nederland naar Saba. Echter door bepaalde omstandigheden binnen het stichtingsbestuur, verliet de verpleegster in september/oktober van hetzelfde jaar Saba weer. Door donaties van Sabanen en door acties, die over de hele wereld werden gehouden, door toedoen van Zr Agatha o.a. werd het mogelijk plannen uit te werken om tot de bouw van een bejaardentehuis over te gaan. Echter hiermee gingen jaren voorbij. Zr Basilia de Boer, hoofd van de wijkverpleging op St Maarten, opperde het idee, om een bejaardenverzorgsters-opleiding op te zetten op Saba. Zr Agatha trommelde geinteresseerden op voor de opleiding en na gesprekken van de aangemelden, twee verpleegsters en broeder Piet Smetsers van Curaçao, werden uiteindelijk twaalf participanten uitgezocht.

In augustus 1977 kon op Saba begonnen worden met de opleiding, onder leiding van Zr Agatha. Aangezien het lesmateriaal in het Nederlands was, moest Zr Agatha eerst alles vertalen in het Engels. Omdat ze hier zo intensief mee bezig was, besloot ze om ook zelf de opleiding te volgen. Het eerste jaar werd gedoceerd door een verpleegster uit St Maarten, die speciaal hiervoor naar Saba kwam. Het tweede leerjaar werd gedoceerd door een Canadese bejaardenverzorgster, eveneens afkomstig van St Maarten. Tijdens het tweede leerjaar van de opleiding werd de EHBO-cursus ingevoerd, verplicht voor de cursisten en die eveneens gevolgd kon worden zoor ziekenhuispersoneel, de politiewacht en onderwijzers. Na 3 1/2 jaar slaagden 6 dames, waaronder Zr Agatha van Saba als bejaardenverzorgster. Het bejaardentehuis was inmiddels ook in gebruik genomen en diende eveneens als ziekenhuis aangezien het nieuwe ziekenhuis nog niet gereed was. Het ziekenhuispersoneel verzorgde er de patienten en de bejaarden. De bejaardenverzorgsters in opleiding konden op deze wijze stage lopen op het eiland zelf.

Na de opleiding van de bejaardenverzorgsters was ook inmiddels het ziekenhuis in gebruik genomen, zodat de bejaardenverzorgsters met hulp van het ziekenhuispersoneel konden gaan beginnen in het Peter Elenor Hassell Home in The Bottom, onder toezicht van hoofdverpleegster Eleonora Piers. Het stichtingsbestuur is vorig jaar gewijzigd waarbij Zr Agatha is uitgetreden. Iedere week komt ze in het bejaardentehuis, om met de ouden van dagen te zingen, te praten, of te bidden, of om met hen te wan-

(Vervolg op pagina 48)

Zr Agatha Jansen

RESORT

Merry Christmas
Happy New Year.

P.O. Box 157 Phone 2256
St. Eustatius, Netherlands Antilles

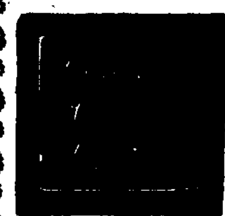
Merry Christmas
and Happy New Year
We are at your service
Suarez Enterprises N.V.
St. Eustatius

Best wishes for Christmas and Happy 1983
Lady Anna's Store
St. Eustatius

The MERRIEST XMAS and the HAPPIEST NEW YEAR
comes with membership in

THE ST. EUSTATIUS HISTORICAL FOUNDATION

Windward Island Agencies N.V."
Supermarket

Thanks all its customers and friends for their patronage in the past year, and look forward to your continued support in 1983

Merry Christmas
and
Happy New Year.

Het Bestuurscollege van St. Eustatius wenst de inwoners van St. Eustatius en van de Nederlandse Antillen

een prettig kerstfeest

en een goede samenwerking in het nieuwe jaar

Skell's Burger Snack
wishes everyone a
Ieri Christmas and a Happy New Year

Merry Christmas
and
Happy New Year
to you all but specialy to our voters and their families
Democratic Party
St. Eustatius

MERRY XMAS HAPPY NEW YEAR

Shell Bulbstation Statia
JAN THOMPSON

Merry Christmas & Happy New Year

from John May & Martin Scofield & the Staff of

The Old Gin House

IDEAL CINEMA + SNACKBA[R]
Agents for Windward Islands Airways Int'l N.V.
St. Eustatius

WISHES EVERYONE A MERRY CHRISTMAS AND HAPPY NEW YEAR.

Merry Christmas Happy New Year
EFFICIENCY AND POLITENESS
The aim of
GLOVER'S RENTAL & TAXI SERVIC[E]
C. GLOVER, Proprietor.
Phone 2316
P.O. Box 67,
St. Eustatius, N.A.
CABLE:
Golver's St. Eust[atius]

The St. Eustatius Jaycees
wish the general public a Merry Christmas and Happy New Year

W.I.P.M.
Windward Island People Movement St. Eustatius
WISHES
Merry Christmas
and
Happy New Year

JOYEUX NOEL

Wishing you a very happy Christmas and exciting New Year.

Thanks for your patronage

Brice Trading Enterprise
St. Eustatius

Community centre - St. Eustatius
Merry Christmas
Happy New Year

INSTITUTE FOR PLANNING DEVELOPMENT & DESIGN
PLAN2
St. Maarten
Tel.2254

Prettige Kerstdagen
Gelukkig Nieuwjaar

Woudenberg Windwards n.v.
NIEUWBOUW EN RESTAURATIE
St. Eustatius
Tel.: 03-2341

HAPPY HOLIDAYS

Sincere good wishes to you, our good friends and customers, this very joyous Season!

Merry Christmas
and
Happy New Year

STATIA TERMINALS N.V.
Box 170 St. Eustatius
Phone 2300 Telex 0029 TERM NA [illegible] N.A.

.......*Statia Oil Terminals N.V.*..........

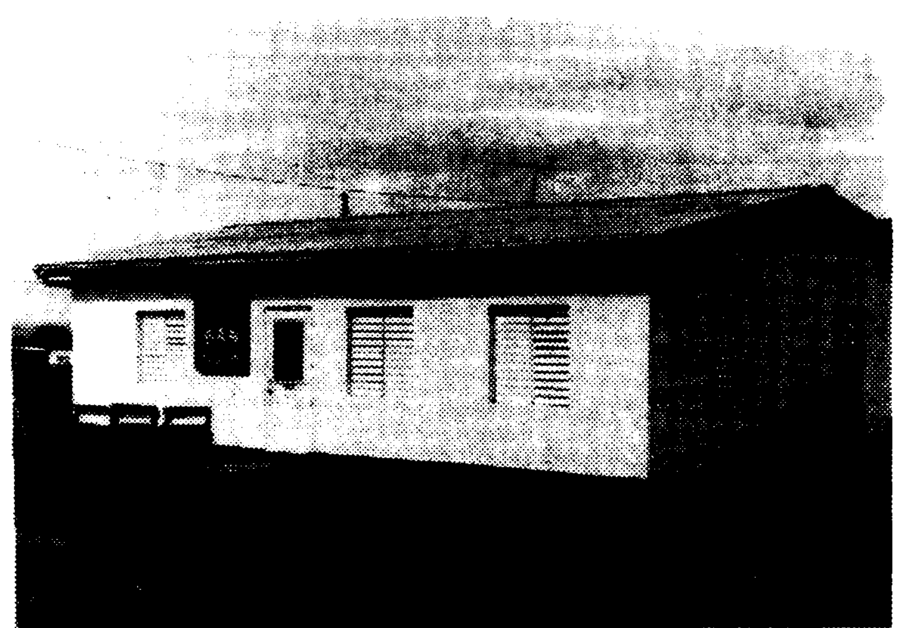
ingevoerd. Afgelopen jaar hebben we twee grote vangsten gedaan en we verwachten er nog meer. We hebben tot nu toe nog geen duidelijke aanwijzingen voor hard-drugs. Drugs kunnen de agressie onder de bevolking verhogen. De Statiaan die emotioneel snel geladen is, kan hier dan ook eenvoudig een slachtoffer van worden. Door snel en goed in te grijpen probeert de politie de verkoop van marihuana te minimaliseren. Preventieve aanpak is hoe dan ook noodzaak om criminaliteit te voorkomen. Echter, indien de situatie verslechtert zal er een uitbreiding van het personeel moeten plaatsvinden", aldus de heer Demei.

★★★

HET SHELL-benzinestation, opgericht in 1967 toen er slechts 60 auto's op Statius rondreden. Manager J. Thompson: "De capaciteit van dit station is 566 barrels. Vroeger kwam het tankschip eens in de drie maanden en nu één keer in de zes weken. Een drukte van belang mag ik wel zeggen. Ik heb dan ook iemand in dienst genomen, want alleen kon ik het niet meer aan."

★★★

DE HEER C. GLOVER, taxi-chauffeur en tevens eigenaar van een autoverhuurbedrijf, vertelde het volgende: "Er zijn op Statius in totaal 5 taxi-chauffeurs. Dit is hetzelfde

....*restaurant Talk of the Town* . . .

...........*mr Glover: taxi-Chauffeur en eigenaar van huurauto-bedrijf*

Anna Hofstee en Olga Schats

De start van de Statia Oil Terminal al duidelijk voelbaar in het leven op Sint Eustatius

RANJESTAD — Statia minals NV werd opgericht in 74. Het idee om op St. tatius een opslagplaats voor te bouwen, kwam van het malige Statenlid Claude hey. Hij besprak samen de Heer Eddy Bent, general ager van de Statia Oil minal, de voordelen die de ble Down Dick Valley op Eustatius bood, namelijk: gebied ligt geisoleerd van nwijken; het gebied ligt den de wind waardoor het geroken wordt en de zee is de baai diep genoeg voor tankers. Bij de onderdelingen tussen het bestuur St. Eustatius en de tilliaanse regering trad de Wathey op als vertegenwordiger van de SOT. Samen de toendertijd regerende partij heeft de heer Wathey wat vergaderingen belegd trent een te maken reenkomst tussen de ering en de Statia Oil minals.

heer E. Voges, toen minister r Bovenwindse Zaken, had uwe connecties met Statia minals NV. De minister ontg felle kritieken van de heer wald Bell, toenmalig administrateur van St. Eustatius, die n ervan beschuldigde een orstander te zijn van het verlen van veel te veel faciliteiten n de SOT, hetgeen niet ten ordele zou zijn van de economische ontwikkeling van St. statius. Momenteel is de heer oges adviseur van de SOT.

m de opslagplaats te kunnen aliseren maakte de Statia Termals contacten met diverse más. Zo kreeg de CBI (Chigo Bridge and Iron) mpany opdracht om de nodigde tanks te bouwen en firma Mannesmann mocht de nleg van de pier voor zijn kening nemen. Het opslaan n olie op Statius is erg langrijk voor de VS, daar het doeld is voor de Amerikaanse rkt. Gekocht in het Midden-osten en Noord-Afrika wordt olie naar Statius vervoerd in mmoettankers en van hieruit orgetransporteerd naar de merikaanse Oostkust. pslagplaatsen in de Cariben n nodig, omdat de kusten van VS te ondiep zijn voor grote nkers.

De opslagplaats van St. statius is niet alleen bestemd or ruwe olie maar tevens voor e-produkten, waardoor Statia rminal zich onderscheidt van e op Curacao en Bonaire; bijvoorbeeld stookolie voor de krachtcentrales in de States. De gunstige geografische ligging van St. Eustatius maakt dat men gemakkelijk de raffinaderijen van Puerto Rico en oost-Amerika kan bevoorraden.

De Statia Terminal is in handen van één firma nl de Trans Oil Company, waaraan de heer Bent verbonden is. Zoals vaak wél het geval is bij dergelijke ondernemingen, zal St. Eustatius in de toekomst géén schadeclaim kunnen indienen voor horizonvervuiling, daar de SOT zich hiervoor van tevoren heeft "ingedekt". Ook heeft Statia Terminals een zg Political Risk Insurance afgesloten, dit betekent, dat indien de regering ingrijpende veranderingen ondergaat, de firma zich onmiddellijk en mét vergoeding mag terugtrekken.

De eerste november van dit jaar vond de officiele opening plaats van het grootste project op St. Eustatius, de Statia Oil Terminal nv, een olieopslagplaats die in totaal zo'n $50 miljoen dollar heeft gekost. "Wat betekent zo'n grote onderneming voor de Statiaanse bevolking en in hoeverre zijn er nu reeds veranderingen te bespeuren op het kleine en rustige Statius?" Wij spraken hierover met verschillende mensen......

★★★

HET STATIAANSE politiekorps bestaat uit vijf man, één hoofdagent, twee agenten eerste klas en twee hulpagenten. Deze bezetting is nu nog net voldoende, maar voor hoelang?

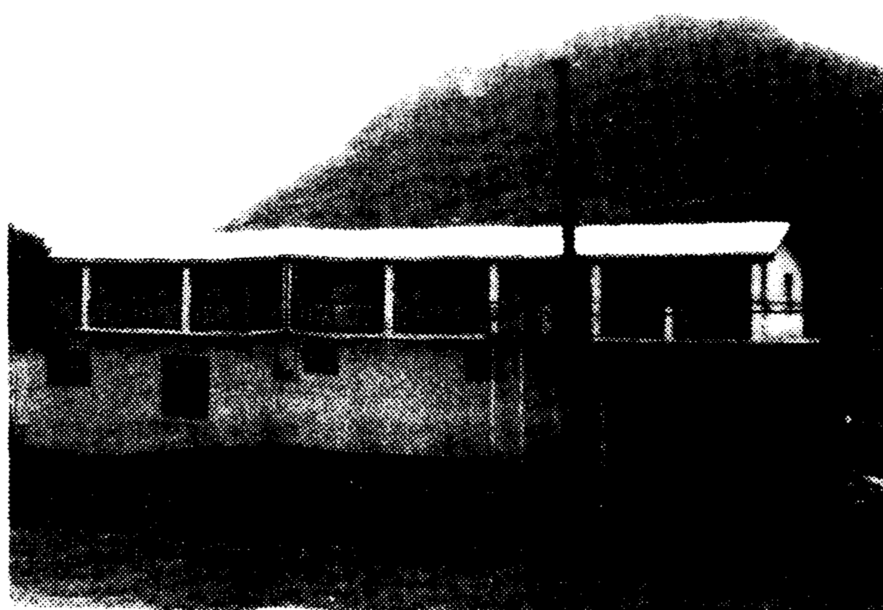
Aan het woord wachtcommandant E. Demei: "Op de eerste plaats is het aantal auto's op Statius duidelijk vermeerderd. Momenteel rijden er zo'n 290 auto's rond, waaronder opvallend veel nieuwe. We hebben dan ook een nieuw verkeersplan uitgedacht, om meer verkeersborden te gaan plaatsen en meer wegen éénrichtingsverkeer te maken, zodat het af te leggen traject langer wordt en hierdoor de verkeersveiligheid bevorderd wordt. Ondanks het feit, dat er meer auto's rijden, is het aantal ongelukken tot nu toe niet toegenomen. Vorig jaar hebben wij 33 rijbewijzen afgegeven en tussen oktober '81/'82 maar liefst 69

Het aantal openbare dronkenschappen en vechtpartijen ligt belangrijk hoger dan voorheen. Vroeger gebeurde het zelden, dat er iemand ingesloten moest worden vanwege dronkenschap. In het afgelopen jaar is dit echter al vijf keer voorgekomen.

De mishandelingen zijn van ernstiger aard, in sommige gevallen kwamen er soms steekwapens aan te pas. Tijdens het carnavalgebeuren van dit jaar waren er vijf vechtpartijen en zijn drie mensen wegens dronkenschap opgesloten. Natuurlijk telt het feit dat er bezoekers van buitenaf waren ook mee.

Er zijn een flink aantal processen-verbaal opgemaakt: voor dronkenschap tijdens het rijden, drugs, venten op de openbare weg, er werden 10 auto's niet in goede staat bevonden tegenover 7 in het jaar daarvoor en bovendien werden 8 illegale werknemers van het eiland verwijderd.

Er is een duidelijke toename van aanvragen voor dansvergunningen, loterijen en geldinzamelingen voor goede doelen. In de periode oktober 1981/oktober '82 zijn er meer dan 100 werkvergunningen verstrekt aan buitenlanders. Het

......*nieuwe appartementen gebouwd op een voormalige opslagplaats*......

jaar daarvoor waren dat er 58.

Ik vind dat het Statiaans gedragspatroon zich de afgelopen tijd sterk heeft gewijzigd. Vroeger was er sprake van kleine vergrijpen zoals diefstal, nu hebben we te maken met opsluiting voor illegaal drug-gebruik.

De drugs kunnen een groot probleem voor St. Eustatius worden. Er is altijd marihuana aanwezig geweest, maar nu wordt het grootscheepser

aantal als vóór de start van de Terminals. Het aantal beschikbare huurauto's is vermeerderd van 12 naar 22. De prijs van een huurauto is nagenoeg dezelfde gebleven en wel 30 dollar per dag. Werknemers van de Statia Terminal die voor langere termijn een auto willen huren krijgen een reductie, zij betalen 600 dollar per maand. Ik verhuur trouwens niet zoveel auto's aan de SOT. Er circuleert meer geld op ond eiland, dat is goed te merken. Er komen bijvoorbeeld meer mensen Statius bezoeken voor één of twee dagen in verband met de terminals en die komen dan bij mij voor een auto."

★★★

DE COOL CORNER is een bar in het centrum van Oranjestad waar tevens brood verkocht wordt. De heer L. Sprott, eigenaar van de Cool Corner en oprichter van de eerste Statiaanse bakkerij: "Sinds juni van dit jaar worden er, dankzij de aanwezigheid van de Oil Terminal, 60 broden per dag méér gebakken. In de Cool Corner verschijnen er nu naast Statianen ook Amerikanen. Ik heb een vaste klantengroep bestaande uit Amerikanen die hier graag een drankje komen halen. De meesten drinken bier en de verkoop hiervan is dan ook duidelijk gestegen. Van vechtpartijen en dergelijke heb ik geen last, maar dat komt vanwege het feit dat de bar 's avonds gesloten is, en dat zal in de toekomst ook zo blijven, olie of geen olie. Trouwens, er komt weinig publiek in de buurt 's avonds."

★★★

EVENEENS IN de levensmiddelenbranche is er het een en ander aan het veranderen. Vooral toen de Terminal in aanbouw was, verkocht met name "Duggins 'store" vrij veel goederen aan werknemers van CBI. De diversiteit van goederen is in deze zaak hetzelfde gebleven, omdat de winkel te klein bleek. Dit is dan ook de reden dat er een nieuw en groot pand in aanbouw is, waar in de toekomst niet alleen levensmiddelen verkocht zullen gaan worden maar ook kleding, tapijten en stoffen. Overigens is Duggins' store niet de enige levensmiddelenzaak die aan uitbreiding doet. (zie foto)

★★★

Ook in de horeca is het goed te merken, dat Statius momenteel meer inwoners telt. Het "Talk of the town" restaurant, waar men voor een voordelige prijs kan lunchen en dineren, had een zeer drukke periode tijdens de bouw van de pier en ook nu is er meer publiek dan voorheen. Vooral de alleenstaande werknemers komen hier graag eten. De goedkope hotels en appartementen zijn vrijwel allemaal volgeboekt en het valt momenteel niet mee, om voor een redelijke prijs een kamer te huren. Inmiddels is het aantal appartementen met vijf vermeerderd, want boven een opslagruimte in aanbouw besloot men op het laatste nippertje ook een aantal woonruimten te creeren.

Volgens de gegevens deden in de periode van oktober '80 tot oktober '82 in totaal 692 schepen de haven van Statius aan. De grote aanlegpier is hoognodig toe aan een grondige opknapbeurt. De SOT verklaarde onlangs om nog vóór het eind van het jaar het een en ander aan de pier te zullen gaan herstellen, tot zover het binnen hun bereik ligt. Eén kleine en twee grote sleepboten die de olie-tankers moeten binnen loodsen, zijn de drie enige schepen die officieel geregistreerd staan op St. Eustatius.

Het aantal werknemers zijn er op dit moment (oktober '82) 89 Antillianen in dienst van de Statia Terminals. Over afzienbare tijd vloeit er echter weer een 15-tal mensen af, die voor een korte termijn aangesteld was.

Volgens de overeenkomst die gesloten werd tussen de centrale regering en Statia Terminals moeten één jaar ná opening van de Terminals, 80 Antillianen in vaste dienst zijn. Er blijkt nu al dat er waarschijnlijk geen 80 Antillianen in dienst kunnen blijven van de Statia Terminals. Om toch aan de afspraak te voldoen, wil de SOT een zijweg betreden in de vorm van een landbouwproject op Statius, waar het resterende aantal werknemers eventueel opgevangen wordt. Dit landbouwproject zou een onderdeel worden van een reeds bestaande NV namelijk de "Bicen Development Cop NV St. Maarten, die vroeger eigendom was van NC Wathey en overgegaan is naar de heer Bent. Het zou het cytrusfruit-landbouwproject moeten worden met de heer A. Steylen als projectleider.

In de overeenkomst staat bovendien dat de SOT alle historische overblijfselen op het door hen te exploiteren gebied zal consolideren. Eén historisch pand is inmiddels van een dak voorzien. Een aantal verdedigingswerken ligt nog op een opknapbeurt te wachten.

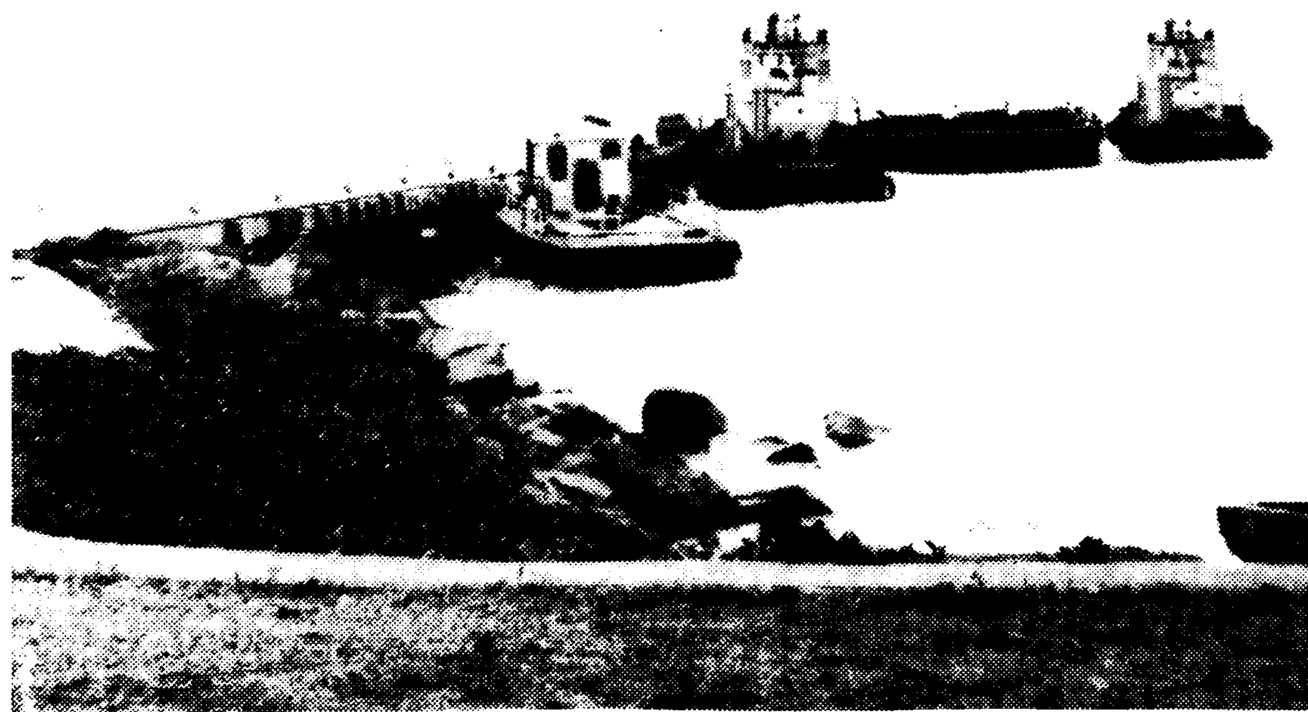
Een onderhandelingspunt.

(Vervolg op pagina 48)

.......*Cool Corner voor een drankje en een hapje*........

De start van de.....

..........drie sleepboten: de enige schepen die officieel geregistreerd staan op Sint Eustatius......

(Vervolg van pagina 47)

dat snel in de agenda dient te worden opgenomen, is het herstel van het wegennet; vooral aan de benedenbaai veroorzaakt dat problemen tijdens het transport van bouwmaterialen voor de terminal.

★★★

Gedeputeerde E. Henriquez: "Wanneer ik de overeenkomst tussen de SOT en de centrale Regering nog eens goed beschouw, kan ik concluderen, dat de SOT een behoorlijke vergissing maakt. Volgens de overeenkomst moeten er 80 Antillianen één jaar na opening in dienst zijn van de Statia Terminals NV. Er wordt echter met geen woord gerept over een landbouwproject, waar een resterend aantal werknemers eventueel in kan afvloeien. Dit landbouwprojekt staat dan ook geheel los van de SOT. Wij zullen dan ook pertinent geen genoegen nemen met dit voorstel. Bicen- Development NV is een op zich zelf staande NV, die zelfs al opgericht werd vóór de SOT. Ik maak geen bezwaar tegen een goed opgezet landbouwprojekt voor St. Eustatius, doch bij de Terminals dienen contractueel 80 Antillianen in dienst genomen te worden.

Toen de beide partijen nog rond de onderhandelingstafel zaten, was de DP de regerende partij. Toendertijd waren wij totaal niet op de hoogte van de inhoud van de overeenkomst.

......winkel uitbreiding............

Toen de WIPM de regerende partij werd, vonden wij de werkgelegenheid dé belangrijkste reden om eventueel achter de SOT te staan. We willen er voor blijven vechten, dat er 80 Antillianen bij SOT te werk gesteld worden.

Bovendien vind ik dat de SOT in hun personeelsadvertenties zeer hoge eisen stelt aan de vakbekwaamheid. Zo hoog zelfs dat vrijwel geeneen Antilliaan voldoet aan deze eisen. De Antillianen die in Nederland een opleiding gevolgd hebben zijn ook niet in het bezit van zo'n gespecialiseerd diploma. Ik betwijfel het of de Amerikanen, die daar werkzaam zijn, die bepaalde graad van bekwaamheid wel hebben.

Volgens de overeenkomst zou er prioriteit verleend worden aan de opleiding van Antillianen op alle niveaus. Op dit moment worden er inderdaad een paar opgeleid voor operator, maar op alle niveaus, dat kan ik niet zeggen. De geruchten doen zelfs de ronde, dat de laatste tijd Antillianen op een zijspoor gezet worden. Bepaalde taken waarvoor sommigen een terdege opleiding genoten hebben, worden door Amerikanen overgenomen. Er is van te voren besproken, dat er niet meer dan zeven Amerikanen in dienst zouden zijn van de SOT, bij het van start gaan van de officiele werkzaamheden. Nu, medio november, werken er reeds meer dan negen Amerikanen", Aldus de heer E. Henriquez.

.......nieuw winkelpand in aanbouw...........

Zusterperiode......

(Vervolg van pagina 45)

delen. Op zich is Zr Agatha tevreden met het verloop van de bejaardenverzorging, echter ze vindt het een noodzaak dat meer personeel wordt aangetrokken voor het bejaardentehuis. Helaas blijft dat op een klein eiland als Saba erg moeilijk. Het bejaardentehuis biedt plaats voor 24 bejaarden. Momenteel zijn er 5 bejaardenverzorgsters, 2 bejaardenhelpsters (opleiding niet afgemaakt) en 1 bejaardenhulp werkzaam in het Peter Elenor Hassell Home.

Van het Nationaal Geschenk (in '80 ontstaan ter ere van de verjaardag van koningin Juliana) is ook een bedrag ten goede gekomen aan het bejaardentehuis. Zr Agatha heeft zich hiervoor ingezet en heeft een prioriteitenlijst opgesteld met verpleegmateriaal voor het bejaardentehuis. Onlangs zijn de eerste materialen gearriveerd.

Binnenkort, op 10 januari 1983, zal Zr Agatha Saba verlaten en zal ze terugkeren naar Nederland. Ze heeft altijd prettig gewerkt. Ze heeft het het Bestuurscollege niet altijd even gemakkelijk gemaakt, echter als Zr Agatha iets voor o[...] had, dan moest dan gewoon [...] schieden. Ze noemt ook h[...] mede-zuster, Zr Benedic[...] waarmee ze in één huis woo[...] in Windwardside: "Zr Bene[...] ta was altijd de figuur op [...] achtergrond, waarmee [...] plannen werden besproken [...] ook menige stoot werd geg[...] om door te zetten. Zij was d[...] ne die het mogelijk maakte [...] ik naar buiten kon optre[...] Zonder haar had ik niet zo[...] kunnen bereiken", vertelt ze.

Vaak gaan beide zusters [...] St Maarten. Op de vraag o[...] Agatha na haar periode op S[...] naar St Maarten wil, volgt [...] negatief antwoord. Ze ziet [...] somber in voor de zusters op [...] Antillen: "Waren er op [...] Maarten vroeger nog 20 [...] ters, nu zijn het er slechts [...] gen", vervolgt ze. Voor S[...] loopt het nu ten einde. Na[...] Agatha en Zr Benedicta is [...] tijdperk van zusters-religie[...] afgesloten. Zr Agatha zal in [...] derland terugkeren in het kl[...] ter in Voorschoten en zal d[...] ook zeker niet stil blijven zit[...]

Zr Agatha wordt geinstalleerd voor de Jonge Wacht, door Rev. Father Boradore.

Protestantisme......

(Vervolg van pagina 37)

gezien door sommige sinds lang gevestigde vrijzinnige organisaties die menen dat hun werk in Latijns Amerika bepaalde ingrijpende hervormingen vereist en dat je de geimproviseerde sektarische leer van een pinksterbeweging niet zomaar uit Californië kunt overplanten.

In Nicaragua bij voorbeeld steunen de oudere organisaties zoals de baptisten en methodisten over het algemeen de Sandinistische revolutie, waarbij ze al dikwijls in conflikt zijn gekomen met de nieuwe sekten.

Maar het totaalbeeld is nog ingewikkelder, want veel van de sekten voeren ook onderling een hevige concurrentie om de gunst van de bekeerling, met het gevolg dat sommige gemeenschappen niet alleen verdeeld zijn in katholieken en protestanten, maar ook nog in aanhangers van wel vier of vijf verschillende kerkgenootschappen.

Het essentiële kenmerk van deze protestantse revolutie is dus dat zij plaatsvindt aan de basis van de samenleving. Zo hebben regerende generaals, zich bewust van de politieke bruikbaarheid van de sekten, vruchteloos gezocht naar een centrale leider met wie ze konden onderhandelen. In het begin van de jaren zeventig wilde het militaire regime in Brazilië al die religieuze groeperingen stimuleren die zich niet bezighielden met de bewustmaking van de boerenbevolking. Maar de betrokken functionarissen ontdekten dat de Afro-Braziliaanse cultussen en de alomtegenwoordige protestantse Godsgemeenschappen niet vatbaar waren voor enige gecentraliseerde organisatievorm. Vorig jaar heeft de Guatemalteekse president generaal Romeo Lucas, die de sekten als zijn bondgenoten zag, zich tegenover een vriend beklaagd: 'Hadden die protestanten maar een leider met wie ik kon onderhandelen'.

Niettemin zijn er op het ogenblik acht miljoen protestanten in Brazilië, zes miljoen in Mexico, en nog eens zestien miljoen verspreid over de rest van Latijns Amerika. En hoewel het hun ontbreekt aan een herkenbare leiding, hebben ze veelal dezelfde methoden, stijl en welomschreven politieke ideologie.

LINKS LATIJNS Amerika is er al lang van overtuigd dat het protestantse offensief wordt gestuurd zoniet gecoördineerd door de CIA. In Nicaragua waar het regime de evangelische sekten op één lijn stelt met contrarevolutionaire krachten, hebben de Sandinisten het met zoveel woorden gezegd. In augustus bezetten de Sandinisten zo'n 30 kerken van diverse Amerikaanse sekten. Maar ofschoon de CIA in het verleden heeft toegegeven zendelingen gebruikt te hebben als informanten, lijkt de maatregel naïef. 'Even absurd als de stelling dat alle sociale onrust wordt teweeggebracht door Havan', aldus een jezuiët uit Costa Rica.

Toch is in zekere zin de fundamentalistische kruistocht een veel reëlere vorm van penetratie dan alles wat de CIA op touw zou kunnen zetten, gezien vooral de aantasting van culturele, politieke en geestelijke waarden. Veel van die spontaan opkomende nieuwe groeperingen zijn een plaatselijk fenomeen, maar de meeste jonge protestantse gemeenten zijn gesticht door Amerikanen, die ze ook persoonlijk leiden. Onvermijdelijk wordt er een in essentie Amerikaanse visie op religie en de wereld gepredikt. Critici wijzen erop dat het katholicisme, hoe dwangmatig ook opgelegd door de Spaanse veroveraars, bijna vijf eeuwen essentieel is geweest voor de cultuur van het continent en als zodanig meer in harmonie met het volk.

In veel indiaanse gebieden is het katholicisme slechts een dun vernisje. De indianen praktiseren hun eigen geheimzinnige riten en richten hun gebeden tot een ratjetoe van katholieke heiligen en animistische geesten, totaal niet aansluitend bij de officiële leer. Maar de godsdienstige, politieke en economische organisatie van indiaanse gemeenschappen vertoont zo'n hechte onderlinge samenhang, dat de opkomst van het protestantisme tot desintegratie aanleiding geeft. Uit Mexico, Guatemala, Ecuador en Peru komen berichten dat bekeerlingen uit hun dorpen verdreven worden.

In El Salvador en Guatemala hebben katholieke bisschoppen gewaarschuwd dat de hartstochtelijke stellingname van protestanten contra katholieken, die ze uitmaken voor 'subversieven', gevaarlijk is. 'Een en ander zou kunnen leiden tot een godsdienstoorlog vele malen ernstiger dan klassestrijd', aldus bisschop Mario Enrique Rios Montt, broer van de Guatemalteekse president.

Eigenlijk houdt de golf van protestantisme in Latijns Amerika op allerlei wijze verband met de opkomst van fundamentalistische sekten en het neoconservatisme in de Verenigde Staten zelf.

De aanhangers van deze gedachten gingen op zoek naar nieuwe gebieden om te veroveren en Latijns Amerika, dat geografisch en cultureel het dichtstbij lag, leek het aangewezen gebied om te gaan evangeliseren. Bovendien doet de materiële invloed van de VS zich al gelden in het consumptiepatroon dat veel Latijnsamerikanen trachten na te streven en lijkt het daarom logisch ook de spirituele waarden uit dat land over te planten. Historici zien het zo: in het begin van deze eeuw zijn de politieke en economische bindingen van het subcontinent verlegd van Europa naar de Verenigde Staten. Nu, aan het eind van de eeuw, volgen de religieuze bindingen.

Maar de nauwe betrekkingen tussen een groot aantal fundamentalistische sekten en ultraconservatieve bewegingen als de Moral Majority in de Verenigde Staten voegt onherroepelijk een politieke dimensie toe aan de evangelisatiedrang. Vele van de honderden Amerikaanse zendelingen die op het ogenblik in dit werelddeel rondreizen achten het hun plicht om naast het bekeren van katholieken tot het protestantisme ook het marxisme te bestrijden. De opgelaaide ideologische strijd in Midden-Amerika draagt bij tot verdere mobilisatie.

Het is dan ook niet verwonderlijk dat de nieuwe zendelingen niet alleen vijandig tegemoet worden getreden door katholieken en marxisten, maar ook door de alom tegenwoordige nationalisten die Amerikaanse motieven ernstig wantrouwen. „Die Amerikanen zijn de franciscanen en dominicanen van deze tijd", heeft Salomon Nahmad gezegd, de Nationalistische secretaris voor inheems onderwijs bij het Mexicaanse ministerie van onderwijs, die daarmee doelde op de geestelijken die vier eeuwen geleden met de Spaanse conquistadores meekwamen. 'Zelf zien ze het misschien anders, maar zij vormen de religieuze tak van een economisch, politiek en cultureel systeem. Ze maken heel duidelijk deel uit van de Amerikaanse penetratie hier'.

Het religieuze en politieke verzet tegen de protestanten is echter het duidelijkste bewijs van hun invloed in Latijns Amerika. Volgens de evangelisten is een van hun grootste successen het terugdringen van het alcoholisme en de promiscuïteit in arme gebieden waar de traditionele sociale normen zijn vervaagd onder invloed van armoede en wanhoop. De bekeerlingen lijken sterk gemotiveerd te zijn om hun leven te beteren. Ze noemen zich zelfs 'christenen' ter onderscheiding van katholieken die een minder strikt leven leiden. De nieuwe protestantse revolutie is, kortom, omgeven door een sterk mystieke atmosfeer en zal, alles wijst erop, nog verstrekkende gevolgen krijgen voor de Verenigde Staten, de katholieke kerk en het protestantisme zelf.

DE AANWEZIGHEID van duizenden Amerikaanse of pro-Amerikaanse predikanten in een roerig werelddeel biedt een regering in Washington, ongeacht haar signatuur, een belangrijk netwerk van steunpunten. Enerzijds dragen de zendelingen hun gemeenten op te bidden voor hun autoriteiten en zich verder niet met politiek te bemoeien; anderzijds erkennen ze ze[...] ze de politieke stellingna[...] de VS krachtig verdedige[...] katholieke kerk, in eigen [...] deren aan de kaak gesteld [...] exponenten van de 'bevri[...] theologie', die de conser[...] richtlijnen van het Va[...] naast zich neerleggen o[...] bestrijden, zal een ant[...] moeten bieden op de p[...] tantse druk van buitenaf.

In Rome wordt al schep[...] let op de methoden van de [...] sterbeweging die zo'n suc[...] ken te hebben. Er word[...] ker leken ingeschakeld, [...] leen ter compensatie va[...] nijpend gebrek aan pri[...] maar ook om de parochie [...] direct bij de kerk te betr[...] Een nieuwe, in omvang [...] mende beweging van zog[...] 'charismatici', waartegen [...] hiërarchie met scheve oge[...] kijkt, organiseert schriftle[...] bij mensen thuis en moe[...] mensen aan om te dans[...] klappen en te zingen, zo[...] bij de fundamentalisten g[...]

Wat de protestanten [...] aan de ene kant schept h[...] plosieve groei een nieuwe [...] mene: invloedrijke conser[...] groeperingen op het hele [...] nent zijn bezig een alte[...] op stapel te zetten voor d[...] vrijzinnige Latijnsamer[...] Raad van Kerken. Aan de [...] re kant heeft de groei [...] sekten de spanningen tus[...] verschillende kampen, op [...] bied van de kerkelijke [...] de politiek, doen toenem[...] Groeperingen die sociale [...] ming in Latijns Amerika [...] zakelijk achten, zeggen [...] versnippering van het [...] werk tot kleine dorpspr[...] een zinniger, structurele [...] schappijhervorming in d[...] staat.

Uiteindelijk ontkomen [...] protestanten evenmin [...] morele vraagstukken van [...] derdrukking, het moorden [...] oorzaken van de armoede [...] katholieken', aldus een [...] kaanse zendeling die al [...] tien jaar in Latijns Ame[...] en zichzelf 'vrijzinnig' [...] De vraag waar het om [...] waar begint en waar ein[...] rol als pleitbezorger?'

De eeuwenoude relatie [...] godsdienst en politiek [...] het turbulente Latijns A[...] van dit ogenblik nauw[...] ooit, ongeacht de naam [...] geloof.

(Overgenomen[...]
NRC Handels[...]

Op zoek naar kerstgedichten in Papiamentu

VORIG JAAR HEB ik in de Kerstkrant van de Amigoe een poging ondernomen Antilliaanse Kerstliteratuur te inventariseren en te rubriceren, waarbij de nadruk op de Kerst-VERHALEN kwam te liggen. Daarom ben ik dit jaar op zoek gegaan naar Kerst-GEDICHTEN van Antilliaanse auteurs.

Het klinkt in dit verband misschien wat oneerbiedig om te schrijven dat het "a hell of a job" was om een verzameling aan te leggen. Hadden we maar een betere bibliografie; en het zal nog wel een tijdje duren eer die er is! Nu was het doorbladeren van diverse gepubliceerde bundels meestal zonder resultaat, en dan nog is er geen enkele [illegible] dat die bundel die je [illegible] te pakken kon krijgen [illegible] omissie in de verzameling veroorzaakte. Als een [illegible] je maar op je goede [illegible] af en al zoekend kom je het een en ander tegen.

[illegible] de Kerstliederen al vanaf [illegible] in oktober dagelijks uit de radio spetteren, blijkt het moeilijk te zijn Kerstliteratuur [illegible] te vinden. [illegible] is daarom nooit te [illegible] en in dit geval ook niet de bedoeling geweest. Ik hoop met deze verzameling wèl een indruk te geven van wat er door Antilliaanse schrijvers in de loop der jaren aan Kerstpoezie is geproduceerd.

Het valt hoop ik te begrijpen dat ik niet alle tijdschriften heb doorgenomen om daarin Kerstgedichten te zoeken. Een aantal wèl. KONTAKTO ANTYANO bijvoorbeeld leverde niets op, KITOKI daarentegen wèl, BRINDIS voor zover ik het be[illegible] enzovoort. De grotere literaire tijdschriften als ANTILLIAANSE CAHIERS, [illegible] STOEP, WATAPANA, [illegible] MADAN, RUKU leveren [illegible] ze ook niets op. In DE [illegible] [illegible] van W.E.Kroon, die overgenomen zijn uit de [illegible] ALGUN POESIA [illegible] in 1966 uitgegeven [illegible] in de jaren twintig en dertig geschreven.

Een volgende [illegible] was natuurlijk de Kerstnummers van de verschillende dagbladen uit de laatste jaren door te snuffelen, maar dan zou ik in de AMIGOE naschrijven wat deze voor geschreven hebben en dat leek me niet de bedoeling; daarom heb ik dit maar nagelaten. Een keuze uit het resultaat van het zoekwerk vindt u ver[illegible]

[illegible] van 1926 tot en met 1936 [illegible] Willem E. Kroon ieder [illegible] Kerstgedicht. Deze ge[illegible] zijn broer in posthuum [illegible] gepubliceerd. Dit is de oudste [illegible] staat het Kerstgebeuren zelf centraal. Hij schrijft over het Kerstkind, de kribbe, de herders en Maria. Het kind geboren in de arme stal is de redder van de wereld. Kroon schrijft in de [illegible] stijl van zijn tijd met regelmatige strofen en keurige rijmen, alles in het Papiamentu.

De oudste Nederlandstalige gedichten ben ik tegengekomen bij de Arubaan J.K.Z.Lampe, wiens bundel GEDICHTEN ook al posthuum door zijn broer werd uitgegeven en wel in 1956. In een drietal gedichten beschrijft Lampe het Kerstgebeuren op de manier zoals dat in de zangbundels van de protestantse gemeente gebruikelijk was en is. Het zijn geen poetische producten van een technisch begaafde dichter, maar geloofsuitingen van de amateur, niet vrij van mooischrijverij en rijmdwang, maar zo te zien wel met oprechte bedoeling geschreven. Het is gelegenheidspoezie en als zodanig genietbaar.

Ook de Bonaireaanse Arubaan Hubert Booi heeft een aantal, zeer bekende Kerstgedichten op zijn naam staan, die in MUCHILA verzameld zijn. Ze gaan over het kind Jezus, de kribbe in de heldere sterrennacht, over de herders, Maria en Jozef, en vooral over de vrede van het Kerstgebeuren. Omdat deze [illegible] opgenomen is [illegible]

[illegible] KROON [illegible] ventig verschenen [illegible] zijn [illegible] aantal verschillende zijn op deze pagina opgenomen. Ook deze gedichten gaan over het bijbelse verhaal zelf. Daarnaast is er een aantal gedichten waarin persoonlijke gevoelens in verband gebracht worden met het Kerstgebeuren. Bijvoorbeeld de dood van een geliefde als tegenhanger van de geboorte van Jezus; of de armoede van veel mensen tegenover de rijkdom van het feest en de overvloed van de Kerstmaaltijd. Ook hiervan zijn een paar voorbeelden opgenomen.

WIM RUTGERS

PAS NA TUR TERA

Un nochi friw di strea kla
La Birgen ta sperando
E Yu Hesus profetisá
Ta nase, ta yorando
María yen di emoshon
Felis di tur manera.
Pas na tur tera!

Karnénan tur ta sosegá
I wardador durmyendo
Di pronto un lus inesperá
I bos nan ta tendyendo
Den un shelu kla lumina
Kú angelnan na fiera.
Pas na tur tera!

Un strea di mayor splendor
A plama e gran notisya
Na Reynan ku ta byaha awor
Na e Gran Dyos di Hustisya.
Aya nan oro a devalwá!
Ta trese solo gera
Pas na tur tera.

HUBERT BOOI

THINKING OF YOU IN CHRISTMAS

I remember last year when we first met each other
It was about Christmas-time than, when you visited me
for the first time
You brought a present for me on Christmasday
No, I haven't forgotten, how can I do that.....
Oh yes, it was Christmas allright for me
More, my dear heart couldn't have wished for
A good-loving-caring-sweet little lady like you
You filled my heart with joy and gave me peace of mind
"Oh Happy Day", I sang out the whole day
I was so happy that I became blind for other women
I thought I had found the right and true love, you see
But today, one year ahead, I've changed my mind about you
I've realized you were nothing else than a dirty lady
Yes, one year ago, love had made me blind
And made me take the wrong step in life
But this was a good lesson for me and I appreciate it
And I'm proud to tell the world today
That life is much more worth living
Without someone like you busting around.....
But as Christmas is approaching, I've forgotten my
heart-feelings
That's why I'm sending to everyone, you too, this little
message.
"May all your sorrows be forgotten
And your heart filled with joy and contentment
May your days be filled with heavenly peace
And a happy and prosperous New Year come your way".

MERRY MERRY CHRISTMAS TO YOU!

GILBERT WINKLAAR

PENSAMENTU DI PASKU

nos ta kore riba kaya
tur kaminda di nos isla
pa e muchanan por mira
kon nos pueblo ta bibando.

anochi ora e lusnan di pasku
sende
nan no ta kansa di wak
e kuránan di kas dòrná
e palunan ku ta blo sende paga.

ki dia nos ta kumpra kos di pasku
esei nan ta puntra kada be
pasobra mucha ta wak bunitesa
so
i nan kere pa nan tambe.

kon mi ta hasi uza e koriente
di dwep ku a falta nos awa
pone muri den nos kas un palu
ku nan a kap ayá na Suesia.

mi no por kome pia di ham
mientras asina hopi hende
por abri solamente un bleki
di so-sè-shi E-ri-ka.

ENRIQUE MULLER

KERSTLIED

Bij de herders in de velden,
Velden dicht bij Bethlehem.
In het hemellicht verteldden
d'Eng'len met hun blijde stem:
„Jezus Christus is geboren"
„In den stal van Bethlehem";
„'t Godd'lijk Licht is thans aan 't gloren"
„Door de komst, de komst van Hem."

„In den hooge God zij eeren",
„Vreed' op aard' op aarde vree."
„In de mensch'n een welbehagen,"
Zoo zong toen het Eng'lenkoor;
En dit lied als in 't verleden
Weerklank vond in menig hart,
Eeuwen daarna klinkt 't nog heden
Tot verdrijving onzer smart.

Om 't verloren schaap te zoeken,
Dat zoo ver was afgedwaald.
Werd Hij hier gelegd in doeken,
Hij, van d'Hemel neergedaald.
In een kribbe van de dieren
Was Hij dan ook neergelegd,
Waardoor 't Christendom moog' vieren,
Wat er was van Hem voorzegd.

Blijde Evangeliewoorden
Heilig klinken d' eeuwen door
Hier op aard' in alle oorden
Door 't gezang van 't Eng'lenkoor,
Tot all' volk'ren zullen weten:
„Ons geboren is de Heiland,"
„Die bij Gods Troon is gezeten,"
„Ons hersteld heeft d' zondenschand."

Rol maar voort, o Blijde Boodschap,
Door Gods macht het wereldrond,
Die met wijsheid leidt Uw heilstap
t'Allen tijd en elken stond.
„God met ons!" verblijd zal zingen
Heel de wereld in een koor,
Want Gij zult, ja, zult wel dringen
Tot de wijdste [illegible] door.

J.K.Z. LAMPE

PASCU

Den finfin di swaceru
y biegtu friu di mardugá
humildenan ta drenta misa
pa nan resa y adorá

E ju chikitu cu ta drumi
den pesebre maner'un flor
mei-mei di poso jerba secu
come simbolo di amor.

Canticanan di alabansa
ta conmové nan curason
y cu lagrima na wowo
nan ta murmurá: pórdon.

Y den e sonrisa santu
cu e Niño ta duna nan,
ta parse cu cada momento
[illegible] chikitu lo habri
[illegible] paco-paco
[illegible]

ELIS JULIANA

HAPPY BIRTHDAY NIÑO HESUS

[illegible] Kenny dushi
[illegible]
nos a roga ku [illegible]

Di unda el a saka
tanto sabiduría
siendo [illegible]
e n' [illegible]
ta [illegible]
mi n' por kab'i [illegible]
pasó e di:
"Papa Dios tin mesté 'i mi"

I el a bai, Kenny dush'a bai.....
un Bisp'i Pasku
net [illegible]
ku mei anochi
el a subi, subi
pasa nubia bai

Na kaminda
el a tira man
koha un bòshi strea
dorna su kabei
yegando
n'e Porta di Oro
tur na lus
nèt na tempu
pa hunta
ku koro di angelnan
entoná
un sonchi:
"Happy Birthday, Niño Hesus!"

Pa Ernestina D. (r.i.p.)
-wela di Kenny

NYDIA ECURY

MERRY CHRISTMAS

The bells are ringing
Announcing that Christmas
Has come again
The bells are ringing
Inviting us to sing
The melody of this
Beautiful song
Let us sing this
Religious melody
Wishing to the
Whole world
But whole heartily
A merry merry Christmas

Merry Christmas to you all
Let's forget all sorrows
And prepare to celebrate
A merry Christmas
Tomorrow.

A. HANSEN

ORA SOLEM

Ora solem
Na Bethlehem
Ketoe drpemi
Toer na es tem!
Sant' Esposonan sol [illegible]
Birgen Mama amoroso [illegible]
Di dushi Ninjo Hesus.

Cieloenan clá!
Streanan clá!
Mira ki luz!
Tende cantá
Himno alegre coe Angélica boz,
Den di altisimo Gloria na Dios,
Paz na toer bon boluntad.

Bo wardador
Miedo afor
Legria sol
Mester awor.
P'ea den stal den pesebre bostá,
Nobo nacé i den panja lorá,
Ta Cristoe boso salud.

Bam toer liher;
Mira liher
Ninjo Hesus
Pa nos nacé
P'es amor koe nos a conocé,
Nos coerazon nos ta bai ofrecé
Pasa amor pa amor.

H.B.R. EVERS

[illegible]NTI DI PESEBRE

Bao [illegible] canto i melodía
Di Angelnan di cielo,
Un strea a forma día,
I a nuncia na e suelo
Yegada di Mesía.

Pastornan na rodía,
Ta adora e Niño,
I ta ofrece María
Regalo i cariño,
Den santa alegría.

Nos també t'ofrece-Bo
Nos corazon pa cuna,
Pa nos por merece-Bo,
I conquista e fortuna
Di tur pertenece-Bo.

Den Bo tur nos confianza,
O, Salbador di mundo;
Virtud sea e fianza
Pa forma mas profundo,
Cu Dios nos alianza!

Pascu di Nacemento 1935.
W.E. KROON

PASKU SOLITU

Klòknan di misa ta batiendo
Tur hende ta [illegible] sintí
Otronan ta bay sonriendo
I ami so pafó pará

Mi tambe ke tin un sonrisa
Riba mi rostro dibuhá
Enkambyo un gran tristesa
T'e uniko kos k'e ta [illegible]

Bat'un doló ami ta sinti
akinan mi só pará
Ku n'e momentu aki mi no tin
Mi mama pa mi kompañá.

Dos lágrima m'a drama
M'a rekord'e ku sintimentu
I solitu ey pará
M'a padesé, ki sufrimentu!

Até klèknan ta bolbe bati
M'a perde kasi tur nochen
Hendenan ta bay saliendo
Nan ta hari, tur kontentu.

Mi pensamentunan a bula
Pa mi mamá adorá
N'e Pasku ayá ku m'a alcansá
Tur e deseo [illegible] wardá.

Noch'i Pasku ta nasiendo
Un i tur ta enkantá
Ami so t'ey sufriendo
Lew di mi mama tan stimá.

LUPE REYES

GLORIA IN EXELSIS DEO

Wardadornan na rodía
T' adorando Niño-Dios,
Cu a nace e santo día
Bao di canto i dushi voz:
Gloria den Altísimo di Cielo
I Paz pa nan di bon boluntad!

Qui un legría pa María,
Si nos bishita su Yiì,
Di por tá na companía
Pa nos protegE di friu.
Gloria den Altísimo di Cielo
I Paz pa nan di bon boluntad!

Qui un placer p'e Niño Cristo,
Di por tin nos cerca di E;
Yá nos alma a' por ta tristo,
Nos Mesías a nace awe.
Gloria den Altísimo di Cielo
I Paz pa nan di bon boluntad!

[illegible] ta stima-Bo
[illegible] corazon!
[illegible] nos stima-Bo
[illegible]
Gloria den Altísimo di Cielo
I Paz pa tur di bon boluntad!

Pascu di Nacemento 1926
W.E. KROON

FELIS NAVIDAD

P- P'abo y p'ami Hesus a nacé,
Den un pesebre aya na Betlehem;
Hopi tempu pasá El a bini serka nos
Nos Rey eterno, e Regalo di Dios.

A- Alabansa y gloria nos ta duné
Ku un kurason yen-yen di alegria,
Nos ta yaméle danki pa e speransa
Y e libertad ku nos por tin awendia,

S- Semper Kristu ta stima nos tur;
Pasku ta nifika felisidad.
Ta un tempu di gozo rond mundu;
Pa ser humano di tur edad y tur rasa;

K- Korda riba bo próhimo meskos ku Dios
També no a lubida riba su jiunan,
Duna bo regalonan ku un kurason puro,
Pasobra pober y riku ta bira igual den e tempu aki.

U- Uni ku otro, ban celebra hustu
E fiesta di Pasku, sea kontentu;
Masha danki Hesus, bombini na nos mundu,
Di berdad Bo a munstra nos kiko t'amor!

MERRY CHRISTMAS & A HAPPY NEW YEAR!

BENITO

PASKU

Bunita, ésta bunita i kariñoso naturalesa a desperta!
Otro, e mainta aki a habri i saluda nos pueblo.
Nubianan kolor di arko iris a bisti nos isla manera un dama di fiesta.

Paltiko a ambiente awe ta tan trankil i solem?
Ata e contesta.....kloknan di misa ta bati, y [illegible]...[illegible]
Sali baf adora e joe cu a nance, Bo Redentor!
Cuantu ku bo a falté, su Amor pa bo ta brota sin fin.
Un curazón chikitu mi ta bai cuné, pero...mi tambe kier adorele,
stimele, gradiciele y pidiele su pas.

SYBILLE GAARI

De lotgevallen pastoor Romero van Playa

Door pater Menno Brada

Mgr Niewindt: "... dat het Aruba welga"

LEUSDEN — Op 22 mei van het jaar 1848 liep er op de Playa van Aruba een bark binnen. Een schuit uit Maracaibo. Niets bijzonders? Er stapte een geestelijke af. Helemaal alléén. Hij was niet in gezelschap van andere personen. Ja het was een geestelijke, een bisschop zelfs, de bisschop van Merida mgr Bosset. Verbannen uit zijn eigen land, stond hij daar en vroeg de mensen de weg naar het huis van de pastoor. Men wees hem de weg, die hij te gaan had. "Die kant op" en daar stond het kerkje. Pastoor Eisenbeil, die het kerkje bouwde, ter ere van de Heilige Franciscus, had volgens de getuigenis van een dominee, op de voorgevel van dat kleine gebouw met grote letters geschreven, dat het de katholieke kerk was. De dominee spotte dat hij het met zulke grote letters op de gevel had aangebracht, "dat je het in Venezuela al kon lezen". Gemakkelijk dus wel voor Mgr Juan Hilario Bosset.

Mgr Bosset sloeg de aangewezen weg dan maar in en vond inderdaad de kerk en daarnaast de oude pastorie waar de pastoor woonde, pastoor Romero. Het bleek een landgenoot te zijn, nog meer een "compagnon de misère", ook verbannen uit Venezuela, ook was hij, deze pastoor Romero vroeger een pater Franciscaan en zelf actief geweest in de revolutie. Mgr Bosset zal wel blij geweest zijn hier die landgenoot te ontmoeten, want het huilen stond hem nader dan het lachen. Hij was, schrijft iemand die hem kende, geen sterke figuur. De man moet wel geschrokken zijn toen een nieuwe regering in Caracas tegen hem begon te ageren. De mensen van Merida de "andinoso", waren tegen de regering van de president Monagas en men dacht dat de bisschop de aanstoker was van die kritiek op de nieuwe regering. President Monagas had zich al spottend uitgelaten over dat "bisschopje" daar van Merida, die tegen hem was en de bisschop dacht, dat het maar beter was zich in Maracaibo terug te trekken. Maar ook daar achtte hij zich bepaald niet veilig. toen troepen van de regering ook gingen opereren in het gebied van Goagira. Hij was zeker bang dat men geen respect zou opbrengen voor de figuur van een bisschop. Hij wist dat de nieuwe regering zich op het patronaats-recht ging beroepen en meende gelijk de oude koningen van Spanje te kunnen beroepen op het recht van aanstelling van nieuwe bisschoppen. Mgr Bosset werd in de pastorie binnen gelaten en kon daar zijn verhaal vertellen, terwijl hij uren kon luisteren naar wat pastoor Romero allemaal wel wist van het verleden en over wat hij allemaal had meegemaakt. Hoe hij ook verbannen was. Hoe hij op Curacao aangekomen was en daar door Mgr Niewindt hartelijk ontvangen was. Hoe hij door die bisschop als secretaris meegenomen werd op een reis naar de Bovenwinden en hoe Mgr Niewindt hem later de geschikte persoon leek om pastoor te Plata te Aruba ta worden.

Mgr Niewindt was inderdaad tevreden over de hard werkende pastoor Romero. Hij schrijft aan een Hollandse pastoor: "Hij heeft de boel ferm in orde". Hij was wel streng voor de indiaantjes van Noord en niet bang, om soms een begrafenis te weigeren. Mgr Niewindt zei hem de mensen van Noord maar eens allemaal bijeen te roepen en hen zo eens te wijzen op hun christelijke plichten. Dat pastoor Romero nog al ambitieus scheen, kan Mgr Bosset wel zijn opgevallen en dat hij een enorme interesse had in de politiek van Venezuela zal hem ook opgevallen zijn. Dat hij daarin nog actief was, zal hem niet zijn opgevallen en dat ook viel Mgr Niewindt niet zó maar op.....

Na de lange conversatie kreeg Mgr Bosset de raad van pastoor Romero door te reizen naar Coro en daar contact op te nemen met de gouverneur van die stad. Zo zou hij dan misschien weer rustig naar zijn bisschopstad Merida terug kunnen reizen. Goed, zo gezegd, zo gedaan stapte mgr Bosset weer op een bark, nu naar Coro. Maar vreemd toen hij in Coro aankwam, kreeg hij consigne van de gouverneur niet aan land te komen, maar onmiddellijk weer te vertrekken. Hij was niet welkom in Coro. Was het de gouverneur, dus al ter ore gekomen, wie mgr Bosset was en durfde de gouverneur niet tegen de regering van Caracas in te gaan? Nu wilde het gemal, dat de bark door moest naar Curacao en daarom kwam mgr Bosset op Curacao aan, waar hij hartelijk door mgr Niewindt ontvangen werd. Mgr Niewindt had al zo vele ballingen zien aankomen van Venezuela, die hij wist te troosten.

De toestand in Venezuela werd niet beter. Mgr Bosset was vrijwillig in ballingschap gegaan, maar hij werd nu door de regering voor 5 jaar verbannen. De conflicten liepen hoog op. De aartsbisschop van Caracas kwam te sterven, tien dagen nadat hij een onderhoud had gehad met de president waarbij het hard tegen hard ging. De man had nog iemand als kandidaat genoemd, om hem op te volgen als aartsbisschop, maar nu kwam de regering ook met een kandidaat voor de dag. Wie was dat? Dat bleek pastoor Romero van Aruba te zijn. "De pastoor was dus wel bekend in Venezuela en zijn politieke activiteit werd nu wel duidelijk. We lezen dan ook, dat die pastoor van Playa op Aruba ineens ontslag vroeg van zijn ambt als pastoor. Hij had er wel hard gewerkt en wel ongeveer 1200 personen gedoopt, maar hij kon terecht een politiek agent genoemd worden, zoals nu wel bleek. De mensen op Aruba waren verdeeld. Sommigen wilden hem graag houden als pastoor, maar ook omdat hij kon optreden als dokter en in die dagen toen men nog geen dokter op Aruba kende, kon hij goede raad geven op medisch terrein. Zijn vertrek uit Aruba zal dan ook later voor de gouverneur van Curacao een aanleiding zijn om te vragen in Den Haag om een dokter voor Aruba. "Die lastpost" moest toch wel een dokter hebben, staat er in de stukken.

Pastoor Romero kwam na zijn ontslag als pastoor van Playa, naar Curacao en bezocht daar mgr Bosset, die wel in het huis van mgr Niewindt gewoond zal hebben. Daar ergens in de "coral di Obispo". Hij had een brief bij zich van de vice-president van Venezuela, waarin mgr Bosset de raad gegeven werd, om maar als zijn plaatsvervanger, nu hij op Curacao moest blijven, te benoemen..... pastoor Romero. Zo kwam de aap uit de mouw, daarom dus dat ontslag uit Aruba om nu naar Merida te gaan en daar de bisschop te vervangen!!

Toen Mgr. Bosset die brief gelezen had, moet hij uitgeroepen hebben: "Ik kan je, naar mijn geweten mij zegt, niet benoemen tot mijn opvolger in Merida, want daar acht ik je niet geschikt voor en niet waardig toe". Nu, na zoveel jaren, horen we ineens de letterlijke conversatie daar op Curacao, tussen mgr Bosset en pastoor Romero. Mgr Niewindt moet het wel gehoord hebben en begreep dat Romero ambitieus wast. Hij was het die mee speelde, met de regering van Venezuela, die Romero gebruikte om Bosset aan te sporen, maar ontslag te nemen.

Wat een verwarring in die dagen, en tot in het Congres hoorde men roepen "Curacao bemoeit zich met onze politiek" en dan volgde er een frenetiek applaus... Mgr Bosset deed iets anders. Hij bleek toch flink schijnbaar, en reisde naar Caracas, waar hij na een paar dagen aankwam, hij was er als een gevangene, maar zijn persoonlijk contact met de nieuwe president deed de toestand wat opklaren. De toestand verbeterde en mgr Bosset kon zijn gelovigen in een pastorale brief meedelen op 2 juli 1849, dat de vrede getekend scheen. Na 17 maanden kon hij zijn bisschopstad weer binnen komen, nadat hij in Maracaibo ook gehuldigd was.

Alles scheen weer goed te worden, maar nieuwe moeilijkheden deden zich voor. Man had de Paus Pius IX geschreven over de moeilijkheden en de paus zelf ook verjaagd van zijn zetel - het was in de dagen van de strijd om de Pauselijke Staten - schreef vanuit Gaeta, dat hij de houding der bisschoppen prees en hun actie tegen de opgedrongen kandidatuur van pastoor Romero hoogschatte. Deze brief voor de bisschoppen bestemd, kwam in de krant terecht en werd gepubliceerd in de krant "Correo de Occidente". Dat gaf weer reactie bij de regering, doch mgr Bosset nu veel moediger liet weten, dat hij niet wist, dat brieven van de paus niet gepubliceerd mochten worden in Venezuela. Hij vond het helemaal niet nodig daarvoor permissie te gaan aanvragen bij het gouvernement.

Hoe dan ook Romero bleef voor de regering van Venezuela een kandidaat om bisschop te worden en toen dan ook de bisschop van Caracas stierf meende het congres, te moeten aanwijzen, wie er bisschop moest worden. Men ging stemmen, en na acht stemmingen werd echter niet Romero maar een Mgr Guerra de Lira de voorgestelde kandidaat namens het gouvernement. Mgr Guerra haalde 55 stemmen en Romero kreeg maar zeven. Hij was daar toch ook niet zo populair.

Het blijft een vreemd geval, die pastoor van Playa op Aruba. Hij was nog steeds zeer bemind in regeringskringen en in het jaar 1852 gaat die regering zelfs aanvragen, om hem dan toch maar te benoemen tot bisschop, en hen dan geen zetel te geven, maar de titel van bisschop "in partibus infidelium". Er werd naar Rome een hele levensbeschrijving bij opgestuurd, mooi gedrukt op goudachtig papier, maar dat maakte geen indruk in Rome, dat mooie papier.

O pobre pastoor di Aruba..... Er stond in dat stuk wel een verklaring van Mgr Niewindt, die verklaarde dat hij goed gewerkt had op Aruba, die pastoor van Playa. Rome benoemde hem later toch maar tot pronotarius apostolicus, een ere titel; hij werd geen bisschop.

De man had misschien, toch wel wat goede invloed gehad op de regering in de dagen van de strijd om het patronaat over de benoeming tot bisschop in Venezuela. Of had hij misschien toch maar beter pastoor kunnen blijven op het rustige Aruba???

In het jaar 1951 trachtten we het leven te schrijven van pastoor Romero en we begrepen hoe moeilijk dat leven viel te beschrijven. Maar voor goed inzicht in het verleden van Aruba ook, leek ons een levensbeschrijving zeker verantwoord. Deze nieuwe gegevens over de figuur van Romero, menen we toch ook aan de Amigoe-lezers niet te mogen onthouden.

Het is moeilijk de politieke achtergronden allemaal te doorgronden, en de taak van de geschiedschrijver is dan dubbel moeilijk. Met genoegen halen we echter nogmaals de tekst aan van Mgr Niewindt, die als men op Aruba verdeeld is, over de ontslagname van pastoor Romero schrijft, dat hij hoopt dat de vrede nu op Aruba terug zal keren en er geen partijschappen meer zullen zijn tussen voor- en tegenstanders van die pastoor Romero. Hij stuurt zelfs pastoor Schermer naar Aruba, om de gemoederen te kalmeren en eindigt zijn brief met de gedenkwaardige woorden "NIETS VERLANG IK MEER DAN DAT HET ARUBA WELGA".....

E transhi p'ariba di kas

Pa: Ernesto E. Rosenstand

ORANJESTAD – AINDA MI TA KORDA kla kla kon nan a bin bisa mi ku Koyashi a kaba di muri. Mi no por a kere. Un pachi yen di briyo no ta muri asina asina. I menos dos dia despues ku nan a kibra e transhi p'ariba di su kas. O podisé e dos kosnan aki tin relashon ku otro?

Mi tabata sá ku tur atardi despues di 4'or e tabata sa bai sinta p'ariba di kas. Ei e tabata pensa riba pasado... i soña ku futuro, esta si un hende di su edat por tin futuro. Ma Koyashi tabata kere den futuro. Ora e kap un "klein beetje vandaag", asina e tabata bisa ora e dal un beter. Esei pa no perde kustumber. Tur atardi bo tabata hay'e sintá banda di e transhi p'ariba di kas.

E tabata konosé bon. E tabata sa ku hopi tempo pasá e transhi ei tabata yega te na e trankera di e kunuku di Kompa Toi di Abelina. Ma esei tabata temponan bon. Tempo ku awa tabata yobe na Aruba i tur kabamento di aña kunukunan tabata troka den un lamá berde ku kontinuamente tabata kanta dor di e biento konstante ku tabata zuta tur klase di mata ku tabatin aden. E temponan ei a pasa.

E transhi aki tabatin, meskos ku tur kos den bida di hende su storia. Ma poko poko tempo a kaba ku ne. O mihó bisá a hera kaba ku ne. Pasobra ainda a resta un pida. Si un pida basta grandi ku tabata nifika masha hopi pa Koyashi. Mas hopi ku henter e transhi mes. Koyashi a mira e transhi aki krese, ma tambe kon poko poko el a bira menos. E tabata sa unda nan a haya tur e piedranan pa trah'e i tambe ta ken ta esnan ku a lant'é. Di kada un di nan e por a konta nan bida.

Gustin, ku tabata un toro brabo i ku misteriosamente a muri na Cuba ora ku el a bai e isla ei pa traha den kortamento di kaña. Shon Pe, ku despues di a kaba e transhi aki a bai Colombia bai traha na Santa Marta na waf pa karga bakoba den e barkonan Alemán i Eóropeo ku tur siman tabata bin hambrá Mérca bin buska koi kome pa nan paisano na tera friu. I asina e por a konta bo masha hopi kos di nan tur.

E por a konta bo tambe kon poko poko e transhi largo i bunita a para bira chikito. I despues e tabata bai transhi i ei e tabata mira e waltaka ku meskos ku ne ta kunsumí i no por hasi otro kos ku: "koba mama" ku un blas sokete bou di su garganta. Straño. Ma Koyashi tabata meskos ku e bestianan di e transhi. Ora e sinti tristesa i su alma kuminsa kremp di friu e ta sali for di su kas bai sinta p'ariba di kas kanto di e transhi. Esaki tabata yud'é un mundo! E tabata meskos ku e kododo blou ku ora friu koi kurpa ta bai sinta riba e piedranan pa haya un tiki kalor pa asina e por kompetí mihó ku e blou di nos shelu tropikal. Maske pa otro hende e transhi tabata meskos, pa Koyashi esaki no tabata e kaso! E transhi nunka tabata meskos, e tabata biba. Mainta tempran e piedranan tabata friu meskos ku e marmer di santana. Mas merdia nan tabata kayente ku e piedranan ku Indjannan tabata uza pa saka kandela. I atardesito nan tabata lou.. mes lou ku kurpa di un muhé namorá. Ma ta esei mes e transhi tabata pa Koyashi.. e tabata su kompañé di bida. E tabata miho ku tur su otro kompañenan, pasobra e tabata sa skucha i nunka ku e ta korda el a jega di kontradisié. Den tur e miseria i desesperashon e por a papia ku ne i semper e tabatin e sintimentu ku nan tabata skuch'é. I esei a hasi ku den transkurso di tempo nan tabata kompronde otro asina bon, ku e transhi tabata pa Koyashi su kontinua enamorada. I p'e dia ke la desparsé no tabatin mas rasón pa sigui biba. Dos dia despues ku e transhi a disparsé Koyashi a siguié.

Den su soño el a muri, soñando ku su transhi i ku su Chepita ku for di hopi tempo a muri bai lagu'e. Por fin nan lo bolbe topa, meskos ku e mainta fresko ku pa promé biaha nan a topa banda di e transhi ku despues di tempo a bira p'e e transhi di p'ariba di kas.

pues di tempo el a keda manera e tabata awó. No un pida transhi kon ku ta, ma: e transhi di p'ariba di kas. Pa tur hende ei banda no tabatin diferensia, ma pa Koyashi si. E transhi p'ariba di kas no tabata un kon ku ta. No, korda. E tabata su mundo. Su presente, pasado i futuro. Den un palabra su bida. E tabata su refugio den atardinan di kalor. E tabata su konsuelo den momentonan tristo. E tabata tambe su kompañe den su oranan kontento. E tabata konosé mihó ku planta di su man. Ma e transhi tambe tabata konosé Koyashi bon bon. E tabata sa tur su bida intimo, tur su sekreto.. tur su ilushonnan. Nan no tabatin sekreto pa otro.

Koyashi tabata sa ku e transhi tabatin 719 piedra. Esei ya ta di basta tempo ta asina. Poko poko e piedranan a para bira menos, ma ya ta pa basta tempo ku el a yega na e kantidat mágiko di 719. Pakiko net 719? Riba e pregunta aki Koyashi no por a duna bo kontesta. I ami ta kere ku ningun hende den e mundo aki por kontesta bo e pregunta aki. Afortunadamente den bida ta hopi di e klasa di preguntanan aki tin. Preguntanan sin kontesta. Kamindanan sin destino.

Uniko kos ku Koyashi tabata sa ta ku for di basta tempo ta 719 piedra so e tabatin. I no ta un biaha el a konta nan. Kuanto? Esei e no tabata sa muchu bon. Ma podisé nan tabata 719, esei si e no por a bisa. No solamente esei e tabata sa di e transhi, ma p'e e tabatin bida. E tabata su kompañe inseparabel. Proménan ya ora ku e tabata rabia ku su kasá e tabata haya konsuelo no den e transhi, ma den kada piedra apart.. i no esei so, ma den kada piedra tabata pasa un bida ku pa otronan tabata keda skondí, ma Koyashi no. Ora Koyashi tabata bon rabiá i e kier explotá manda tur hende limpi limpi..

Merry Christmas
Happy New Year

Dutch Machine Shop + Marine Engineering
(J.J. Breetveld)
San Nicolas — Aruba

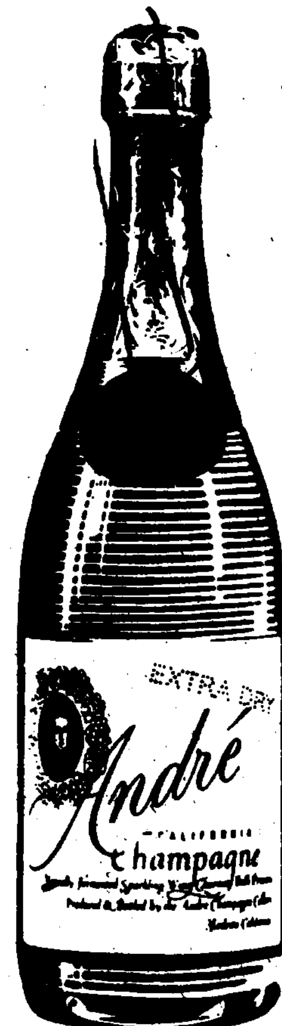
Best Wishes

**Merry Christmas
Happy New Year**
*Hope your holidays are just heavenly! Greetings to all!
Specially to our members and their family.*

Aruba ESSO **Club**
Board of Governors and Club Management

Happy New Year!

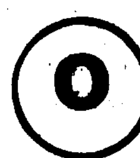
MERRY CHRISTMAS
THANKS FOR YOUR PATRONAGE.

WE ARE AGAIN AT YOUR SERVICE IN 1983.

MERCURIUS TRADING COMPANY
Fergusonstraat 116 - Tel. 21470 - 22345

To each of you, we extend our heartfelt wish that this Christmas season brings you peace and happiness.

HAPPY 1983

Wij wensen onze leden en hun gezinnen alsmede de gehele gemeenschap

PRETTIGE KERSTDAGEN en VOORSPOEDIG 1983

Ook komend jaar staan wij voor de belangen [illegible] leden en Aruba op de bres.

[illegible] Federacion di Trabadornan di Aruba

F.T.A.

TRIUMPH

TRIUMPH ADLER dealer,
tesamen met zijn administratieve en technische staf wensen U allen

ZALIG KERSTFEEST en VOORSPOEDIG 1983

Tieleman's - Antomac N.V.
Aruba - Curacao

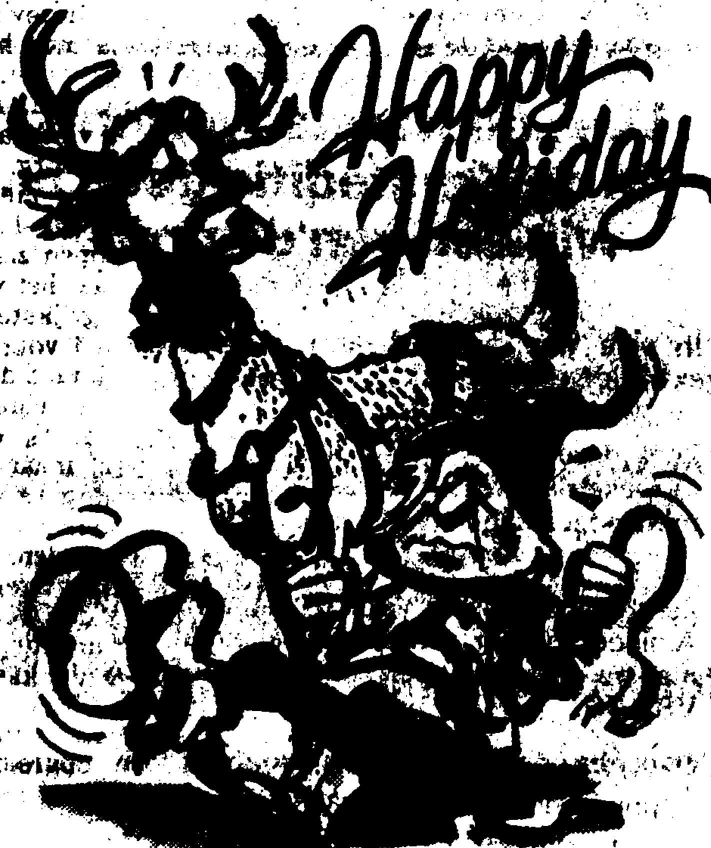

Greetings

Building up to sturdy good wishes for Merry Christmas to all our customers

B.J. Arends + Sons Inc
Oranjestad-San Nicolas
"47 YEARS AT YOUR SERVICE"
Gesloten: 31 dec na 12.30 uur en op 2 Jan!

Just remember, [illegible], no matter what Merry Christmas!
HAPPY NEW YEAR

CROES TRANSPORT
[illegible] - Tel. [illegible]
Aruba-N.A.

At your service in [illegible] with our weekly [illegible] connection.

THANKS FOR YOUR PATRONAGE.

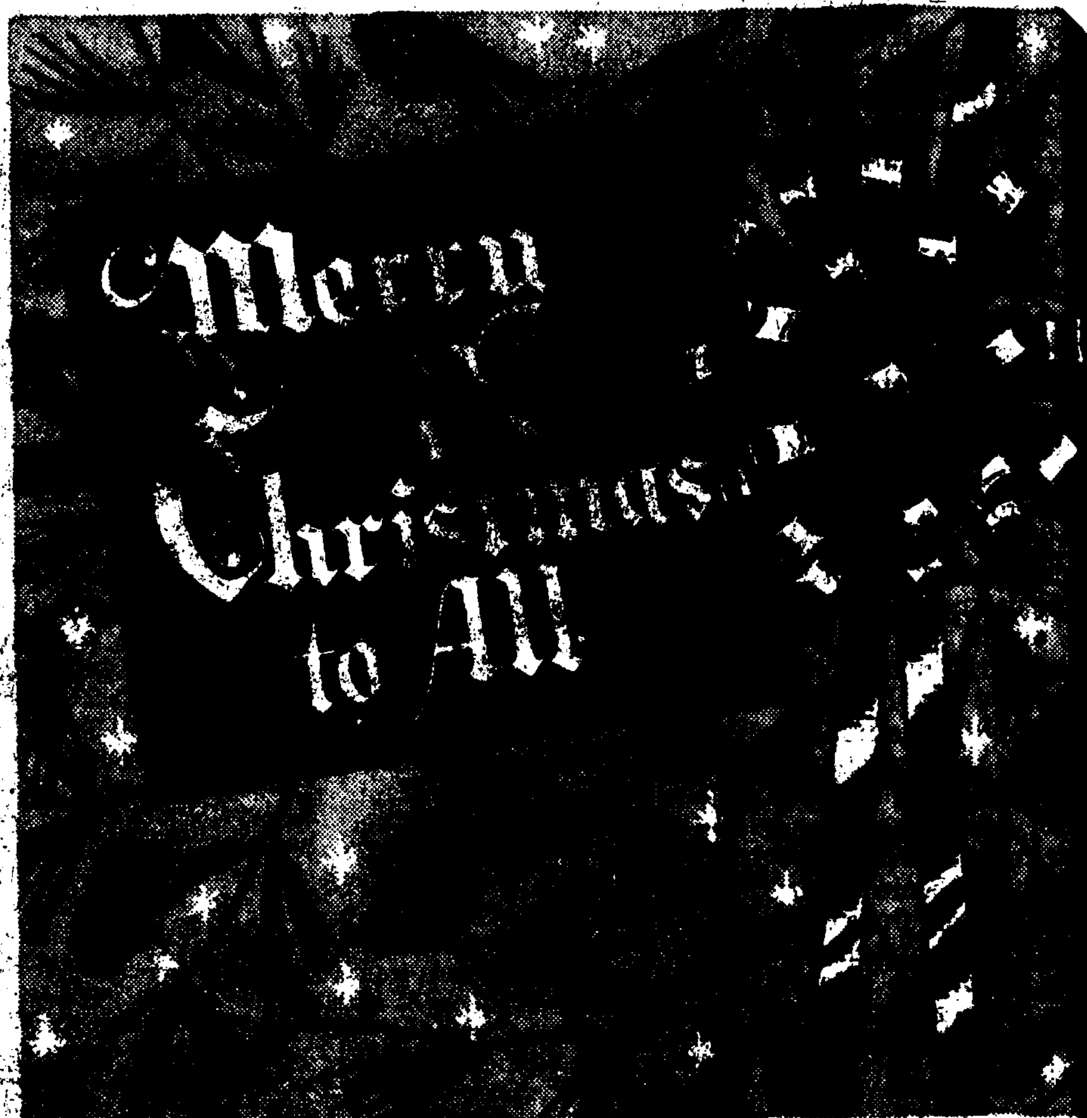

Merry Christmas
[illegible]

Lucor Jewelers
[illegible] - Oranjestad

ZALIG KERSTFEEST en VOORSPOEDIG 1983
Dank voor alle medewerking!
Directie en Staf

RADIO KELKBOOM
ARUBA

We would like to thank you, our loyal friends, for your patronage in 1982.
It has been real pleasure serving all of you.

HAPPY NEW YEAR

The Oldest and Friendliest Bank on the Island

ARUBA BANK
Head office and Branches.

VOLGENS JARENLANGE gewoonte schrijft de AMIGOE in zijn Kerstkrant over instellingen die een sociaal doel nastreven. In de tijd dat de zaken onder het hoofdschuddend oog van de kopers hun eerste kerstartikelen in de etalage zetten is ds Harmen Geurs naar het gebouw van het WIT GELE KRUIS op Noord gegaan. Achter een smalle parkeerstrook staat het, naast de kerk van Noord. Op het vroege morgenuur is zuster Margarita Pourier aanwezig. Zij is hoofdzuster over de acht wijken die het WGK telt. Met haar begint in de dokterskamer het interview.

Een doorsnee-dag bij het Wit-Gele Kruis

"Het is werken geblazen"

Een doorsnee-dag. Om zes uur 's morgens lopen hier al zusters rond die de wijk ingaan. De zusters stappen in hun autootje om diabeten te spuiten, waarvan wij er in deze wijk 31 hebben. In alle vroegte gaan zij de adressen langs, spuiten, doen de tas weer dicht, en naar de volgende. Het is werken geblazen bij ons. Tegen negenen komen de zusters weer binnen, dan gaan zij op pad om baby's te baden.

Er bestaat zo'n overtuiging onder de moeders dat het naveltje van een pasgeboren baby niet nat mag worden. Er moet vroeger eens een dokter geweest zijn die dat gezegd heeft, en zulke overtuigingen, eenmaal post gevat, leiden een (taai) lang leven. Het gevolg is dat moeders hun kindje niet durven wassen. Dus komt de zuster en leert hoe je het kind moet baden totdat de navel afvalt.

In dezelfde adem spreekt ze de voeding af, en gaat ze het kind wegen".

Weten de moeders niet hoe een kind te voeden?

"Meestal wel, maar het gaat mis om de borstvoeding, daar willen veel moeders niet aan. Dat maar opbinden die borsten, dan ben je van alle ongemak af. Maar dát is geen moeder-zijn, natuurlijk. Wij bevelen borstvoeding aan. De voordelen zijn duidelijk: het is kant en klaar, het is altijd op temperatuur, borstvoeding bevat álle anti-stoffen die het kind nodig heeft, bovendien kost het niets. Nu moet je zelfs het water kopen. Er zijn moeders die bang zijn voor hun figuur. "Van borstvoeding krijg je slappe spieren, en je wordt dik!" zeggen zij. Weer zo'n opinie. Het is namelijk gewoon niet wáár. Door borstvoeding val je af, en wie wil dat niet".

Wat doen jullie daarna?

"Daarna? De zusters komen terug, en kijken op het kantoor of er in de loop van de ochtend nieuwe patienten bijgekomen zijn. Iemand belt. "Willen jullie komen kijken bij mijn oude moeder?" Een zuster gaat, als zij denkt: Dit is een geval voor ons, vraagt zij om een briefje van de dokter. Wij kunnen per slot van rekening niet zomaar beslissen wat er gedaan moet worden, dat is het werk van een dokter. Anders kregen wij heel Aruba om te baden. Vaak zeggen de dokters: Och, bekijken júllie het maar. In veel gevallen kennen wij de mensen toch wel, dan ga ik zelf even kijken.

Inmiddels is het tien uur. Wij gaan de bejaarden baden, die zijn dan wel wakker, hoewel het sommigen nog te vroeg is. Dat is echt een plezierig werk. De oudjes zijn lief, en o, zo dankbaar. Wij maken een praatje, nemen ondertussen hun bloeddruk op, een enkele keer doen wij vlug, vlug even een boodschapje voor ze, wij vullen op de lijst de medische gegevens in, en dan weer: óp naar het wijkgebouw".

Waar blijven die gegevens?

"Wij bewaren die. Als een huisarts inlichtingen wil, kan hij die bij ons opvragen. Als wij denken: Hé, die bloeddruk is te hoog, verwijzen wij de mensen naar hun dokter".

Jullie hebben er dan al een dag opzitten!

"Ja, het is middag, en wij gaan naar huis. Sommige zusters die er om zes uur al waren hebben zes uur gewerkt. Maar om twee uur zijn ze er weer. Dan moeten zij contributie ophalen, kleuters oproepen voor het maandelijks consult op ons kleuterbureau, zij doen huisbezoek bij alleen wonende oudjes, zij gaan de aanstaande moeders langs om te kijken of alles voor de baby-uitzet in orde is, en zij roepen de moeders op voor de Denver-ontwikkelingstest. U weet wel, dat is net zoiets als je op Radio Caracas Televisión ziet: moeders die spelen met een rammelaar, een bal, om de ontwikkeling van hun baby te testen".

Gebeurt het dat moeders hun baby-uitzet niet in orde hebben?

"Jawel. Dat zij soms maar twee hemdjes hebben voor de baby kan ons niet veel schelen. Belangrijk is dat zij navelbandjes hebben, en gaasjes. Krijg je infektie aan de navel, kan dat gevaarlijk zijn". De deur gaat open, binnen komt de heer Hypólito Tromp, die voorzitter is van de Stichting WIT—GELE KRUIS. Hij gaat zitten en verzoekt ons door te gaan. Ik vraag:

Dat ophalen van de contributie, is dat niet iets voor de moeders, bijvoorbeeld?

Dhr Tromp: "Dat is inderdaad een tijdrovend baantje. De zusters kunnen hun krachten beter wijden aan sociaal werk, geld ophalen kan iedereen doen. Niet alle zusters vinden het dan ook zulk leuk werk. Wij hebben enkele incasseerders in dienst, maar die moeten wij weer een percentage geven van het bedrag dat zij ophalen. Eigenlijk hebben wij een aantal vrijwilligers nodig, maar waar vind je die. Wie wil nog iets doen voor niets. Het gaat bovendien om zulke kleine bedragen, en niet iedereen kán bedelen om geld. Sommige zusters innen gelijk met het baden, dat is een manier".

Zr Pourier: "Dat is waar. Niet elke zuster dúrft innen. De contributie om lid te zijn is f. 48,- per jaar. Dat betalen sommige oudjes in termijnen van f. 4,-. Stel je voor dat wij wel eens tien keer aan de deur moeten komen, en dat voor f 4,-

De mensen die een bankrekening hebben wéten vaak niet dat een automatische overschrijving makkelijk is. De contributie is laag, wij zullen moeten verhogen".

Wij stappen over op het punt consultatiebureau. De voorzitter: "Dat is ons paradepaardje. De meeste jonge **moeders komen daardoor met het WGK in aanraking. Op de** consultatiedagen zie je de moeders komen met hun baby's. Als ze naar hun huisarts gaan betalen ze meer, en wij hebben immers ook artsen in dienst! Op het ogenblik vijf".

Zuster P.: "Wij wegen de baby, en meten hem, wij kijken het naveltje na, samen met de dokter. Die onderzoekt het kind, en wij vullen een kaart in met gegevens, zoals: gewicht en groei over de maanden verdeeld, hoe ging het in de zwangerschapsperiode met de moeder, waren er ziekten, hoe verliep de bevalling. Ook houden wij een grafiekje bij waarop lengte, gewicht en schedelomvang in lijnen worden weergegeven. Zo ontdek je nog wel eens een waterhoofdje voor het te laat is.

De dokter doet de inentingen, de z.g. DKTP-prik tegen difterie, kinkhoest, tetanus en polio, en wij geven de ouders een vaccinatie-boekje mee".

"Zijn ouders wel eens tegen inenting?

"Bijna nooit. De Testigonan di Jehova vroeger wel, maar nu merk ik daar niets meer van. Sporadisch vinden wij iemand die het belang van inenten niet inziet, zo in de trant van: Dat gebeurde vroeger ook niet. Dat zeggen de abuelas natuurlijk, maar tegenwoordig accepteren de mensen onze adviezen graag. De abuelas brengen de baby's **op ons bureau wanneer de moeders werken, en zij vinden het** maar wát gezellig. Zij zitten op een rij hun beurt af te wachten, en maken een praatje. Maar vroeger, ja - toen moesten zij van onze adviezen weinig hebben. Zij zeiden tegen hun dochters: Houd je stil, wat weet jij. Vroeger gebruikten wij Friese Vlag, nu is het Similac. Waarvoor?"

U had het over het kleuterbureau. Wat gebeurt daar?

"Wij houden het eens per maand, te beginnen met kinderen vanaf vier jaar. Wij doen daar ook inentingen: de DTP-booster, een soort herhalingsprik is dat, jongetjes van rond twee jaar enten wij in tegen mazelen, meisjes ook tegen rode hond. Dat doen wij om problemen bij zwangerschap te voorkomen. Wij werken met het oog op de toekomst, wat je noemt preventief. Verder wegen wij de kleuters, en bespreken de voeding. Dat is vaak een moeilijk punt. Tot één jaar verzorgen de moeders hun kindje goed met de voorgeschreven voeding, maar daarna gaat het meeeten met de pot, en dat is een ramp. De kinderen krijgen veel te veel funchi, en veel te weinig groenten met vitaminen. Ze drinken poeder-frisdrank, en al die rommel waarvan de kleurstof om je mond gaat zitten. De kinderen krijgen een slecht gebit, maar ze gaan bijna nooit naar de tandarts. De ouders zeggen: Wat geeft het, ze krijgen tóch nog een blijvend gebit. Ze vergeten dat ze de gewoonte om een gebit te verwaarlozen dan al aan hun kind hebben geleerd. En vergeet niet dat rotte melktanden de blijvende kunnen aansteken. O' de dokters hier moeten zoveel uitleggen. Er wáren vroeger twee behandelbussen voor de tandarts, waarmee hij de scholen langs kon. Die bussen bestaan niet meer, nu moeten de kinderen gewoon op de spreekuren zitten. Dat animeert natuurlijk helemaal niet, want wachten is voor elk kind vervelend. Voor schoolkinderen zou gratis tandheelkundige behandeling op zijn plaats zijn, of tegen 'schooltarief'"

Wat doen jullie nog meer op de kleuterzorg?

"Wij hebben middagen voor de ontwikkelingstest. Afhankelijk van de leeftijd doen wij tests met de kinderen. Vallen die negatief uit, roepen wij er een arts bij die dezelfde test nog eens doet. U weet wel: spelen met blokjes, op kleur sorteren, naar iets grijpen. Op de Venezolaanse teevee zie je dat ook. Een mongooltje wordt door iedereen als zodanig herkend, maar kleinere gebreken in taalgebruik, leesstoringen, die komen hiermee aan het licht. Ouders zijn soms bang dat deze tests worden doorgestuurd naar de school, maar dat is niet waar. Wij helpen alleen door therapie de eventuele achterstand in te halen. Wat je tijdig ontdekt kan je tijdig verbeteren.

Wij doen ook gehoortests, de z.g. Ewing-test bijvoorbeeld. Ouders zijn bang dat wij met apparaten in de oortjes gaan, maar dat is kletspraat. Wij testen met een belletje of met een rammelaar, zelfs wel met een koebel. Opmerkelijk is wat de grove motoriek betreft - ik bedoel: zitten, opstaan, lopen, dat Arubaanse kinderen daarmee vlugger zijn dan de Hollandse. Ze lopen met tien maanden als een kievi".

Dhr Hypólito Tropp vertelt over de geschiedenis van het WGK. Dat hij begonnen is als een Katholieke Stichting die onder die van Curacao stond, dat de Arubaanse afdeling in 1959 zelfstandig werd, en begon met twee religieuzen, en zestig gezinnen als lid. Uit dit bescheiden begin is een totaal van acht wijkgebouwen gegroeid, met een administratiekantoor in de Patillastraat.

Kunt U deze acht gebouwen onderhouden

Dhr Tromp: "Wij hebben twee financiele bronnen: subsidie van de Overheid, en contributies van de leden. Daarbij komen ook donaties. De Overheidssubsidie bestaat sinds 1981 uit een volledige vergoeding van de salarissen, behalve die van de vijf artsen. Wij zijn met die vergoeding ontzettend blij, maar het kan er nóg niet uit. De finarciele situatie blijft het Bestuur veel zorg baren. Graag zouden wij een uitkering voor eenmaal ergens vandaan krijgen om het gat van 1981 te dichten.

Wij staan voor het onderhoud van de gebouwen, wij moeten twintig auto's op de weg houden voor het wijkwerk van de zusters, dat breekt ons de nék, dan hebben wij nog de kosten van de consultatiebureaus, en het salaris voor de artsen - hoewel ik mag zeggen dat sommigen ons uit pure goodwill helpen, en dat is mooi in deze tijd".

Wat zeggen de huisartsen van jullie werk?

Hr. T: "Vroeger zagen de huisartsen het WGK als een concurrent. Goddank is er door veel praten overeenstemming bereikt. Nu is er een zeer nauwe samenwerking met hen gegroeid, en laten zij veel werk aan de wijkzusters over, zoals navel aanstippen. Vroeger was dat het werk van een dokter. Nu hebben zij daar gewoon geen tijd meer voor, wij leven in een tijd van specialisatie".

Wij hebben veel beraat. Heeft U kritiek?

Zr P: "Oh, ja. Het gebeurt dat huisgenoten van oude mensen de verantwoording voor hun verzorging op óns willen afschuiven. Dat mag niet, wij zijn geen dienstmeisjes. Als de zuster weggaat onder het badwater weg te gooien, omdat zij daar geen tijd voor heeft, worden sommige mensen boos, zij willen geen zeep halen of een handdoek. "Zuster, dat is úw werk!" zeggen zij glashard. Waar lijkt dat op! Zij zeggen: "Wij betalen f. 48,- en daar kunnen jullie wel wat voor doen!" Zij verachten zelfs dat wij naar de botica gaan voor de medicijnen. U ziet dat wij in een bedieningsmatschappij leven. Zitten, wachten, en hup hup, aangeven. Sita, waak y warda. Maar zó is het niet. Wij zijn om te hélpen, maar de huisgenoten staan voor het verzorgen.

Waar ik over teleurgesteld ben is, dat ouders het betalen van hun contributie beeindigen zodra hun kind wordt uitgeschreven. Zij beseffen blijkbaar niet hóe hard wij hun bijdrage nodig hebben. Is het niet een voorrecht iets te mogen bijdragen voor een ander die niets kan geven? Wij hebben ons het vuur uit de sloffen gelopen, dit beeindigen van de bijdrage komt bij ons als zeer ondankbaar over. Maar ik klaag er verder niet over, wij doen fijn werk, wij hebben kontakt met veel mensen, en wij helpen. Zulk werk beloont zichzelf!"

U hebt zeker wel enkele wensen?

Zr P: "Nou en óf! Ik zou de bejaardenzorg beter georganiseerd willen zien. Er zijn twee tehuizen, dat is de gesloten bejaardenzorg, daar heb ik het niet over. Ik bedoel de open bejaardenzorg, dat is: de zorg voor oudjes thuis. Wie kookt voor ze? Weet u dat alleenwonende bejaarden het moeten stellen alleen met een blikje saucijsjes of sardines? Er zijn op Aruba nog écht verwaarloosde bejaarden!"

Dhr T: "Op Dakota is een experiment gaande met open bejaardenzorg. Daar wonen veel bejaarde cria's van de Bovenwinden, en voor de wijkzusters van Dakota wordt het bijkomende werk van boodschapjes lopen teveel. En dan moet je zien in wat voor krotten ze soms wonen. Daar kan Drecha Cas nog veel goed werk verrichten".

Zr P: "Het ziekenhuis is mooi, en belangrijk. Wij van het WGK helpen voorkomen dat je het ziekenhuis nodig hebt. Maar dit wil ik zeggen: als moeders (of oudjes) na een verpleegperiode thuis komen uit het ziekenhuis verwachten zij van óns dezelfde bediening. Maar daar zijn wij niet voor, natuurlijk. Wij doen wat de mensen zélf niet kunnen doen".

Dhr T: "De gebouwen staan 'in het rood', de mensen denken dat de Gobierno alles betaalt, maar de Gobierno is Sinterklaas niet. Wij bestaan dit jaar 25 jaar. Wij worden ook oud! Wij bereiden een grootse viering voor, niet met champagne en bolo pretu, maar met lezingen en moedercursussen, om maar wat te noemen. Het zal een sobere grootse viering zijn".

Zr P: "Dan drinkt het personeel allemaal Cool Aid, en krijgen wij om de mond een rode snor. Als de mensen vragen: waarom die rode snor? dan zeggen wij: Omdat wij in de rode cijfers staan!"

Op een dinsdag een week na het interview zijn wij op de babymorgen gaan kijken. Wij troffen Mw Maya Magali van Familia Planea. Zij is aan het WGK verbonden voor het geven van adviezen, bijvoorbeeld op het gebied van voorbehoedsmiddelen. Zij houdt lezingen op Middelbare scholen, en draait educatieve films. Via de ouderavonden zoekt zij met ouders in kontakt te komen om een samenwerking met hen op te bouwen bij het geven van voorlichting aan jonge mensen.

Moet U veel taboes doorbreken?

Mw M: "Eigenlijk niet. De mensen staan tegenwoordig open voor onze adviezen. Vroeger waren er veel meer taboes. Ik houd op dit bureau een apart spreekuur, niemand is verplicht te komen, maar velen doen het wel".

Wat zijn uw wensen?

"Ik zou willen dat meer mensen op de hoogte waren van Familia Planea. Wij hebben wel eens een kleine advertentie in de krant, wij staan op de dagagenda, een keer zijn wij op de teevee geweest, maar dat helpt toch niet het meest. Het advies van de dokter om naar ons te gaan is vaak doorslaggevend. Ik zou willen dat de mensen minder valse schaamte hadden. Velen willen niet gezien worden dat zij naar mijn kantoor komen. De mensen hebben toch récht op informatie!

Er komen hier moeders met hun dochters over voorbehoedmiddelen praten nadat het kalf verdronken is - als ik het zo mag zeggen. Waren ze maar vóór die tijd gekomen. Voor vrijpostige vragen hoeft niemand bang te zijn, want wij bemoeien ons met het privé-leven van de mensen niet - tenzij ze erom vragen. Het gebeurt dat de vrouw komt om een voorbehoedmiddel zonder dat de man het weet. Wij helpen haar, omdat zij om hulp vráágt, en dan mógen wij niet weigeren".

Wij vragen enkele wachtende moeders naar hun mening over het werk van het WGK. Mw M. zegt: "Prachtig werk, maar ik moet te lang zitten wachten". Mw ... zegt: "Ik ben tevreden, maar ook ík vind de wachttijd lang. In Nederland kan je dag en uur afspreken, en dan word je geholpen. Op die tijd. Ik heb op de kraamkliniek gelegen, die is minstens zo goed als welke Hollandse kraamkliniek ook. "En Mw Ma. is tevreden, zij heeft geen opmerkingen. De laatste moeder die wij spraken komt uit Colombia. Zij zegt: "Colombia is nog een onderontwikkeld land. Het Wit-Gele-Kruis bestaat er niet, de kindersterfte is mede daardoor hoog. Ik kom hier graag, want als buitenlandse ben je eenzaam. Ik waardeer het kontakt met de moeders, ook wil ik mijn kindje graag in kontakt brengen met andere kinderen, dat is zo goed voor hem!"

Als laatste spreken wij even met Mw Dr M. Rost van Toningen, die deze ochtend zitting houdt. Ik vraag haar of er wat aan de lange wachttijden gedaan kan worden. Zij lacht.

"Mijnheer, wij spreken dágen af met de moeders. Wat doen zij? Ze komen op heel ándere dagen. Hoe kan je dan úren met ze afspreken? De éne keer heb ik 's ochtends haast niets te doen, op andere ochtenden zitten er vijftig te wachten. Zo gaat dat".

Wat ziet U als het belangrijkste van Uw werk?

"Ongetwijfeld de vaccinaties. Doe dat goed, het scheelt je een hoop in ziektes en ellende, en je legt de basis voor een deugdelijke gezondheidszorg. Daarna praten wij over voeding en hygiene, wat ook geen wissewasje is".

Hoe staat het er met de hygiene voor?

"Ik mag wel zeggen: goed, nietwaar, zuster? De ouders zorgen goed voor hun kinderen. Als ik vergelijken mag: Ze zijn in het algemeen schoner dan de Hollanders. Maar wat de voeding betreft staan zij vér achter, daar zijn ze laakbaar slordig in. Heel veel kinderen krijgen geen, of veel te weinig groenten en fruit. Ik weet wel dat het duur is, maar dít is nodig, snoep en chips en fris is niet nodig. Vanouds eet men rijst en vis, maar daar zit te weinig vitamine in. Vul het dan áán met groente en fruit!"

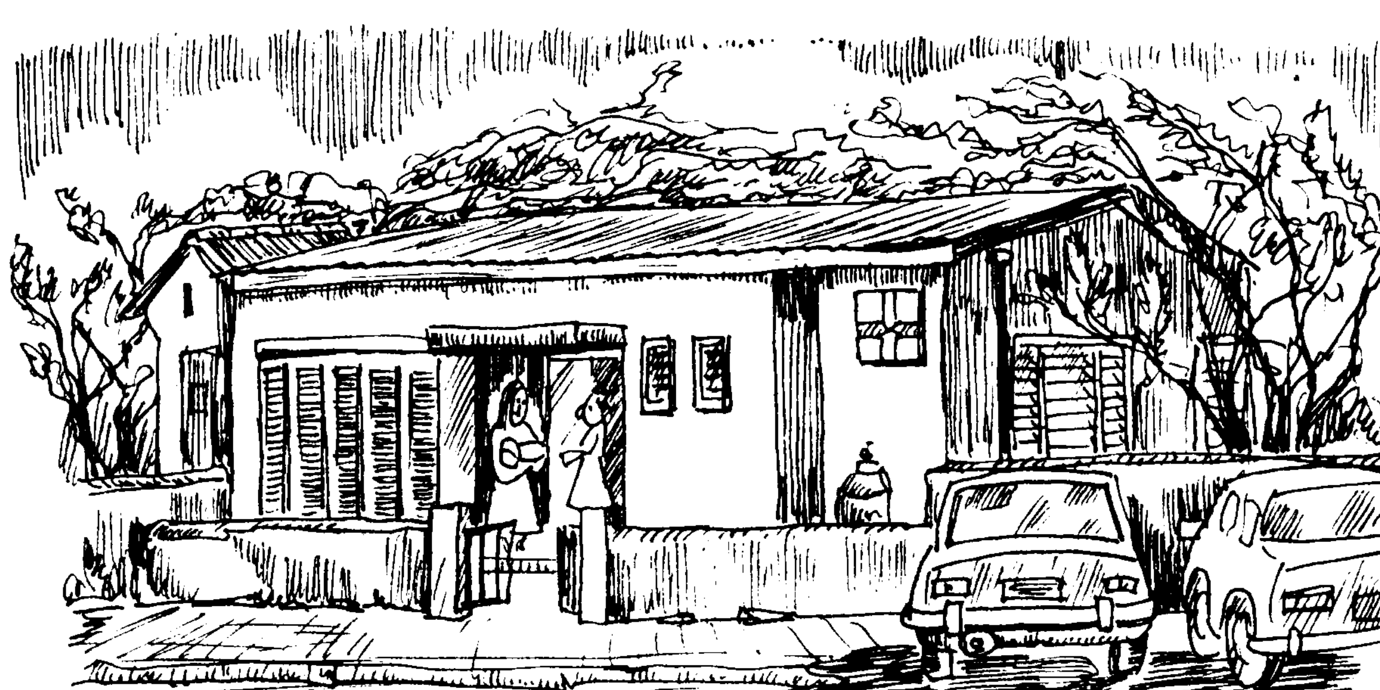
Wat zegt U van het drinkwater?

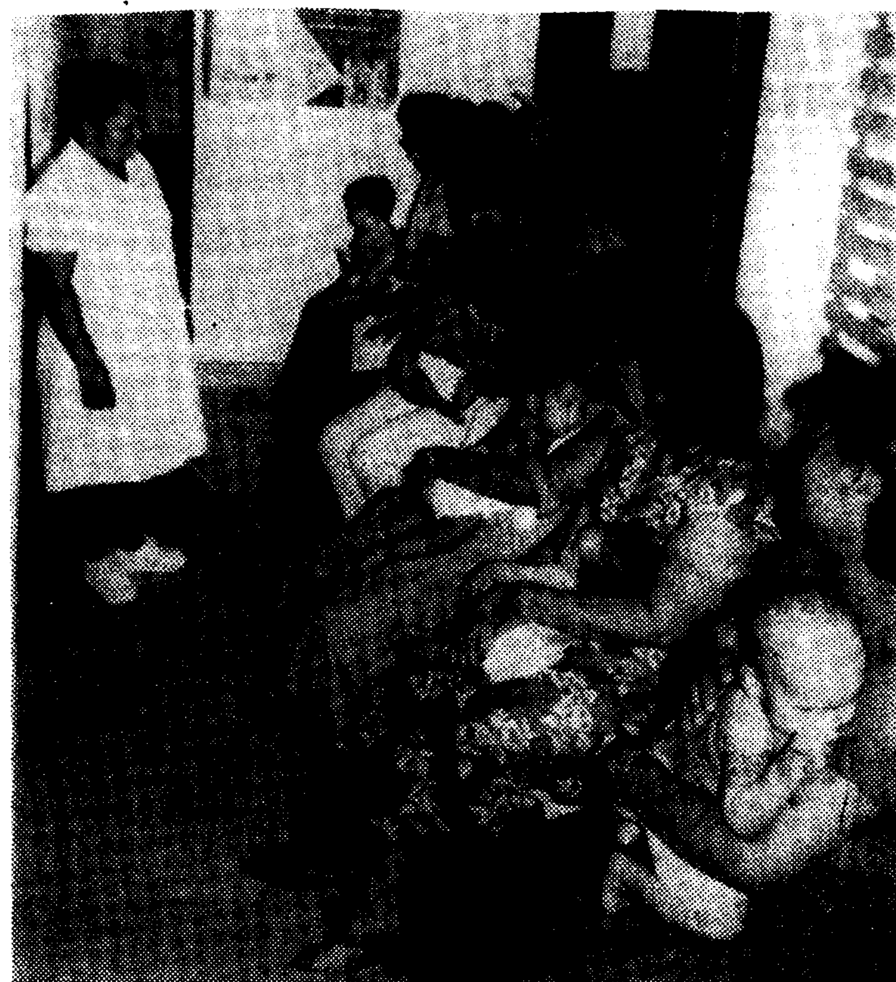
"Dat het slecht is. Wij krijgen kinderen met ingewandstoornissen, zelfs met huidaandoeningen. Wij raden gezuiverd drinkwater aan, maar dat is weer duur. Ik vind dat het Eilandgebied meer zorg voor het voorkómen van ziekten moet hebben. Nú heeft het genezen van opgelopen ziekten de meeste zorg, maar het voorkómen is het belangrijkste - en het goedkoopste, het voorkomt veel leed en pijn. Ik vind dat de consultatie bureaus eigenlijk gratis moesten zijn. Ik weet: f. 48,- is niet veel, maar toch voor sommigen nog té veel. Iedereen heeft immers het récht om geholpen te worden, niet alleen de betaalkrachtigen. Ik wil voorstellen dat de Overheid de Consultatiebureaus, de zuigelingenzorg en de kleuterbureaus financiert. Niet meer, niet minder, dan zou de Overheid aan de opgroeiende kinderen een enorme dienst bewijzen".

★★★

Ik ga naar buiten door de wachtkamer met gezonde moeders en hun kinderen. En ik denk aan het meisje van zestien dat al drie kinderen heeft, en dat bij het vallen van de avond schichtig melk-in-blik gaat bedelen. En ik zie ze voor mij, al die gevers en geefsters die in de Kersttijd stilletjes, heel stilletjes, en zónder te oordelen, aan deze ongelukkigen wat extra's toestoppen. Zij lopen langs ónze straten die moedertjes, verslaafd aan drugs en alcohol, jong in jaren, oud in ervaring van het negatieve. Altijd hebben zij de liefde bedreven, nooit hebben zij de Liefde gekend. Wat doen wij voor hen? Een extra gave geven met Kerst aan het WGK, misschien?

HARMEN GEURS

Zuster Dania kan het goed met de moeders en kleintjes vinden.

Nadat de baby gewogen is, praten zusters Pourier, Henricus en Berg met de moeder om de nodige adviezen te geven.

Zuster Voss maakt van de wachttijd gebruik om de moeders de nodige voorlichting te geven en vragen te beantwoorden.

In het Wijkgebouw heerst altijd een bijzonder gezellige stemming, waarbij de moeders hun ervaringen met de baby uitwisselen.

Schoolarts dokter M. Rost van Tonningen (rechts) die regelmatig zitting houdt in het wijkgebouw.

BON PASCU BON ANA NOBO

Aruba Palmbeachhotel-Casino

Americana Caribbean Casino

Aruba Americana Casino

A very special Holiday greeting to all our special friends and patrons: may your Holiday be bright and happy.

HAPPY NEW YEAR!

We hope our many friends and customers enjoy a New Year filled with happiness.

GEMEENSCHAP EEN

Prettig Kerstfeest

en

Voorspoedig

OOK IN 1983 STAAN

WIJ VOOR U KLAAR

Bon Pascu

y

Happy 1983

Merry Christmas

Happy New Year

Kanaal 90

Bel: 25210

Arte Flo

Ook in 1983

Bestuur, verplegend en

administratief personeel

volkshygiëne

ZALIG KERSTFEEST

en

Hope Santa brings you everything you've asked for!

At your service again in 1983

Merry Christmas - Happy New Year

PIETERS TRADING

Schoolstraat 7 - Tel.

BERLINS

TO ALL OU

FRIENDS!

Boutiqu

TINA

Oranjestad

JOY TO ALL

Thanks for your continued support!

VETRACO

Kruisweg 10
Oranjestad
Tel: 22458

Greetings of the Season

The more the merrier, so, "Merry Christmas" twice!

and HAPPY NEW YEAR

Lucky Strike Bar

Concessielaan

The home of Lucky Strike Devils (Amigoe)

Bon Pascu Bon Aña Nobo Na 1983 pa tur clase pan y bolo di calidad

Panaderia del Pueblo

ODUBER KAN

Bon Pascu y Feliz Aña

NASSAUSTRAAT 42 - 44

Merry Christmas! And a happy new year too!

J.E.P. CABENDA

v. Leeuwenhoekstr. 3
t.o. oud hospitaal.

Oranjestad

BON PASCU y BON AÑA

Stemt ook in 1983 op ons af.
Ook in 1983 staan wij 24 uur per dag voor U klaar met op onze uitzendingen.

Directie en personeel

RADIO ANTILIANA PJA-8

Merry Christmas to All

Warmest thoughts and best wishes for a wonderful holiday and a very Happy New Year!

HONDA

Thanks for your patronage, in 1983 at your service again.

ARUBA MOTORS

(Randy Habibe)

Socotorolaan Oranjestad

Bon Pascu Bon Aña Nobo

Firma

J.A. NIEUW

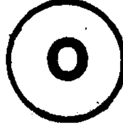
Druivenstraat 4
Tel.: 21227

MERRY CHRISTMAS HAPPY NEW YEAR

Associated Engineers and Planners n.v.

Frankrijkstraat
Aruba

AURA'S BEAUTY SHOP

WELLA

wish all their customers & friends

a Merry Christmas & Happy new Year

Beste wensen voor de komende feestdagen. Dank voor het in ons gestelde vertrouwen.

Ook in 1983 staan wij voor U klaar.

Playa Trading Co. N.V.

Engelandstraat 5 - Tel. 22787

HAPPY HOLIDAYS

We're ringing out how glad we are to have you as our friends and we extend our sincere good wishes for a very merry Christmas to you and your family. It's been a pleasure serving you.

Merry Christmas
Happy New Year

BOTICA ODUBER
Oranjestad

BOTICA SAN LUCAS
San Nicolas

VISSER TRADING
Eagle

Wij wensen U allen, doch in het bizonder onze clienten

Gezellige Kerstdagen en Voorspoedig Nieuwjaar

Dank voor het in ons gestelde vertrouwen.
Ook in 1983 staan wij voor U klaar.

ARUBAANSE SCHILDERS EN AFWERKINGSBEDRIJF N.V.

Rondweg - Tel. 25339

Merry Christmas
Happy New Year

Hubert Salas and Co.
Aruba N.V.

SAN NICOLAS — In de volkshuisvesting ontwikkeling hebben de afgelopen jaren niet alleen nieuwe plannen maar ook vele nieuwe namen hun intrede gedaan. Ofschoon nog maar kort, toch reeds vertrouwd. Hetgeen mede komt door de deskundige opzet en aanpak. Wat is de FCCA? Wat is het Projectbureau? Wat zijn de plannen voor en met de nieuwste wijk van Aruba Esso Heights? De projectmanager van projektburo renovatie Esso Heights en Village M. Kramer was bereid voor deze editie op deze vragen een antwoord te geven, waardoor eenieder niet alleen nog beter op de hoogte komt maar daardoor ook meer begrip voor het werk van FCCA en projectburo renovatie Esso Heights en Village zal krijgen.

Esso Heights, nieuwe buurt van San Nicolas

Een compleet nieuwe wijk voor huidige krotbewoners

Sein voor de start van het werk gegeven door minister Jan de Koning van Antilliaanse zaken.....

SAN NICOLAS — Op Esso Heights zijn, na het grote moderniseringsprogramma van de Lago in de vijftiger jaren, een vijftiental barakken blijven staan, die in het begin van de jaren zestig zijn "gekraakt" door woningzoekenden onder het motto "beter iets dan niets" en in de verwachting dat het bewonen van zo'n barak hopelijk van korte duur zou zijn; "tot men iets beters zou hebben gevonden". Voor sommigen kwam er nooit iets beters en de "korte duur" werd een half leven.

Enkele bewoonsters kwamen als jonge vrouw naar Esso-Heights en hebben inmiddels volwassen kinderen van rond de 20 die op hun beurt hun hele leven in de barakken hebben moeten doorbrengen.

Het Bestuurscollege van Aruba besloot in 1979 dat aan de slechte woonsituatie in de barakken radicaal een eind moest worden gemaakt en dat de bewoners van de barakken aan behoorlijke huisvesting moesten worden geholpen. De voorbereiding van nieuwbouwplannen werd toevertrouwd aan een nieuw op te richten Projektbureau dat tevens tot taak kreeg de Village te renoveren.

Eerste stap: onderzoek. Er bleken zeer weinig gegevens over de bewoners van Esso-Heights beschikbaar te zijn bij de diverse instanties. Een eerste stap was dan ook een gesprek met elk gezin. Dit onderzoek is uitgevoerd in juni/juli 1981 en nog een keer herhaald in de zomer van 1982 om de gegevens aan te passen aan eventuele wijzigingen in de gezinssituatie. Op basis van deze twee onderzoeks rapporten is o.a. een definitieve woningdifferentiatie tot stand gebracht. Veranderingen in de gezinssituatie na de zomer van 1982 konden dus niet meer verwerkt worden; in september startte n.l. de aanbestedingsprocedure en de aannemer is op 9 november 1982 met de bouw aangevangen.

De twee onderzoekingen hadden tot doel gegevens ter beschikking te krijgen over: de gezinssamenstelling, de inkomenssituatie van alle gezinsleden en/of inwonenden, de woonvoorkeur (situatie/buren). Alle bewoners hebben zeer hulpvaardig gereageerd toen voor de zoveelste keer onderzoekers allerlei privé zaken wensten te weten te komen. Een opvallend punt tijdens de gevoerde gesprekken was de vanzelfsprekendheid waarmee de bewoners van Esso-Heights het feit accepteerden dat ze voor de nieuwe woningen een bepaald bedrag aan huur moeten gaan betalen, hoewel ze voor de barakken nooit huur hebben behoeven te betalen.

BEVOLKINGSSAMENSTELLING

In totaal wonen er 177 bewoners op Esso-Heights verdeeld in: 21 mannen, 48 vrouwen en 108 kinderen waarvan 69 beneden de 18 jaar. Er zijn 24 alleenstaanden; 17 alleenstaanden zijn ouder dan 50 jaar. Van de 24 alleenstaanden zijn 15 vrouwen en 9 mannen. Er zijn 31 huishoudens onder te verdelen in: volledige gezinnen met kinderen: 10, gezinnen zonder kinderen: 1, vrouwen met kinderen: 20.

	Vrouw	Man	Totaal
0 – 6	6	10	16
6 – 13	10	18	28
13 – 19	17	8	25
19 – 30	25	22	47
30 – 50	13	11	24
50 – 60	12	5	17
60 – ouder	16	4	20
	99	78	177

WONINGVERDELING

De bewoners is de volgende keuze voorgelegd ten aanzien van de ligging van de woning en voorkeur voor de buren. 1) woning in een straat met of zonder kinderen, 2) woning in een drukke straat of een rustige straat zonder verkeer, 3) woning in een straat met buren van eigen leeftijd of "gemengd", 4) voorkeur aangeven wie wel en wie niet als buur. Bij de verdeling is zo veel als mogelijk was rekening gehouden met de wensen van de bewoners.

Echter, ook gezinnen met kinderen wensten in een straat zonder kinderen te wonen. Deze wens bleek onmogelijk te vervullen. Veel alleenstaanden hebben de wens te kennen gegeven tenminste 2 slaapkamers te willen, een begrijpelijke wens daar ze (getrouwde) kinderen buiten Aruba hebben, die dikwijls met vakantie over komen en dan slaapruimte nodig hebben. In vele gevallen heeft deze groep alleenstaanden in de barakken ook al 2 slaapkamers.

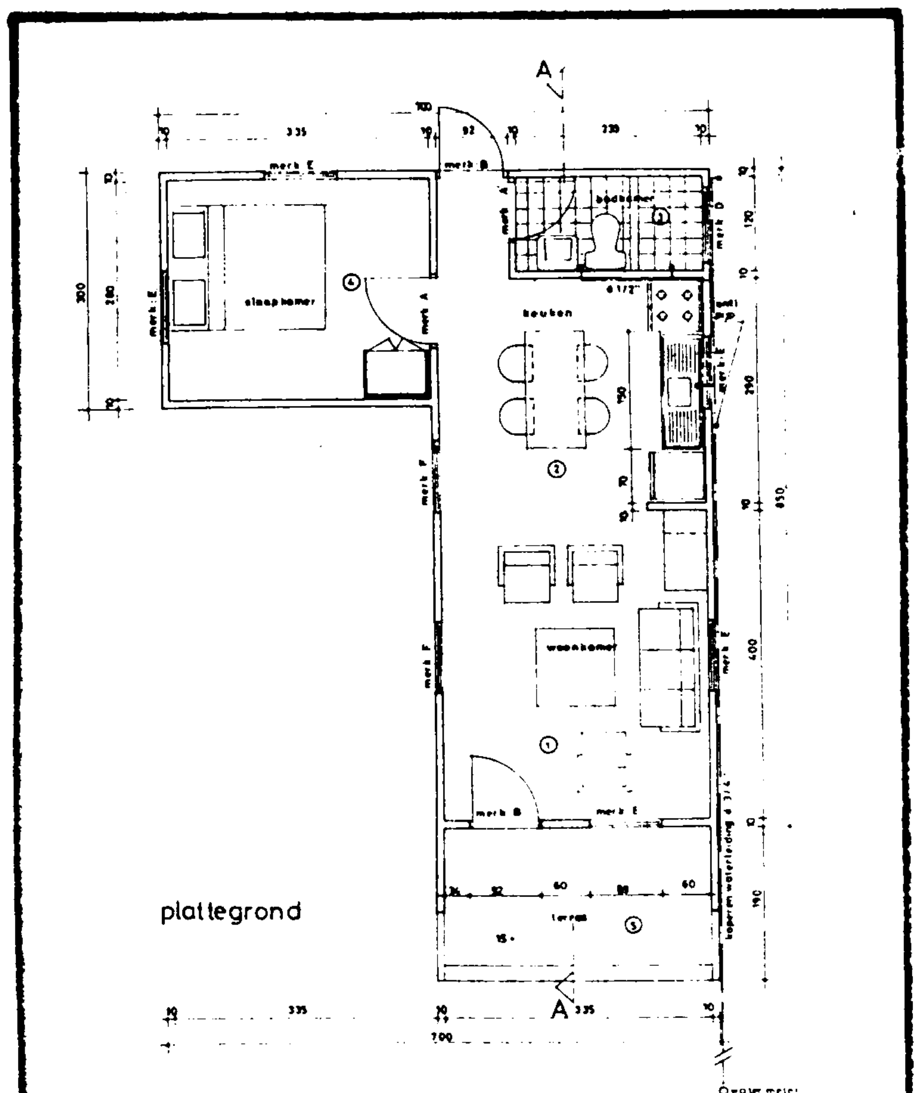
Met deze wens kon echter gezien de toewijzingsnormen geen rekening gehouden worden. De toewijzingsnormen zijn toegepast volgens het door de FCCA gehanteerde systeem van woonruimteverdeling, met name wat betreft het aantal slaapkamers waar een gezin recht op heeft. De alleenstaanden hebben zich bij deze beslissing neer (moeten) leggen. Er zullen 56 nieuwe woningen gebouwd worden, onderverdeeld in: 22 één slaapkamerwoning=43%, 10 twee slaapkamerwoning=16%, 9 drie slaapkamerwoning=16%, 14 vier slaapkamerwoning=25%.

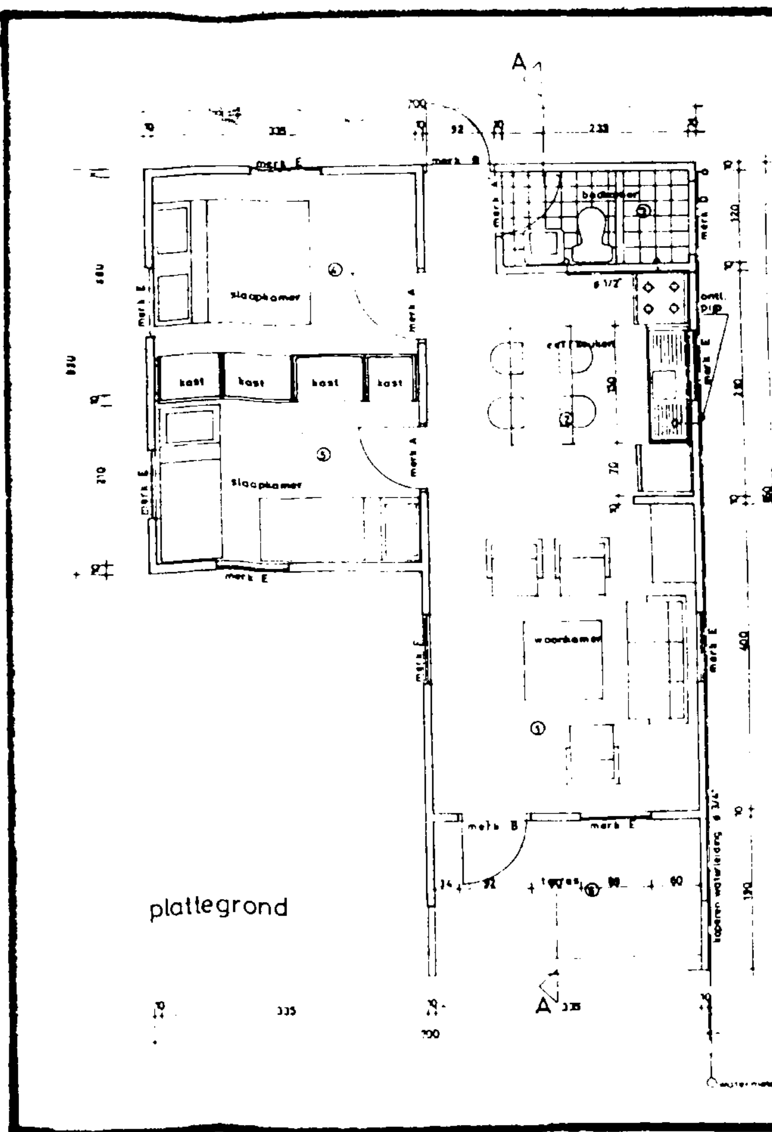
Terwijl de gegevens van de twee onderzoeken verwerkt werden, bleek dat de inkomens van de bewoners nogal aanzienlijk hoger waren dan voor die tijd werd vermoed. Dit belangrijke gegeven maakte het mogelijk de woningontwerpen die op tafel lagen (een eenvoudig en goedkoop drie-onder-één kap woning-type) over boord te gooien en een groter, vrijstaand woningtype te ontwikkelen dat uiteraard ook duurder zou zijn om te bouwen.

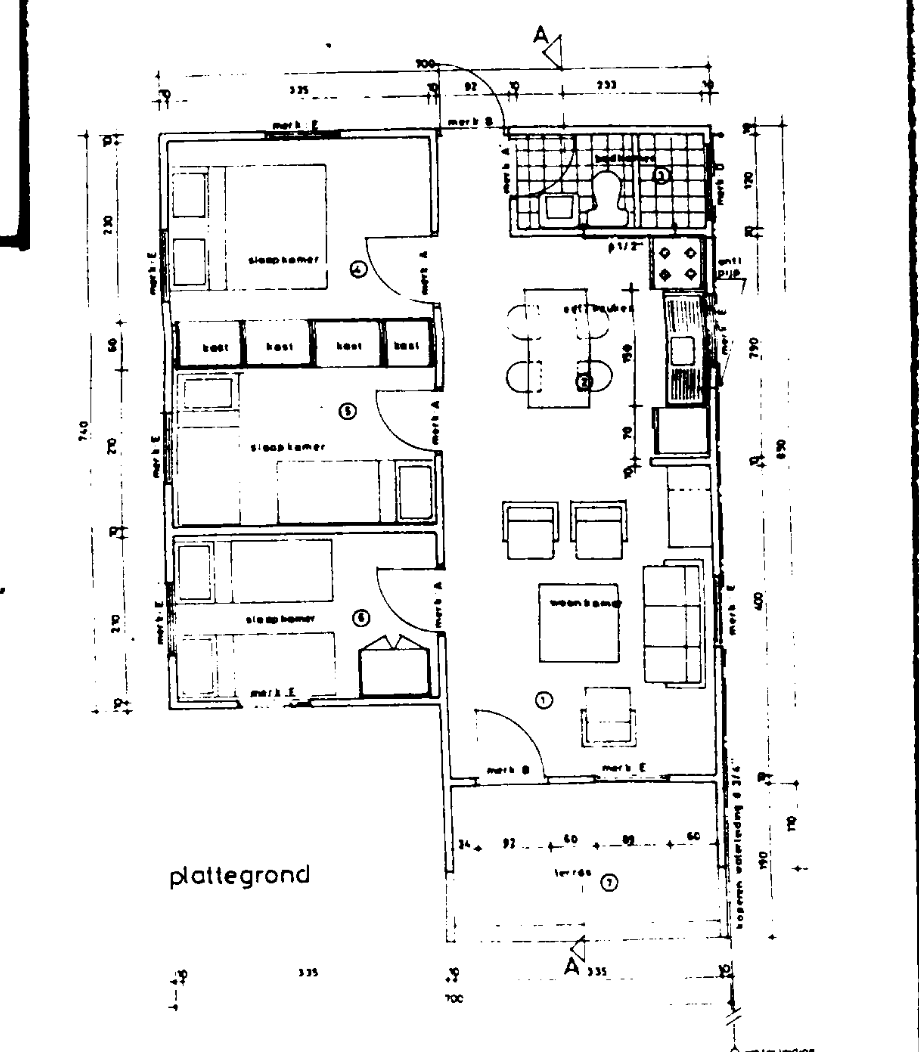
De hogere te verwachten huuropbrengst maakte het echter mogelijk het drie onder een kap type (waar veel kritiek op was gekomen) te vergeten en een woningtype te maken dat beter geschikt is voor het tropische Aruba.

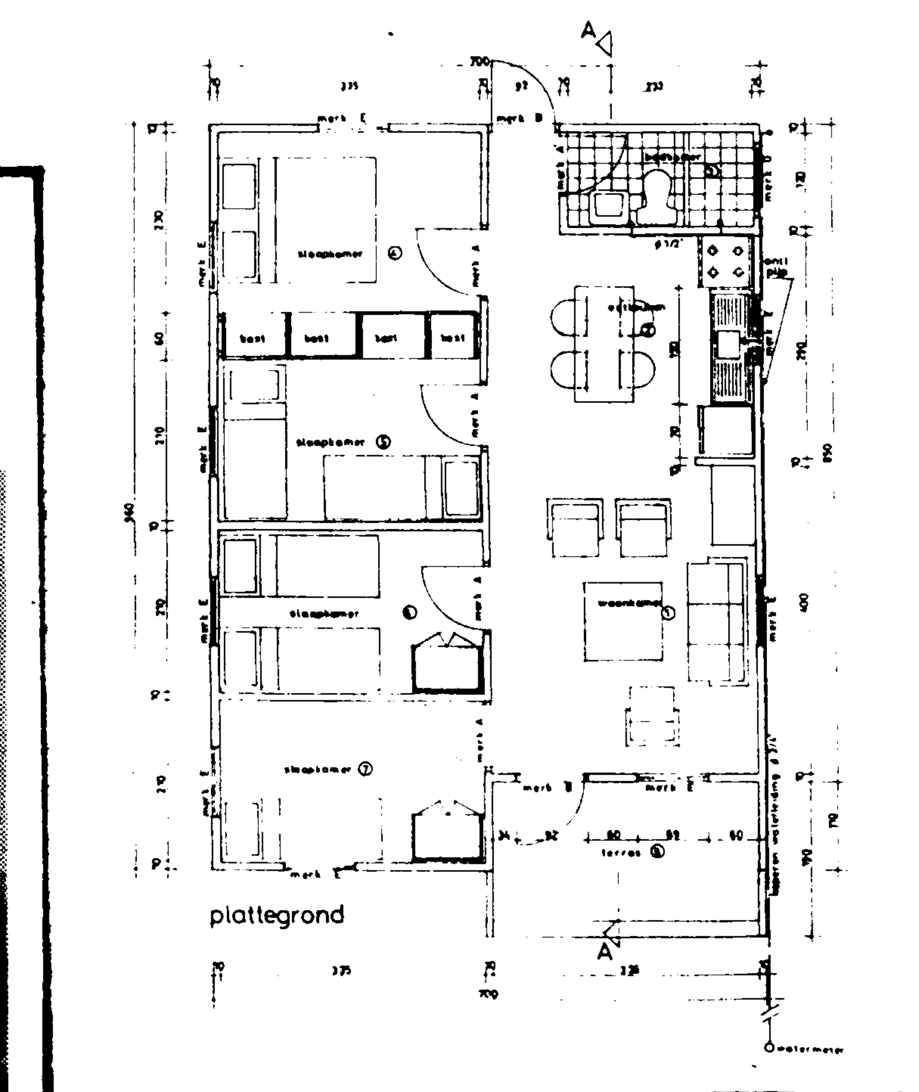
De middelen om de vrijstaande woning te bouwen, werden gevonden door een nieuw verkavelingsplan te ontwerpen dat enkele honderdduizenden guldens goedkoper was dan het vorige plan.

Met nadruk moet hier vermeld worden dat er niet bezuinigd is. Alle wegen worden prachtige 1e klas asfaltwegen, en de trottoirs worden twee meter breed en geasfalteerd. Er is geld "overgehouden" en in de woningen gestopt door minder strekkende meters weg aan te leggen. Dat wil zeggen door een meer efficient, een beter uitgekookt plan te maken, waar de bewoners direkt van profiteren met de beschikbare middelen is gewoekerd. De technische afdeling van het Projektbureau, de externe architect (Monzon) en de FCCA hebben weken lang gerekend en ontworpen om de bewoners zo veel mogelijk waar voor hun geld te geven. Deze aktiviteiten werden begeleid door een ambtelijke projectgroep en met de bewoners doorgepraat; o.a. tijdens het wekelijks spreekuur en tijdens bewonersavonden.

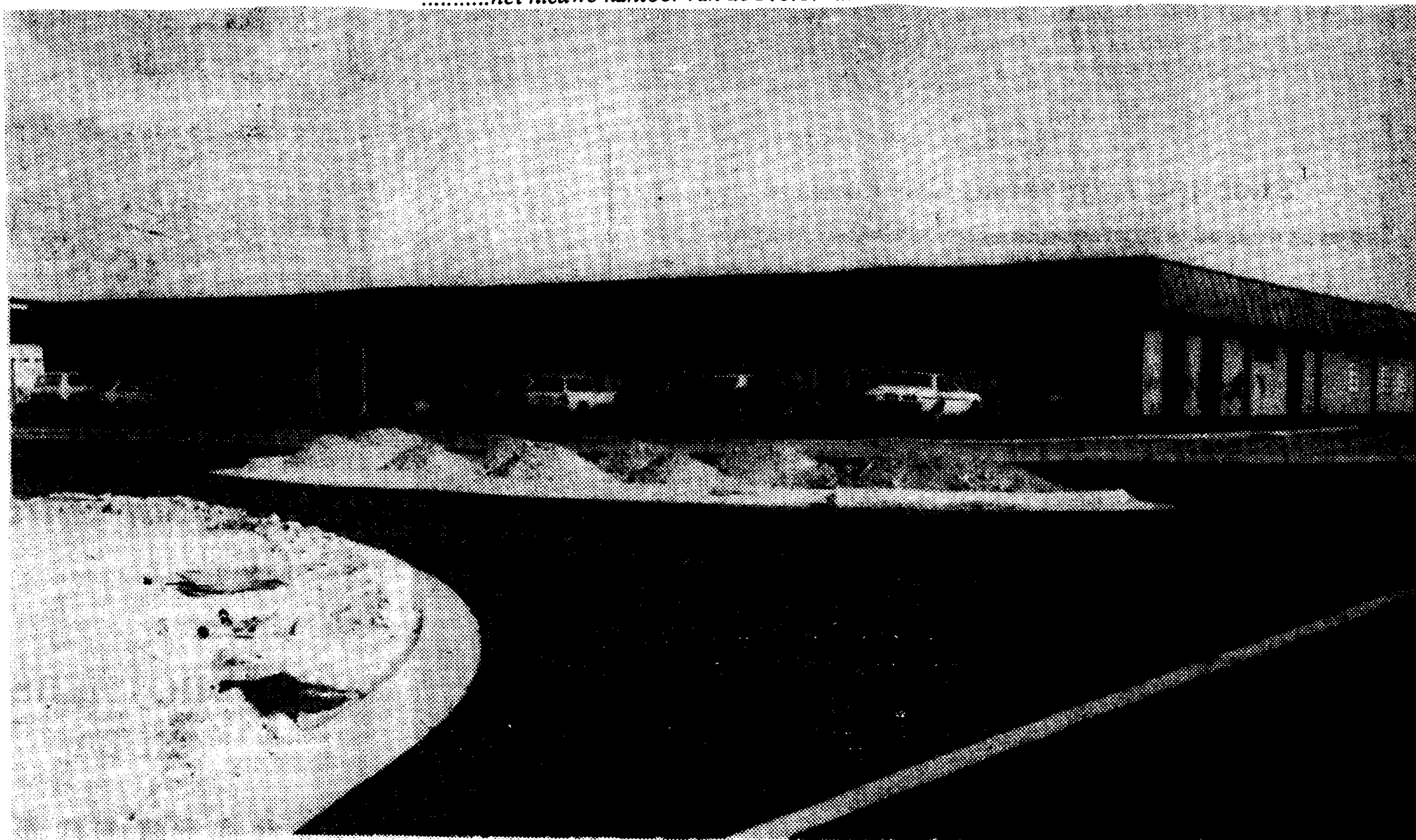

..........het nieuwe kantoor van de F.C.C.A..................

BEWONERSAVONDEN

Er zijn twee avonden georganiseerd waar de bewoners invloed konden uitoefenen op de ontwikkelde plannen. Het enthousiasme van de bewoners, toen bleek dat het toch mogelijk zou zijn om voor iedereen een eigen, vrijstaand huis te bouwen, was groot. "Krijg ik er ook een live-in bijgeleverd", informeerde een cynische bewoonster die het allemaal nog

(Vervolg op pagina 27)

MERRY CHRISTMAS TO ALL!

Ho, ho, ho! Here's hoping your Holidays are jolly! And a very sincere thank you.

MERRY CHRISTMAS & HAPPY NEW YEAR

We are at your service in 1983.

Boutique Bonaparte

viva viva viva

Nassaustraat 24 Strada

ecco

Ⓡ

LOADS of CHEER

MERRY CHRISTMAS and HAPPY NEW YEAR

Thanks for your patronage. We are in 1983 again at your service as the best assorted Supermarket of Aruba.

In 1983 again a big campaign.

Smart Santas know where to shop for the finest food values in town! Happy Holidays to all our friends!

Ⓔ

PLAZA SUPERMARKET

If you buy at Plaza supermarket..... you are every day a winner !

Bon Pascu

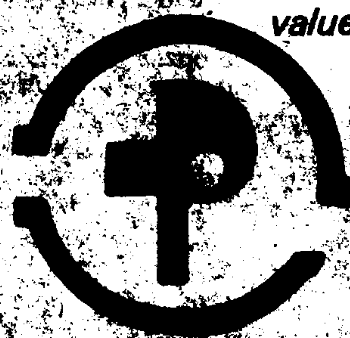
Bon Ana Nobo

DANK VOOR HET IN ONS GESTELDE VERTROUWEN, WAARDOOR WIJ TROTS KUNNEN ZIJN DAT WIJ IN ONZE BRANCHE DE TOON AANGEVEN.

OOK IN 1983 STAAN WIJ VOOR U KLAAR.

Directie en personeel van

Interior Center Aruba

Prettige Kerstdagen en Voorspoedig Nieuwjaar,

Dat wensen wij U allen in het bizonder onze werknemers en gezinnen en onze relaties.

Van Kessel Construction

Fergusonstraat 57–G ARUBA

en

Containerhaven Project

Voor U allen

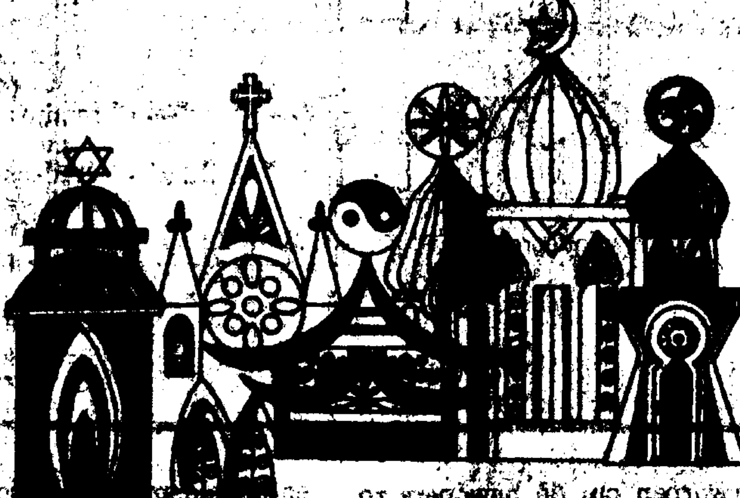
GESLAAGDE KERSTDAGEN EN VOORSPOEDIG NIEUWJAAR

Wij wensen U speciaal een [illegible] Carnavalsjaar 1983 toe [illegible] januari aanstaande een aanvang neemt.

S A C

Stichting Arubaanse Carnaval

Peace on Earth

Na tur bando di tur nacion di mundo. Un oración pa paz y bon boluntad.

AMISTAD

REVISTA

Bon Pascu Ⓐ

tur cos bon na

anja 1983

BON BINI BAZAR

Ⓚ

Merry christmas - Happy new year.

Thanks for your patronage.

HARMS BROTHERS LTD. ARUBA

F.C.C.A. is niet uit op winstbejag

ORANJESTAD — Nog nauwelijks zichtbaar voor de buitenwereld maakt de volkshuisvesting op Aruba sinds enkele jaren een razendsnelle ontwikkeling door. Deze nieuwe ontwikkelingen concentreren zich rondom de FCCA, de niet-winst-beogende woningbouwstichting op Aruba, opgericht in 1979 en in 3 1/2 jaar tijd uitgegroeid tot een apparaat met 48 werknemers, in staat en bereid een integraal volkshuisvestingbeleid op te zetten en uit te voeren.

In de FCCA wordt alle benodigde deskundigheid bijeengebracht, op permanente basis, beginnend bij een afdeling sociaal, waar men zich o.a. kan laten inschrijven voor een volkswoning en waar de urgentie van de woningzoekenden wordt vastgesteld. Via een technische afdeling met een afdeling nieuwbouwontwikkeling, een afdeling zelfbouwbegeleiding, een afdeling onderhoud volkswoningen; tot een administratieve afdeling die zorg draagt voor de huurinning, betalingen, verstrekking van hypothecaire leningen, zelfbouwadministratie en opstelling van jaarrekeningen. Daarnaast nog een directie en een bestuur die zorgdragen voor de planning en de beleidsontwikkeling op langere termijn.

Aan de opzet en uitbouw van deze organisatie is de afgelopen 3 jaar hard gewerkt en kon kort geleden voorlopig afgerond worden met het betrekken van een nieuw kantoor. Tegelijkertijd werden de lijnen uitgezet voor een beleid dat er voor moet zorgen dat de afgelopen achterstand in de bouw van volkswoningen wordt ingehaald, de in de loop der jaren ontstane achterstaand bij het onderhoud van de bestaande complexen wordt ingelopen.

Nieuw is echter dat de FCCA het ook tot haar werkterrein acht te zorgen voor een breder, gevarieerder woningaanbod. Het zelfbouwprogramma is hiervan het eerste onderdeel dat al enkele jaren met groot succes (400 zelfbouwers in drie jaar) loopt. Aan het ontwikkelen van kant en klare koopwoning projekten wordt gewerkt. Nieuw zijn twee casco-woningbouw projekten waarmee de behoefte aan dit woningtype wordt onderzocht (één in Wayaka en één op Esso-Heights). De renovatie van krotten en krottenwijken is ter hand genomen in de Village en op Esso-Heights. Aan een projektdossier voor de aanpak van het krottenprobleem op de rest van het eiland wordt gewerkt. Een integraal huur- en subsidie systeem is ontwikkeld om de huren van volkswoningen voor iedereen betaalbaar te maken en tegelijkertijd de tekorten die op de exploitatie worden geleden en door de gemeenschap worden betaald, zo gering mogelijk te houden. Tenslotte werkt de FCCA mee aan het ontwikkelen van verkavelingsprojekten zowel voor bij de FCCA ingeschrevenen als t.b.v. uitgifte van kavels aan particulieren door de afdeling Domeinbeheer.

En dit zijn dan nog maar de meest in het oog lopende aktiviteiten van de FCCA . Allerlei kleinere problemen, maar voor bewoners of een buurt vaak van groot belang, worden door de FCCA opgepakt en opgelost.

Twee voorbeelden: Enkele van de ooit voor de politie gebouwde land woningen, staan al ruim 10 jaar leeg en verkrotten. De FCCA heeft 6 Eilandswoningen overgenomen en is bezig de woningen over te nemen van het Land, zal ze opknappen en weer verhuren tot groot genoegen van de buurtbewoners en de woningzoekenden. Kort geleden zijn drie huizen op Sabana Blanco, door de FCCA overgenomen van Domeinbeheer. Na een forse opknapbeurt zijn er zo weer drie goede huizen aan het woningbestand toegevoegd.

Met dit overzicht van aktiviteiten wil niet gezegd worden dat alles wat de FCCA doet, perfekt gedaan wordt. Waar gehakt wordt vallen spaanders. Sommige leveranciers krijgen soms rekening te laat betaald, de balie medewerksters, die dag in, dag uit moeten vertellen dat er (nog) geen huurwoningen zijn, maar dat er gewerkt wordt aan de plannen worden wel eens ontmoedigd en het kader dat zijn eigen werk moet doen en meewerkt aan de uitbouw van de organisatie loopt regelmatig op de tenen.

Aan bestuur, direktie en medewerkers de taak om de ontwikkeling die de afgelopen drie jaar zo razendsnel gegaan is, ook de komende jaren in goede banen te leiden. Met de steun van de Arubaanse samenleving kan in de komende 10 jaar het geweldige probleem van de woningnood worden opgelost.

De FCCA kan en wil hierbij een uiterst belangrijk middel zijn

Gedeputeerde Charo Kelly heeft de afgelopen jaren de leiding gehad om meet vorm te geven aan de Volkshuisvesting. Op de foto onthuld hij de maquette voor de nieuwste wijk van Aruba: Esso Heights.

Voor de mensen, die straks de vervallen barakken moeten verlaten en in de nieuwe woningen gaan wonen werden voorlichtingsavonden gehouden, waarbij de heer Kramer als project leider aan de hand van de maquette de nodige voorlichting gaf.

Een compleet nieuwe wijk voor huidige krotbewoners

(Vervolg van pagina 25)

moest zien: ...

HET WONINGTYPE

Al snel nadat de eerste gegevens van het onderzoek binnen waren bleek dat de gezinssamenstelling zeer uiteen liep. Er was een vrij grote groep alleenstaanden maar ook veel gezinnen waarvan sommigen met veel kinderen. Om betaalbaar te bouwen moest er een woningtype komen dat geschikt was zowel voor alleenstaanden als voor (grote) gezinnen.

De oplossing is gevonden door een woningtype te ontwerpen, waarvan de basiseenheid bestaat uit een woonkamer, een keuken/eetkamer, toilet/douche en één slaapkamer (zie tekening 1). Dit geheel is zo samengesteld dat gemakkelijk steeds één of meerdere slaapkamers kunnen worden bijgevoegd als naar gelang de gezinsgrootte. (zie afb. 2—3— en 4).

Voor een aannemer is een dergerlijk woningtype vrij gemakkelijk te bouwen, zodat verwacht mocht worden dat bij de Openbare Aanbesteding een scherpe prijs uit de bus zou komen. Zoals later ook inderdaad is gebeurd.

HUURPRIJZEN

Het intensieve proces van onderzoeken, ontwerpen en calculeren heeft succes gehad. De huren die uit de bus zijn gekomen kunnen beslist zeer redelijk worden genoemd. Een 1-slaapkamerwoning kost Naf. 120,— per maand, 2-slaapkamerwoning kost Naf. 140,— per maand, 3-slaapkamerwoning kost Naf. 160,— per maand, 4-slaapkamerwoning kost Naf. 180,— per maand.

Bovendien geldt het individuele huursubsidie-systeem, d.w.z. voor wie de huur te hoog is in verhouding tot zijn/haar inkomen, behoeft slechts een deel van de huur te betalen. De rest wordt erbij gelegd door de Overheid. Bejaarden, die moeten proberen rond te komen van een klein pensioen, behoeven bijvoorbeeld niet meer te betalen dan Naf. 35,— per maand voor een één-slaapkamerwoning.

TOEWIJZING

Voor toekomstige bewoners zijn vier zaken van groot belang: hoe hoog wordt de huur, welke woning krijg ik, wie worden mijn buren, en hoe ziet mijn huis eruit.

Om de bewoners over deze vier vragen optijd zekerheid te kunnen geven is het noodzakelijk het hele proces van de volkshuisvesting vanuit de belangen van de toekomstige bewoners te benaderen. In feite wordt hiermee het hele proces van plannen, ontwerpen en bouwen zoals dat vroeger gebruikelijk was op zijn kop gezet. In het kort komt het er op neer dat vroeger éérst werd gebouwd en vervolgens de bewoners bij de kant en klare huizen werden gezocht (wat altijd lukt zolang er woningnood is — "niet zeuren U moet blij zijn dat U een woning krijgt") en dat het proces, zoals dat voor Esso-Heights plaats heeft gevonden uitgaat van de toekomstige bewoners.

"Wat willen zij, hoeveel kunnen ze betalen, waar wil men wonen, met welke buren, in een drukke straat of juist een rustige enz." en dat het plan én de woning wordt ontworpen als gevolg van de woonwensen en de mogelijkheden van de toekomstige bewoners. Het resultaat van deze wisselwerking tussen initiatiefnemer en bewoners, is met de bewoners besproken, gewijzigd en weer besproken.

Vervolgens hebben alle toekomstige bewoners een brief en een boekje ontvangen met daarin de toezegging welke woning hen wordt toegewezen, een complete beschrijving van hun toekomstige huis, de kostprijshuur, de huur die zij zelf dienen op te brengen gezien hun inkomen, een kaartje van het hele nieuwbouwplan.

VERKAVELINGSPLAN

Dat er een groot tekort is aan bouwkavels op Aruba, is bekend. Honderden zelfbouwers staan te trappelen van ongeduld om te beginnen met de bouw van hun huis maar kunnen dat niet omdat ze geen eigen grond hebben en omdat ze maar niets horen op hun aanvraag om een stukje erfpacht-terrein. Rijkere bewoners kopen ten einde raad maar een stuk grond in particuliere verkavelingsplannen tegen prijzen van Naf. 35,— of meer per m2. Voor de meesten zelfbouwers is dat echter niet weggelegd. Zij zijn aangewezen op een stuk erfpachtgrond van de Overheid en moeten afwachten. De grote behoefte aan bouwkavels is zeer wel bekend bij de Overheid en bestuurders en ambtenaren zijn al enkele jaren hard aan het werk om te proberen de achterstand in te lopen.

Het ontwikkelen van nieuwe verkavelingsplannen kost echter veel tijd. Er moet een geschikt terrein gezocht worden, plannen getekend worden en kosten berekend. Dan moet het terrein opgemeten worden en de kavels uitgezet. Tenslotte moeten er meetbrieven worden gemaakt door het Kadaster dat al jaren kampt met een groot personeels-tekort.

Dit en nog veel meer moet gebeuren en is de afgelopen twee jaar gebeurd met enkele nieuwe verkavelingsplannen, en ook met Esso-Heights. Het BC heeft nl besloten om van Esso-Heights het nieuwe uitbreidingsgebied van San Nicolas te maken!. Het projekt vervangende nieuwbouw voor de barakbewoners in onderdeel geworden van een veel groter, ± 220 kavels omvattend uitbreidingsgebied, waar iedereen die in San Nicolas een huis wil bouwen een stuk grond met een opp. van ±450 m2 tot ± 850 m2 kan aanvragen. In het centrum van het verkavelingsplan is een stuk terrein gereserveerd van ±3500 m2 t.b.v. buurtsportvoorzieningen (verharde basketbal- en volleybal-velden, en voebaltrapveldje voor de jeugd en wellicht een speeltuintje voor de allerkleinsten). De plannen voor dit sportgebiedje worden ontwikkeld in nauw overleg met IDEFRE.

Alles bij elkaar genomen is één ding zeker. Op Esso-Heights komt de komende jaren een prachtige nieuwe wijk tot stand, schitterend gelegen, hoog en koel met een prachtig uitzicht over de Lago, San Nicolas en de zee. De eerste nieuwe bewoners zullen de huidige barakbewoners zijn. Ze hebben er lang genoeg op moeten wachten.

Vergelijking

VOOR NEDERLANDERS ("macamba's") zijn aantallen of het nu gaat om de woningnood of een bouwprogramma, door de kleinere schaal waarop alles zich op Aruba afspeelt, vaak moeilijk invoelbaar. Een vermeningvuldiging met ± 200 (Aruba ± 65.000, inwoners, Nederland ± 14 miljoen) geeft wellicht wat meer inzicht in de problematiek. Ingeschreven woningzoekenden bij de FCCA 1600 (A'dam: 40.000); Zelfbouwpr. gerealiseerd Aruba in 3 jaar: 400 stuks (Ned.: 0); Krotbewoners Village: 1500 mensen (300.000 mensen); Aantal slechte en zeer slechte woningen op Aruba 1500 woningen (300.000 woningen).

Vergelijk dit met de Nederlandse situatie en verschillen en overeenkomsten worden snel duidelijk. In Nederland wordt vrijwel niet zelfgebouwd en het aandeel van de sociale huurwoningen varieert (per jaar) van 20 tot 40.000 huizen. De bouw van 400 huurwoningen op Aruba is dan vergelijkbaar met de Nederlandse Sociale woningbouw produktie van 2 á 4 jaar!

Het aantal krotbewoners in de Village alléén is in verhouding zelfs hoger dan het totale aantal krotbewoners van Amsterdam om over de bewoners van slechte huizen op de rest van Aruba nog maar niet te praten.

Een model van een van de twee kamer woningen die thans te Esso Heights in aanbouw zijn.

Renovatie

ALLE RENOVATIE- en nieuwbouw aktiviteiten voor de Village en Esso-Heights worden geregeld via het "Projektbureau voor de Renovatie van Esso-Heights en Village". Het kantoor is gevestigd in een trailer in de St. Maartenstraat 34 in de Village tel.: 48968. In tegenstelling tot wat vaak gedacht wordt, is het Projektbureau geen onderdeel van de FCCA (hoewel men natuurlijk wel zeer nauw samenwerkt).

De ervaringen heeft geleerd dat renovatie een zodanig specialisme is dat dit beter door een aparte organisatie kan worden uitgevoerd. Het Projektbureau functioneert onder direkte verantwoordelijkheid van het Bestuurscollege van Aruba, heeft momenteel 7 personeelsleden in dienst en hoopt over vijf jaar klaar te zijn. Dit artikel behandelt met name de plannen voor Esso-Heights.

Er is al heel veel geschreven over de Village en het leek gerechtvaardigd om een keer uitvoerig aandacht te besteden aan de bewoners van Esso-Heights. De schrijver van de artikelen op deze pagina's is de Manager van het Projektbureau, Martin Kramer. Sinds 1 januari 1981 is hij op Aruba. Vóór die tijd Hoofd van het Studie-bureau van de Nationale Woningraad in Nederland en daarvóór coordinator van de LOBH- een organisatie van huurders en woningzoekenden in Nederland. Hij is 38 jaar oud en blijft volgens afspraak tot eind 1983 op Aruba.

Wishing you Good Cheer
For Christmas and the New Year.
Thanks for your patronage.

General Air Services N.V.
Elleboogstraat 23 - Oranjestad

Agents for:
= **Linea Aeropostal de Venezuela and**
= **Dominicana de Aviacion.**

BEST WISHES

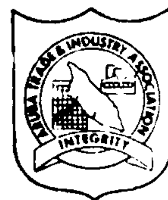

We hope the coming year will be prosperous for you!

Thanks for your patronage

GEBR. LEJUEZ N.V.
Fergusonstraat 68-A
Oranjestad - Tel: 22406

at your service in 1983

Wij wensen de gehele gemeenschap, doch in het bijzonder onze leden

(I)

Prettige Kerstdagen
en
Voorspoedig 1983
Arubaanse Vereniging voor Handel en Industrie
ATIA

bon pascu
bon anja

Administratie- en Incassobureau

equidad
(OSCAR MARUGG)
Dominicanessenstraat 14
ORANJESTAD

(R)

The Christmas bells ring out the glad tidings — may they find an answering echo of joy in every heart this season. Holiday greetings to all our friends and patrons.

Lini's
de modezaak van
ARUBA

We're proud to have served you and hope you'll call on us again.

BOTICA NACIONAL N.V.
ARUBA

Gelegen ten Zuiden van de Sociale Verzekeringsbank en ten Oosten van het Dr. Horacio Oduber Hospitaal, Telf. 26244 (receptuur) - 26523 (Administratie)

Happy New Year

Best wishes for the coming year to all of our wonderful friends. We hope the new year will bring you happiness, good health and prosperity.
Please visit us soon.
We look forward seeing you in 1983.

Thanks for your patronage.

(D)

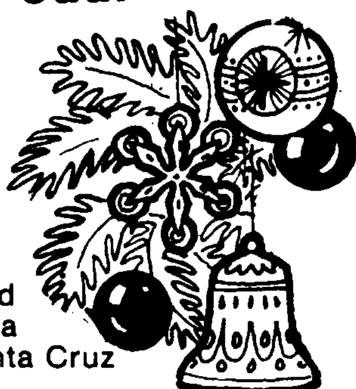
MERRY CHRISTMAS
HAPPY NEW YEAR

CEMPRO - TECHNICA N.V.
L.G. Smithblvd. 124 - ARUBA

Stichting Jeugdcentrale
"LA SALLE"
wenst aan haar leden, leiders, de ouders van de leden en aan allen die ons bij het werk voor de Arubaanse jeugd steunen:

Een Zalig Kerstfeest en Gods beste zegen in het Nieuwe Jaar

(L)

Het Hoofdbestuur,
Huize de la Salle, Oranjestad
Jeugdclub "Rapid", Savaneta
St. Jozef bond, Estrella, Santa Cruz
De Trupialen, Oranjestad

A Joyous Christmas to you!

To you our customers, at this very festive season, we wish all blessing.

Happy New Year!

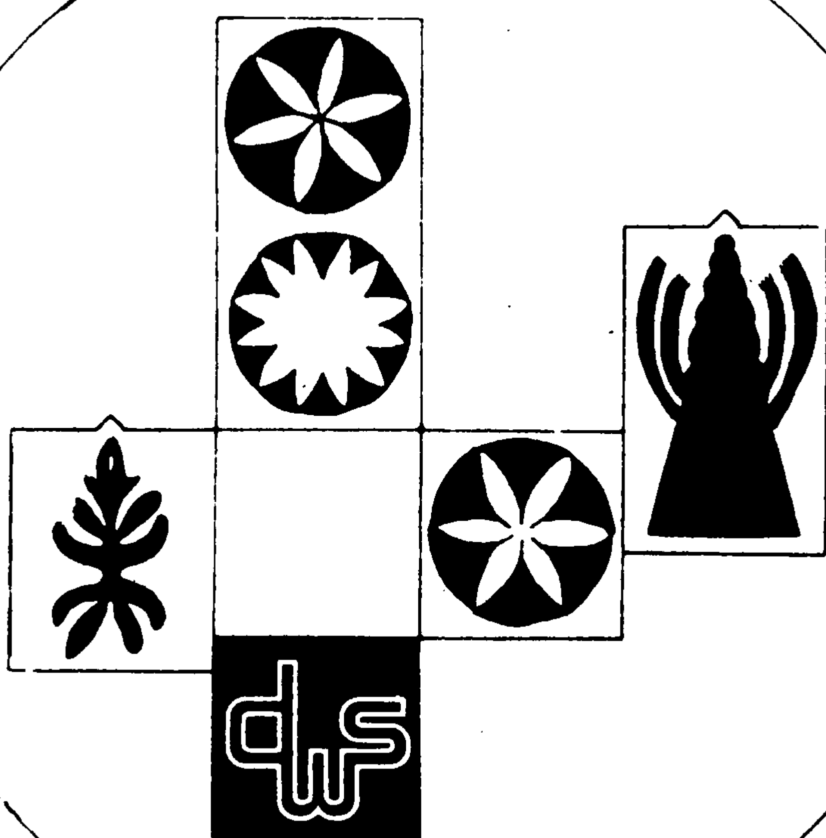
Thanks for your patronage.

(O)

WHITFIELD'S

- **Bucuti Menshop in Holiday Inn**
- **Ladies & Menshop in Aruba Caribbean Hotel**
- **Boutique Riba Ruba in Americana Hotel**

cu mehor deseonan

(U)

de wit stores n.v.
Aruba - Bonaire

(ij)

Merry Christmas
Happy New Year
Thank you for your patronage.

Mansur Trading Company
Oranjestad.

HET WAS IN DECEMBER 1975 dat de grote brand bij La Comodidad in de JG Eman straat uitbrak en opnieuw bewees dat Aruba dringend een goed georganiseerde brandweer diende te hebben. Brandweer officier ing. Juan Lopez beleefde met deze brand op Aruba zijn vuurdoop, terwijl gedeputeerde belast met het brandweerwezen Daniel Leo zelf actief aan de bestrijding deelnam en "gewond" uit de strijd tegen het vuur moest worden gehaald.

Amigoe had toen felle kritiek op de amateuristische opzet van de brandweer en vreesde het ergste voor Aruba in de toekomst. Gedeputeerde Leo verklaarde toen dat Aruba alles zou doen om een eigen goed geoutilleerd brandweerkorps op te zetten. Het bestuurscollege heeft woord gehouden, met de hulp van velen - waarvan in de eerste plaats de leiding van brandweer - werd een korps opgebouwd, dat nu telken malen bewijst berekend voor haar taak te zijn.

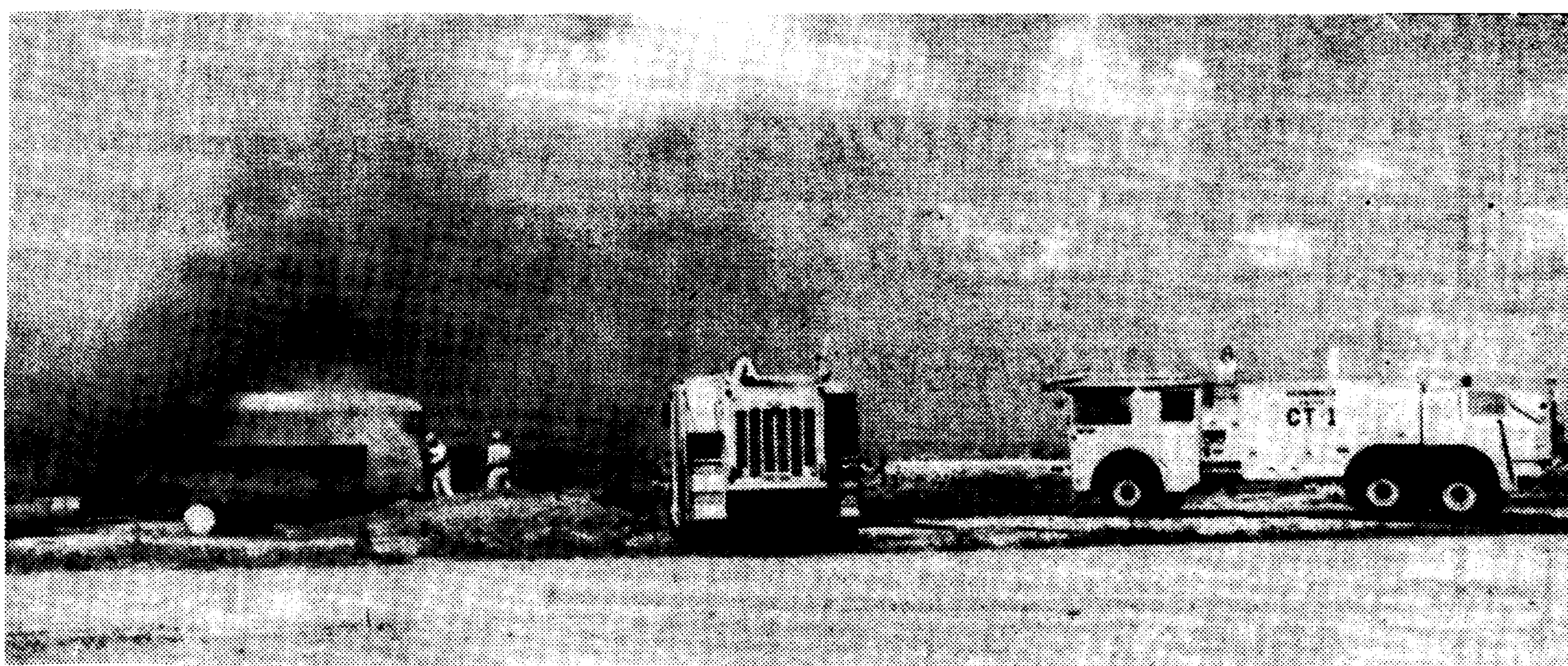
Amigoe redacteur Ramiro Tromp stelde zich van de groei van het Arubaanse brandweerkorps op de hoogte en belicht in dit artikel de vaste plaats, die het Arubaanse brandweerkorps in de gemeenschap heeft ingenomen.

Desillusie publiek bij gesimuleerde branden

Brandweer-corps groeit en vergroot expertise

Door: Ramiro Tromp

ORANJESTAD– De stelling van opperbrandmeester ing. Juan Lopez enige jaren geleden dat de Brandweer moet meegroeien met de problemen van de tijd is zo langzamerhand een feit geworden. De verouderde vorm van brandweer met zijn tien brandbluswagens heeft plaats gemaakt voor een Beroepsbrandweer die zich op de hoogte houdt van de modernste ontwikkelingen van allerlei technieken, methoden en producten op brandbestrijdings - en reddingsgebied. Het feit dat het brandweerpersoneel, dat van achttien man uitgroeide tot het huidige aantal van 83, haar rechtspositieregeling heeft weten te krijgen, beschouwt ing. Lopez als een van de belangrijkste aanwinsten bij deze afdeling. Dit houdt ondermeer in dat een personeelslid drie jaar in functie reeds in aanmerking kan komen voor bevordering.

BRANDWEERLIEDEN krijgen in hun werk niet alleen te doen met de oefeningen waarbij vliegtuig-crashes in scène worden gebracht (bovenste foto) maar nu en dan ook met echte crashes, zoals op onderste foto Colombiaans blijkt met dit transportvliegtuig dat bij het landen van de baan raakte.

Van oudsher was de brandweerdienst ondergebracht bij het Korps Politie Nederlandse Antillen afdeling Aruba ingevolge de overdrachtslandsverordening Brandweer, waarin door de landsregering toegstaan werd dat de eilandgebieden voor de uitoefening van de op hen rustende brandweerzorg-taak gebruik van de diensten van het politie-apparaat kunnen maken.

Voor de gemeenschap in die tijd bood deze werkwijze afdoende waarborg tegen brandrisico. Echter de maatschappelijke ontwikkelingen bleven ook niet uit en plotseling bij de onlusten in 1969 op Curacao werd men met de neus op de feiten gedrukt dat een politieapparaat in de ontwikkelde maatschappij niet belast kan worden met de brandweertaak.

De politie-taak vereist juist alle beschikbare tijd voor het politie-apparaat, wil men de maatschappelijke ontwikkeling en haar neven effecten controleerbaar houden. Daarnaast is het zo dat de brandweertaak meer is dan slechts **water op vuren gooien.** Dezelfde **maatschappelijke** ontwikkelingen en de technische toepassing hiervan in de samenleving vergen nou eenmaal een beroepsmatigere aanpak.

Het ontstaan van de brandweer Aruba in haar huidige opzet is dus in feite in het begin der jaren zeventig op gang gekomen. Op uitnodiging van de regering van de Nederlandse Antillen werden door de Nederlandse Regering twee brandweerdeskundigen van de inspektie voor het Brandweerwezen in Nederland, uitgezonden die een advies terzake de reorganisatie uitbrachten in het jaar 1972. Hierin werd onder andere geadviseerd de Brandweer los te maken van de politie en de leiding van de brandweer toe te vertrouwen aan twee tot vier HTS-ers met een beroepsbrandweerofficiersopleiding.

In het jaar 1974 kwamen in het kader van de technische bijstand aan de Nederlandse Antillen een brandweerofficier en een onderofficier (de heren Heidema en Buurman) voor een periode van drie jaar op Aruba aan. Deze funktionarissen hebben een eerste aanzet gegeven tot het verwezenlijken van de reorganisatieplannen zoals geadviseerd door de Inspektie voor het brandweerwezen.

Overeenkomstig het Inspektie-advies werd een jaar daarvoor (1973) de HTS-er Juan Lopez naar Nederland uitgezonden voor het volgen van de officiersopleiding.

De rijksopleiding voor beroepsbrandweerofficieren in Nederland duurt achttien maanden. Tot deze opleiding worden toegelaten zij die in het bezit zijn van een hogere technische beroepsopleiding minimaal en voorts indien zij voor deze opleiding goedgekeurd worden.

In 1975 keerde Ing. Juan Lopez en in 1978 Ing. Mario Bikker, die in 1976 uitgezonden werd, terug respectievelijk als de 1e en 2e lokale beroepsbrandweerofficier van deze opleiding.

Ter voortzetting van deze kadervorming is in de afgelopen maand november Ing. Jaime Donata naar Nederland vertrokken voor de beroepsleiding en hij wordt in 1984 als derde officier terugverwacht.

De brandweerofficieren in aktieve dienst hebben in de afgelopen jaren periodiek van dienstwege ten behoeve van cursussen voor bijscholing, in het buitenland gezeten.

Een brandweer kan niet met een topkader alleen funktioneren, om welke reden dan ook het midden kader en overige brandweerpersoneel gevormd moeten worden. In de jaren 1977, 1978 en 1979 werden er MTS-kandidaten aangetrokken voor de funktie van onderofficier bij de brandweer. In 1979 werd de eerste onderofficiersopleiding bij de Brandweer Aruba georganiseerd. Als docenten aan deze opleiding participeerden alle brandweerofficieren in dienst van de respectievelijke eilandgebieden van de Nederlandse Antillen.

De onderofficieren hebben hierna een management cursus apart gekregen welke verzorgd werd door een lokale adviesbureau. Hierna werden jaarlijks telkens drie onderofficieren uitgezonden naar het buitenland (Nederland en Engeland) teneinde de nodige ervaring op te doen in een beroepsbrandweerkorps. De brandweer Aruba heeft thans negen onderofficieren.

Ten behoeve van het overige brandweerpersoneel in de uitrukdienst werden de opleiding verzorgd van brandwacht 2e klasse, 1e klasse en van hoofdbrandwacht. Overige cursussen met betrekking tot hun vaardigheid bij het optreden, zoals heavy rescue techniek, bedienen speciale reddingsapparatuur enzovoorts vinden regelmatig plaats. Voorts wordt ten behoeve van de vorming diverse instructie-materiaal, zowel literatuur als film aangekocht. Aan administratief en overig personeel telt de brandweer administratie thans 5 personeelsleden, terwijl er nog vijf lieden in dienst zijn ten behoeve van het onderhoud.

Van het personeel van 83 man, wordt de uitruksterkte gevormd door twee officieren, 9 onderofficieren en 56 brandwachten. Overige is administratief- en technisch personeel.

Het jaarlijkse aantal malen dat brandalarm geslagen is, varieert van 228 tot 902. De cijfers over de afgelopen 12 jaren, zijn: 1970 (228), 1971 (567), 1972 (390), 1973 (215), 1974 (385), 1975 (312), 1976 (902, het piekjaar tot nu toe), 1977 (333), 1978 (290), 1979 (535), 1980 (624), 1981 (811) en 500 tot nu toe dit jaar.

De dagelijkse activiteiten bij de brandweer beginnen en eindigen met het appèl. Voorts worden de manschappen op voertuigen ingedeeld en op bijzonderheden gewezen; controle van brandweerwagens met inventaris, proefrijden en eventueel tanken; sporten, voetexcercitie, oefeningen en na afloop opruimen en gereedschappen schoon inleveren aan het magazijn.

De dagelijks geprogrammeerde oefeningen ten behoeve van de paraatheid vinden plaats volgens een oefenschema. Hierbij worden telkens zowel materieel en bepakking aangewend. Maandelijks vindt er gemiddeld een grote oefening plaats waarbij een grote brand nagebootst wordt. Het betreft hierbij oefeningen ten behoeve van zowel de gebouwenbrandweer- als de luchthavenbrandweeraspekten. Noemenswaardig zijn ook de grote inzet oefeningen die, alhoewel niet op straat bekendgemaakt, toch veel publiek opzien veroorzaken, ondanks de vroege uren, zoals 4 uur in de ochtend in de Nassaustraat (gebouwenbrand) en gesimuleerde vliegtuig-crash in de Helfrichstraat. Het nieuwsgierige publiek in de ochtenduren reageerde "teleurgesteld" aangezien de brand waarvoor men zich had gehaast niet "echt" was en prompt werd het Alarm Centrum van de brandweer overstroomd met valse brandmeldingen waarna dan ook besloten werd deze oefening vroegtijdig te staken. Wel was de ervaring hierbij opgedaan van belang voor de dienst.

Grote consternatie ontstond er op het eiland toen in Helfrichstraat in San Nicolas een vliegtuig-crash met als gevolg brandoverslag in scène werd gezet. De file-vorming in het verkeer naar San Nicolas als gevolg hiervan was kilometers lang. Het kijklustige publiek op het vroege uur werd weer bij de neus genomen toen bleek dat niet een vliegtuig maar een oud personenbus brandobject was en dat het om een training ging.

De Brandweer van Aruba heeft ingevolge het organisatiebesluit 1961 tot taak, het Bestuurscollege bij te staan in de zorg voor het voorkomen, beperken en bestrijden van brand, het beperken van brandgevaar, het voorkomen van ongevallen bij brand of brandgevaar. Tot deze taak behoren onder andere: de luchthavenbrandweer en de gebouwenbrandweer aspekten; het onderhoud en reparatie van het brandweermateriaal: de brandpreventie, waaronder tevens de controle op naleving van de beveiligingskamer met apparatuur van het Alarm Centrum Aruba; het geven van brandweeropleidingen aan het brandweerpersoneel; het bestrijden van alle voorkomende branden; het verlenen van hulp bij alle ongevallen, waarbij de Brandweer vanwege haar technische uitrusting, kennis en paraatheid een effectieve optreden kan bewerkstelligen.

Om deze taak uit te voeren beschikt de brandweer niet alleen over de nodige knowhow, maar tevens over een wagenpark, blus- en reddingsmateriaal en de kazerne bij de luchthaven en de Sierra-post in San Nicolas.bij de Brandweer zit men niet alleen te springen om het topkader op de vereiste 4 tot 5 officieren te brengen, maar tevens om de aanvang van de bouw van het hoofdkantoorgebouw bij de kazerne op de luchthaven.

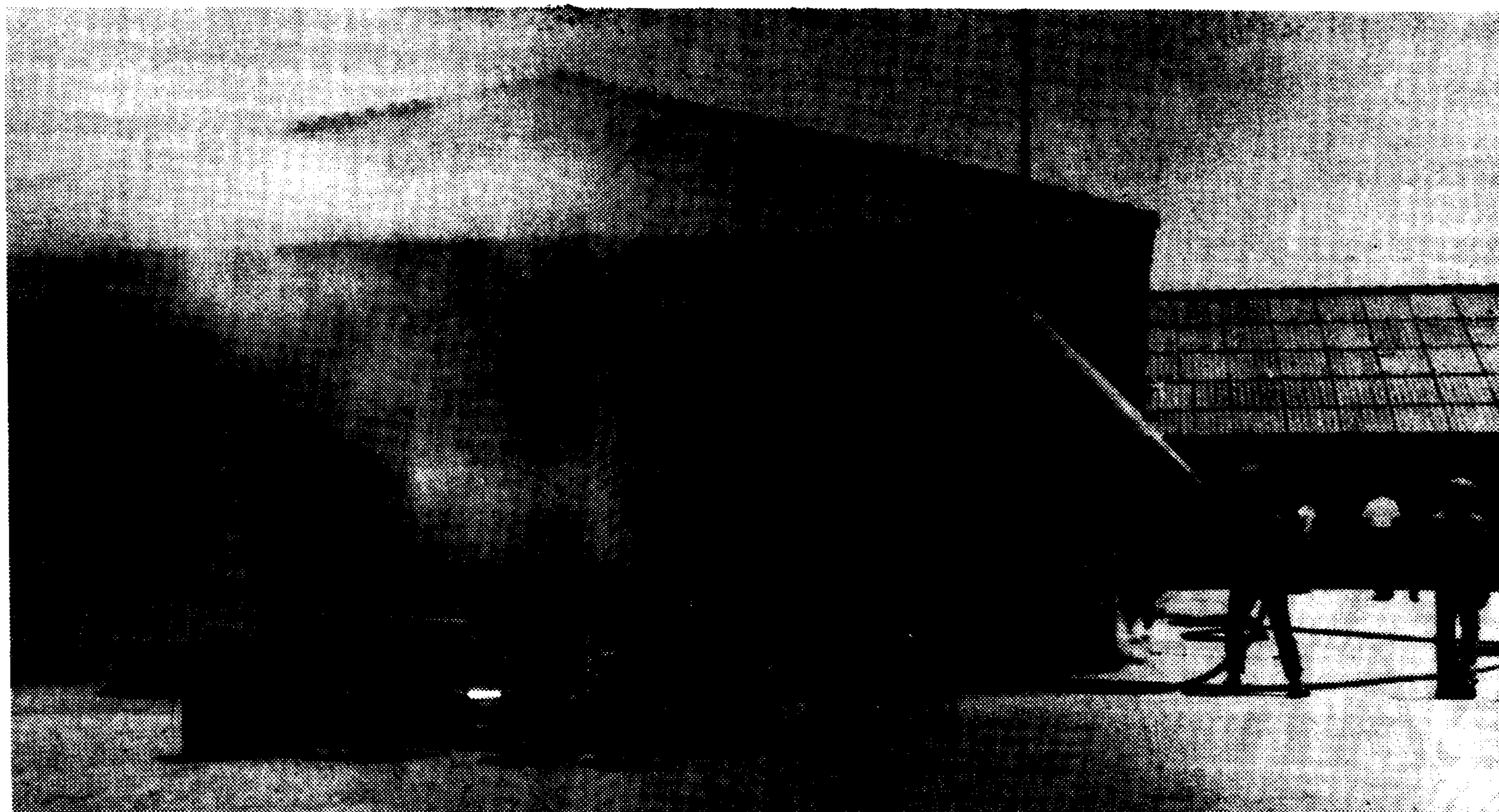
Nadat in 1978 fase 1 (de remise voor de brandweerwagens) en in 1980 fase 3 (slangereparatie en oefentoren) gereed waren gekomen, is fase 2 (het hoofdkantoorgebouw) tot nu toe blijven liggen. In 1976 was dit fase 2-projekt in Nederland ingediend maar werd afgewezen met als motivatie dat dit een zaak zou betreffen die uit normale begrotingsmiddelen van het eiland gefinancieerd dient te worden.

Gedurende 1980 werd weer begonnen met de nodige voorbereidingen om dit projekt in Nederland ter financiering aan te bieden. Deze keer werd bovendien het project van een dertigtal dienstwoningen aangekaart, opdat de brandweerlieden op elk moment kan beschikken ter versterking van de op dienst zijnde ploegen. Het project dienstwoningen werd in het woningbouw-project van de FCCA geincorporeerd.

Opperbrandmeester ing. Juan Lopez heeft nog steeds goede hoop dat de financiering van dit projekt los zal komen. Hierdoor zal de Brandweer in staat worden gesteld om onder andere tot een 24 uurs dienstsysteem te beginnen en meer kunnen gaan doen aan oefeningen buiten de kazerne bij aanwezigheid van meer personeel op dienst.

De heer Lopez is zeer voldaan over het feit dat de brandweer haar plaats in de gemeenschap heeft weten waar te maken en bij de burger meer respect en waardering is ontstaan voor het werk van de brandweerman.

De Brandpreventie-week die als 7 jaar lang wordt gehouden en ieder jaar weer in belangstelling toeneemt, heeft aanzienlijk bijgedragen tot de toenadering tussen publiek en brandweerman.

DE BRANDWEER in aktie op deze twee foto's. Zoals op onderste foto blijkt heeft de Brandweer niets tegen dat vrijwilligers uit het publiek een handje helpen wanneer nog niet alle brandwachters ter plaatse zijn. Wel wordt van het publiek de medewerking verlangd dat het blussingswerk geheel aan de brandweermensen overgelaten wordt, wanneer iedereen eenmaal aanwezig is.

Jozef en Maria, twee kinderen van God

Kerstvertelling

Ik ga U het verhaal vertellen van Jozef en Maria. Ik begin bij de tijd dat Maria een kind was en eindig met de dag dat Jozef en Maria besloten te trouwen. Een verhaal zal het zijn waarin waarheid en fantasie samengaan, ik zeg het U vooruit. Een verhaal van de weg van God met twee uit Galilea....

ANNA HEETTE ZIJ, en zij was de moeder van Maria. Lang, heel lang was Anna onvruchtbaar geweest, en zij was daaronder gebukt gegaan. Men kon het haar aanzien. Groeven waren om haar mondhoeken, rimpels in de hoeken van haar ogen waarin toch de gloed van een stille vroomheid lag. Grijs lag het haar om Anna's slapen, maar haar gestalte was schoon gebleven en slank - en haar dochter had die schoonheid van haar geerfd.

Maria - wat hàd zij om dit kind gebeden. Nu was het gekomen, en Anna noemde het een kind van de hemel, een godsgeschenk, en bovenal een kind van troost. Nooit zou een mens weten hoeveel dit meisje betekende voor de stilte, strenge Anna. Zeker niet àlle vrouwen uit Nazareth konden met Anna overweg, haar strengheid legden zij uit als trots, haar stilheid als hoogmoed, maar niets was minder waar. De mensen begrepen niet hoe het vroege verdriet deze vrouw gesloten had voor alles wat met spontane vreugde te maken had.

Maria wàs vrolijk en spontaan, zij danste en sprong door het huis en zong haar zelfbedachte liederen waar geen einde aan kwam en al die tijd blikten haar oogjes die van vreugde glansden in de moede, blijde ogen van Moeder Anna.

Dan moest Anna in haar handen klappen en zeggen dat zij het liedje **prachtig vond. En dat dééd ze, ze klapte, ze prees** het kind dat voor haar een wereld van vreugde was.

O, de toekomst was voor Anna verborgen. Zij wist nog niet dat zij op haar oude dag als een weduwe en zwartgesluierd het grote, nieuwe Lied zou horen dat de engelen, miljoenen in getal, zouden zingen rond haar dochter en Jezus, haar Kind. Van verre zou zij het horen met een weerschijn van de Grote Vreugde op haar sluier; en haar handen, rimpelig dan en onzeker, zouden nog éénmaal klappen, en haar lippen fluisteren: "Prachtig, práchtig, dat is het mooiste lied dat ik ooit heb gehoord". Maar nu viel de avond over het land van belofte, Anna lachte maar haar ogen stonden ernstig: het Nieuwe Lied was nog niet.

★ ★ ★

MARIA GROEIDE op. Het dansende kleutertje werd een meisje, mooi als de maan, maar zwijgzaam en nadenkend. Toen leerde zij Jozef kennen, een jongen die zes jaar ouder was dan zij. Zó vanzelfsprekend kwam hij haar leventje binnen dat het vanaf de eerste dag leek of hij er altijd had thuisgehoord. Anna moest zich realiseren hoe het was toegegaan. Zó was het: op een keer toen de avond viel was Maria naar de put gegaan met de waterkruik op haar schouder, het was in de tijd dat zij pas uit Bethlehem naar Nazareth waren verhuisd. Toen Maria de kruik vol had geschept lag de schemer over het land. Het kind trachtte de kruik op haar tengere schouder te krijgen om alleen door het donker terug te keren naar haar huis. Maar ze kon het niet, haar kinderogen staarden groot van angst het donker in, haar mondje ging open, half in hulpgeroep, half in gebed.

Plotseling voelde zij een hand die de hare aanraakte, die groot en sterk de kruik bij het oor vatte en hem tilde van de grond. Stijf van schrik had ze gekeken en daar stond Jozef. "Ik heet Jozef", had hij gezegd, "schrik maar niet, ik zal je helpen". Dat had hij gedaan: zonder veel te spreken had hij Maria met haar kruik thuis gebracht, eigenlijk had hij het meeste van de weg de kruik zowel als het kind gedragen. Moeder Anna had hem bedankt, verwonderd maar tevreden. Zo was Jozef in Maria's leventje gekomen, zij was tien jaar oud, hij zestien.

Kuis was hun verhouding vanaf het begin. Zeker, ze wist dat ze naar zijn terugkomst verlangde, hoe jong ze ook was, ze verborg dat gevoelen niet voor haarzelf. Zij wilde Jozefs hand voelen in het donker, die sterke, jonge hand, die haar lasten, haar kleine kinderlasten, hielp dragen. En zág ze hem, dan haalde ze diep adem. Hij, zestienjarige Jozef, was haar koele dronk, zij, tienjarige Maria, was de kruik die deze drank bewaarde.

Dikwijls kwam Jozef niet want hij was o, zo bescheiden. Hij bracht de dagen door in zijn timmerwerkplaats beneden aan de weg die met terebinthen was omzoomd. Op stille avonden kon zij het geluid van zijn hamer horen. Zij was tevreden hiermee, het was voor kleine Maria voldoende te weten dat hij er wás. Meer vroeg ze niet, haar ziel was van zijn aanwezigheid vól. Zo bleef het tot zij was opgegroeid tot een jonge vrouw. Veertien was ze nu en Jozef twintig. Hun duurzame vriendschap was een doorn in het oog van moeder Anna.

Het gebeurde vroeg in de morgen, toen heeft Anna haar dochter bestraft. Zij had het brood gebakken, dat stond nu af te koelen, de tafel was gedekt, kommen gestremde melk stonden gereed, met schoteltjes vijgen en rozijnen daarnaast, en honing. Maria kwam door de benedenzaal naar het trapje dat naar de bovenzaal voerde. De geur van de eend die op de binnenplaats aan een spit hing te braden kwam het huis binnen als een zegen van overvloed. Anna zag haar komen, dromerig en glimlachend. Nu was het moment, nu zou ze met Maria spreken.

Ze nam haar dochter apart. "Kind", zei ze, "je moet zo dwaas niet doen. Ik weet al zo lang dat je Jozef tegemoet gaat op de smalle weg die naar beneden naar zijn werkplaats gaat. Hij is ouder dan jij, ook is hij armer. Al is hij duizendmaal uit het huis van David, de grote koning, toch heeft hij het maar tot timmerman gebracht. Maria, wie weet ben jij voorbestemd tot grote dingen - zo lang je leeft heb ik dat al gedacht. Gedraag je daarom als één der groten in Israel en houd je waarde hoog".

Zo sprak Anna. Ze stuurde haar dochter naar buiten om de eend te draaien en na te denken over wat zij had gezegd. Maria draaide aan het spit en keek naar het vet dat sissend afdroop in het vuur, terwijl de rook blauw opsteeg naar de lucht. "Zo stijgen de gebeden omhoog tot God", dacht Maria. Daarna schikte zij binnen de kussens van geitehuid en goot water in de waskom. De maaltijd was gereed. Maria at zwijgend, in haar hart was twijfel over wat haar te doen stond: de stem van haar moeder gehoorzamen of de stem van haar hart. Zou ze de weg in de laagte gaan naar Jozef's timmerwerkplaats, óf de weg betreden van de trotse eigenwaarde? Ze wist het niet, en om dát uit te vechten bleef zij thuis, een hele week lang.

Zij stond nog in haar twijfel toen de engel kwam. Op een middag kwam hij toen zij alleen met haar gedachten in de stille opperkamer zat. Een lichte schemer hing onder het dak, want de luiken waren gesloten, twee poreuze kruiken ademden vanuit hun nis koel vocht in de lucht. De draad wol die zij aan het spinnen was lag in haar handen toen het op een kalme wijze licht werd en HIJ verscheen. Toen bestond er geen kamer meer en geen huis, alleen was daar dat licht dat zo wijd was als de wereld en zo hoog als de hemel HIJ was daarin, en zij ook.

"Gezegend ben jij, Maria", sprak de engelstem. "Gezegend ben jij onder alle vrouwen. Jij zal de moeder zijn van Jezus, die de Redder van de wereld zal zijn".

"Ik?" sprak zij, "ik de moeder? Hoe zal dat kúnnen, want ik heb geen man!"

"De heilige Geest zal op je komen", legde hij uit, "die Geest zal in jou verwekken wat geen man bij een vrouw verwekken kan: de Zoon van God, de Redder, en zijn naam zal Jezus zijn".

Maria voelde in deze heerlijke belofte de grote, beslissende vraag, zij dacht na. Zij zag in haar verbeelding Jozef staan wachten aan het eind van de weg omlaag waar zijn werkplaats was. Ook zag zij haar moeder in de rouw staan wenkend naar het koninklijke weg. Nu was hier een engel en wat deed hij? Hij beloofde haar de onmogelijke weg. Zij boog haar hoofd, de prinses uit het huis van David, zij boog diep haar hoofd met de sluier en wat zei ze?

"Zie de dienstmaagd van de Heer. Laat komen wat U hebt gezegd".

En het kwam wat de engel had gezegd. Het licht verdween toen hij niet meer sprak, weer kwam het huis om haar heen, weer stonden de muren daar, de draad wol hield zij nog steeds in de hand. Maar één ding was veranderd: in haar was de grote Zegen die zij op een vreemde wijze voelen kon. Hij klopte in haar bloed, hij werkte in haar lichaam, de slag van haar hart vertelde ervan. Zij was blij, Maria, haar moeder merkte het meteen, want zij begon weer te zingen. Toen dichtte zij al zingende het begin van wat later de Lofzang van Maria werd.

"Mijn ziel verheft de Heer, mijn geest verheugt zich in God, mijn Redder".

En moeder Anna die het licht niet had gezien, die de engel niet had gehoord, zij hoorde wél het lied van haar dochter, en dat was háár deel van de grote vreugde op die dag.

Maar er kwamen andere dagen, want de zegen die in Maria was, werkte door en werd zichtbaar. De mensen zágen de zegen, maar zij begrépen die niet. Zij begonnen te fluisteren, steeds luider, zij spraken kwáád van Maria's zegen, zij zeiden: "Maria heeft een misstap begaan. Dát komt van de hoogmoed die de hoge wegen wil!".

Zij begrepen de onmogelijke weg niet die Maria gewild had, ook moeder Anna begreep het niet. Zij dacht dat de hemel het allergrootste verdriet voor het laatst van haar leven had bewaard. Alleen en bitter zwijgend zat zij nu tegenover haar dochter, dag aan dag, en Maria boog haar hoofd over een zegen die haar tot grote schande werd. Jozef kwam niet meer, en vanuit de opperkamer kon zij het geluid van zijn hamer niet meer horen. Jozef had haar verlaten, het hele dorp wees haar na en haar moeder weende in stilte. Alleen de engel was nog met haar. Zij wist dat hij er was, ook al kon zij zijn licht niet zien. Zijn stem was bij haar oor, hij fluisterde: "De Redder van de wereld, Hij kómt. Sta op, Maria, ga tot Jozef!"

En Maria stónd op, zij ging tot Jozef. De weg naar de laagte ging zij af waar de terebinthen stonden, en zij zag Jozef staan. Hem ging zij tegemoet met het onmogelijke verhaal dat zij had, met haar waarheid die een leugen leek. En hij luisterde zonder haar in de rede te vallen, zonder te vragen, terwijl zijn ogen rustten in de hare.

"Ik had je in alle stilte willen verlaten, Maria", zei hij toen zij was uitverteld. "Ik dacht: openlijk wil ik je niet te schande maken, heimelijk zal ik je verlaten, want ondanks alles heb ik je lief. Maar vannacht heb ik een droom gehad. Bij mij stond een engel die tegen mij zei: "Sta op en wacht op Maria, want zij komt. Neem haar tot je, maak haar je vrouw, want wat in haar is zal de Redder van de wereld zijn".

Toen Jozef dit gezegd had ging de wind door de knoestige terebinthen in zo'n heilige ritseling dat het leek of het paradijs was weergekeerd. De duisternis was ingevallen, en weer stond Jozef naast haar, net als toen zij een kind was bij de waterput. Weer reikte hij haar de hand, en samen gingen zij de weg af en de laagte in.

Hij trouwde haar in de morgen, heilig en kuis, in het bijzijn van vele bijde getuigen. Zij waste op de middag haar moederlichaam in het badwater dat bij de synagoge was. En toen het weer avond werd zaten bruid en bruidegom hand in hand onder het baldakijn van eeuwig groen te kijken naar de reidans van de jongemannen en bloembekranste meisjes. Samen liepen zij in de fakkeloptocht toen het nacht geworden was, en trokken zij strepen van vuur door het duister tot aan hun huis. Daar tilde hij haar over de drempel, maar hij naderde tot haar niet.

Daarin verschilde die nacht van alle bruidsnachten: hij naderde tot haar niet. En de engel stond daar die zij nu beiden kenden, die zij beiden hadden gehoorzaamd, en hij waakte over hun huis. En later, toen zij op hun levensreis in Bethlehem waren, was die engel er nog. Toen het grote moment gekomen was, hief hij zijn staf naar de hemel en het werd licht. De hemel ging open en miljoenen zangers daalden neer, en de Redder werd geboren die miljoenen zalig maakt. Overal werd gezongen, in de hemel en op de aarde, en in het midden van alle vrede zaten zij beiden: Jozef en Maria, twee kinderen van God.

HILDA & HARMEN GEURS

L.D. Gerharts vertelt over start van het Bonaireaanse luchtverkeer

Eerste Snip-vlucht met kerst was een grote teleurstelling

Door Hubert Linkels

KRALENDIJK — De aanleg van de verlengde startbaan voor de Flamingo luchthaven kan beschouwd worden als de open deur naar en van de rest van de wereld. Tot die tijd was Bonaire tamelijk geïsoleerd en het is nog maar enkele jaren geleden, dat vliegtuigen van het type DC-9 niet konden landen, wanneer het op Bonaire regende. In feite bleek er nog maar weinig veranderd te zijn met veertig jaar geleden, toen de wereldbekende De Snip een vluecht van Curaçao naar Bonaire uitvoerde en zou landen op het vliegveld Subi Blanco. Lodewijk Daniel Gerharts, beter bekend onder de naam mijnheer L.D., was er niet alleen getuige van, maar hij was zelfs degene die alle pogingen in het werk stelde, om een regelmatige luchtverbinding te krijgen met Curaçao.

.... de jeugd mocht in groepsverband een kijkje komen nemen in de DC-3 van de KLM.....

L.D. Gerharts: "Het gebeurde op eerste kerstdag 1942, toen de Snip met vijftien passagiers naar Bonaire zou komen. Het veld Subi Blancu was 's morgens goedgekeurd, maar tegen tien uur in de ochtend, begon het plotseling te waaien en hard te regenen.

In een ommezien was het veld in een modderpoel herschapen en besloten werd een telegram naar Curacao te sturen met de mededeling, dat de vlucht afgelast diende te worden.

Door de hevige wind echter bleek de telefoonlijn die naar het vliegveld liep te zijn gebroken en er bleef voor mij als KLM agent niet veel anders over, dan midden op het veld te gaan staan en met de KLM vlag zwaaiende, de aandacht van de piloot te trekken.

Nadat de piloot ons inderdaad in de gaten had gekregen, bleef er niet veel anders over, dan met uitgestrekte arm in de richting van Curacao te wijzen, net zoals een verkeersagent het verkeer regelt, in de hoop, dat de piloot begreep dat hij niet kon landen en terug moest keren naar Curacao. En dat gebeurde ook."

Inmiddels zal het probleem van de communicatie niet zou gauw meer voorkomen, aldus L.D. Gerharts, maar iedereen zal wel willen geloven, dat het een spannende eerste kerstdag was, die nooit meer in het vergeetboek raakte.

PLESMAN

Er was trouwens al heel wat voorafgegaan aan deze kerstvlucht. Niemand bij de KLM zag direct de noodzaak in, dat er een verbinding kwam met Bonaire, dat maar zo weinig inwoners telde, maar Gerharts dacht daar heel anders over.

In 1934, tijdens een prachtige zomer in Nederland bestond de KLM 15 jaar en het was toen ook precies 300 honderd jaar geleden, dat de Nederlanders zich op Curacao vestigden.

Ook de toemalige directeur van de KLM de heer Albert Plesman vond, dat deze gebeurtenis herdacht moest worden en er werd besloten dat er twee bijzondere vluchten zouden worden uitgevoerd. Men zou deelnemen aan de Londen – Melbourne race en men zou een vlucht uitvoeren naar Curacao.

In 1934 echter was ook de heer Gerharts in Nederland en hij besloot om een bezoek te brengen aan de directeur van de KLM om te proberen een beetje belangstelling voor Bonaire te kweken. Gerharts, nooit bang voor iets nieuws stelde aan de heer Plesman voor, om na het volbrengen van de tocht naar Curacao, dóór te vliegen naar Bonaire.

Plesman vroeg natuurlijk allereerst hoeveel mensen er eigenlijk op Bonaire woonden, en toen Gerharts antwoordde dat er zesduizend waren, vroeg Plesman heel verontwaardigd of Gerharts soms dacht de KLM voor zesduizend mensen naar Bonaire zou gaan vliegen.

"Natuurlijk niet," was het antwoord, "U gaat niet vliegen voor die zesduizend mensen maar U gaat toeristen naar dat eiland brengen". Foto's kwamen voor de dag en Bonaire werd opgehemeld tot een eiland dat zijn weerga niet zou vinden en tenslotte zei Plesman:

"Nou, dan zullen we het maar doen".

SNIP

De "Snip" vertrok op 15 december 1934 om 12 uur middernacht vanuit Amsterdam in bijzonder slecht weer: natte sneeuw, laaghangende wolken en op 22 december, dus zeven dagen later, want er werd toen nog in etappes gevlogen, kwam de vliegmachine, een Fokker F-18 te Curacao aan. De "Snip" bracht de Kerst- en Nieuwjaarsbrieven voor de Antilliaanse eilanden mee en hoewel er dus zeven dagen over werd gedaan, was dat altijd nog onvoorstelbaar veel sneller dan per schip. En om te tonen hoe langzaam een schip kon gaan, werd de Kerstpost die voor Bonaire bestemd was aan boord van het schip met de naam Djalma gebracht en door windstilte en het feit, dat het schip in een sterke stroom terecht kwam, deed de Djalma over de reis Curacao Bonaire ook zeven dagen.

Intussen was de Snip reeds boven Bonaire geweest en had laag boven Kralendijk gevlogen. Heel Kralendijk liep uit en kreeg stijve nekken van het omhoog kijken naar de vreemde vogel.

Het vliegveld van Curacao werd gemaakt op de Hato vlakte, waar het nu nog is, maar voor Bonaire waren er nog geen vliegveld plannen. De gezaghebber en de landraden wendden zich tot de Gouverneur van Curacao, doch deze was van mening, dat het vliegen voor Bonaire toch niets was: iedereen ging toch altijd met de boot en die waren er genoeg.

SUBI BLANCU

Het argument waarvoor de Gouverneur tenslotte zwichtte was het argument dat zieke mensen naar Curacao moesten worden vervoerd. Het vervoer duurde dan slechts twintig minuten en dat zou door ingrijpen van de doktoren op Curacao mogelijk mensenlevens kunnen besparen. In 1935 begon men een vliegveld aan te leggen bij Subi Blancu en zoals L.D. Gerharts vertelt, op een plaats die volkomen ongeschikt was omdat er ondergrondse waterstromingen voorkwamen die de oppervlakte ondermijnen en Gerharts weet zich nog te herinneren, dat het verschillende keren gebeurde, dat de Snip op het vliegveld wegzakte in de modder en dan met behulp van 50 mensen en een paard weer uit de modder getrokken moest worden.

......Dr. Albert Plesman, directeur van de K.L.M. die in 1934 toen hem werd gevraagd of de KLM ook op Bonaire zou gaan vliegen om er toeristen heen te brengen, antwoordde: "Dat doen we".

Op 23 september 1935 werd dus een begin gemaakt met de aanleg van het vliegveld, aldus mijnheer L.D., maar het vliegveld zou dat jaar niet meer gereed komen, want er waren niet genoeg centen, een reden van uitstel waarmee Bonaire trouwens wel vaker geconfronteerd werd. Het duurde tot april 1936 dat het vliegveld gereed was en een maand later maakte de PJ-AIO Oriol een proefvlucht naar Bonaire onder commando van de heer J. Verhoeven, die later chef van de vliegdienst te Curacao werd. De eerste passagiers die toen instapte was de kortelings overleden Oostenrijker Fred Fischer. Op die dag waren er volgens de heer Gerharts zeker 1500 mensen op het vliegveld en ze stonden allemaal aan de Noord West zijde. En juist van die kant vertelt mijnheer L.D. kwam het vliegtuig aangevlogen en daalde laag boven de hoofden van de mensen op het veld. Niemand had het vliegtuig horen aankomen en honderden mensen schrokken zo erg, dat zij alle kanten uitholden. Ze vlogen over hekken, hagen, door cactussen en struiken, maar de schrik duurde niet zo lang en voor men wist wat er gebeurd was, stond de Oriol aan de grond.

De proefvlucht bleek zo geslaagd, dat op eerste Pinksterdag van datzelfde jaar een passagiersvlucht uitgevoerd zou worden. Voorwaarde echter was, dat Gerharts tien passagiers zou weten te boeken en dat viel lang niet mee, want per slot van rekening was de zee tussen Curacao en Bonaire behoorlijk diep. Tenslotte wist Gerharts tien waaghalzen te vinden en dat was natuurlijk Gerharts zelf en nog drie mensen van zijn agentschap, een familielid van een agent, de pastoor van Kralendijk, de ontvanger en drie fraters.

VOETBALKEET

Op die grote dag waren er weer meer dan duizend mensen op de been. De tien helden stapten in, de deur ging dicht en toen...kon men de motoren niet aan de gang krijgen.

Iedereen moest weer uitstappen en de familieleden van de tien dapperen probeerden de luchtreizigers over te halen toch maar niet mee te vliegen. Het kostte heel wat goede woorden om de mensen weer in de Oriol te krijgen en tenslotte vertrok het vliegtuig naar Curacao. Twee maanden later vond het eerste vervoer van een zieke plaats en het leven van deze ernstig zieke patient werd gered.

Het eerste kantoor van de KLM op vliegveld Subi Blancu waar Gerharts de scepter zwaaide was een voetbalkeet waar de voetballers zich verkleedden voor en na de wedstrijd. Maar drie jaar later mocht Gerharts in een echt kantoor werken, dat hij nu vergelijkt met een wachthuisje voor de tram . Op 5 september 1938 werd een aanvang gemaakt met de wekelijkse dienst, maar dat duurde nauwelijks de maand uit. In die tijd, herinnert Gerharts zich, regende het nog wel eens hard op Bonaire en in oktober regende het zo hard dat het vliegveld afgekeurd moest worden. Dat is daarna nog heel wat keren gebeurd en zelfs kwam het voor, dat in de tijd van december tot maart er geen enkele mogelijkheid was om het vliegveld te gebruiken.

NUTTIG

Langzaam nam het luchtvervoer toe. In 1936 werden vijf vluchten uitgevoerd met 26 passagiers, in 1944 waren dat er al 123 vluchten met 2862 personen. In 1954 totaal van 413 vluchten met 9936 personen, terwijl zes jaar later 13525 passagiers werden vervoerd en het aantal vluchten was opgelopen tot 401. Dat bewijst wel, dat de mensen gemakkelijker op reis gingen als het reizen ook maar gemakkelijker gemaakt werd. Terwijl L.D. Gerharts zich nog kan herinneren, dat men vroeger soms 54 uur onderweg was om van Curacao naar Bonaire te komen, is het nu nog maar een kwestie van tien tot twintig minuten.

Wie vroeger niet wilde vliegen omdat het zo gevaarlijk was, is de mening van L.D. Gerharts, wil nu niet meer met een boot, omdat het zo gevaarlijk is. Gedurende de Tweede Wereldoorlog werd het huidige Flamingo vliegveld aangelegd.

Na ongeveer tien jaren werd het vernieuwd; daar waar de ondergrond onbetrouwbaar bleek te zijn. Het vliegtuig, zo vertelt de eerste KLM agent op Bonaire Gerharts, heeft nog andere verbeteringen voor Bonaire gebracht dan een snelle verbinding voor gezonde en zieke mensen naar Curacao.

Men kon nu met spoed onderdelen van motoren en apparaten krijgen, zodat de stagnaties in de bedrijven tot een minimum beperkt konden worden. Bovendien kan men voedingsmiddelen die sterk aan bederf onderhevig zijn gemakkelijker naar Bonaire

(Vervolg op pagina 50)

.... *de gasten op de eerste vlucht van de KLM naar Bonaire. Dat gebeurde met het toestel-type Lockheed 12, bedoeld voor elf passagiers. Deze foto werd gemaakt bij aankomst op Bonaire. Vandaar de ontspannen gezichten waarschijnlijk.....*

Eerste Snipvlucht....

(Vervolg van pagina 49)

transporteren.

Ook voor de uitvoer bleek de luchtverbinding nuttig, aldus Gerharts die vertelt, dat men de visuitvoer naar Curacao soms tot bijna honderduizend gulden per jaar kon opvoeren.

VERLICHTING

Het vliegveld was er dan wel gekomen zo zegt Gerharts, maar pas in 1955 kreeg Bonaire gelden om ook een verlichting aan te leggen. Het werd de afgedankte verlichting van Aruba en op de dag dat de verlichting in orde gemaakt werd, moest er al gebruik gemaakt worden van een nachtvlucht om een ernstige ziekte over te brengen naar Curacao.

Volgens de heer Gerharts hebben verschillende vliegtuigen de dienst met Bonaire onderhouden en de eerste was een Fokker F 18 de 15 passagiers kon vervoeren met een snelheid van 200 km per uur.

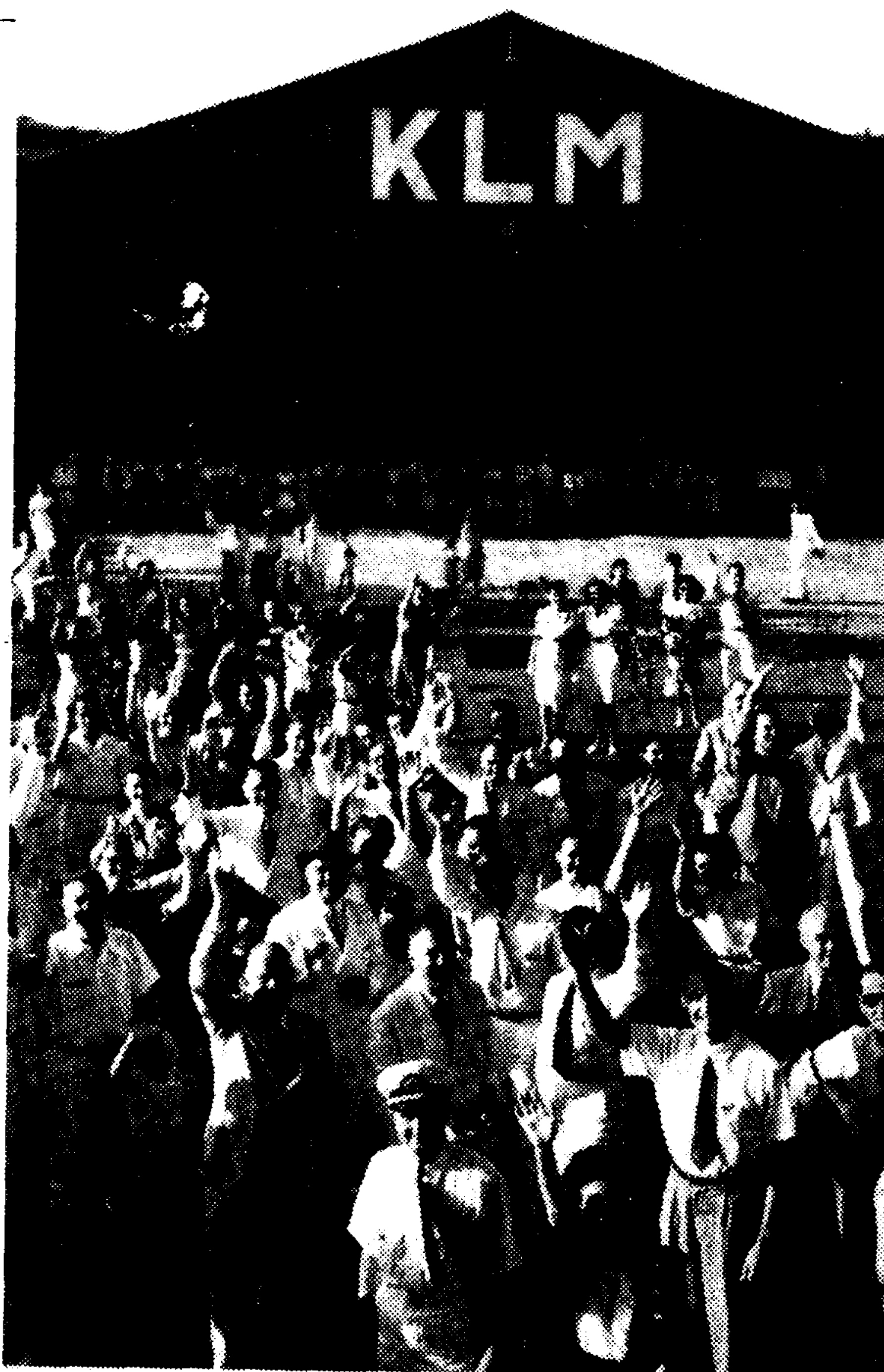
Vervolgens kwam de Lockheed Electra die slechts tien passagiers tegelijk meenam, maar wel 300 km per uur vloog. De DC serie werd geopend met de DC 5 en de DC 3 die resp. 15 en 28 passagiers vervoerden. Voordat de DC 6 in gebruik genomen werd, waarmee 62 passagiers konden worden vervoerd, werd nog gebruik gemaakt van een Convair die 44 passagiers kon vervoeren. Tenslotte een inmiddels verouderde DC 9 die een totaal van 88 passagiers met een snelheid van 900 km per uur kon vervoeren. De Twinotter en de Short waren vooral de laatste jaren de vervoersmiddelen tussen Curacao en Bonaire bij uitstek.

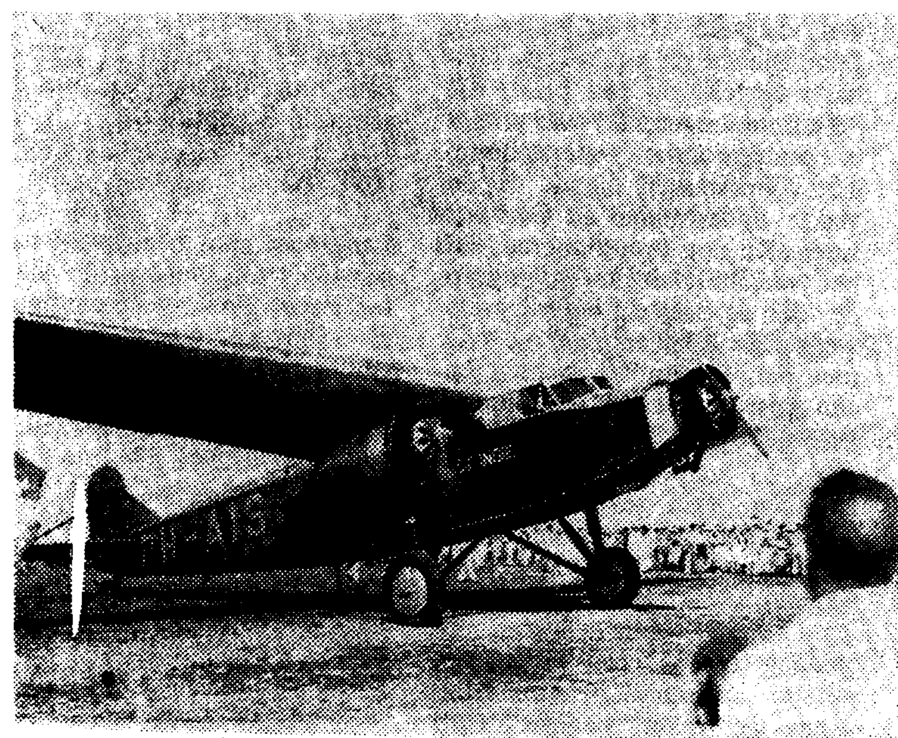
De luchtvaart heeft dus veel verandering gebracht, zo besluit L.D. Gerharts zijn verhaal. Bonaire werd snel, zeer snel uit zijn isolement gehaald en velen hadden daarvan voordelen. Meer dan men op het eerste gezicht zou zeggen.

L.D. Gerharts: "In de eerste plaats degenen die werkzaam zijn op het vliegveld en de kantoren van het luchtvaartbedrijf en de reisagentschappen, maar ook de taxichauffeurs konden een groot gedeelte van de passagiers van en naar de stad vervoeren.

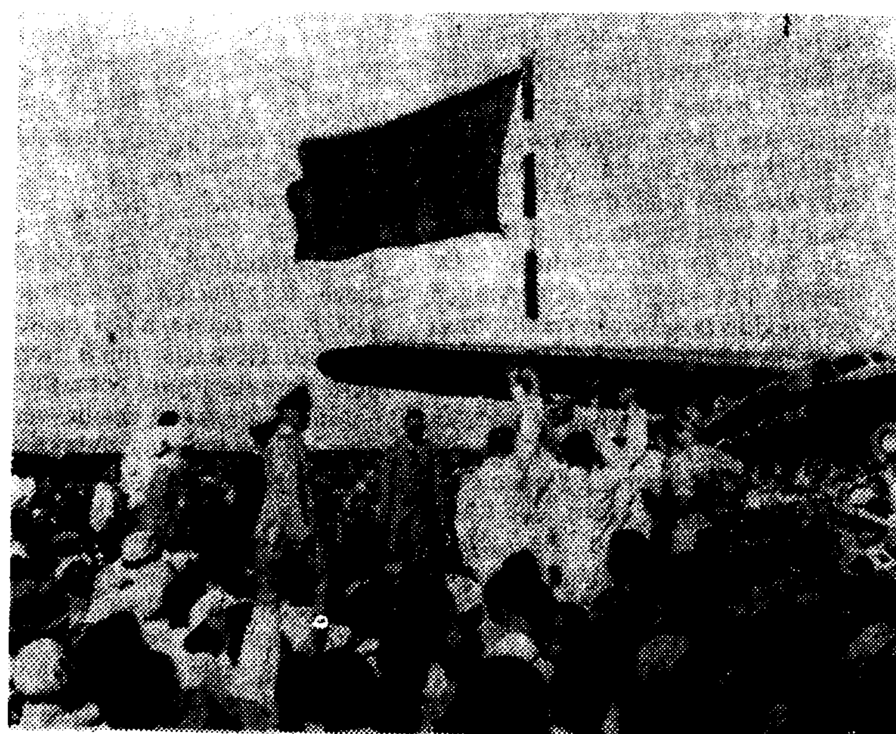
Ook de hotels en de handelaren en al degenen, die goederen leverden die voor de vele bezoekers nodig waren, hadden hun voordeel aan de geregelde verbinding. Wij mogen Plesman wel in dankbaarheid herdenken, want hij was het immers die met een "nou dan doen we dat" de stoot gaf aan onze luchtverbinding".

..... *het publiek op Curaçao kwam in groten getale naar het stationsgebouw van de KLM op Hato.......*

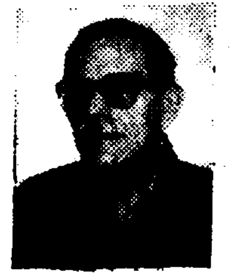
... de Snip op Bonaire met op de achtergrond een indruk van het uitgelopen publiek voor deze bijzondere gebeurtenis in de ontwikkeling van het eiland......

..... *aankomst van de Snip op Curaçao in 1934.......*

"God is ook maar een mens"

Kerstverhaal is een scheppingsverhaal

Door pater R. Nooyen

VOOR VEEL CHRISTENEN van onze tijd is het onaanvaardbaar, dat Kerstmis, feest van de christenheid, meer een Christusfeest dan een kribbefeest, nog steeds gevierd wordt in een verdeelde christenheid. Het is misschien wel niet een verscheurde christenheid. Men zit elkaar niet meer in de haren. Er is een zekere co-existentie. Maar van eenheid rond Christus is in lange nog geen sprake.

De opkomst van de Derde Wereld met zijn christendom of andere godsdiensten heeft het christelijk westen aan het denken gezet. De bijeenkomst van de Wereldraad der Kerken in Nairobi in het jaar 1975 heeft de westerse christen duidelijk gemaakt, dat de christen van de Derde Wereld anders wil zijn dan die van de westerse wereld; dat het nu eigenlijk meer gaat om de eenheid onder alle mensen in de wereld dan om de eenheid van de christenen.

Mensen die aan de Oecumenische Beweging werken worden bijna ongeduldig dat er nog geen schot zit in het elkaar aanvaarden als leden van dezelfde christelijke gemeenschap. Dr H.A.M.Fiolet, katholiek priester, secretaris van de Raad der Kerken in Nederland, heeft dat duidelijk laten blijken in zijn boekje "De kerk op de kruispunten van de geschiedenis : onmacht en uitdaging 1982".

De Franse godsdiensthistoricus Jean Delumeau wijst in zijn boekje Eindé van het christendom ? 1980 er met verve op, dat er geen redenen meer kunnen zijn om de hereniging van alle christenen nog uit te stellen.

Thomas Sartory, een Duitse katholieke theoloog, schreef in [illegible] al dat een gezamenlijke beleving en bestudering van de bijbel de beste manier is om weer bij elkaar te komen: "He[illegible] het geloof een [illegible] tot gesprek over de [illegible] van de kerk en het christendom.

Ook deze schrijvers zijn het met elkaar eens, dat de menswording van God in de persoon van Jezus van Nazareth "tot het heilshandelen van God binnen de wereld en de menselijke geschiedenis behoort", dat God naar het bestaan van de oudtestamentische jood, niet intervenieert, niet ingrijpt of inbreekt in de geschiedenis van de wereld en de mensen en het menselijke handelen. Dat zodoende de geschiedenis van de Openbaring inderdaad de indruk kan achterlaten, dat "God ook maar een mens is".

Het boekje van Fiolet boeit het meest, als het over een gewettigd pluriforme geloofstaal gaat met behoud van de eenheid in christelijke liefde. Volgens Fiolet had Christus meer een liefdesgemeenschap voor ogen dan een geloofsgemeenschap. Fiolet toont ook aan dat in de geloofstaal de mens iets wil uitzeggen over het handelen van God in de geschiedenis van de wereld, dus over "schepping", zodat het verhaal van de menswording van God eigenlijk een scheppingsverhaal is.

PLURIFORMITEIT

Het concilie van Jeruzalem in het jaar '60, verhaald in de Handelingen der Apostelen, is de sleutel voor verder eenheidsstreven van de christenen, schrijft Fiolet. De eerste christenen hebben in een conciliair gesprek beslist, dat een Joodse wijze van christenzijn niet alleen zaligmakend is en dat een Grieks-Romeinse wijze van christenzijn en manier van geloven en handelen even legitiem is. De Joodse christenen hebben niet het recht om van niet-Joden te eisen dat ze met Christus ook nog de Joodse cultuur en wijze van mens-zijn aannemen.

De wettigheid van een veelvorming christendom staat dus vast. Dat brengt wel een onopgeloste en onoplosbare spanning tussen de christenen met zich mee. Ze zullen er mee moeten leren leven zonder elkaar uit de gemeenschap te sluiten.

Helaas heeft men op het concilie van Nicea van het jaar 325, de spanning willen wegnemen door de hellenistische geloofsformuleringen normatief te stellen. Een Joods-Semitische interpretatie van het Christusmysterie werd daarmee uitgesloten. En dát is het oerschisma in de christelijke kerk en dát heeft de semitische wereld tenslotte een vruchtbaar terrein gemaakt voor de Islam. Aldus Fiolet.

REFORMATIE

Ook bij de kerstening van de Germaanse wereld werden de mensen tot een cultuurvreemde wijze van christen-zijn verplicht, tot een denkmodel van de Griekse-Latijnse beschaving die niet aansloot bij de Germaanse denkwijze. Het handhaven van het Latijn als kerktaal en het monopolie van de scholastieke theologie is uiteindelijk de wortel geworden van de breuk tussen Rome en de Reformatie, volgens Fiolet. Het bijbels humanisme van de Renaissance vroeg om een opnieuw denken van het geloof, bracht conflictsituaties met zich mee, maar noch Rome noch Luther noch Calvijn wisten raad met het bijbels humanisme en bleven bij de scholastiek, die tenslotte de christenen uit elkaar dreef. Het drama van de 16de eeuw! Maar ook hier weer zoals bij het concilie van Jeruzalem in het jaar 60, werd er een keuze voorgelegd tussen wetsgetrouwe en wetsvrije evangelie-verkondiging. Weer dus een bijbelse spanning, waarbij men echter elkaar uit de gemeenschap sloot.

Spanning was er altijd over het verstaan van Christus' God-zijn en mens-zijn en over de Avondsmaalleer. Het was een zweven tussen een meer of bijna uitsluitend God-zijn van Christus en een meer of bijna uitsluitend mens-zijn van Hem. Een Joodse Avondsmaal-interpretatie legt het beslissende in de broederlijke gemeenschap, zegt Thomas Sartory, en een hellenistische, Grieks-Romeinse interpretatie richt de belangstelling meer op de elementen, brood en wijn, waarbij een christen zijn leven wil geven voor de "transsubstantiatie".

In plaats van in christelijke liefde elkaar te bevragen, ging men elkaar veroordelen.

De pluriformiteit van het concilie van Jeruzalem kreeg geen kans meer. Er kwam geen Chinees christendom, geen Indiaanse theologie, zoals ook het Joodse christen-zijn is verdwenen. Het ziet er niet naar uit dat een Afrikaanse manier van christen-zijn een kans maakt.

TEGEN LIEFDE

Pluriformiteit in de geloofstaal is riskant, maakt spanningen onoplosbaar, geeft aanleiding tot conflicten. Maar een conflict is een vorm van dialoog, waarbij men naar elkaar moet luisteren en elkaar niet mag excommuniceren, uitsluiten uit de gemeenschap of gemeenschap weigeren.

Fiolet durft te stellen: Een schisma vindt zijn oorzaak niet in geloofsverschillen, niet in een hevig conflict, maar is een zonde tegen de liefde, een weigering van gemeenschap met de anderen. Petrus was in de fout volgens Paulus, toen Petrus in Antiochie bij de aankomst van Joodse christenen ineens tafelgemeenschap met de niet-Joodse christenen opzegde. Spanning was er wel degelijk, maar ze zeiden de eenheid in Christus niet op.

BIJBEL VOL SPANNINGEN

Uniformiteit van geloof en kerkstructuren vindt geen grond in de Schrift, zegt Fiolet. Integendeel; De bijbel is niet een boek, maar een bibliotheek van ongeveer 70 boeken of boekjes, die alle op verschillende wijzen, want op verschillende plaatsen en tijden en door verschillende mensen, geloofsgetuigenissen weergeven. Johannes formuleert het geloof in Christus anders dan Marcus of Lucas of Mattheus.

Het blijft nog steeds een heksentoer om een eenvormig geloof in Christus uit de bijbel los te maken. Nog steeds wil ieder in de verdeelde christenheid uit de bijbel het ongelijk van de ander aantonen. "Tegenover zoveel eenkennigheid staat de bijbel machteloos [illegible] de oecumenische beweging."

OUDE TESTAMENT

Vele moderne theologen, katholiek en protestant, opteren voor het oudtestamentische geloofsdenken als uitgangspunt voor een nieuwe dialoog tussen de verschillende christelijke denominaties. Om drie redenen: 1. De Joden kunnen dan ook een waardevolle inbreng hebben; 2. Alle christelijke groeperingen zien hun geloof gestoeld in het oude testament; 3. Het hedendaagse denken over wereld en mens en zijn relatie tot God komt meer met het oude Joodse denken overeen dan met het Grieks-Romeinse denken en het dualistisch denken van de Middeleeuwen.

Het gaat tenslotte om een Godsbeeld voor nu. Fiolet: "De christen van onze tijd weet met de goddelijke waarheden, geboden en genadeaanbod "van de andere kant" geen raad. Hij weet dat hij zich geen enkele ruimtelijke voorstelling mag maken van de transcendentie van God, van zijn overstijgende aanwezigheid. Hij heeft grondig moeten afrekenen met het traditionele schema van zijn geloofsbeleving: God in de hemel, de mens op aarde. Vanuit een nieuw beluisteren van de bijbel, met name van het oude testament, heeft hij ontdekt, dat God zich alleen binnen de grenzen van de aardse werkelijkheid aan de mensen openbaart. Hij heeft nooit hemelse stemmen gehoord. Stemmen, die hem langs een andere weg dan de moeizame bezinning op zijn eigen bestaan een nieuw geloofsinzicht kan bijbrengen. Hij heeft nooit God ontmoet die hem andere geboden heeft voorgeschreven dan hij in zijn maatschappelijke en persoonlijke opdracht van zijn eigen leven en in de tussenmenselijke verhoudingen heeft gevonden. En hij kan de genade niet meer beleven als een aanvullende buiten-aardse hulp aan zijn eigen menselijke inspanning. Hij kan geen vrede meer vinden bij dat vertrouwde beeld, dat God voortdurend van buitenaf inbreekt in zijn eigen schepping".

Wij kunnen wel bidden voor de eenheid der christenen, maar wij weten ook: "God kan geen [illegible], als Hij geen mensen vindt die vastbesloten zijn die eenheid ten koste van alles te zoeken". God is ook maar een mens!

SCHEPPING

Het oude Joodse geloofsdenken ziet God juist als een God-met-ons, Jahwe (Ik ben er, bij jullie). God bevrijdt het Joodse volk door er een bestaan aan te geven, te scheppen. Het ontstaan van het Joodse volk in de woenstijn, de zelfbevrijding en opbouw van de natie is tegelijk een schepping van God, een genade, een gave. Het Joodse volk werd geboren op de wijze van een dialoog tussen God en het volk in wording. In geloofstaal spreekt de Jood van een Verbond: Als jullie.... dan zal Ik.....! Een aanbod van God, een vrije gave en tegelijk een antwoord van het volk Gods.

Het heilshandelen van God, schepping-verlossing, ligt binnen de geschiedenis van de wereld, de aarde, de mens met zijn wel en wee. God is als Schepper 'grond' en 'doel' van de aardse werkelijkheid. Volgens het geloofsinzicht van de Jood, openbaring, deelt God zich zelf mede in de schepping, in de aardse werkelijkheid. Zijn tegenwoordig zijn aan de mens, is het heilsgebeuren "Het samen leven met medemensen en zijn maatschappelijke verantwoordelijkheid voor hen tracht hij in zijn diepste dimensie, religieuze dimensie, te peilen als een samenzijn met God".

Maar ook Israel heeft geen pluriformiteit aanvaard, zegt Fiolet. "Het leerde de heidenen niet God te ontmoeten in hun eigen geschiedenis en cultuur, maar dwong ze tot het Jodendom over te gaan en naar de Joodse wetten te leven. Daarmee is Israel ongeschikt geworden om het instrument te zijn van het universele heilshandelen van God".

HET EIGENLIJKE KERSTVERHAAL

Jezus van Nazareth, geboren binnen de menselijke geschiedenis, wint een groep vrienden voor zich aan het meer van Genesareth, trekt samen met hen rond, spreekt over het Rijk van God dat nu in hem gekomen is, waarbij op de eerste plaats de armen, zieken, vergetenen, de "zondaars" uitgenodigd worden tot een samenzijn met Hem en zijn vrienden, vertelt de mensen over Zijn vader, die ook hun vader is en toont hen aan dat het zijn met-de-Vader eigenlijk pas leven is. Daar gaat het om in de wereld en in het leven. En dat is een heel nieuw bestaan, een met-God-zijn voor altijd. Dat kan de dood niet ongedaan maken.

Juist de mensen die door het Openbare Fatsoen uit de gemeenschap worden gesloten, neemt Jezus op in zijn gemeenschap. Hij is daar aan het verlossen, aan het opbouwen van de mensengemeenschap. Het was moeilijk Hem te begrijpen. Zijn eigen vriend Philippus zegt Hem met ongeduld: "Toon nou eens Uw Vader!"

Pas na Jezus' dood komt het geloofsinzicht, dat ze tijdens hun samenzijn met Jezus met God zelf te doen hadden. "Wie Mij ziet, ziet de Vader". Hij was echt Emmanuel, God-met-ons. "De mens Jezus Christus, die de Zoon van de Vader is, het Evenbeeld, verwerkelijkt als de Emmanuel, de God-met-ons, op menselijke wijze voor ons een samen-zijn met God".

Dat is dan het Rijk van God, dat nu gekomen is, gevestigd is door Jezus en in Jezus Christus, maar ook nog een lange weg van opbouw voor zich heeft voor heel het mensdom van alle tijden.

ZIJN BEELD

In Jezus Christus heeft God zijn schepping voltooid, zichzelf volmaakt medegedeeld. Christus is pas het Beeld van God, Zijn gelijkenis, Zijn Zoon, de Eerstgeborene van heel de schepping, zoals Paulus dat op allerlei manieren probeert te zeggen, en zoals het scheppingsverhaal van het Johannesevangelie, het eigenlijke Kerstverhaal, wil duidelijk maken.

Jezus Christus is de 'grond' en het 'doel' van de schepping. Het doel is: samen-zijn-met de Vader voor altijd, van alle mensen. Deze schepping is de verlossing van de mensen. De mens, die eenzaam wil zijn, zonder God, op egoistische wijze zichzelf wil handhaven, in zonde leeft, heeft geen bestaan, is dood.

Het bestaan van de mens met al zijn mogelijkheden is de "genade", het aanbod van God om zich bij Hem, bij Christus aan te sluiten, hem achter na te gaan, hem na te volgen. Aan de mens, ieder mens, het antwoord dat beslist over dood of leven.

VOOR ALLE CULTUREN

Wel diepzinnig, maar eigenlijk weinig gecompliceerd is deze geloofstaal: "samen-zijn met God van alle mensen, die broeders en zusters zijn, en geheel gelijkwaardig". Er is maar één Heer, God, die zich volledig openbaart in Jezus Christus. "In plaats van patriarchaal gezag trachtte Jezus een broederlijke en zusterlijke samenleving op te bouwen".

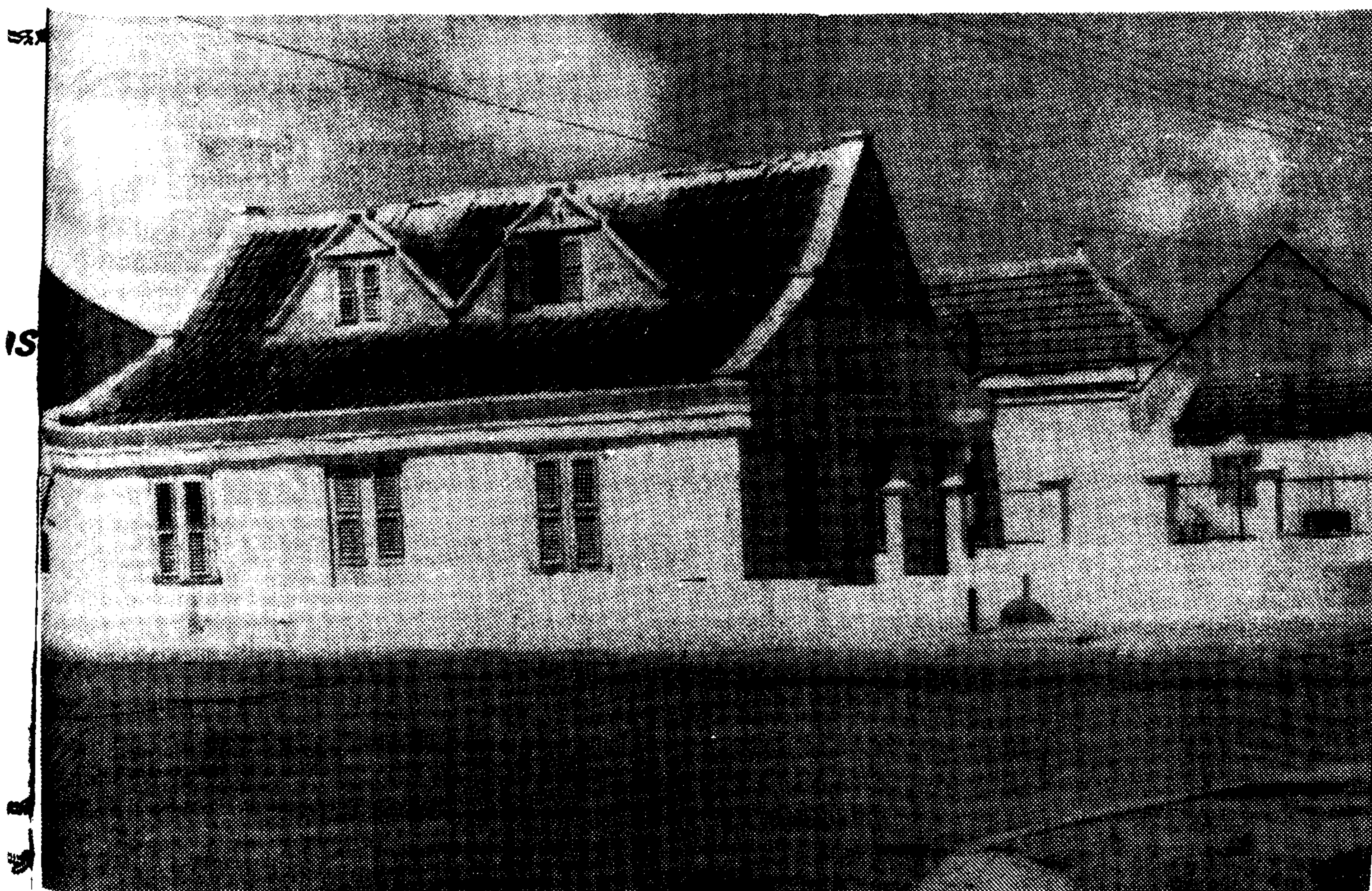
Daar kunnen het alle culturen van onze wereld nu mee eens zijn, en ook alle christelijke denominaties. De Oecumene moet Het Rijk van God op die manier weer in volle actie kunnen stellen. Zelfs de Aziatische mystiek zou deze taal kunnen verstaan. Het Japanse Aikido "is de kunst van verzoening, hield mijn leraar ons telkens weer voor. Wie wil vechten, heeft de band met het Universum verbroken. Zodra je probeert over de mensen te heersen, ben je verslagen. Wij leren conflicten op te lossen, niet conflicten te beginnen" (Uit: Het Beste). Voor de christen is dit Universum, het Al verpersoonlijkt in God en Christus. De breuk van de band met het Al heet de christen 'zonde'.

Inderdaad, het willen heersen over de medemens blijft nog steeds de grootste belemmering voor een opbouw van een gezonde samenleving. De boodschap van Christus is gericht tot de politiek, de economie, het gezin, alle vormen van samenleving. "Wees navolgers van God". Hij is de Heer, de Schepper, maar wil niet heersen. Hij is in Jezus onze broeder geworden en wil broeder blijven. De machtstrijd in geld, politiek, gezag, gaat onverbiddelijk voort, vormt het krantenieuws. Zouden we maar niet beter de moed opgeven?

Teilhard in zijn "Het verschijnsel mens" meent uit het feit dat het christendom na tweeduizend jaren nog niet is verdwenen, en zelfs nog krachtig is, te mogen concluderen, dat de liefde het wint van de dood, van het heersen over elkaar. "Is het tenslotte geen feit — waarvoor ik borg durf te staan — dat wanneer de liefde Gods in de zielen der gelovigen zou uitdoven, het grote bouwsel van riten, van hierarchie en leerstellingen dat de Kerk vormt, ogenblikkelijk zou terugvallen in het stof, waaruit het gekomen is"?

R.NOOIJEN

(Dr H.A.M.Fiolet. De kerk op de kruispunten van de geschiedenis. Onmacht en uitdaging. 1982. Uitgeverij Ten Have. Baarn)

In de Breedestraat is nog slechts één grote open kale plek te vinden waar eens dit mooie huis stond. Volgens de eigenaar is het in zodanig slechte staat, dat restauratie niet mogelijk was.

De oude Pasagrahan verkeerde ook in bedroevend slechte staat. De firma Woudenberg restaureerde dit vervallen gebouw, dat nu dienst doet als raadszaal to: één van de mooiste oude huizen.

Frans Booi is daarvoor niets teveel

Cultuur van Bonaire uit vergetelheid gehaald

Door Hubert Linkels

FRANS BOOI

KRALENDIJK — Sedert de benoeming van de heer Frans Booi als hoofd van de afdeling Cultuur en Opvoeding is er een verhoogde belangstelling ontstaan voor Bonaires eigen historie, zeden en gewoonten. Frans Booi is daarin niet alleen persoonlijk geinteresseerd, maar was eveneens in de gelegenheid een groot aantal bronnen na te gaan en hij is vermoedelijk degene die in staat is alles op papier vast te leggen ook.

Behalve onderwijzer, een functie die Frans Booi vele jaren uitoefende, is Booi ook kunstenaar en theaterman. Dat is dan ook de reden waarom hij zich zo beijvert voor een eigen adekwaat theater-onderkomen op Bonaire, dat nu nog steeds voor theater produkties moet terugvallen op de zaal van Jong Bonaire en de aula van de Scholengemeenschap.

Ook de plannen van Frans Booi die in de richting van het museumwezen gaan worden langzamerhand verwezenlijkt hetgeen vooral belangrijk is voor ons nageslacht, want tot op heden werd er weinig aandacht besteed aan de oorspronkelijke gebruiken en voorwerpen van de Bonaireaan, van wie men eigenlijk alleen maar aanneemt, dat hij de oorspronkelijke vertolker is van de Simadangezangen.

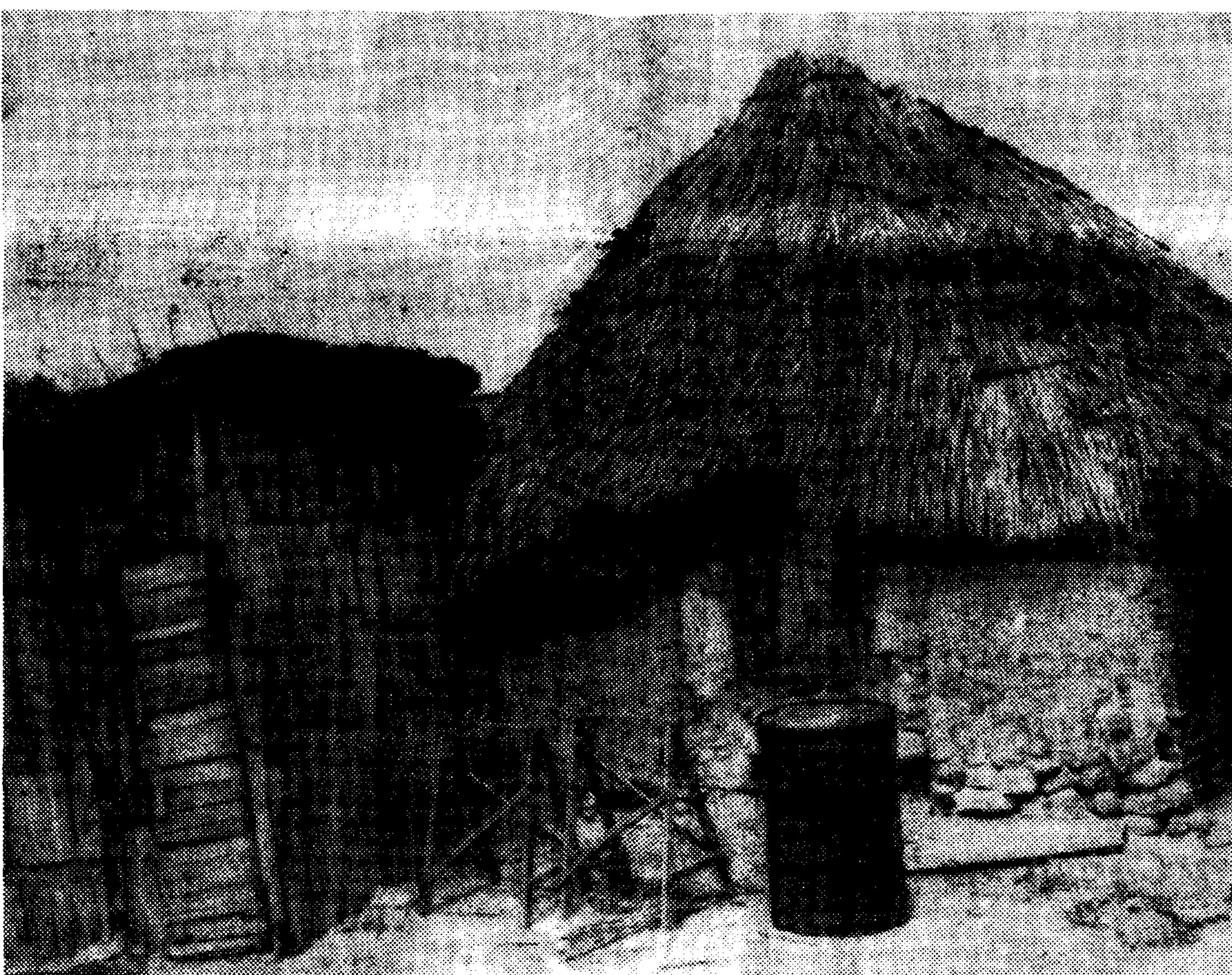

MUSEUMWEZEN

Frans Booi gelooft dat er een behoefte is om het museumwezen op Bonaire verder uit te werken, vooral omdat dit kan dienen voor vele andere taken van het culturele genre. Er zijn reeds verschillende verzamelingen aangelegd van allerlei oude dingen die een zekere waarde hebben voor een blijvende expositie. Om orde te brengen in deze voorwerpen is er een gedachte, om alle voorwerpen uit een bepaalde periode bij elkaar te zetten. Omdat de meeste voorwerpen afkomstig blijken te zijn uit het huiselijke leven, gelooft Frans Booi, dat als richtlijn genomen kan worden een serie prototype huizen uit de gehele bouwkundige Bonaireaanse historie en wel zodanig, dat elk huis als een verzamelpunt gebruikt kan worden voor typische kenmerken uit de tijd zoals bouwstijl, woongewoontes, meubelstijlen enz. Deze huizen kunnen dan in miniatuur gebouwd worden en poppen kunnen dan de afzonderlijke perioden illustreren, zoals bijvoorbeeld decoratiegewoontes, klederdracht, gezinssituaties en kook- en eetgewoonten. Naast deze prototypes ontstaat ook de miniaturen reconstructie mogelijkheden van historische waardevolle gebouwen die gesloopt zijn of niet meer authentiek gerestaureerd kunnen worden. Deze manier van werken geeft dan een duidelijk beeld van de cultuur van ons volk, aldus Frans Booi en dat zal temeer zijn omdat het een duidelijk beeld geeft van allerlei ambachtssituaties als het boerenleven in en rondom een knoekoehuisje. Zelfs kan er een miniatuur reconstructie gemaakt worden van de vroegere scheepsbouw, toen de **Bonaireanen nog tweemasters bouwden tot 350 ton.**

INFORMATIE

Het idee van een miniatuurmuseum gecombineerd met een voorwerpenmuseum werd door Frans Booi bedacht om zo ook een belangrijke toeristische attractie voor Bonaire op te zetten. Frans Booi beschikt zelf over een atelier met allerlei hout- en metaal bewerkingsmachines, waarmee allerlei constructies ten behoeve van dergelijke projecten ten uitvoer gebracht kunnen worden. Het veldwerk van de afdeling Cultuur en Opvoeding waar Frans Booi hoofd van is, blijkt er wel op gericht te zijn om allerlei informaties uit de oude doos te verzamelen en tevens alle voorbereidende studies te verrichten die zonodig vooraf dienen te gaan, maar die juist via een project-realisatie aan de man gebracht kunnen worden door deze museumvorm van attractieve presentaties. Om dergelijk werk echter ten uitvoer te brengen stelt Frans Booi, is er enorm veel liefde en doorzetting nodig naast de technische en financiele capaciteiten. Voor de toeristische toekomst van Bonaire is dergelijk idee niet zo slecht bekeken, immers een kort bezoek al aan de tentoonstelling geeft de toerist meteen een algemeen beeld, waardoor er in ieder geval enig inzicht bestaat met wat voor volk men op dit eiland van doen heeft. Ook voor de jeugd zal dit project van meer waarde kunnen zijn, dan alleen maar de droge stof uit geschiedenisboeken. De bedoeling is dat er twee lokaliteiten in gebruik genomen zullen worden, aldus Frans Booi en die zijn dan gesitueerd in het museum van Kralendijk en het museum van het Nationale Park Slagbaai, waar inmiddels al enige restauraties hebben plaatsgevonden die ook vanuit historisch oogpunt van belang zijn. Via eventuele samenwerking met de Stinapa kunnen dan tenslotte alle museumartikelen gecoordineerd worden.

Eén van de typisch vroegere lemen hutten. Deze stond achter Lydia Supermarket te Antriol.

PLANALOGIE

Enkele plannen zijn reeds verwezenlijkt, maar het initiatief van Frans Booi is nog niet volledig gehonoreerd, maar zijn afdeling Cultuur en Opvoeding zou zeker met alle vreugde de verdere planning van het project in handen nemen, zodat Frans Booi en zijn medewerkers een uitgebreid planologisch projectdossier zouden kunnen samen stellen, dat in aanmerking kan komen voor een mogelijke financiering. Frans Booi stelt desgevraagd, dat daar natuurlijk ook gedacht wordt aan samenwerking met de inmiddels opgerichte commissie Monumentenzorg, omdat in dit miniaturenmuseum veel aandacht gewijd wordt aan de historische gebouwen, die erg waardevol zijn.

Frans Booi: "In die trant hebben wij een oud vrouwtje benaderd, dat nu nog in een rietendakhuisje woont met meubilair en gebruiksvoorwerpen van de 18 de eeuw en ouder. Ook op haar erf bleken er nog allerlei voorwerpen aanwezig die duidelijk een stempel van de oude tijd droegen. Zij hebben gevraagd om haar te mogen helpen haar huis te restaureren wanneer het bouwvallig wordt. Dan kunnen we tenminste deze typische oude bouwstijl aanhouden. Ook hebben we gevraagd of ze bereid zou zijn haar gehele huisje als een soort museum te willen verkopen, maar dat zij er wel in mag blijven wonen en de koopakte pas van kracht wordt na haar dood. Op haar rust dan de verplichting, dat de spullen in het huis geinventariseerd mogen worden en dat zij niets zal weggeven of verkopen".

Volgens Frans Booi is dat de manier om een echt Bonaireaanse bouwstijl te redden en dan ook nog met inboedel en al, want heden ten dage zegt Frans zijn dergelijke huisjes niet meer te zien; zij zijn gewoon verdwenen en er zijn geen mensen meer die de kunst verstaan een nieuw huisje te bouwen. Via Monumentenzorg gelooft Booi dat zo'n huisje aan te kopen is om er een levensecht museum van te maken en het nageslacht te tonen hoe er in achttiende eeuws Bonaire geleefd werd.

STINAPA

Ook met de Stinapa wil het hoofd Cultuur en Opvoeding graag samenwerken. De bedoeling van Booi is, om ideeen weer te geven die kunnen leiden tot een groeiende coordinatie van alle bestaande en cultureel aanverwante plannen op het eiland. Met al die pogingen tracht hij dan een nauwer communicatie contact te krijgen tussen alle betrokken instanties en waarbij men elkaar zou kunnen helpen met adviezen. Het museumwezen op Bonaire, aldus Frans Booi kunnen we verdelen over de terreinen van Stinapa, die het meer wetenschappelijk gedeelte voor rekening kan nemen, zoals bijvoorbeeld alle archeologische artefacten en blijvende exposities van Bonaireaanse flora en fauna met gebruikmaking van opgezette dieren. Educatief wetenschappelijke tentoonstellingen van alle geologische formaties van Bonaire zoals verzamelingen van allerlei soorten stenen wanneer op esthetische wijze geordend zeer interessant kunnen zijn voor de museumbezoekers. Bonaire, aldus Frans is heel rijk aan mooie stenen. Ook geschiedkundige documentatie van verschillende landbouwcultures hebben een grote stempel gedrukt op de economische ontwikkeling van Bonaire, zoals de aloe culture die al vanaf 1840 dateert. Een oude aloe aanplant bestaat nog steeds bij de ingang van het natuurpark en daar treft men ook de oude, inmiddels gerestaureerde kookoven aan en het gerestaureerde woonhuis van de vroegere opzichter, dat nu gebruikt wordt als expositiecentrum. Met een verzameling van allerlei oude foto's en administratiestukken uit het verleden kan er zo een complete overzicht gegeven worden van de aloeculture en dat is voor de Bonaireaan van belang omdat zijn culturele nalatenschap veel elementen heeft die afkomstig zijn uit de aloe-cultuur.

Frans Booi: "Een voorbeeld daarvan is de typische ontwikkeling in de vrouwenklederdracht van de Bonaireaanse plattelander, die duidelijk beinvloed is door de beschermende wijze waarop de vrouw zich kleedde om aloe te snijden. Op Aruba waren dat alleen mannen, maar op Bonaire was dat vrouwenwerk. Daarom komt de typische vrouwenklederdracht niet overeen met de yayakleding van Curaçao, maar eerder de aloe-snijderskleding, zoals die hier en alleen op Bonaire werd ontwikkeld".

Frans Booi hoopt terecht, dat er nu een aanvang gemaakt kan worden die zal leiden tot een grootscheepse coordinatie uitbouw van de Bonaireaanse culturele infra struktuur en hij gelooft, dat het zinvol zal zijn wanneer er een stichting in het leven geroepen zou worden het "museum-wezen" voor Bonaire zal helpen ontwikkelen en een blijvende belangenbehartiging zal bewerkstelligen in het samen beheren van alle aangelegenheden die met het museum te maken hebben en die ook onder de jurisdictie van andere stichtingen vallen.

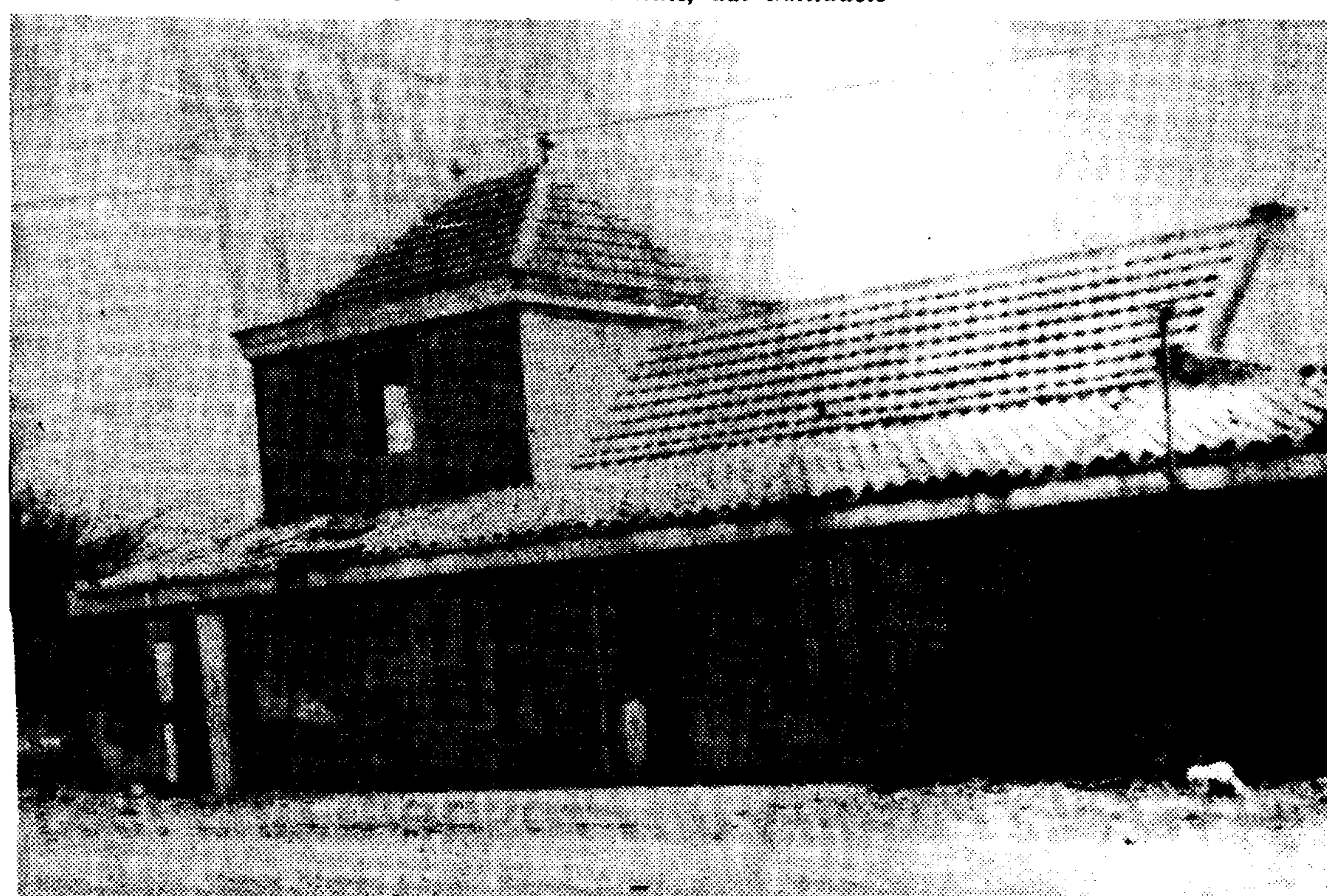
"Nu hebben we Instituto folklorico Bonairiano, dat met de voorwerpen uitgestald aan de ingang van het Washington park, tot de enige museum verschijnselen kunnen rekenen", aldus Frans Booi die zijn kennis, werklust en articiteit volledig ten dienste wil stellen van zijn geboorte-eiland. Frans Booi zal nog een lange weg moeten gaan, maar ongetwijfeld mag hij de voldoening smaken, dat er een begin is gemaakt.

Dit Bonaireaanse huis is reeds onder de slopershamer gevallen, maar op deze zelfde plaats verrees de Maduro & Curiel's Bank van Bonaire, die in de typisch Bonaireaanse bouwstijl werd opgetrokken.

Op Nikiboko staat nog een juweel, dat om restauratie vraagt.

Uit het begin van de 19e eeuw dateert dit huis, dat inmiddels steeds meer vervallen raakt.

Verleen de wereld uw eeuwige vrede

PAUS JOHANNES Paulus II hield op 25 februari verleden jaar een toespraak in meerdere talen bij het gedenkteken voor de vrede in Hiroshima, waar eens een atoombom voor een catastrofe zorgde die nog altijd zijn uitwerking toont. Hierbij volgt de vertaling van deze meertalige toespraak van de kerkvorst onder de titel "Het verleden gedenken is zich verplichten voor de toekomst".

(In het japans:)

OORLOG IS HET WERK van de mens. Oorlog is vernietiging van het menselijk leven. Oorlog betekent de dood. Op geen plaats doen zich deze waarheden met zoveel kracht gelden als in deze stad Hiroshima, bij dit gedenkteken voor de vrede. Twee steden zullen voor altijd hun namen hebben verbonden, twee Japanse steden, Hiroshima en Nagasaki, als de twee enige steden in de wereld die het kwade lot hebben getroffen een teken te zijn dat eraan herinnert, dat de mens tot ongelooflijke vernietigingen in staat is. Hun namen zullen zich altijd onderscheiden als die van de enige steden van onze tijd die zijn gekozen om een waarschuwing te zijn voor de toekomstige generaties: de oorlog kan de menselijke inspanningen om een wereld van vrede op te bouwen vernietigen.

(In het engels:)

DIERBARE VRIENDEN hier aanwezig, en u allen die mijn stem hoort en die mijn boodschap zal bereiken. Met diepe ontroering ben ik vandaag hier gekomen als een pelgrim van de vrede. Ik wilde dit bezoek aan het vredesgedenkteken van Hiroshima brengen vanuit een diepe persoonlijke overtuiging, dat het verleden gedenken zich verplichten is voor de toekomst.

Samen gedenken wij, dat het een van de treurige prestaties van de mensheid is, dat over de hele oppervlakte van de aarde de namen van vele - te vele - plaatsen worden onthouden, omdat zij de gruwel en het lijden hebben beleefd welke door oorlog zijn veroorzaakt: oorlogsmonumenten die met de overwinning aan de ene kant ook aan het lijden en de dood herinneren van ontelbare menselijke wezens, begraafplaatsen waar degenen rusten die hun leven offerden in dienst van hun land of in dienst van een edele zaak, en begraafplaatsen waar de onschuldige burgerslachtoffers liggen van de vernietigende woede van de oorlog; de overblijfselen van concentratie- en vernietigingskampen waar de minachting voor de mens en voor zijn onschendbare rechten haar meest lage en wrede uitdrukking bereikte; slagvelden waar de natuur barmhartig de lidtekens van de aarde heeft geheeld, maar zonder de vroegere menselijke geschiedenis van haat en vijandschap te kunnen uitwissen. Hiroshima en Nagasaki onderscheiden zich van al deze andere plaatsen en gedenktekens als de eerste slachtoffers van een kernoorlog.

Ik buig mijn hoofd als ik me de gedachtenis voor de geest roep aan duizenden mannen, vrouwen en kinderen die hun leven verloren op dat ene verschrikkelijke moment, of die voor lange jaren in hun lichamen en geesten de kiemen van de dood meedroegen, die onverbiddelijk hun vernietigingsproces voortzetten. De eindbalans van het menselijk lijden dat hier begon, is nog niet volledig opgemaakt, noch is het totale menselijk verlies berekend, vooral wanneer men ziet wat een kernoorlog heeft gedaan - en nog zou kunnen doen - voor onze denkbeelden, onze houdingen en onze beschaving.

(In het frans:)

2. Het verleden gedenken is zich verplichten voor de toekomst. Ik kan de wijze beslissing van de autoriteiten van deze stad slechts toejuichen, die hebben gewild, dat het gedenkteken dat aan de eerste kernbom herinnert, een gedenkteken voor de vrede zou zijn. Door dit te doen hebben de stad Hiroshima en heel het Japanse volk met kracht hun hoop op een vreedzame wereld tot uitdrukking gebracht en hun overtuiging dat de mens die oorlog kan voeren ook met succes vrede kan stichten.

Vanuit deze stad en de gebeurtenis waaraan haar naam herinnert, is een nieuw wereldbewustzijn tegen de oorlog gesmeed evenals een levendige vastberadenheid om te werken voor de vrede.

Sommigen, ook onder degenen die leefden op het tijdstip van de gebeurtenissen die wij vandaag gedenken, zouden er de voorkeur aan geven niet aan de verschrikking van de kernoorlog en zijn ongehoorde gevolgen te denken. Onder hen die nooit persoonlijk de ervaring van de werkelijkheid van een gewapend conflict tussen naties hebben beleefd, zouden sommigen zelfs de mogelijkheid van een kernvermogen als een onvermijdelijk middel willen beschouwen om een machtsevenwicht te handhaven door middel van een afschrikkingsevenwicht. Maar er is geen enkele reden om de kwestie van de verantwoordelijkheid van elke natie en van ieder individu niet te stellen tegenover de mogelijkheid van oorlogen en met name tegenover de kerndreiging.

HIROSHIMA – Nog jaarlijks wordt in de Japanse stad Hiroshima herdacht hoe daar enkele decennia geleden een atoombom is afgeworpen. Nog altijd laat de hevigheid van dat bombardement zijn sporen na in die omgeving. In het Vredespark worden dat gewoontegetrouw bloemen gelegd en bidden de inwoners van de stad voor de zielen van de 88.756 slachtoffers van die bom.

(In het spaans:)

3. Het verleden gedenken is zich verplichten voor de toekomst. Ik heb er de voorkeur aan gegeven eerst te herinneren aan 6 augustus 1945 om beter de betekenis van de huidige uitdaging te kunnen opnemen. Sinds die noodlottige dag zijn de kernwapens vermeerderd in aantal en in vernietigingskracht. Het vervaardigen, testen en opstellen van kernwapens wordt voortgezet. Het is onmogelijk de totale gevolgen van een kernoorlog op grote schaal te voorzien; maar ook als maar een deel van de beschikbare wapens zou worden gebruikt, moet men zich afvragen of we ons werkelijk bewust zijn van de spiraal welke kan worden opgeroepen en of de volledige en loutere vernietiging van de mensheid geen reele mogelijkheid is. Daarom wil ik hier herhalen wat ik gezegd heb voor de algemene vergadering van de Verenigde Naties: 'De voortdurende voorbereidingen tot oorlog, die blijken uit de productie van steeds talrijker, krachtiger en ingewikkelder wapens in verschillende landen tonen aan dat er een verlangen bestaat om klaar te zijn voor een oorlog, en klaar zijn betekent in staat zijn hem te beginnen; het betekent ook het risico nemen dat eens, ergens, hoe dan ook, iemand het verschrikkelijke mechanisme van algemene vernietiging in beweging kan brengen' (n. 10 (*Archief van de Kerken* 35 (1980), 32-33)).

(In het portugees:)

4. Het verleden gedenken is zich verplichten voor de toekomst. Aan Hiroshima denken is de kernoorlog verafschuwen. Aan Hiroshima denken is zich inzetten voor de vrede. Aan wat de mensen van deze stad hebben geleden denken, is ons geloof in de mens hernieuwen, in zijn vermogen te doen wat goed is, in zijn vrijheid te kiezen wat juist is, in zijn vastberadenheid een onheil te veranderen in een nieuw begin. Tegenover de door de mens veroorzaakte ramp, welke elke oorlog is, moeten wij zeggen en steeds opnieuw zeggen dat het beroep op oorlog niet onvermijdelijk en onvervangbaar is. De mensheid is niet bestemd tot zelfvernietiging.

De conflicten tussen ideologieen, aspiraties, werkelijke behoeften kunnen en moeten uit de weg worden geruimd en opgelost door andere middelen dan oorlog en geweld. De mensheid heeft tegenover zichzelf de plicht de geschillen en conflicten door vreedzame middelen te regelen. De veelomvattende waaier van problemen waar tegenover de volkeren staan die zich op verschillende trappen van culturele, sociale, economische en politieke ontwikkeling bevinden, schept internationale spanningen en conflicten. Het is van vitaal belang voor de mensheid dat dergelijke problemen worden opgelost in overeenstemming met de ehtische beginselen van redelijkheid en rechtvaardigheid, die gewaarborgd zijn door verdragen en instellingen met ruime blik. De internationale gemeenschap zou zich ook een systeem van wetten moeten geven om de internationale verhoudingen te regelen en de vrede te handhaven op dezelfde manier als de wet de nationale orde waarborgt.

(In het pools:)

5. Allen die het leven op aarde liefhebben moeten de regeringen aanmoedigen en zij die beslissingsmacht hebben op economisch en sociaal gebied moeten meer handelen overeenkomstig de eisen van de vrede dan een eng egoisme te volgen. De vrede moet altijd het doel zijn: de vrede welke in alle omstandigheden wordt nagestreefd en beschermd. Laten we het verleden, een verleden van geweld en vernietiging, niet herhalen. Zetten wij ons in op het stijle en moeilijke pad van de vrede. Het enige pad dat tot de volle vervulling van de menselijke bestemming leidt, het enige pad naar een toekomst waarin redelijkheid, rechtvaardigheid en solidariteit werkelijkheden zijn en geen verre dromen.

(In het chinees:)

En op de plaats zelf dus waar vijf en dertig jaar geleden het leven van zoveel mensen in een oogwenk werd weggevaagd, wil ik een oproep richten tot heel de wereld, een oproep voor het leven, voor de mensheid, een oproep voor de toekomst.

(In het duits:)

De staatshoofden en regeringsleiders, de machthebbers in de politiek en de economie roep ik toe: verplichten wij ons tot vrede, tot de vrede door rechtvaardigheid! Besluiten wij hier en nu plechtig nooit meer oorlog toe te laten, of zelfs te zoeken, als middel om conflicten op te lossen! Beloven wij onze medemensen onvermoeibaar te werken aan de ontwapening en de uitbanning van alle atoomwapenen! Laten wij geweld en haat vervangen door wederzijds vertrouwen en solidariteit! Ieder mens in dit land en in de wereld roep ik toe: Laten wij ons verantwoordelijk voelen voor elkaar en voor de toekomst: boven alle politieke en sociale grenzen uit! Voeden wij onszelf op en voeden wij de anderen op in de geest van de vrede! Laten wij de mensheid nooit meer het slachtoffer worden in de strijd tussen wedijverende systemen! Er mag nooit oorlog meer komen!

(In het russisch:)

Tot de jongeren overal zeg ik: laten we samen een nieuwe toekomst van broederschap en solidariteit scheppen. Gaan we tot ons broerder en zusters in nood, geven we de hongerigen te eten, herbergen wij de daklozen, brengen wij rechtvaardigheid waar onrechtvaardigheid heerst en vrede waar alleen maar over wapens wordt gesproken. Jullie jonge harten hebben een geweldig vermogen tot goedheid en liefde: stelt ze in dienst van de mensen. Tot ieder herhaal ik de woorden van de profeet: 'Dan smeden zij hun zwaarden om tot ploegscharen en hun speerpunten tot sikkels. Geen volk heft het zwaard meer tegen een ander en de oorlog leren ze niet meer' (Jes. 2,4). Tot hen die in God geloven zeg ik: weest sterk in de kracht welke de onze oneindig overtreft, weest verenigd in de zekerheid dat Hij ons tot eenheid roept; weet dat de liefde en het delen geen verre idealen zijn, maar de weg om de vrede te versterken - de vrede van God.

(In het japans:)

En ik bid de Schepper van de natuur en van de mens, van de waarheid en de schoonheid.

Luister naar mijn stem, want zij is die van de slachtoffers van alle oorlogen en gewelddaden tussen enkelingen en volkeren.

Luister naar mijn stem, want zij is die van alle kinderen die lijden en zullen lijden zolang mensen hun vertrouwen stellen in wapens en in oorlog.

Luister naar mijn stem, wanneer ik U bid in de harten van alle mensen de wijsheid van de vrede, de kracht van de rechtvaardigheid en de vreugde van de vriendschap in te blazen.

Luister naar mijn stem, wanneer ik tot U spreek voor de menigte mensen in alle landen en alle tijden van de geschiedenis, die geen oorlog willen en bereid zijn de weg van de vrede te bewandelen.

Luister naar mijn stem en geef ons de kracht om altijd de haat te kunnen beantwoorden met liefde, de onrechtvaardigheid met een algehele inzet voor de rechtvaardigheid, de ellende met delen en de oorlog met vrede. O God! Luister naar mijn stem en verleen de wereld uw eeuwige vrede.

(Oss. Rom., 26 febr.; vertaling Archief van de Kerken.)

De kerstklok

Uit de verhalenbundel "Strange People in a Crazy Harbour", door: Henk A. KLOMP.

WILLEMSTAD– Hier volgt een geschiedenis die zich afspeelde op Bonaire, rond de Kersttijd. Het is jaren geleden en ik deed politiedienst op het mooie rustige eiland Bonaire. Tegen Kerstmis was het op Bonaire altijd bijzonder druk, daar de meeste Bonaireanen omstreeks die tijd naar hun geliefde geboorte eiland terugkeerden, om met Kerstmis en rond de jaarwisseling hun familie te bezoeken.

Ontelbare Bonaireanen waren destijds zeevarend en na enkele jaren achtereen gevaren te hebben, keerden de meesten tegen het einde van het jaar naar hun eiland terug. Bovendien kwamen er vele mensen van de andere eilanden naar Bonaire om er hun kerstvakantie door te brengen. Omstreeks die tijd heerste er altijd op Bonaire een echte feestelijke stemming.

Het was een goede gewoonte van het Plaatselijk Hoofd van Politie, mijnheer de Gezaghebber, om ten behoeve van de Politiedienst een extra mannetje aan Curacao te vragen, die dan de politiegelederen gedurende de drukke feestdagen op Bonaire kwam versterken. Voor de betrokkene niet zo prettig, daar hij de kerstdagen niet bij zijn familieleden of zijn gezin kon doorbrengen.

Zo arriveerde dan kort vóór Kerstmis onze versterking uit Curacao. In het verdere verhaal zullen wij hem gemakshalve maar aanduiden met de "versterking".

Meestal, als er een nieuweling op Bonaire arriveerde, werd hij, alvorens in de Bonaireaanse politiepraktijk ingewijd te worden, behoorlijk in de "boot" genomen.

Zo was het ook met onze versterking. Hij werd al direkt door de Brigade-commandant in de nachtdienst gestopt. Om kort te gaan, op kerstavond kwam hij dus vóór het eerst in de nachtdienst, welke te 24.00 uur aanving.

Eén van de taken van de politieman op Bonaire, zo werd hem door personeel van de avonddienst bijgebracht, was, onder anderen, het luiden van de klok op de hele uren. Deze klok bevond zich in de vuurtoren op de "baterij" van Fort Oranje, zoals de politiewacht officieel heette.

De dienstdoende politieman bevond zich gedurende zijn nachtdienst, meestal onder in de vuurtoren, om de aldaar aanwezige telefooncentrale te bedienen en om naar de scheepsbewegingen in het haventje te kunnen uitkijken, daar hij ook belast was met het in- en uitklaren van zeilschepen. Hij zat daar in de toren bij een oude brandende stormlantaarn, want elektrisch licht was er destijds op Bonaire nog niet.

De toenmalige gezaghebber van Bonaire had twee hobbies. De één was het hijsen en het strijken van de vlaggen op het fort en op het gezaghebbershuis en de andere was... het luiden van de klok. Vooral het luiden van de klok, des avonds om twaalf uur, was zeer belangrijk, want omstreeks die tijd ging mijnheer de Gezaghebber naar bed en zette zijn wekker gelijk. Wee je gebeente, als je vergat de klok op tijd te luiden, dan kwam Zijn Hoog Edelgestrenge, hoogstpersoonlijk naar de wacht om je een ongezouten reprimande te geven. Hij was wat dat betreft, een bijzonder ongemakkelijk koloniaal heerschap.

Zo kwam dan op kerstavond een van de collegas van de avonddienst op het idee om de versterking eens flink te pakken te nemen.

Even na 23.00 uur nam hij een oude wasteil, vuilde deze met lege bier- en conservenblikken en sjouwde de wasteil met inhoud de trap van de vuurtoren op en plaatste deze hoog in de toren op de vensterbank van het torenraam. Aan het klokketouw werd een houten latje bevestigd en dit werd onder de rand van de wasteil gestoken, zodat de teil op scherp stond. Onder het torenraam beneden, bevond zich een schuinaflopend afdak van zinken golfplaten. Om het effect van de kerst-stunt nog te vergroten, deed onze collega van de avonddienst nog een paar oude kanonskogels, die op de "batterij" lagen, in de wasteil.

Omstreeks kwart voor twaalf kwam de versterking op nachtdienst en hem werd secuur op het hart gedrukt toch vooral precies om twaalf uur de klok te luiden, met het oog op Mijnheer de Gezaghebber. Van deze kant was echter in het geheel geen gevaar te duchten, want deze bevond zich rond dat uur in de kerk ter bijwoning van de nachtmis.

De avonddienst stapte op hun rijwielen om, zoals de versterking dacht, zich huiswaarts te begeven, na alvast uitgebreid "Bon Pascu" te hebben gewenst. Zij reden echter om Fort Oranje heen, plaatsten hun dienstfietsen aan de achterzijde tegen de fortmuur en slopen door de achterdeur van het fort naar binnen. Zij verscholen zich vervolgens achter de "batterij", om zo in spanning het luiden van de Kerstklok af te wachten.

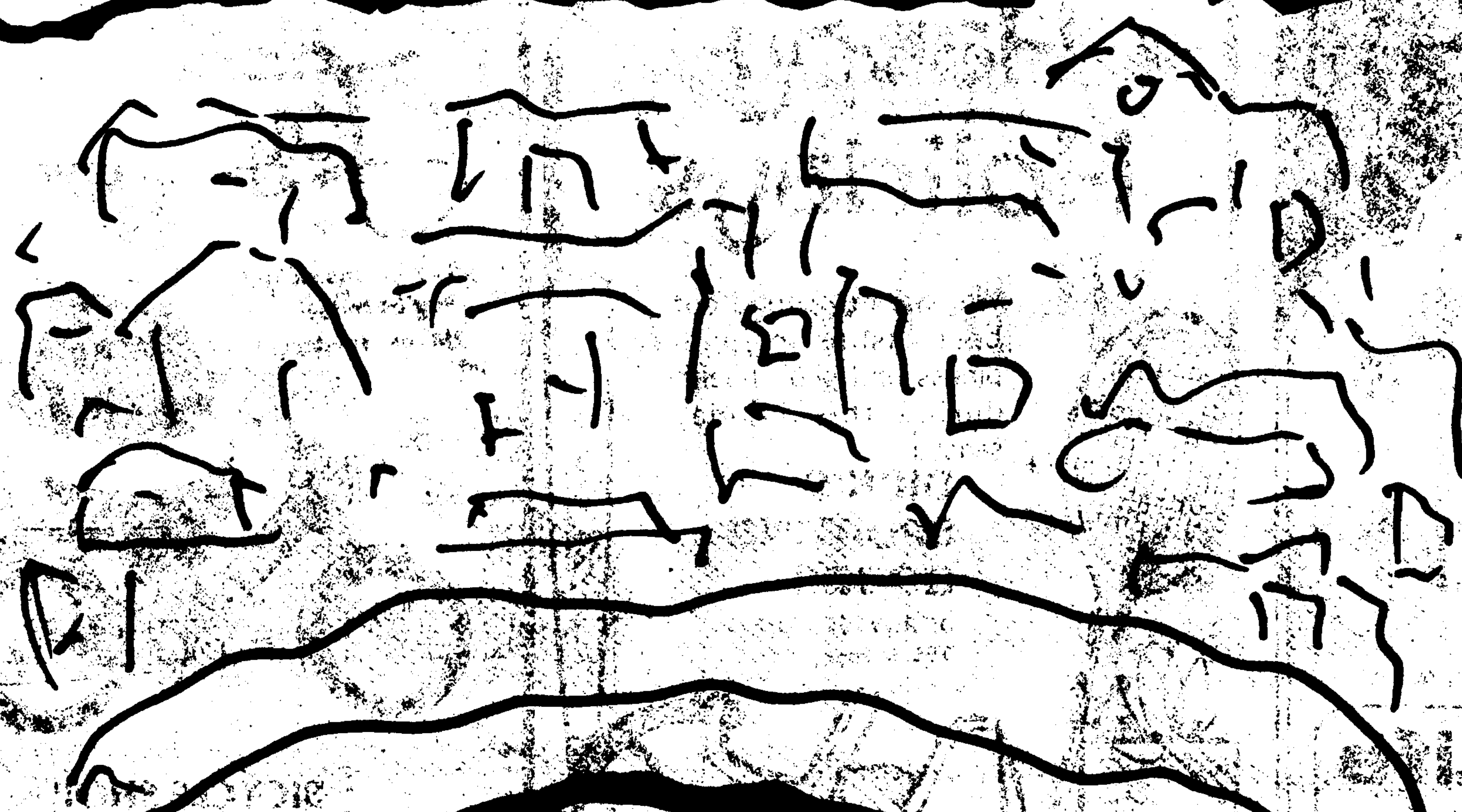
De versterking liep heen en weer over de fortmuur en in het schijnsel van de stormlantaarn zagen zij hem af en toe op zijn polshorloge kijken. Kennelijk wilde hij de klok precies op tijd luiden. Eindelijk was het twaalf uur en liep hij de vuurtoren binnen. Hij greep het klokketouw stevig vast, om door met ferme hand de klok te luiden aan het volk van Bonaire te verkondigen dat Kerstmis was aangebroken.

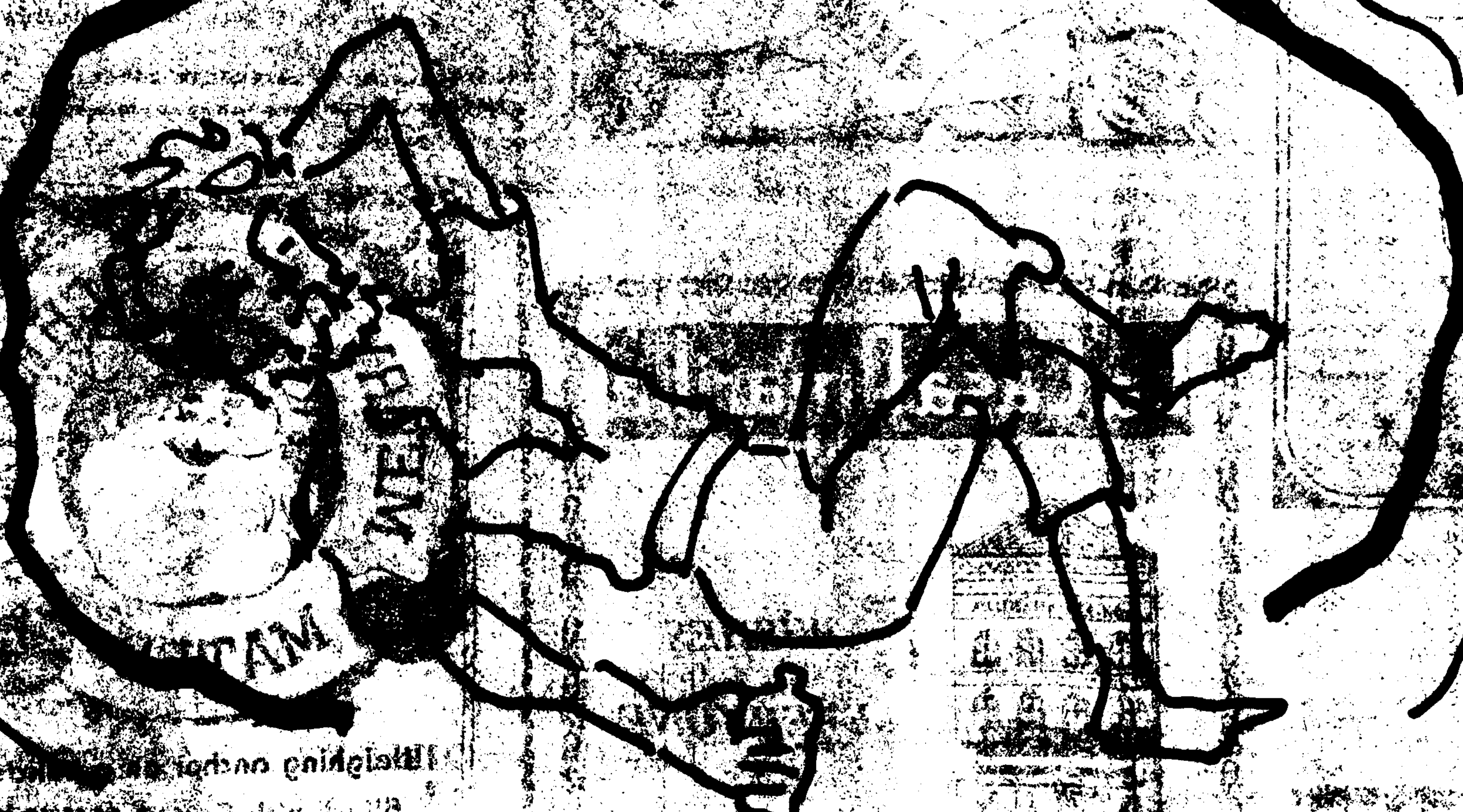
De klok luidde echter maar één keer met een flauwe galm. Daarna volgde een donderend geraas alsof de wereld verging, doordat de wasteil met inhoud op het zinken afdak stortte en vervolgens op de betonnen vloer van de "batterij" terecht kwam. De kanonskogels rolden met een vreemd grommend geluid over het cement. De avonddienst kwam wel aan zijn trekken, want het effekt was drievoudig. De versterking was volkomen onthutst en schreeuwde: "Help, help, de toren is ingestort!"

Toen de avonddienst tevoorschijn kwam, kreeg hij door, dat hij flink te pakken was genomen. Hij vatte het echter sportief op en er werd nog lang nagelachen onder een kerstborrel die mijnheer de Gezaghebber voor zijn politieambtenaren had laten bezorgen. Bon Pascu!

Destijds bestonden een paar belangrijke politietaken op Bonaire, uit het hijsen van de vlag op Fort Oranje en het luiden van de klok in de vuurtoren.

CLOCHARD

Een **CLOCHARD** is iemand die zich na een reeks teleurstellingen uit de normale levensgemeenschap terugtrekt en hoe dan ook gaat leven; vaak met slechts de alkohol als enige troost. Een [illegible] val, een hok, een grafkelder is zijn home.

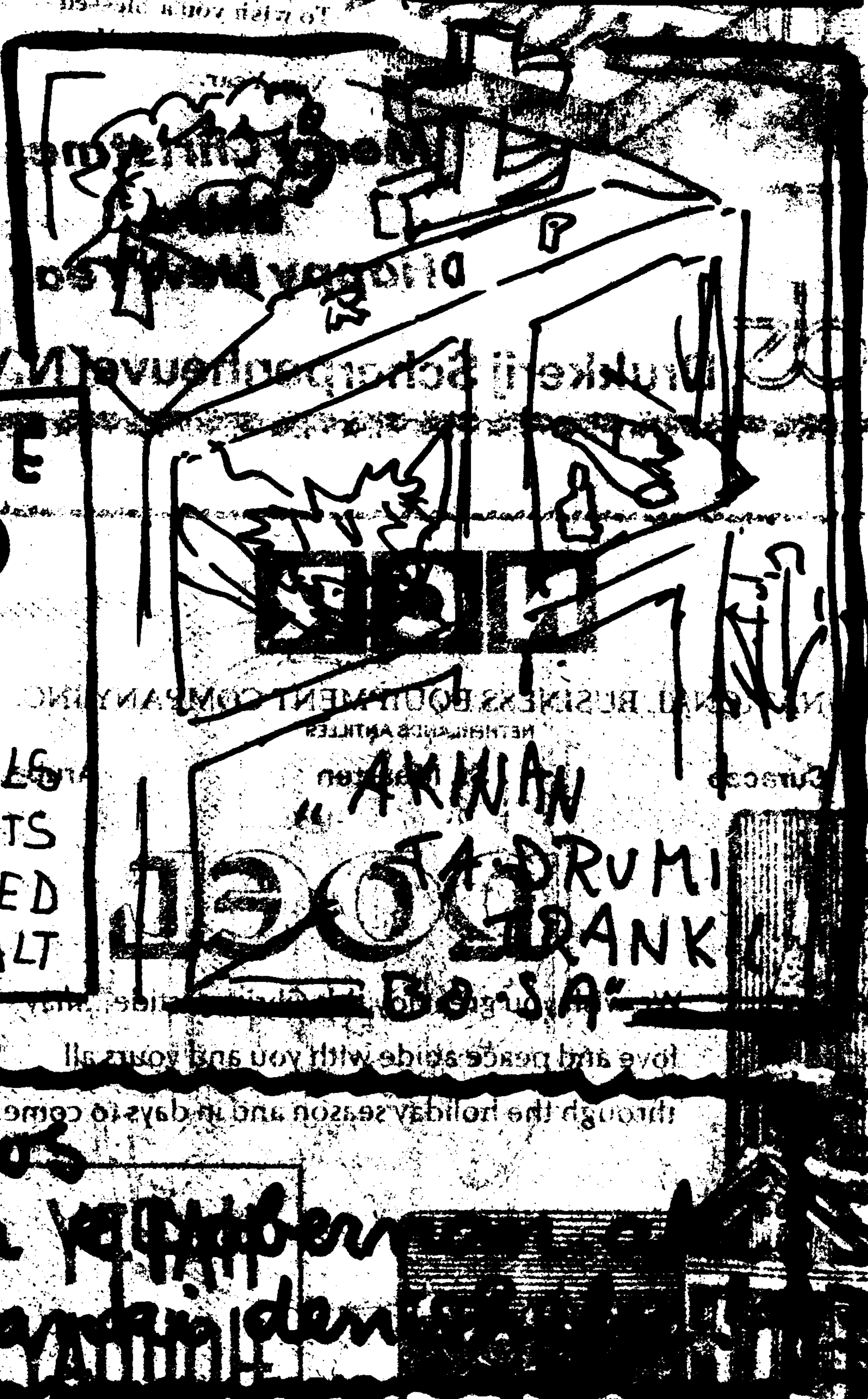
Op Curaçao leven er enkele tientallen, veelal in kleine groepjes bijeen, met een eigen stijl en eigen gebruiken.

[illegible] DAAROM DRINKEN VELEN DEVÚ. DAT IS BRANDSPIRITUS, AANGELENGD EN ENIGERMATE VERZACHT MET [illegible] OF DROP. SOMMIGEN DRINKEN [illegible] GLACIAL. AI-AI-AI!!!

Er bestaan groepjes van vier of vijf man die een [illegible] samen delen en zich aan eigen [illegible] om [illegible] bestaan te [illegible]

GEVAARLIJKE MENSEN ? WELEE! WELNEE AARDIGE KERELS WAARMEE — MITS NUCHTER — GOED TE PRATEN VALT

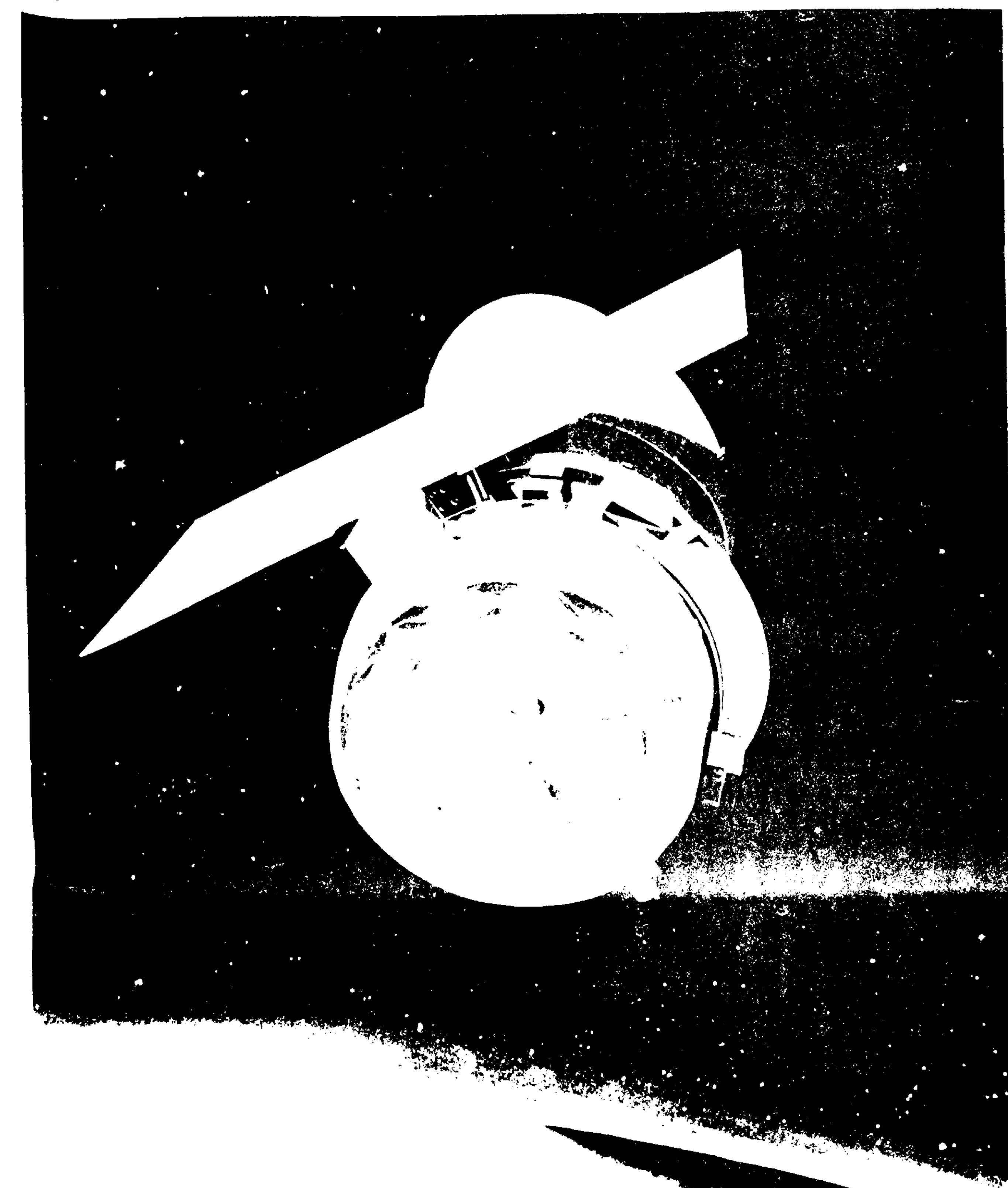
Nederlandse sterrenkijker in de ruimte

IN DE ASTRONOMIE heeft Nederland altijd een vooraanstaande plaats bekleed. Enkele jaren geleden bleek de eerste Nederlandse satelliet, de ANS (Astronomische Nederlandse Satelliet) een geweldig sukses te zijn. Een sterrenkijker in de ruimte. Binnenkort zal een tweede sterrenkijker in de ruimte worden gebracht. De IRAS (IRAS staat voor Infra Rood Astronomische Satelliet). Het IRAS-project is een gezamenlijk project van Nederland, de Verenigde Staten en Groot-Brittannië.

Door ruimtevaartmedewerker: Henk A. KLOMP.

De missie zal een jaar duren om een zo volledig mogelijke inventarisatie van infraroodbronnen aan de hemel te verkrijgen. Na het sukses van de ANS, is er in het buitenland grote waardering gegroeid voor de Nederlandse ruimtevaart inspanning. Het Amerikaanse Bureau voor Lucht- en Ruimtevaart, de NASA, heeft mede daarom de plannen voor een eigen infraroodsatelliet gekoppeld aan de Nederlandse voorstellen. Het ontwerp voor de IRAS dateert al van 1973. In een later stadium besloot Groot-Brittannie mee te doen. De samenwerking is in oktober 1977 officieel vastgelegd in een "Memorandum of Understanding". Financieel gezien zijn de Nederlandse en Amerikaanse bijdragen aan het project ongeveer gelijk. Daarbij vergeleken is de Britse deelname betrekkelijk gering. De Infra Rood Astronomische Satelliet is een ambitieus project. Het ontwerp vergt op vele punten vergroting van de bestaande technische kennis om de vele problemen bekwaam op te lossen. Zo zal de telescoop en de meetapparatuur in het brandvlak ervan moeten worden gekoeld tot nabij het absolute nulpunt om de eigen warmtestraling bijna geheel tegen te gaan.

De IRAS zal de grootste en zwaarste satelliet zijn die tot dusver in Europa is gebouwd. Het welslagen van dit nieuwe internationale ruimtevaartproject vereist daarom een soepele organisatie. Onder leiding van de Gezamenlijke Stuurgroep IRAS-Project, werken overheidsinstellingen, industrieen en wetenschappelijke instituten uit de drie betrokken landen nauw samen.

De in Nederland gebouwde Infra Rood Astronomische Satelliet.

Het Nederlandse aandeel (bouw van het ruimtevaartuig, het samenbouwen en testen van de gehele satelliet en de lanceervoorbereiding) staat onder supervisie van het Nederlands Instituut voor Vliegtuigontwikkeling en Ruimtevaart (NIVR). Een industrieel consortium ICIRAS, gevormd door FOKKER-BV en HOLLANDSE SIGNAALAPPARATEN (Philips) is verantwoordelijk voor het beheer en de uitvoering ervan. Een belangrijke bijdrage levert het Nationaal Lucht- en Ruimtevaartlaboratorium (NLR), dat onder contract van ICIRAS onder meer het operationele gebruik van de satelliet coordineert. Eveneens in Nederland wordt een aanvullend meetinstrument gebouwd (Dutch Additional Experiment - DAX), dat een plaats krijgt naast het hoofdinstrument. Het Laboratorium voor Ruimteonderzoek van de Rijksuniversiteit in Groningen is hiervoor verantwoordelijk.

Namens de NASA heeft het Jet Propulsion Laboratory (JPL) te Pasadena, Californie, het beheer over de totale Amerikaanse inbreng. Deze bestaat uit de infraroodkijker, het hoofdinstrument, het koelsysteem, de lancering en het computercentrum om de meetgegevens van de IRAS tot een catalogus te verwerken. Bij de uitvoering ervan zijn verscheidene Amerikaanse contractors betrokken.

De Britse Science Research Council stelt een grondstation in Chilton beschikbaar en zal de vluchtleiding op het controlecentrum verzorgen. In Chilton, op het Appleton Laboratory, heeft ook de voorlopige analyse van de wetenschappelijke meetgegevens plaats.

In de afgelopen tien jaar zijn vele opwindende astronomische ontdekkingen gedaan, die een geheel andere kijk hebben gegeven op het heelal. Dank zij satellieten, van waaruit meetinstrumenten zonder hinder van de atmosfeer waarnemingen verrichten, hebben astronomen een overzicht gekregen van straling die op aarde niet of nauwelijks waarneembaar is. Zij kijken nu vol verwachting uit naar de infraroodhemelkaart. In één klap zal de IRAS een schat van nieuwe gegevens verwerven. De astronomen hopen aanwijzingen te krijgen over het ontstaan van sterren en over de verschijnselen in kernen van melkwegstelsels, waarbij zich fundamentele natuurkundige processen afspelen. De infraroodhemelkaart kan de basis vormen voor gedetailleerd onderzoek in een verdere toekomst.

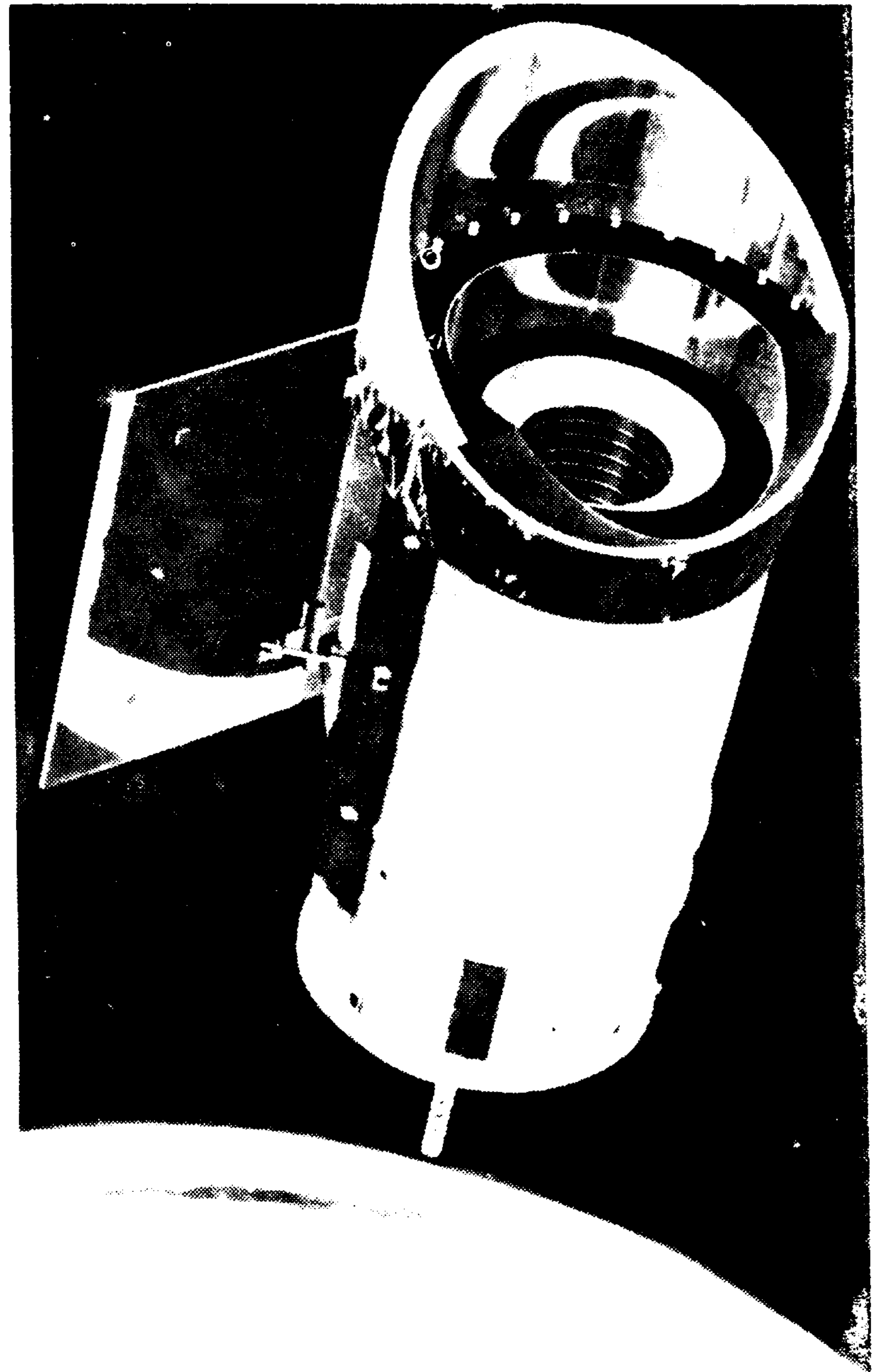
Bij een satelliet maakt men onderscheid tussen het ruimtevaartuig, waarin zich de subsystemen voor de besturing van de gehele satelliet bevinden en het instrument dat de eigenlijke metingen verricht. Wat de IRAS betreft, bevinden zich in het onderste compartiment de subsystemen voor de standregeling, de energievoorziening en de registratie, verwerking en verzending van de meetgegevens. Daarop is de infraroodkijker gemonteerd (geintegreerd, zeggen de technici) tot één geheel met het onderstuk. Op 900 kilometer boven het aardoppervlak zal de IRAS een baan beschrijven op de grens van de dag en nachtzijde van de aarde (een zonsynchrone polaire baan). Het voordeel hiervan is dat de satelliet vrij lang uit de aardschaduw blijft en zo de zonnestraling voor de energieopwekking volledig benut.

Met een hoogte van 3.58 meter en een totaal gewicht van 1020 kilogram (bij het begin van de missie) wordt de IRAS de grootste en zwaarste satelliet die tot dusver in Europa is gebouwd.

In een doorsnede van de satelliet valt meteen de bijzondere constructie van de infraroodtelescoop op. In principe zou men een lange buis nodig hebben om de infraroodstraling in het brandvlak te concentreren, maar daarvoor is in de satelliet geen ruimte. Al langere tijd maakt men in de astronomie gebruik van een "opgevouwen" ontwerp. De infraroodstraling valt eerst op een holle, primaire spiegel. Daarna wordt deze teruggekaatst naar de bolle, secundaire spiegel, die de straling door een opening in de primaire spiegel op de detectoren van het instrumentenpakket werpt. Op deze manier kan een sterk verkorte telescoopbuis van 1 meter lengte en 60 centimeter doorsnede worden gebruikt.

Om de eigen warmtestraling op te heffen is de telescoop in een dubbelwandig vat (een dewarvat) geplaatst, dat is gevuld met 70 kilogram supervloeibaar helium met een temperatuur van om en nabij het absolute nulpunt. Het dewarvat koelt de telescoop tot - 263 graden Celsius en de detectoren in het brandvlak zelfs tot ongeveer - 271 graden Celsius. Toepassing van bijzondere isolatiematerialen en van een constructie met hoge warmteweerstand, zal de invloed van warmtestraling van zon en aarde beperken. Een overal gelijke temperatuur in het heliumvat ontstaat vanzelf door de extreme warmtegeleiding van supervloeibaar helium. Een heliumvat van deze omvang is nog nooit in de ruimtevaart toegepast.

De hemelkaart die door de IRAS zal worden gemaakt, beslaat alle infraroodstraling tussen 8 en 120 um. Tevens zal de stralingssterkte van de infraroodbronnen worden gemeten. Speciale belangstelling gaat uit naar het centrum van ons Melkwegstelsel. Het lijkt alsof zich daar een opeenhoping van sterren bevindt en de stofwolken er compacter zijn. Slechts een gering deel van het licht dat wordt uitgestraald, bereikt de omgeving van de aarde, want het interstellaire gas en stof absorbeert het overgrote deel. De IRAS zal dieper dan welk instrument ook in de Melkweg kunnen kijken. De verwachting is dat men zelfs het Galactische Centrum zal kunnen waarnemen, aangezien infraroodstraling minder wordt verstrooid. Enkele weken na de lancering zullen de astronomen al een eerste indruk hebben van de verdeling van de infraroodbronnen aan de hemel. Het is nog een onbetrouwbaar beeld, want allerlei kosmische objecten, varierend van stofdeeltjes tot satellieten kunnen als infraroodbronnen zijn geregistreerd. Na een half jaar waarin elke echte infraroodbron ongeveer zes maal is waargenomen, mag men aannemen dat alle valse bronnen zijn ontmaskerd. Naar schatting 60% van de missieduur gaat op aan het vervaardigen van dit overzicht. De resterende tijd zal worden gebruikt voor gedetailleerde waarnemingen van interessant lijkende objecten.

Op 900 kilometer boven het aardoppervlak meet IRAS de infraroodstraling in het Universum.

De IRAS zal mogelijk dit jaar nog worden gelanceerd vanaf de Western Test Range (Vandenberg Airforce Base) in Californie. De Delta 3910 raket zal de kunstmaan in een polaire baan op 900 kilometer hoogte brengen op de grens van de dag- en nachtzijde van de aarde. Het infraroodinstrument in het brandvlak van de telescoop aan boord van het ruimtevaartuig, bestaat uit 62 halfgeleider-elementen die in vier golflengte-gebieden meten. Het standregelsysteem maakt het mogelijk de richting van de telescoop te bepalen met een nauwkeurigheid van 20 boogseconden. De opdrachten voor waarnemingen worden via de radio verstuurd naar de herprogrammeerbare computer, die alle satellietsystemen bestuurt. Om de 12 uur worden de op een brandrecorder vastgelegde gegevens (4,5 Megabit) naar het grondstation en vluchtleidingscentrum in Chilton, Engeland, gezonden. Hier volgt een voorlopige analyse van deze gegevens, terwijl de uiteindelijke verwerking van de wetenschappelijke informatie wordt verricht in Pasadena, Californie.

Een gezamenlijk Amerikaans-Nederlands-Brits team is verantwoordelijk voor het wetenschappelijke gedeelte van de missie. In ieder geval blijft Nederland een vooraanstaande plaats innemen in de astronomische wereld.

Best Wishes

PEACE
in
1983

AMSTEL
BIER

MALTA
AMSTEL
GREEN
SANDS

Veiligheidsvoorzieningen op niveau in haven van Curacao

KERSTMIS BETEKENT voor vele mensen, vrede. En vrede hangt nauw samen met een gevoel van rust. In onderstand artikel, geschreven door Gerard J. Helmich tegen de achtergrond van het 100 jaar bestaan van de dienst "Haven en Loodswezen", wordt meer informatie gegeven over de veiligheid in het scheepvaartgebeuren, en met name over de controle op gasvrijheid van ruimten ter voorkoming van ongelukken door explosie, brand en verstikking aan boord van schepen. Lopend over de Handelskade, ziet men vele schepen in allerlei formaat voorbijgaan. Roestig en soms kreupel komen ze binnen om er een aantal dagen later als opgepoetste eenden weer uit te glijden. Hiertussen zitten de nodige werkuren, uren die klaarblijkelijk veilig zijn verlopen.

.....beladingsfouten kunnen grote schepen als lucifershoutjes doen breken (voorbeeld van een gebeurtenis in de V.S.)........

BIJ VEILIGHEID STAAT het woord preventie voorop. Het spreekwoord: voorkomen is beter dan genezen, gaat bij veiligheid sterk op. In ons scheepvaartgebeuren zijn er een aantal partijen, die zeer veel belang hebben bij een veilig verloop van alle handelingen in onze haven. De belangrijkste zijn: 1: Overheid, 2. Scheepseigenaren, 3. Overslagbedrijven en 4. Scheeps-reparatiebedrijven.

OVERHEID

Door de overheid is de Havenveiligheidsdienst belast met de controle op de bestaande voorschriften en verordeningen. Deze dienst heeft momenteel 4 mensen full-time in dienst. Het hoofd fungeert tevens als waarnemend havenmeester en adjunct Hoofd van Dienst Haven en Loodswezen.

Het gebied dat door deze dienst wordt bestreken, is te uitgebreid om alle onderdelen te beschrijven. De belangrijkste zijn:

- controle op de geldende voorschriften, betreffende handelingen met ontplofbare en gevaarlijke stoffen.
- controle op de uitvoering van vele formele voorschriften, zoals Stuwadoorsverordening, Havenreglement, Vaartuigenverordening, Loodsdienstverordening en nog vele andere.
- controle op veilige toegang tot schepen, kundig toezicht bij laden en lossen, controle op het veilig afgemeerd zijn etc.
- controle of loodsplichtige schepen zich bedienen van een loods.
- controle op havenontreiningingen, havenverlichting, snelheid van schepen binnen de haven etc.

Samenvattend kan worden gesteld dat deze dienst er verantwoordelijk voor is, dat alle handelingen in de havens verricht, veilig verlopen. Door de soms complexe materie, doet deze dienst geregeld een beroep op particuliere instanties, bijv. bij het vervoer van radio-aktief materiaal, bij de verwijdering van gekonstateerde verontreinigingen of ter controle op gasvrijheid van schepen. Door de algemene opsporingsbevoegdheid op grond van artikel 8 van het wetboek van strafvordering worden vele geconstateerde overtredingen op schrift gesteld, en kunnen indien nodig door de Havenmeester worden doorgestuurd aan het Openbaar Ministerie voor eventuele strafvervolging.

SCHEEPSEIGENAREN

Uiteraard heeft de eigenaar belang bij beveiliging van bemanning en schip. Meestal is hij door de bestaande internationale verordeningen, zoals door de IMO (International Maritime Organisation) vastgesteld, reeds gedwongen vele voorzieningen aan boord te treffen met betrekking tot de veiligheid. Verder zijn er de zgn Classificatie-bureaus, die middels periodieke controles door zgn Surveyors er voor zorgen, dat het schip aan de in de verzekeringsclausules genoemde voorwaarden blijft voldoen. Dit betreft niet alleen de zeewaardigheid van het schip, doch ook de staat van onderhoud van alle aanwezige reddingsmiddelen, en brandblusmateriaal etc. Op Curacao hebben de belangrijkste classificatie-bureaus hun vaste vertegenwoordigers gevestigd, die mede zorg dragen, dat de hier in- en uitvarende schepen aan de gestelde eisen blijven voldoen.

OVERSLAGBEDRIJVEN

Shell Curacao NV, de CPS (wat staat voor Curacao Port Services), en enige kleinere lokale stuwadoors, hebben in de loop der jaren een grote ervaring opgebouwd in het veilig afhandelen van lading. Met name de Shell, heeft apart van de door de overheid vastgestelde eisen, een ingewikkeld

De heer Helmich is „Marinechemist" (gas-deskundige) en directeur van de firma G. J. Helmich Associates N.V., gevestigd op Curaçao. Zijn bedrijf verricht niet alleen werkzaamheden in de Curaçaose haven, ook buiten de haven – voordat de schepen de haven binnen varen; om kans op gevaar te onderzoeken –, op de andere Antilliaanse eilanden en ook daar buiten.

stelsel van interne voorschriften opgesteld. Een eigen veiligheidsdienst zorgt ervoor, dat de afgesmeerde schepen aan allerlei bepalingen voldoen. Zo moet o.a. de hoofdmotor onmiddellijk in bedrijf kunnen worden gesteld, om in geval van calamiteiten direct de haven te kunnen verlaten. Verder mogen er alleen zeer beperkte reparaties worden uitgevoerd en zijn alle steigers voorzien van voldoende brandbestrijdingsmiddelen.

Na zo'n 60 jaar Shell op Curacao, hadden zich tot voor kort geen ernstige ongelukken aan hun steigers voorgedaan. Tot er vorig jaar aan een der steigers op COT, Bullenbaai, een grote Chinese tanker tijdens het overpompen van ruwe aardolie, door moeilijkheden met de afmeertrossen, een breuk in de overslagleiding ontstond. Een fikse brand was het gevolg, met miljoenenschade aan de steiger. Gelukkig was het COT-personeel tesamen met de bemanning van het schip in staat, explosies en het verlies van mensenlevens te voorkomen. Ook hier bleek, dat de aanwezigheid van goed onderhouden blusmateriaal, tesamen met gemotiveerd personeel, zijn vruchten afwierp.

De overslagbedrijven aan de Brionwerven en in de Annabaai, zijn minder goed beveiligd. Hier zijn de risicos ook duidelijk kleiner. Wel gebeurt het hier nog eens, dat met name de scheepsbemanning reparaties uitvoert zonder de noodzakelijke maatregelen te treffen. Enige branden waren het gevolg daarvan.

SCHEEPSREPARATIEBEDRIJVEN

Verreweg de meeste scheepsreparaties worden op ons eiland verricht door de Curacaosche Dok Maatschappij, afgekort CDM. De leiding van dit bedrijf is zich bewust van het grote belang van een veilige werksfeer. Ze beschikt over een veiligheidsinspecteur, veiligheidscommissie en reeds tijdens de eerste opleiding via de bedrijfsschool wordt er aandacht geschonken aan de specifieke gevaren van scheepsreparaties.

Het kader van dit bedrijf, heeft voor een deel reeds een scheepvaarttechnische achtergrond en hierdoor een goede ervaring met de bestaande regels voor wat betreft het voorkomen van ongelukken. Tesamen met een groot aantal vergelijkbare scheepswerven worden ongevalscijfers uitgewisseld en hieruit blijkt, dat onze lokale dokmaatschappij op heden een goed figuur slaat.

.........De C.D.M. in volle bezetting............

BETREDEN VAN RUIMTEN

De hierboven genoemde instanties, die allen bijdragen tot het veilig houden van onze havens, hebben gemeen, dat hun personeel zich moet begeven in ruimtes, hetzij voor visuele inspectie hetzij voor het uitvoeren van allerhande reparaties. De wet schrijft middels artikel 47,48,49 van het Veiligheidsbesluit PB 1955, no: 102 voor, dat alvorens iemand een ruimte betreedt, waarin schadelijke, hinderlijke gassen of dampen kunnen voorkomen, of dat bij verblijf in die ruimte gevaar voor bedwelming, verstikking of vergiftiging bestaat, deze ruimte moet worden onderzocht door een bij beschikking van de Minister van Sociale Zaken erkende "gas-tester" en moet zijn gebleken, dat zulks veilig kan geschieden. Een hele mondvol. Maar toen 5 mensen hun leven verloren op Curacao in juni 1979, wegens verstikking, schrok de gehele gemeenschap op door het onstellende gegeven, dat door de menselijke impuls tot helpen te volgen, 5 jonge levens verloren gingen. In dit geval bleek de ruimte maar 4% zuurstof te bevatten als gevolg van roestvorming in een langdurig gesloten lege ruimte, terwijl 16% het minimaal noodzakelijk is om te overleven.

In Italie hebben enige jaren geleden meer dan tien mensen hun leven verloren, door één voor één af te dalen in een diepe droge put. Ook hier bleek in het onderste donkere gedeelte vrijwel geen zuurstof meer voor te komen. Dode dieren en ander organisch afval in min of meer besloten ruimten verbruiken zuurstof in een mate, die bij betreden fataal kan zijn.

UITVOEREN VAN REPARATIES

Vaak moeten er na uitgevoerde inspecties van scheepsruimtes, reparaties verricht worden, waarbij las- en brandwerk onvermijdelijk is. Het zgn "heet-werk". Hiervoor is opnieuw een inspectie door genoemde "gas-tester" vereist, teneinde een door de verzekeringsmaatschappijen - en geeiste gasvrij - verklaring te verkrijgen. Explosies en branden zijn vaak het gevolg van het nalaten van deze laatste soort inspecties.

De controle op gasvrijheid van ruimten in algemene zin, doch met name aan boord van schepen, wordt overgelaten aan particulieren, die minimaal dienen te beschikken over de reeds eerder genoemde Ministeriele verklaring als competent "gas-tester". Internationaal is het eveneens gewoonte om dit werk door onafhankelijke veiligheidsbureaus te laten verrichten. In de Verenigde Staten gebeurt dit door zgn "Marine-Chemists", die door de NFPA (National Fire Protection Organization) worden gekwalificeerd. In Nederland is middels het Veiligheidsbesluit Tankschepen precies bepaald, wie genoemd inspecties mag uitvoeren.

Na de opkomst van de Shell, en vooral na het zich vestigen van de CDM bleek, dat er ook op Curacao behoefte was aan competente gastesters. Niet alleen door het gecompliceerder worden van de schepen zelf, maar vooral door de opkomst van chemicalien en gasschepen namen de gevaren bij uit te voeren reparaties toe.

Enige voorbeelden van deze gevaren zijn:

- Bij het betreden van ruimten in meer algemene zin moet bekeken worden of er soms te weinig zuurstof is, of er brandbare of zelfs explosieve gassen zijn of dat er giftig gas is.
- Bij het uitvoeren van "heet werk" is het uitkijken geblazen als dat gebeurt in de nabijheid van niet-gasvrije ruimten of installaties. De aard van de laatste lading die in deze installaties of ruimten zat en de afstand tussen het werk en die installaties speelt daarbij uiteraard een belangrijke rol. In de praktijk betekent een scheepsreparatie een warboel van gas-zuurstof-ventilatieslangen, hulpverplichting etcetera. Lekke gas- en zuurstofslangen in besloten ruimten hebben na herverlating van de werkzaamheden, bijvoorbeeld in een pauze, al meermalen tot enige doden geleid, zoals eens op een Engelse scheepswerf.
- Resten van ladingen in leidingen, tussen bodemschotten en in verwarmingsspiralen zijn niet risico-vrij. Deze verborgen gevaren komen vooral aan het licht als er laswerk wordt verricht, terwijl tegelijkertijd een pipefitter vrij dichtbij leidingen losmaakt of pompen openmaakt.

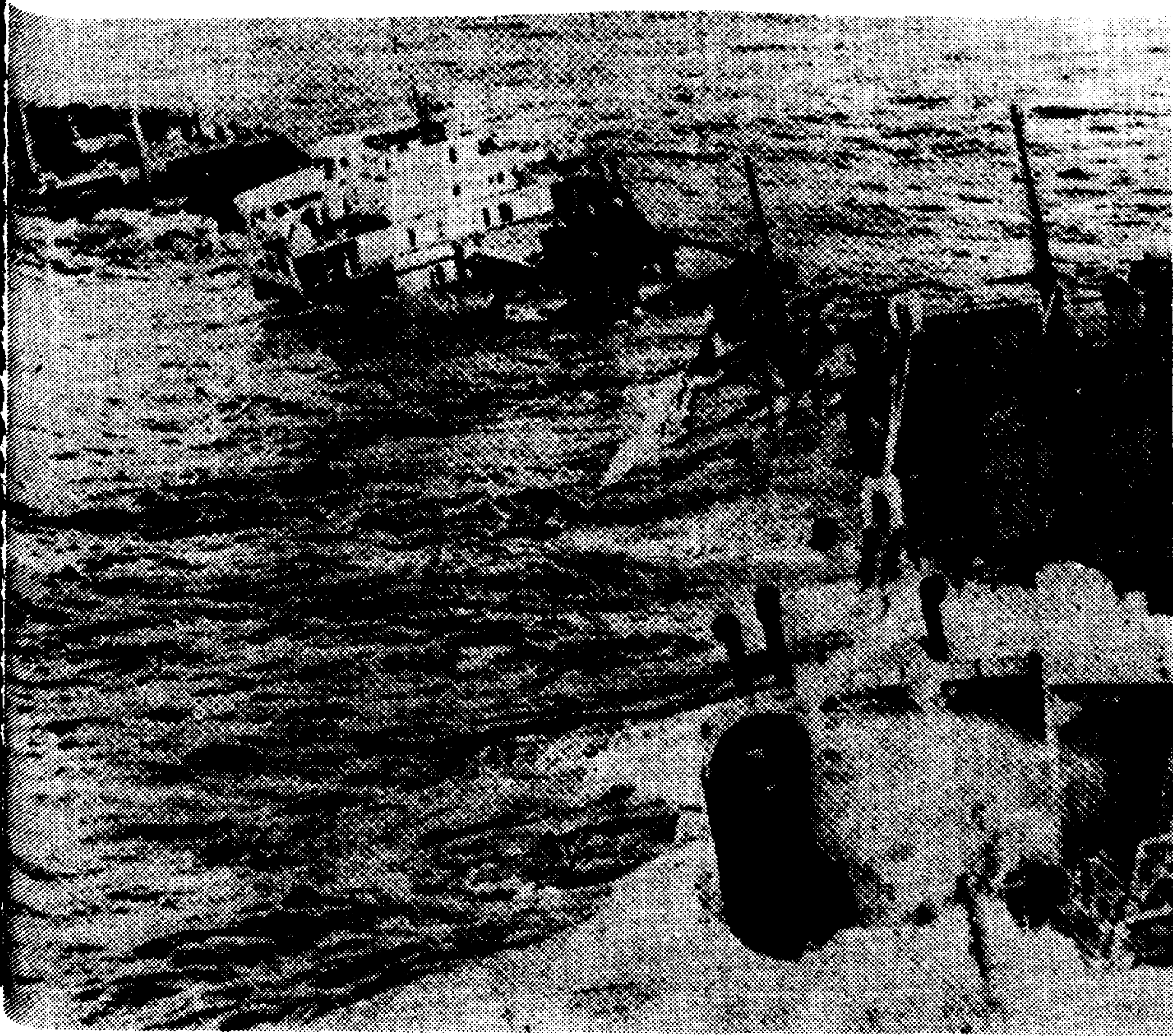
In vele gevallen worden nieuw binnenkomende tankers alvorens toestemming tot binnenvaren te krijgen, aan een eerste onderzoek van hun veiligheidsconditie onderworpen. De CDM bijv. wil hiermee voorkomen, dat na het afmeren bepaalde reparaties niet kunnen worden uitgevoerd, wegens het afkeuren van ruimtes. Ook de havenveiligheidsdienst laat in bepaalde gevallen schepen op zee controleren alvorens toestemming te verlenen tot het afmeren op de in het Schottegat drijvende boeien.

Deze inspecties enige mijlen uit de kust, kunnen soms aanleiding geven tot vreemde situaties. Enige jaren geleden moest een kleine Chinese gastanker, alvorens Curacao binnen te mogen lopen, in het holst van de nacht gecontroleerd worden. Toen de betreffende chemist op de brug verscheen om zich aan de kapitein voor te stellen, bleek later, dat de kennis van het Engels van de op de brug aanwezige personen minimaal was, ondanks het vele vriendelijke Yes, Yes.

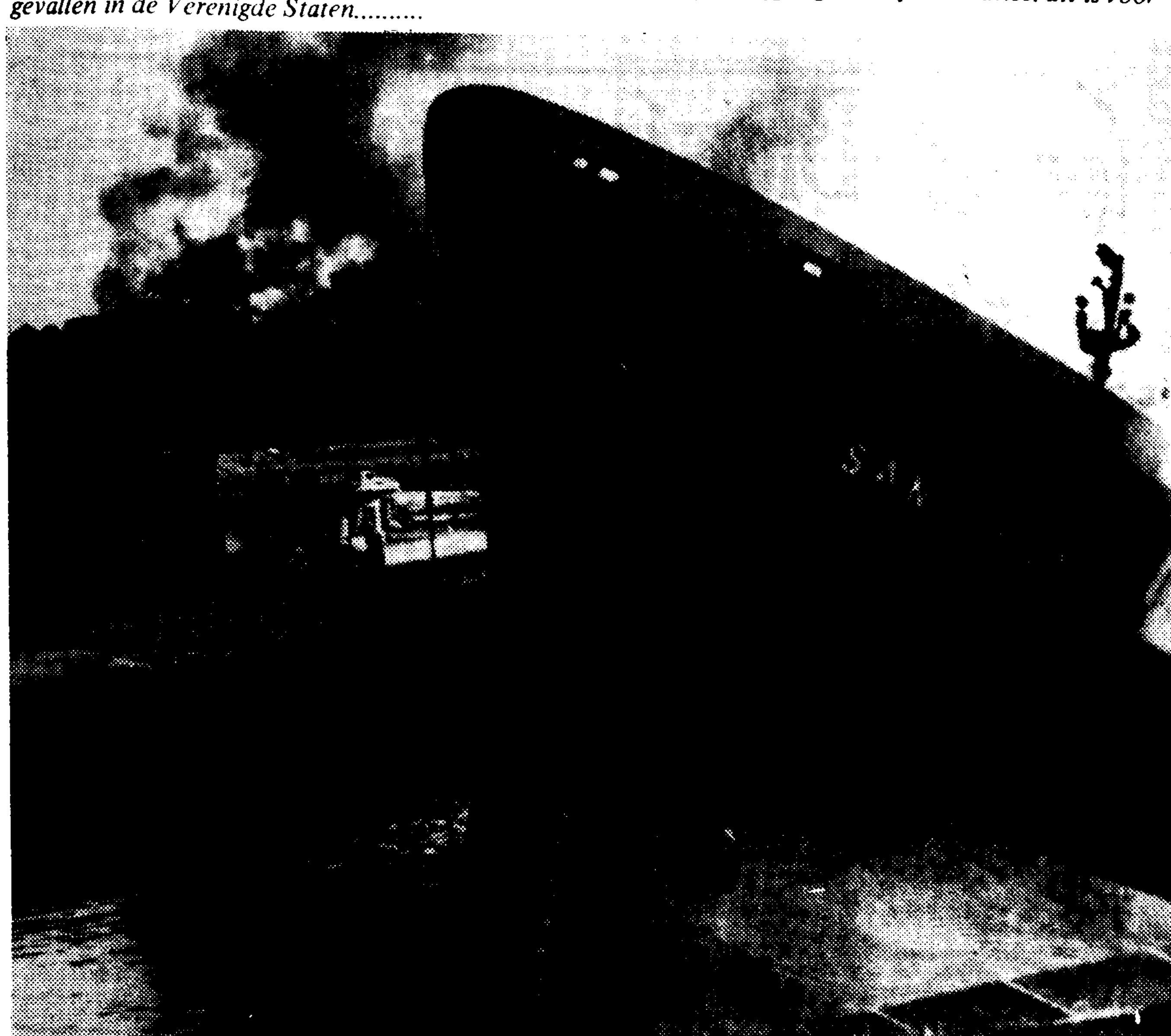
Tijdens zijn werk aan dek, zag de man tot zijn grote schrik, dat het scheepje rechtstreeks richting ingang voer. De Emmabrug dreef vredig gesloten te wachten op wat voetgangers. Toen de chemist zag, dat het bootje inderdaad van plan was om een aanval op de drijvende brug te ondernemen, rende hij naar boven en riep: Captain, I'm not the pilot! I am only here for gasfree-inspections. Het uitgestreken Chinese gezicht veranderde langzaam van uitdrukking, terwijl hij zei: You no pilot? No, sir. Please full-speed astern! Het scheepje gleed tegen de grote markeringsboei in de havenmond, en wist ternauwernood een catastrofe te voorkomen. De gastanks bleken in explosieve toestand te verkeren. Dergelijke communicatiestoornissen zijn gelukkig zeldzaam.

Een simpel ja of neen, op de vraag of Curacao een veilige haven heeft, doet afbreuk aan het gecompliceerde gegeven van die haven. De moeilijke belodsing, de verscheidenheid aan scheepsbewegingen in en buiten het Schottegat, doch vooral de gecompliceerdheid van de schepen zelf in aanmerking genomen, kan gesteld worden, dat alle belanghebbenden bij een veilige haven, zich bewust zijn van hun verantwoordelijkheden en er ook naar handelen. In dit licht bezien, IS Curacao een veilige haven.

..........explosies gevolgd door grote vervuiling..............

..........explosie van de Sanisena veroorzaakte grote branden op nabijgelegen werf-installaties; dit is voorgevallen in de Verenigde Staten.........

Beeldjes uit de kerststal op stap

(door Nel Basilio)

HET WAS ELK JAAR weer hetzelfde liedje. Na zolang in een donkere kist met kriebelend stro gelegen te hebben, waren alle beeldjes van de kerststal kribbig. "Al die tijd heb je op mijn been gelegen", snauwde een herder tegen zijn hond. "Ga nu maar eens aan de andere kant van de stal staan, hoor". "Maar niet naast mij", zei St Jozef knorrig. "Je zit nog vol stro en dat kriebelt". "Houden jullie toch je mond. Ik heb slaap", riep het kindje Jezus. "Alsof je een heel jaar lang nog niet genoeg hebt kunnen slapen!" zei Maria verontwaardigd.

DE ENIGE, die geen boze bui had, was het kerstengeltje. "Hé, wat doen jullie allemaal lelijk tegen elkaar", riep ze vrolijk. "En dat, terwijl het morgen al Kerstmis is. Laten we een liedje zingen". En om het goede voorbeeld te geven, begon ze "de herdertjes lagen bij nachte" te zingen. "Hé, zing niet zo vals", riep een van de drie koningen boos. "Zing liever helemaal niet", zuchtte het kindje, "Dan kan ik tenminste slapen". "Ach, je hebt toch al genoeg geslapen", zei Maria nog eens. "Wat zeur je toch", vond Jozef. "Dat is de tweede keer, dat je dat zegt. Laat hem toch slapen, als hij daar zin in heeft". Kwaad keerde Maria Jozef haar rug toe.

"WAAR BEMOEIT HIJ zich mee", mompelde ze. Het engeltje zuchtte. Ze was allang opgehouden met zingen en keek verdrietig naar de beeldjes. De een keek nog knorriger dan de ander. "Zijn jullie dan helemaal niet blij, dat we weer kerstmis kunnen vieren?" vroeg ze. "Ach wat", zei een van de herders. "Het is toch altijd hetzelfde. Het hele jaar lig je in stro gewikkeld in een kist en dan mag je twee weken lang in een stalletje staan. Doodstil, want dat verwachten de mensen van een beeldje". "Ja", knikte de hond, "Ik wil ook zingen en dansen, net als de mensen. Dan vier je pas écht kerstmis". "En eh... eten ook?" vroeg het engeltje ongelovig. "Ai nee, natuurlijk niet", blaatte een schaapje.

"MAAR ZINGEN EN een beetje lopen, dat zou al heerlijk zijn". "Ja ja", knikten alle beeldjes. En omdat dat toch onmogelijk was, keken ze allemaal nog veel kwader. Het engeltje was er beduusd van. Maar ze begreep het toch wel. Want zij kon vliegen en vloog elke nacht, dat het stalletje uitgepakt was, naar de buren. Die hadden ook een stalletje. En met het engeltje van dat stalletje was ze dikke vriendjes. Stel je voor, dat ze daar niet meer naar toe zou kunnen gaan! Dat bracht haar opeens op een idee. Ze zou nu direct naar het buurengeltje gaan. Die was ook vast al voor het kerstfeest uitgepakt. Ze schudde de laatste strootjes uit de kist van haar vleugels en vloog het raam uit.

BIJ DE BUREN werd ze met gejuich ontvangen. De beeldjes waren ook net die dag uitgepakt, maar kribbig waren ze helemaal niet. Oh nee! Ze zongen en lachten en plaagden elkaar. En St. Jozef moest telkens roepen om stil te zijn, anders zouden de mensen hen horen. "Hé, hier is het heel wat gezelliger dan in mijn eigen stalletje", zuchtte het engeltje tevreden. "Mag ik nog even blijven?" "Natuurlijk", lachte Maria, "Hoe meer zielen, hoe meer vreugd. Wat is daar eigenlijk aan de hand?" Het engeltje vertelde de beeldjes alles over het gemopper in haar stalletje. "Hoe is het mogelijk!" zeiden de herders verbaasd. "Wat ben ik blij, dat ik niet in dat stalletje thuis hoor", blafte de hond. "Kunnen we er niets aan doen?" vroeg Maria nadenkend. "Hoe bedoel je?" vroeg Jozef, "We kunnen daar toch niet naar toe gaan?" "Hahaha!" lachte de os, "Ik zie de mensen al kijken, als ze ons zien wandelen!" "Maar de mensen hoeven ons toch niet te zien?" zei Maria. "Laat me eens even nadenken". En terwijl iedereen muisstil afwachtte, dacht Maria vreselijk diep na.

"JA, IK WEET het al!" riep ze na een poosje. "Vertel dan, vertel dan!" schreeuwde iedereen door elkaar. "Oh, wat spannend", lachte het kindje. "Wel, het is doodeenvoudig", legde Maria de beeldjes uit. "We wachten tot het donker is en alle mensen slapen. En dan gaan we met ons allen bij onze buren op bezoek". "Hé ja!" riep Jozef. "En dan vieren we samen kerstmis". Iedereen vond het een fantastisch plan. De een wilde liedjes zingen en de ander kerstverhalen vertellen. En twee herders wilden zelfs dansen. Ze waren zo opgewonden, dat het een hele tijd duurde, voordat ze het engeltje hoorden roepen. "Hé, wat zeg je?" vroegen de drie koningen haar. "Het kan niet", zei het engeltje, "Dat zeg ik al de hele tijd: het kan niet".

HET WAS OPEENS doodstil. "Kan het niet?" mekkerde tenslotte een klein lammetje. "Ai no!" En het barstte in snikken uit. "Zijn we dan niet welkom bij jouw stalletje?" vroeg de ezel beledigend. "Nee nee, ik bedoel natuurlijk wel. Maar 's nachts doen de mensen de deuren op slot en kunnen we het huis niet uit", zei het engeltje. Verslagen keken de beeldjes elkaar aan. "Nou ja, niets aan te doen", zuchtte Jozef. Maar Maria klapte in haar handen en riep: "Ik weet er al wat op. Kijk, de sleutel zit in het slot. Probeer hem eens om te draaien, engeltje?" Het was niet eens moeilijk! Woeps waps! Het engeltje draaide de sleutel van links naar rechts, open en dicht. "Dat kan een mug nog wel", riep ze vrolijk. En terwijl het lawaai opnieuw losbarstte, vloog het andere engeltje terug naar haar stalletje.

DAAR WAREN ZE net uitgeruzied en stonden ze elkaar een beetje verveeld aan te kijken. "Groot nieuws!" riep het engeltje en vertelde wat Maria van het andere stalletje bedacht had. "Oh!" zuchtten alle beeldjes, "Oh, wat leuk! Nu kunnen we ook zingen en dansen", lachte de hond opgewonden. "Oh, heerlijk!" riep het kindje, dat opeens geen slaap meer had. "Maar hoe komen we van de tafel af?" vroeg Maria. "Ach, je laat je gewoon vallen", zei Jozef, "We zijn van plastic, dus onbreekbaar". Vol ongeduld wachtten de beeldjes tot het twaalf uur zou zijn. "Dan zijn alle mensen naar de nachtmis en kunnen wij mooi ons kerstfeest vieren", had een van de koningen gezegd. En de mensen waren nog maar nauwe het huis uit, of de beeldjes van het eerste stalletje lieten zich op het zachte tapijt onder de tafel vallen. En het engeltje van het tweede stalletje had een kussen van de bank onder de tafel geschoven, zodat ze zacht terecht kwamen.

"HEERLIJK!" RIEP het kindje en had nog wel een keer willen springen. Maar de os had hoogtevrees en durfde niet. Angstig keek hij over de rand van de tafel. En het engeltje gaf hem vlug een flinke duw, zodat hij met zijn neus in het kussen viel. "Oei oei oei!" brulde hij. Maar hij was toch blij beneden te zijn, want alleen achter blijven in de stal was natuurlijk nog erger. Achter elkaar wandelden alle beeldjes de deur uit, het tuinpad over en het hek door de straat op. Zo maar, alsof het heel gewoon was! En op de stoep kwamen de twee groepen elkaar tegen. Wat een gedrag! De herders sloegen elkaar op de schouders. De twee Jozefs gaven elkaar deftig een hand. En de ene Maria zei tegen de andere, dat ze blij was nu eens een andere vrouw te ontmoeten. Ja ja, knikte de ander, "Altijd maar alleen tussen al die mannen, dat valt niet mee". De twee kindjes begonnen gelijk tikkertje te spelen en de schapen, de ossen en de ezels deden mee. Maar de honden moesten elkaar eerst eens goed bekijken voor ze besloten vriendschap te sluiten. En de koningen stonden stiekem te kijken, wie het mooist was van hun zessen.

EN NET OP DAT MOMENT kwam er een klein wit hondje langs. "How!" schrok het. Wat was dat daar voor een groep beesten op de stoep? En om niet te laten merken, hoe bang hij wel was, begon hij woedend te blaffen. Alle beeldjes stonden stijf van schrik. Dat gaf het hondje weer wat moed. Voorzichtig snuffelde hij rond. "Wat eh... wie zijn jullie?" bromde hij, "Denk erom, ik ben heel gevaarlijk". En hij trok zijn lippen op om zijn scherpe tanden te laten zien. De twee honden van de stalletjes keken er vol afgunst naar. Wat zouden ze ook graag zulke tanden willen hebben! "We zijn alleen maar beeldjes uit een paar kerststalletjes", legde een van de engeltjes een beetje bibberig uit. "We gaan samen kerstfeest vieren". Oh! Het hondje vergat helemaal hoe gevaarlijk hij was. "Oh, mogen wij ook meedoen?" vroeg hij. "Wij?" zei een van de Maria's en alle beeldjes keken verbaasd om zich heen. "Waar is die andere hond dan?" vroeg een os. "Ik bedoel mijn baasje en ik", legde het hondje verlegen uit. "Hij is al oud en woont heel alleen daar in dat kleine huisje. Hij heeft niemand om kerstmis mee te vieren en daar is hij heel verdrietig om". Ach, wat vonden de beeldjes dat erg. Ze stapten dadelijk met z'n allen naar het huisje toe, terwijl het hondje vrolijk blaffend voor hen uit rende.

NET TOEN ZE BIJ het huisje aankwamen, ging de deur open en kwam er een oude man naar buiten. "Koest Bonzo", bromde hij, "Maak niet zo'n lawaai. Weet je dan niet dat het Kerstmis is?" "Waf!" zei Bonzo, "Kijk eens, wie hier zijn!" "Nee maar", zei de oude man verwonderd, "Allemaal beeldjes! Een hele kerststal met twee kindjes. Ik heb nooit geweten, dat Jezus een tweeling was. Oh, maar wacht even. Er zijn ook twee Maria's. Iedereen is dubbel. Aiaiai, twee kerststallen voor mijn deur!" De beeldjes, die niet gewend waren met mensen te praten, durfden geen van allen iets te zeggen. Totdat een van de engeltjes dapper zei: "We eh... oh eh... dag meneer". Bijna was ze vergeten beleefd te zijn. "We eh... hoorden van Uw hondje, dat U niemand had om kerstmis te vieren. En daarom zijn we bij U gekomen. "Oh!", zei de man verrast en keek al lang zo verdrietig niet meer. "Ja", blafte een van de honden. "We willen ook wel eens kerstmis vieren en liedjes zingen en dansen". "En lekker eten", blafte Bonzo opgewonden.

DE OUDE MAN keek van de een naar de ander. "Kerstmis vieren", mompelde hij. "Tja, daar had ik eigenlijk niet op gerekend. Ik heb niets extra's in huis gehaald", "Ach, dat is toch niet erg", troostte Jozef uit het eerste stalletje hem. "We kunnen toch niet eten". "Alleen ik", zei Bonzo gauw. "Ik heb wel een lekker stuk worst gekocht", zei de oude man. "Dat zullen we samen delen, Bonzo. Maar dat eten is niet belangrijk". "Nee", riepen de herders, "Een kerstboom, die moeten we hebben". "En een kerstverhaal", vond de ene Maria. "En muziek om te dansen!" riepen alle twee de honden tegelijk. "Het komt allemaal voor elkaar", lachte de oude man. "Kijk eens, hier achter in de kast, onder die oude kleren heb ik nog een paar kerstballetjes liggen. En misschien nog wel lampjes ook. Oh, er zijn er hier en daar wel een paar uit. Vijf zitten er nog in. Dat is wel genoeg, he?" "Net genoeg om er het kerstverhaal bij te lezen", knikte Maria de Eerste. "Buiten staat een mooie boom om alles in te hangen", zei de man. "Dat zullen wij wel even doen", riepen de engeltjes en vlogen ijverig heen en weer met de ballen en de lampjes.

"GOED GOED", knikte de man, die er hoe langer hoe meer plezier in kreeg. "Dan kan ik een boek met kerstverhalen opzoeken. Oh en hier is mijn radio alvast". Hij zette zijn oude radio naast de boom. Die kraakte wel een beetje en de oude man had er een touw omheen gebonden, zodat hij niet uit elkaar zou vallen. Maar er kwamen kerstliedjes uit en alle beeldjes begonnen mee te zingen. Ai, je had het moeten horen! Alleen een van de ossen zong een beetje vals, maar verder was het prachtig. Toen de kerstliedjes afgelopen waren, kwam de oude man met zijn boek en begon voor te lezen. Over Maria en Jozef, die op reis moesten en in geen enkele herberg een plaatsje vonden om te overnachten. Gelukkig vonden ze nog een leeg stalletje, zodat ze beschut waren tegen de ergste kou. "Het was toch niet léég!" riep een van de ezels, "Wij stonden er, toch in?" En hij wees op de os en zichzelf. "Ja ja, natuurlijk", knikte de oude man en wilde weer verder lezen. Maar eerst moest een van de koningen weten, wat kou was. "Eh, ik weet niet, hoe ik je dat uit moet leggen", zei de man. "Je zou even in mijn ijskast moeten staan om te weten, wat dat is".

JA, TOEN WILDEN ze natuurlijk allemaal in de freezer van de ijskast staan. Behalve Bonzo, die bang was verkouden te worden. Hij was er trouwens ook te groot voor. Oh oh oh, wat stonden ze allemaal heerlijk te rillen. Vooral de twee kindjes, die alleen maar een luier aan hadden. En toen de oude man hen weer onder de kerstboom had gezet en verder ging met voorlezen, begrepen de beeldjes pas goed, hoe erg het voor Maria en Jozef was geweest, dat ze nergens een plaatsje om te overnachten hadden gevonden. De oude man vertelde verder, dat het kindje geboren werd en dat de engelen uit de hemel neerdaalden om het de herders te vertellen. Hij vertelde, dat de herders naar het stalletje liepen en daar het kindje zagen. En hij vertelde natuurlijk ook over de drie koningen, die het kindje vonden, omdat een ster hun de weg wees. De beeldjes en Bonzo luisterden ademloos toe. En toen het uit was, zongen ze allemaal nog een keer "Stille nacht, heilige nacht" en "De herdertjes lagen bij nachte".

"HE, WAT WAS dat mooi", zuchtte de ene Jozef. Ja ja, knikten alle beeldjes. En Bonzo zei: Je zou er honger van krijgen". Dus ging de oude man vlug een stukje worst voor hem halen. En terwijl Bonzo van zijn hondenkerstmaal genoot, dansten alle beeldjes op de muziek van de radio. Zelfs de oude man maakte voorzichtig een klein dansje. Ai, dat was een prachtig kerstfeest voor de oude man, de hond en de beeldjes. Jammer, dat het al weer zo gauw tijd was om naar hun stalletjes terug te gaan. Maar ze spraken af, dat ze volgend jaar weer bij elkaar zouden komen. Zonder door iemand gezien te worden, konden de beeldjes weer naar huis sluipen. Alleen konden ze niet in hun stalletje komen en moesten ze op de grond wachten, tot de mensen uit de nachtmis thuis kwamen. De mensen van het eerste stalletje dachten, dat de poes de beeldjes op de grond had gegooid, want die lag prinsheerlijk in het lege stalletje te slapen. Maar de mensen van het tweede stalletje hebben nooit begrepen, hoe hun beeldjes daar zo maar op de grond terecht waren gekomen. Dat begrijpen alleen jij en ik maar, he?

E angel chikitu di San Hironimo

Koordinashon: Pòpi Muzo

Riba seru di San Heronimo aya na Banda Bou tabata biba un angel chikitu. Lo bo pensa: esta straño no... un angel no sa biba na mundu, ta kon bin tin un angel riba seru di San Hironimo?
Wel.. ata su storia aki.

HOPI... HOPI AÑA PASA mi tabata biba den shelu huntu ku tur mi rumannan i famianan. Nos tabata pasa masha dushi mes kantando i tokando riba nos instrumentnan mientras nos tabata alaba Papa Dios i balia dilanti di su trono. Riba un bon dia e angel di mas haltu.. esun ku nan tabata yama Gabriel a yama un reunion pa nos tur i el a bisa nos ku e tabatin un trabou masha grandi i bunita pa nos hasi. Nos mester a bai hasi un biaha masha largu mes. Nos mester a bai mundu bai bisa e hendenan di bon boluntat ku Papa Dios a kumpli ku su promesa ku el a hasi na nan hopi siglo pasá. E ta bai manda su Yu stima bai mundu.. bai habri porta di shelu pa nan. Lo e nase na Betlehem den un stal serka un mama ku lo yama: Maria. Lo e ta pober.. pero tòg un rei. Nos angelnan tabatin ku bai anunsia su binida na e wardador di karnenan den e bario ei.

Ai.. tabatin un lantamentu den shelu pa skohe e angelnan ku tabatin mag di bai. Ami a pusha pusha te ora ma yega para te dilanti pa Gabriel kòrda riba mi. Mi no kier a grita si pe no pensa ku kisas mi ta muchu drùk. Muchanan.. ki kontentu ma bira ora ku ma tende nan menta mi nòmber. Mesora nos a kuminsa ku e preparashonnan i banda di anochi nos a sali ku un grupo grandi pa bai mundu. Nos a bula i bula.. bula hopi largu mientras nos tabata kanta mas bunita ku nos tabata por: Gloria na Dios den altisimo.. i pas na tur hende di bon boluntat. Tur streanan di ei banda a manda nan lus ékstra kla i bunita i ora nos a yega riba e kunukunan di Betlehèm nos a toka i kanta ainda mas bunita. Tur e wardadornan a lanta for di soño i bin wak na laria pa nan skucha nos. Nos a kanta i kanta i despues algun di nos a baha te abou pa nos bai bisa e hendenan ta kiko tabata bai sosode. Nan a keda sorprende i mesora nan a bisa ku nan lo bai prepara pa nan bai bishita e niño.

E ora ei nos a bula bai na e pesebre pa duna e Niño Santu i su mayornan un serenada bunita. Nos a kanta bolbe kanta i ora e wardadornan a yega e angel mayor a bisa nos pa nos sosega un ratu asina pasobra ta un djis despues nos lo mester a bai shelu bek. Ai, ma sinti un duele den mi kurason pasobra ma gusta masha aki na mundu. Mi tabatin gana di keda mes pa semper serka e niño i su mama. P'esey ora nan a yama nos pa bai ma disidi di skonde. Ma skonde den e huki tras di e bakanan i ku un kurason ku tabata bati duru ma mira kon tur mi rumannan a bula bai shelu lagami. Pero ma pasa masha dushi mes serka e niño. Nan a rabia un tiki ku mi si. Pero ma bira amigu dje niño. Pero pa mi mala suerte un dia a bini un respondi ku Maria i Hose mester a hui ke niño pasobra e rei malbado kier a mata e yu. Awor si mi no por a bai ku nan. Pasobra tur hende lo a rekonose nan ora nan mira un angel huntu ku nan. Ta pesei mi mester a bai shelu bèk.

Ma bula i bula pero mi no por a yega. E ora ei ma disidi di bai biba riba seru di San Hironimo. Ta den tempu di Pasku so mi ta sali bai rònt pa hasi hendenan i prinsipalmente muchanan kontentu. Mi ta kumpli ku nan deseonan skondi pa maske ta un bes pa aña nan haña lo ke nan kurason ta desea.

(un kuenta traha segun un komedia di Ruth Zefrin).

Nos mes ta traha nos angel di pasku

PA E ANGELNAN aki bo tin mester di un paki chikitu di katuna.. ròl di papel di wese.. lapi di paña.. karton di koló bunita.. mea di nailon bieu.. aluminium foil.. hilu di wòl maron skur.. algun kralchi pretu.. steft korá.. hilu di bòrda kòrá pida adorno kolo di oro. Aki bo ta mira tres ehempel.. bo por traha nan i ademas ku bo fantasia bo por logra traha diferente otro modèl di angel.

Pa e angel pará bo mester di un ròl di papel di wese ku bo ta fura ku mea. Kose un bisti nèchi stail hanchu bisti e ròl. Na punta di su manga largu bo ta traha 2 man di katuna. Bo ta fura e mannan aki tambe den pida mea. Pega nan na e manganan. Traha awor un kabes rondo forma di katuna. Furé den pida mea mientras bo ta sòru pa bo primi un bòl chikitu pa su nanishi i mara esei ku hilu. (meskos ku bo por primi un bòl chikitu den un blas ku a kibra).

Awor bo ta traha e wowonan ku kralchi, bòrda su boka i traha su kabeinan ku wòl maron skur. Ku steft bo ta rushi su kara. I ku e adorno di oro bo ta traha su korona. Pega e kabes aki riba e kurpa di papel di wese. Pegue ku leim òf teip, anto forma un krag di kanchi na su garganta ku ta tapa kaminda bo a pegue. Kòrta su ala di kanchi steif òf di foil òf di karton i bo angel bruin ta kla.

Bo por traha dos angelnan kabes so. Esun bo ta plak su kabes riba un ala di karton. Esei bo por plak riba muraya kaminda bo kier pone bo pesebre of tras di bo kersbom òf simplemente e muraya ku bo ke pa keda nèchi den bo kamber òf otro kaminda.

Tambe bo por traha un angel su kabes i hinka den e

bòl di katuna un pida palu di saté. Awor bo por prek e angel aki riba un bòter dòrna òf riba apel òf apelsina ku bo ke pone riba bo mesa di pasku.

Punch di Pasku

Nos ta ban traha un pùnch di fiesta pa nos parti dia di pasku.

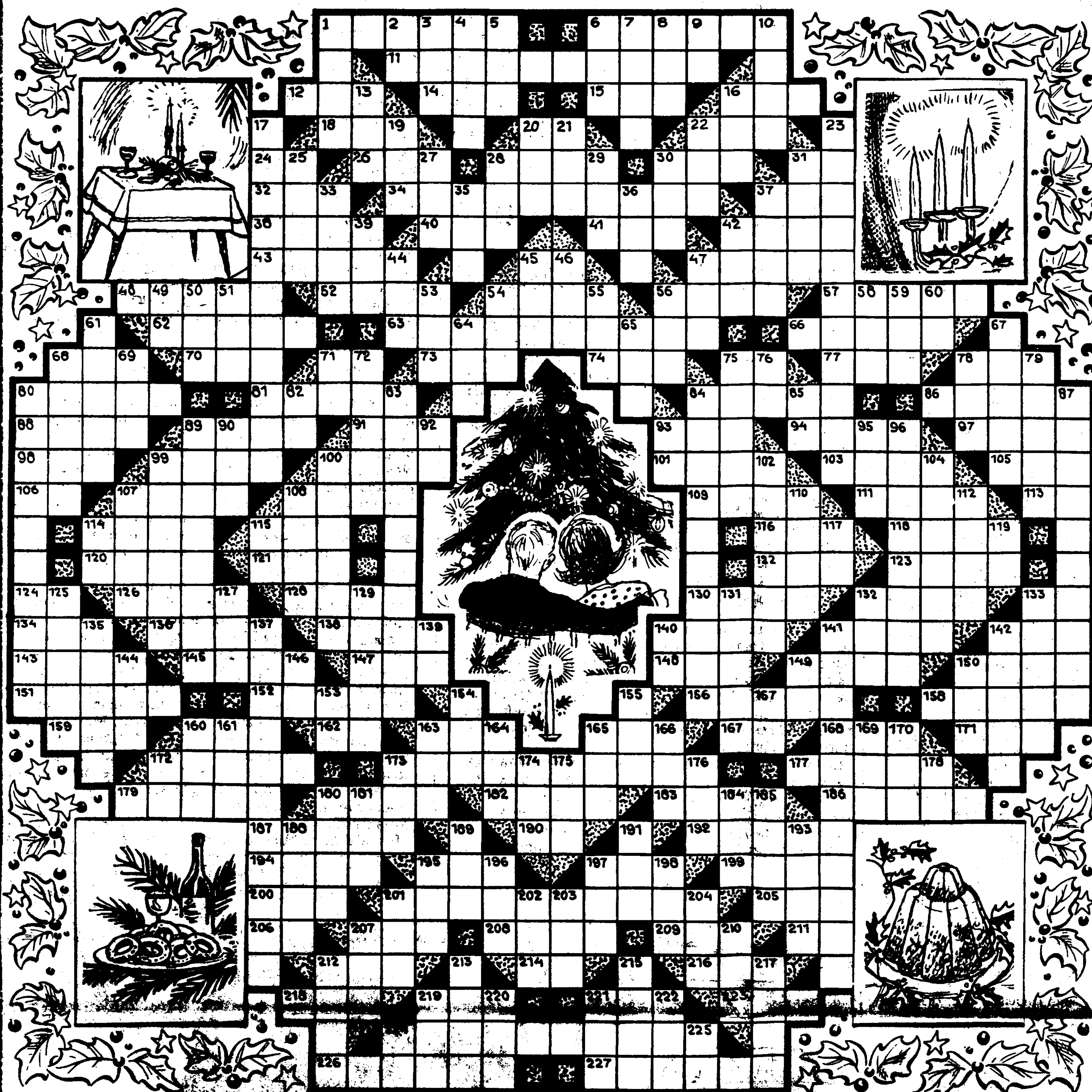
Pone kla: Un skal grandi i hundu
Un kuchu pa kòrta bo frutanan
Un kuchara grandi
Un tabla di kòrta kos ariba
Un baki di eis
Un wea

Bo mester di: Un bleki di djus di anasa
Un bleki di djus di apelsina
Un kùp di puiru di "tang" oraño
Un bleki di frutkòktel
apel kaska i kòrta na blòki.

1. Basha e djusnan den un wea grandi.
2. Basha e stropi di limonada aden.
3. Pone e "tang" aden.
4. Drei tur kos huntu.
5. Yena un baki di eis ku un parti di meskla aki i despues sòru pa den kada hòki tin un tiki fruta.
6. Pone e baki den frizer pe fris.
7. Pone e wea ku e sobra pùnch tambe den frishider pa fria.
8. Ora bo ta bai sirbi bo pùnch bo ta basha loke ta den bo wea den e skal.
9. Awor bo ta kòrta bo apel na blòki i tira aden tur e otro frutanan ta sak bai abou pero bo apel ta keda drif.
10. Ora bo ta bai parti bo pùnch den kùp bo ta saka bo baki di eis i pone un blòki di e pùnch di fris i dòrna den kada kùp.

Bo tin awor un pùnch riku na smak i bunita pa weta.

Kerst-kruiswoordpuzzel

★ ★

DE FAMILIE SNOEK, de trouwe feestdagen-puzzelaars van de Amigoe niet onbekend, is op vakantie gegaan. Dit is blijkbaar met een dergelijke onverwachtheid gebeurd dat men geen boodschap heeft achtergelaten en ook geen opdrachten voor onze puzzelaars. Die zullen het ditmaal moeten doen met een kruiswoordpuzzel, waarvan we hopen dat zij er evenveel plezier aan beleven als in het verleden aan de Snoek-verhalen. Lost men deze kruiswoordpuzzel op de juiste wijze op, dan krijgt men als men verticaal 17, 137, 23, 141, 181 en 191 achter elkaar leest, een toepasselijke wens. Hiermee menen wij iedereen voldoende te hebben geholpen op weg naar veel puzzelplezier.

De inzendingen moeten vóór 10 januari 1982 binnen zijn bij de Amigoe: op Aruba: Nassaustraat 110; op Bonaire: bij Hubert Linkels, P.O.B. 122; voor de Bovenwinden en Curaçao bij Postbox 577, Scherpenheuvel, Curaçao. En wat de prijzen betreft, welke er te verdelen zijn onder de goede oplossingen, het volgende: Eerste prijs NAfl. 60,-, tweede prijs NAfl. 30,- en drie prijzen van NAfl. 20,- elk.

★ ★

HORIZONTAAL: 1.Hongaarse grassteppe; 6.kaarsdrager; 11.gebak tijdens dit feest; 12.nagerecht; 14.afslagplaats bij golf; 15.vernis; 16.kraan; 18.groente; 20.muzieknoot; 22.lichaam; 24.titel; 26.omroepvereniging; 28.vorstentitel; 30.gelofte; 31.vreemde munt; 32.vogel; 34.bericht; 37.oude vrouw; 38.Ezau; 40.bevroren dauw; 41.etenbereider; 42.tijding; 43.plaats van een handpers; 45.vlaktemaat; 47.rivier in Frankrijk; 48.tragedie; 52.gast; 54.verdikte huid; 56.bijwoord; 57.ijverig; 62.heideplantje; 63.ringvormig gebak tijdens dit feest; 66.klos; 68.buitendijks land; 70.Europeaan; 71.voertuig; 73.rookgerei; 74.wilde haver; 75.bevestiging; 77.woonschip; 78.gesteente; 80.noodzakelijk; 81.onbepaald voornaamwoord; 84.hulpstelling; 86.lichaamsdeel; 88.kelner; 89.vogel; 91.zwemvlies; 93.soort brood; 94.rijstbrandewijn; 97.metaal; 98.op grote afstand; 99.smal; 100.vulkanisch gesteente; 101.vlug; 103.[illegible] stuk hout; 105.vlaktemaat; 106.bijwoord; 107.tennisterm; 108.feestgewaad; 109.bevestigingsmiddel; 111.kettingdraagje; 113.laatstleden; 114.[illegible]ding; 115.schepsel; 116.zeepwater; 118.grote plaats; 120.zonderling; 121.maand; 122.ogenblik; 123.gedorste halmen; 124.lengtemaat; 126.flakkerende vlam; 128.nauwe opening; 130.landbouwer; 131.toegankelijk; 133.persoonlijk voornaamwoord; 134.Turkse vorst; 136.bergplaats; 138.niet duurzame (?); 140.roofdier; 141.stuur; 142.slaapplaats; 143.uitroep van vreugde; 145.ritmische beweging; 147.rijtoer; 148.alvorens; 149.voorspoed; 150.Ind. rivier; 151.positieve elektrode; 152.plaats in Utrecht; 156.voorzetsel; 158.omsingeling van een vesting; 159.gesloten; 160.loterijbriefje; 162.evenzo; 163.bete; 165.wilde haver; 167.briefaanhef; 168.gedwee; 171.aanwijzend voornaamwoord; 172.rookgerei; 173.maaltijd tijdens deze feestdagen; 177.despoot; 179.leiding; 180.verkiezing; 182.kunststuk; 183.langzaam; 186.passement; 187.schoeisel; 190.schijngestalte van de maan; 192.afgebakende weg; 194.plaats in Noord-Holland; 195.graven van Holland; 197.ontkenning; 199.precies; 200.jong dier; 201.politiek; 205.Ind. Chinees; 206.titel; 207.vragend voornaamwoord; 208.metgezel; 209.kostbare stof; 211.leraar; 212.vrouwenhoofddeksel; 214.heilige; 216.vogel; 218.duinvallei; 219.lage temperatuur; 221.nachtkleding; 223.deel van de mond; 224.speciaal brood voor deze feestdagen; 226.Russisch voertuig; 227.muziekgezelschap.

VERTICAAL: 1.gewricht; 2.schijngestalte van de maan; 3.tennisterm; 4.boordsel; 5.Noorse godheid; 6.danspartij; 7.gemeen; 8.woonschip; 9.karaat; 10.vogel; 13.vogel; 16.vorm van een werkwoord; 19.lichaamsdeel; 20.deksel; 21.vlaktemaat; 22.vogeleigenschap; 25.larf; 27.ijzerhoudende grond; 28.bijbehorend figuur; 29.onbepaald voornaamwoord; 30.bouwland; 31.binnenste; 33.schouwburgplaats; 35.waterkering; 36.elektrisch geladen deeltje; 37.nors; 39.voorzetsel; 42.echtgenoot; 44.waterdoorlatend; 45.lidwoord; 46.vogel; 47.snijwerktuig; 49.muzieknoot; 50.vlaktemaat; 51.verkeerd; 53.opschudding; 54.boom; 55.open strook in een bos; 56.takje; 58.gehoororgaan; 59.eikeschors; 60.te zijner plaatse; 61.bewerkte dierehuid; 64.vermogend; 65.vierh. zoogdier; 67.zangstem; 68.[illegible]; 69.Engelse titel; 71.een bedrage van; 72.Oostzeehaven; 75.water in Ned. Limburg; 76.voormiddag; 78.deel van het oor; 79.afgod; 80.eiland in de Noordelijke IJszee; 82.titel; 83.ijverzucht; 84.lichaamsdeel; 85.familielid; 87.onbaatzuchtig; 89.makker; 90.straat (Frans); 92.achter; 93.motorschip; 95.lokspijs; 96.loterij; 99.door de neus gesproken; 100.onstandvastig; 102.smaad; 104.deel van een woord; 107.doelpunt; 108.schuine strook; 110.bezinksel; 112.boterton; 114.president; 115.Lumen; 117.meervoud; 119.noot; 125.gemeenschappelijke weide; 127.berg op Kreta; 129.aanvankelijk; 131.Russisch gebergte; 132.wijfjesschaap; 133.strijdgewoel; 135.kostbare stof; 139.karaat; 140.dieregeluid; 142.rechtbank; 144.plaats in Gelderland; 146.Salvis Omissis (afk.); 149.handschrift (afk.); 150.paardje; 153.voedsel; 154.drankgelegenheid; 155.kerkelijke straf; 157.spil; 160.stuk goed; 161.Japanse gordel; 163.kledingstuk; 164.zekere geldswaarde; 166.houding; 168.ogenblik; 169.papegaai; 170.dwaas; 172.te Uwent; 173.uiting van genegenheid; 174.speelgoed; 175.scheepsvloer; 176.bedorven; 178.windrichting; 180.vlies op bier of wijn; 181.plaats in Drente; 184.zwaardwalvis; 185.vreemde munt; 188.eerste mens; 193.bewijsstuk; 195.ongeluksgodin; 196.oude vochtmaat; 197.voordeel; 198.plaats in Gelderland; 201.teleurgesteld; 202.stapel; 203.huisdier; 204.boom; 207.oever; 210.schicht; 212.bergplaats; 213.kommer; 215.zanggroep; 217.heilige; 219.Ind. Chinees; 220.Verenigde Staten van Amerika; 221.voor; 222.opperste dakrand; 224.inhoudsmaat; 225.lidwoord.

Soesjes di keshi

Reseta di Butchi Römer

Fòrnu: 400
Tempu: 20 à 25 min.
Pa mas o menos 40

Mester di:

1/2 kùp di awa friu
1/4 kùp zeta dushi
1/4 telep di salu
1/2 kùp di hariña di pan
1/2 kùp di keshi raspá
3 webu
1 kuchara di peterselie

Moda di prepará:

1. Buta e awa, herebé ku e zeta i e salu
2. Ora e awa ta herebé ta bahé for di kandela i ta brua e hariña aden, den un bruá. Drei e bon pa e no kria klónchi.
3. Kaba ta brua e keshi i e peterselie, kòrtá chikí aden.
4. Brua e webunan ún pa ún aden, batiendo bon despues di kada webu. Si batié ku mixer e ta sali mas suave.
5. Ku un telep ta saka poko mansa i buta riba un plancha di kuki huntá. Mester tin un distansha di mas o menos 4 sèntimeter entre e soesjesnan, pa nan sali rondó bunita.
6. Pone e plancha den fòrnu, keintá delantá, i hòn e soesjesnan durante e tempu indiká. No lurl, si nan ta baha. Laga nan fria for di trèk.

Awakati yena ku kangreu na fornu

Oven: 450
Tempu: 10 à 15 mi
Pa 6 persona.

Mester di:

3 awakati pareu
2 bleki di kangreu
1/4 kùp di manteka
1/2 kùp di lechi
1/4 kùp di hariña di pan
1/4 telep di komino na puiru
1/4 telep di netumuskat
peterselie i aseituna yená pa dòrna

Moda di prepará:

1. Parti e awakatinan na dos, hunta nan ku k munchi pa nan no bira pretu i keinta nan d fòrnu mas o menos 10 minüt. (Fòrnu na 375).
2. Ku e manteka, lechi i hariña ta traha un so blanku, poko diki.
3. Brua e kangreu e komino i e netumuskat aden.
4. Yena e awakatinan ku e meskla aki i pone n den fòrnu bèk, pa mas o menos dies minüt.
5. Dòrna e awakati yená ku peterseli i aseitu yená. Sirbié ku pan tostá òf buskuchi di soda.

Galiña yena ku frut

Fòrnu: 350
Tempu: 1 ora
Pa 6 persona

Mester di:

	1	galiña grandi
A.	1	kuchara di manteka of margarine
	2.	kùp di apel kaská, kòrtá na dou
	1/4	telep di netumuskat, komino, salu i kené
	1	kuchara di yerba bueno i peterseli
	1	siboyo chikí, kòrtá chikí-chikí
	1	pimenton kòrá i un pimenton bèrdè, k chikí
B.	1/2	kùp di batata herebè, kòrtá na dou
	1/2	kùp di wòrtel kòrtá na dou
	1	kuchara di rasenchi
	1	kuchara di alkapara
	1	kuchara di cognac
	1	kuchara di aseituna sin pipita
C.		manteka òf margarine
		soya sous, worcestershire sous i Heinz so
	2	[illegible] di apple jelly

Moda di prepara:

1. Laba e galiña, limpié i saka su wesu di pechu
2. Hunta e galiña paden ku poko manteka i spese
3. Hasa e ingredientenan menshoná bou di A., de manteka òf margarine
4. Brua nan ku esnan menshoná bou di B.
5. Yena e galiña ku e meskla i seré.
6. Brua manteka òf margarine, ku e sousnan i hu e galiña ku e meskla.
7. Hinké na fòrnu, tapá, mas o menos 30 min. D pues di 30 min. ta kita e foil, lagé bruin m menos 20 à 25 min.
8. Hunté ku e apple jelly, lagé un 10 min. mas d fòrnu, pa e bira bruin lombrá. Lagé fria po promé sirbié.

Pasaboka ku sous di preimu

Fòrnu: 350
Tempu: 1 ora
Pa 6 persona

Mester di:

1. Pa e bolo

1/2	lb. di preimu sin pipita
3/4	kùp di hariña di pan
1 1/2	telep di baking powder
1/2	telep di salu
1/2	kùp di manteka òf margarine
1/2	kùp di suku
1	webu
1/2	kùp di lechi
1	telep di vanilla

2. Pa e sous

1 1/2	telep di maisena
1/3	kùp di suku
1	kùp di djus di preimu
1	lamunchi
1/2	telep di kané
1	kuchara di cherry cordial

Moda di prepará

1. Buta e preimunan kushiná dies minüt den dos k di awa. Laga nan skore bon.
2. Buta e preimunan den bòm i na rant di un for bon huntá.
3. Brua e ingrediente sekunan (hariña, bak powder i salu)
4. Bati webu i suku bon i agregá e hariña pa bùr e lechi, den kua e webu i e vanilla.
5. Basha e mansa ku kuidou riba e preimun Tapa e forma ku foil.
6. Stom e bolo den fórnu na baño di maria, ma menos un ora òf te ora e ta seku.

Entretantu ta traha e sous.

Buta tur e ingredientenan, ku ekssepshon di e ch cordial, kushiná. Drei e kontinuamente i kush ta ora e sous mará. Bahé for di kandela i po cherry cordial aseka. Ora e bolo ta klá, ta lagé fr poko, kaba ta bolt'e riba un tayó. Por sirbié k òf friu. Warda e sobrá bolo i sous den frigidaire.